13. gada gājums. Maksā 50 sant.

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935 - № 4

SATURS

Žurnāls „AIZSARGS" iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,–; uz ārzemēm — Ls 8,– Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs", pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā, Bruņinieku ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, ist. 10. Tāļrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15 **Atbildīgais redaktors** runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tāļr. 95315

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935. gads **15. aprīlis** **№ 4/142**

Nekādu mīlestību tev, krietnō latvieti, nebūs turēt svētāku, kā Tēvzemes mīlestību.

Kronvalda Atis

Rīgas pils

Privātdocents **Edg. Rumba.**

Lielā diena

Dienu vienmuļo ritumu pārtrauc svinīgi, svēti brīži. Kopš sirmās senatnes pie visdažādākām tautām sastopama svētdiena, kad apstājas parastais darbs un ļaudis vai nu atpūšas vai nododas saviem reliģiskiem paņēmieniem. Tā atkārtojas ik pēc 6 dienām, kā pie mums, vai retāki. Arī svinamās dienas nav visas vienādi nozīmīgas. Gada gājumā pamirdz svētki, gan lielāki, gan mazāki. Tos sagaida lielā godbijībā un svin sirsnīgā priekā. Pamirdz vairāk gaismas, atskan vairāk dziesmu, nekā citās dienās gadā.

Cilvēka dzīvē arī visas dienas nav vienādas. Daudzas ātri aizmirstas, dažas iespiežas sirdī un atmiņā līdz mūža vakaram. Un dzīve būtu daudz nabadzīgāka, ja trūktu tādu lielu dienu, kas savu gaismu izplata pāri tagadnei un nākotnei. Viens vienīgs mirklis var būt tik liels, ka cilvēks to atcerēdamies spēj izsaukties: „Man bija vērts dzīvot viņa dēļ visus grūtos, garos gadus, ciest, strādāt, cerēt un vilties; es neesmu velti dzīvojis!" Šādas lielās dienas dzīvē mēdz saistīties ar lielu laimi, lielām sāpēm, vai lieliem darbiem. — Ikviens apzināti vai ari bez nodoma meklē savu laimi. Bet tā ir kautrīga un nedodas rokās katram, kas pēc viņas kāri tver. Sīkie prieki, ko cilvēks samērā viegli iegūst, nespēj padarīt lielu arī īsāko acumirkli. Laimei, kas paliek neaizmirstama, jānāk pašai no sevis, nepelnītai, necerētai. — Tāpat ir arī lielajām bēdām. Katra diena nāk ar savu nelaimi. Vienas sāpes vēl nav pārciestas, kad otras jau klauvē pie durvīm. Izcietis un panesis, cilvēks tās pēc īsa laiciņa atkal aizmirst. Bet brīžiem nāk negaisi, kas gaišu dienu pārvērš tumšā naktī, satricina un apdraud mantu, godu, dzīvību, laupa vērtības, kas sirdij šķita neatsveŗamas. Tādos brīžos vienmēr dzimst kas jauns un liels. No dziļākām dzelmēm izpeld dārgākās pērles, uz drupām mostas jauna dzīvība. Lielās bēdas nāk nepelnītas, necerētas. Neviens tās nespēj sev sagādāt, tāpat kā nespēj tām izbēgt. — Lieli darbi parasti briest klusumā. It kā bērns veidojas zem mātes sirds un tā viena pati auklē savu noslēpumu, tā dižens raksturs, varbūt, gadiem ilgi nopūlas ar savu ideju, lai veiktu kaut ko krietnu un lielu, kas nesabruktu viņa mūžam beidzoties, bet paliktu daudziem par svētību. Kad cerētais reiz panākts, kalnā kāpējs sasniedzis virsotni, kad lielajam darbam var uzlikt vaiņagu, tā darītājs svin sava mūža lielo dienu, pazemībā atzīdamies: „Es esmu necienīgs kalps; tikai to, kas bij mans pienākums, esmu darījis!"

Lielu dienu netrūkst arī tautu vēsturē. Arī tām ir savi prieki, darbi un sāpes. Katrai tautai ir tādas dienas, kad tā pateicībā vai sērās piemin ievērojamos pagātnes notikumus. Pat mazākās un nenozīmīgākās tautiņas svin savas nacionālās svētku dienas. Reti kādai tautai Dievs licis veikt tik daudz darba un pārciest tik daudz sāpju kā mums latviešiem. Jābrīnas, kā latvju tauta nav samalta un izgaisusi nesaudzīgo gadsimtu mijkrēslī, kā tā visam par spīti saglabājusi savu nacionālo vienību un īpatnības. Jābrīnas, jāpriecājas un jāpateicas Dievam! — Latvieši ir panesuši daudz sāpju. Pie viņu dārgākām garīgām mantām pieskaitāmas aizgrābjošas bāra bērnu dziesmas, kā daiņu krājumā nav mazums. Cietuši tie arī grūtos, garos kaŗa gados, kad dvēseļu puteņa naktīs aizgāja dēli un tēvi, šai saulītē neatgriezdamies. Cieta tie pēc kaŗa, kad sveši siŗotāji postīja un laupīja atlikušo mazumiņu, apkaudami mierīgos iedzīvotājus, sievietes un bērnus. Vai kāds var īsos vārdos izteikt visas latviešu sāpes? — Bet pēc lielām sāpēm parasti ataust dziļš miers un prieks. Arī tādu Dievs latviešiem nav liedzis. Brīva, vienota tauta, miera ceļus staigādama, var svinēt lielā prieka dienu un pateikties par to, ka Dievs satriecis ienaidnieka pārspēku un uz drupām licis pacelties jaunai dzīvībai. — Miera laikā rosas lieli darbi. Ar kādu sparu zemnieks tvēra savu arklu, lai kaŗa gados sazēlušās atmatas pārvērstu auglīgā tīrumā! Ar kādu sajūsmu jaunsaimnieks, savu stūrīti ieguvis, līda līdumu, cēla mājiņu, gaidīja sava pirmā sējuma ražu! Pēdējos 15 gados veiktais latviešu darbs dažam labam svešniekam liek apstāties un jautāt: „Kā gan tas bija iespējams?" — Tautai vajag svinēt lielās dienas un svētīt savu darbu, savus priekus, savas sāpes!

Augšāmcelšanās svētki ir visas cilvēces lielā diena. Citas tautas nelietā vārdu „lieldiena". Ģermāņi vēl joprojām saista tos ar kādu no savām daudzajām paganu laikmeta dievībām, kaut arī vienu no visgaišākām, — ar saulaino Ostaru. — Pie slāviem svētku apzīmējumā redzamas seno semītu garu tautu passahsvētku pēdas. — Mūsu valoda ir bijusi pietiekoši smalkjūtīga, lai izceltu augšāmcelšanās svētku lielumu.

Lieldienās piemin un cildina cilvēces lielākā dēla Jēzus Nācarieša lielāko darbu — uzvaru par kapu un nāvi. Šī uzvara bija iegūstama vienīgi panesot lielāko iedomājamo netaisnību, pazemojumu un sāpes. Izdzēris nāves rūgto kausu, Lielais Cietējs, kapā guldīts, pavēra cilvēcei dzīvības avotu. Tā straumes plūst gadsimtiem cauri un apgaro uz lieliem darbiem ikvienu, kas svētīdams panes savas sāpes un savos priekos nekļūst pārgalvīgs.

Jēzus Nācarietis un viņa tukšais kaps pieder vēsturei. Uz tā balstās kristietība, spēcīgākais un auglīgākais veidojums cilvēces gara dzīvē. Bez lieldienām un augšāmcelšanās cilvēce būtu daudz nabagāka. Bez lieldienām cilvēkam būtu daudz gŗūtāk mainīties uz augšu.

Bet augšāmcelšanās svētki paveŗ arī teiksmaiņo, aizklāto logu pretim mūžības lielajai dienai. Tie atgādina, ka mēs zemes ēnainās tekas stagādami, bieži aizmirsti un nepazīti, ar savām sāpēm un priekiem, nepazūdam un neizgaistam bez nozīmes. Tie rāda, ka mūsu darbs, — viss, kas mēs esam un kas mums ir, — pieder mūžībai, itkā lielās dienas Varonis „augšām cēlies dzīvo un valda mūžīgi."

Kam dzīvē nav bijis lielu dienu, kas tādas nav pamanījis, kam pavadīto dienu virknē viena bija pelēkāka par otru, lai lielās dienas rītā mostas pretim dzīvības un prieka dārgajām balvām, ko dienu vienmuļā ritmā ienes cilvēces lielākā Dēla, Dieva Dēla uzvara pār ciešanām un nāvi! Tad viņam esamībā pavērsies jauna, dziļa jēga. Viņš atzīs, ka lielā prieka nevar būt bez lielām sāpēm, kā tikai prieka un sāpju derībā dzimt lieli darbi, kuŗus veicot vai pieminot aust lielā diena.

Valdības, armijas un aizsargu vadības apsveikumi

(Sakarā ar Aizsargu organizācijas 16 pastāvēšanas gadiem)

Aizsargi, aizsardzes!

Atceroties aizsargu organizācijas patriotiskā darba 16 gadus, novēlu arī turpmāk politiskās nenoteiktības un atbrīvošanas cīņu tradīciju aizmiršanas laikmetā un it īpaši pagājušā gada 15. maijā pārbaudītu kareivisku izturību un uzticību ideāliem, kā arī gribu ar taisnu, drošu un darbīgu prātu arī turpmāk vēl sekmīgāki strādāt valsts, tautas un armijas interesēm pieskaņotu darbu Latvijas labā.

Ģenerālis J. Balodis,
Kaŗa ministrs.

Ilgie pastāvēšanas gadi ir aizsargu organizāciju izaudzējuši par lielu un svarīgu faktoru mūsu valsts dzīvē. Aizsargi ir veikuši daudzus valsts dzīves izveidošanai nepieciešamus un svarīgus darbus. Ar savu darbību aizsargi ir ieguvuši visas tautas uzticību un mīlestību. Bet šāds izcilus stāvoklis arī uzliek aizsargiem lielus pienākumus un lielu atbildību. Aizsargiem mūsu atjaunotā Latvijā ir jābūt par priekšzīmi, par piemēru visās valsts dzīves nozarēs, visos pasākumos un darba veidos.

Vienotam, apzinīgam un priekšzīmīgam darbam un darba gaitām ir jāstāv pirmā vietā, un jāaizmirst viss sīkais un personīgais. Es ticu, ka aizsargi arī savās turpmākās gaitās būs tāds cildens piemērs visiem un visur.

Apsveicot aizsargu saimi viņas 16 gadu pastāvēšanas svētkos, novēlu Jums nākošās gaitās un vienotā darbā pienākuma apziņu, priekšzīmīgu disciplīnu un īstu darba prieku!

V. Gulbis,
Iekšlietu ministrs.

Gadu svētku diena parasti ir diena, kuŗā kopēja darba darītāji atskatās uz nostaigāto ceļu un padarītos darbos meklē atbildes nākamo dienu uzdevumiem.

Aizsargu organizācija jau 16 gadus ir pildījusi pienākumus pret tautu un valsti. Nav uzskaitāma tā darbības dažādība un atsevišķie darbības posmi, kādiem cauri ir bijis jāiziet aizsargiem līdz mūsu dienām. Bet skaistākā diena aizsargu dzīvē ir pagājušā gada 15. maijs, kad kopā ar armiju un policiju, mūsu valsts pirmo dienu un tagadējā vadoņa Ministru prezidenta Dr. K. Ulmaņa un kaŗa ministra ģen. Baloža aicināti, lika pamatus atjaunotai Latvijai.

Bet taisni šis lielais sasniegums uzliek vēl jo lielākus pienākumus aizsargu organizācijas dalībniekiem: rūpēties, lai vienotā tauta jo dienas kļūtu stiprāka, lai Latvijas valsts labums kļūtu par pienākumu katram Latvijas pilsonim un lai zemē valdītu miers, kārtība un kopēja darba sajūsma; lai valdītu saticība un nedalīta paļāvība mūsu tautas Vadonim, jo tas ir vienīgais ceļš, kas aizsargu organizācijai dos spēku pildīt savus pienākumus līdz galam un kas visu tautu vedīs pretī labākām dienām.

A. Bērziņš,
Iekšlietu viceministrs.

Sešpadsmit gadu laikā aizsargu organizācija, līdzās mūsu armijai, izveidojusies par vienu no stiprākiem mūsu valsts iekšējās dzīves un kārtības balstiem. Aizsargu spēks un kopība, it sevišķi pēc pagājušā gada maija notikumiem, ir gājusi tādā plašumā un dziļumā, ka tagad, sešpadsmit darba gadu atceres dienā, tā aptvērusi visus mūsu pilsētu un lauku iedzīvotājus, vienojot tos valsts aizsardzības un iekārtas nostiprināšanas darbā.

Apsveicot Jūs, visas aizsardzes un aizsargus, organizācijas 16 gadu pastāvēšanas dienā, novēlu, lai savstarpēja uzticība, kopība un disciplīna, kas devusi tik spožus panākumus līdz šim, neizzūd un sekmē organizācijas turpmākās gaitas.

Ģenerālis B e r ķ i s,
Armijas komandieris.

Apsveicot Jūs, visas aizsardzes un aizsargus, organizācijas sešpadsmit gadu pastāvēšanas dienā, novēlu, lai aizsargu vienprātība, darba un dzīves prieks, kas devis tik diženus panākumus pagājušos darba gados, arī turpmāk paliek organizācijas pamatos, veidojot to par lielu un varenu aizsardzības spēku mūsu Latvijai.

Ģenerālis H a r t m a n i s,
Armijas štāba priekšnieks.

Sešpadsmit darba gadi, uz kuŗiem šodien atskatās aizsargu organizācija, uzrāda tik spožus panākumus, ka rodas patiess gandarījums un prieks apsveikt Jūs, pulkveža kungs, visas aizsardzes un aizsargus šī darba atceres dienā. Tautas plašā atzinība par līdzšinējo darbu lai sekmē un vieno aizsargu tālākās darba gaitas!

Pulkvedis R o z e n š t e i n s,
Armijas štāba priekšnieka I. palīgs.

Bija vajadzīga milzu enerģija un ticība saviem spēkiem, lai spodru un nesatricinātu iznestu cauri piecpadsmit gadu ilgam politisko cīņu juceklim to varonības un dziļās tēvzemes mīlestības garu, ko radīja mūsu atbrīvošanas cīņu varoņi Ventas un Melnupes krastos, kā arī to cēlo patriotismu un ticību latviskai Latvijai, ko jau mūsu valsts tapšanas šūpulī līdzi lika mūsu toreizējie un tagadējie tautas un armijas vadoņi — Ministru prezidents Dr. Kārlis Ulmanis un mūsu goda šefs kaŗa ministrs ģenerālis Balodis.

Mūsu organizācijas sešpadsmitā darba gadā notikušie vēsturiskie notikumi valstī pierādīja, ka aizsargi ir godam veikuši šos savus uzdevumus un līdz ar to arī attaisnojuši uz viņiem liktās cerības. Mūsu vadoņu aicināti, plecu pie pleca ar mūsu varonīgo armiju un kārtības sargiem un morāliski atbalstīti no visas tautas, aizsargi piedalījās atjaunotās Latvijas valsts pamatu likšanā.

Ar šo aktu ir noslēdzies vesels posms valsts dzīvē,bet aizsargi un aizsardzes stāv jauna un atbildīga pienākuma priekšā — ziedot visus savus spēkus atjaunotās valsts izbūves darbam.

15. maijs ir pavēris jaunus apvārkšņus aizsargu un aizsardžu darba izveidošanā — kā valsts drošības stiprināšanā, tā arī tautas kultūrālās dzīves izkopšanā.

Mūsu brālīgās saites ar armiju, šo mūsu valsts drošības un varenības stiprāko pamatbalstu, dod mums iespēju sistēmatiski izkopt mūsu militārās spējas.

Pateicoties valdības, pašvaldību un privātās sabiedrības pretīmnākšanai un pabalstam, Aizsargu štābs un daudzas aizsargu vienības ir tikušas pie saviem namiem, kas dod iespēju lietderīgāki nodoties apmācībām un kultūrālā darba veikšanai.

Atjaunotā Latvijā aizsarga vārds ir tapis par cieņas pilnu jēdzienu un aizsarga tērps — par goda tērpu. Ikvienam no mums tamdēļ ir jācenšas šo iegūto cieņu un atzinību ar savu darbu un izturēšanos arī attaisnot.

Ieejot mūsu organizācijas septiņpadsmitā darba gadā, lai visi apņemamies: svēti sargāt līdzšinējā darbā iegūto, un izkopjot sevī valstiski - kareivisku garu, kā arī ziedojot visas savas zināšanas un spēkus nacionāli - kultūrālam darbam — tapt par atjaunotās Latvijas krietna pilsoņa paraugu.

Pulkv.-ltn. P r a u l s,
Aizsargu priekšnieks,

VISPĀRĒJĀ DAĻA

A. Bērziņš,
iekšlietu viceministrs.

Aizsargu organizācijas 16 gadi

Kad pirms 16 gadiem mūsu pirmais un tagadējais ministru prezidents K. Ulmanis kopā ar iekšlietu ministri Dr. Valteru parakstīja pirmos noteikumus par aizsargu nodaļām pagastos, tad aizsargu organizācija bija domāta galvenokārt kā palīgspēks policijai valsts atbrīvotos novados — miera, drošības un kārtības nostiprināšanai. Jau tai laikā, kad mūsu varonīgā armija cīnījās par visas latviešu zemes atbrīvošanu, aizsargu organizācijai piekrita izcilus loma, izcilus loma tai ziņā, ka tā ar savu darbu atraisīja iespējamību — cīņas spējīgos vīriešu kārtas pilsoņus nolikt tur, kur ar ieročiem rokās cīnījās par Latvijas brīvību. Laikam uz priekšu ejot un kļūstot brīvai mūsu zemei, dabīgi, bija jāpārveidojas savos pamatos arī aizsargu organizācijai. 1922. gadā tā no piespiedu organizācijas kļūst par brīvprātīgu aizsargu organizāciju, izkārtojoties tai pašā laikā arī militārās vienībās: vados, rotās, bataljonos un pulkos. Kopš šī laika aizsargu organizācijas gaita nav vairs tikai miera, drošības un kārtības uzturēšana vien, bet aizsargu organizācijas uzdevumi kļuvuši plašāki. Pats par sevi saprotams, ka miera, kārtības un drošības uzturēšana intereseja pirmā kārtā mūsu valsts varu, jo pēc miera noslēgšanas, pēc kaŗiem un revolūcijas mūsu zemē bija palikuši ne labākie cilvēki no svešām armijām, bet sliktākie. Tāpat kaŗš un revolūcija, bez šaubām, smagi bija iedragājuši arī latviešu tautas vienas daļas morāliskās īpašības. Revolūcija bija iznīcinājusi svēto cieņu pret sava līdzpilsoņa darbu un pilsoņu neliela daļā nojaukusi arī apziņu par to, ko nozīmē „mans" un „tavs". Tapēc aizsargu organizācijas lielais uzdevums — palīdzēt pozicijai atgūt vecās līdzsvarotās normas — bija liels un, ļaujat man sacīt, pat daudzējādā ziņā neatvietojams. Mums, varbūt, katram atrodoties savās mājās un savā darbā, ne ik reizes izprotama aizsargu organizācijas nozīme taisni šai laukā. Bet ja mēs iedomājamies pagastu ar 2—3000 vai pat 10.000 iedzīvotāiem, kā tas ir Latgalē, un šai pagastā 1 vai 2 kārtībniekus, tad mums kļūst saprotams, ka šie nedaudzie kārtībnieki nopietnu noziegumu gadījumos nav spējīgi uzsākt aktīvu, nopietnu cīņu ar kādu nebūt laupītāju bandu jeb lielāku nogrupējumu citā ļaunprātīga nodarījuma virzieā. Tagad, kad gandrīz katrā lauku sētā ir viens vai vairāki aizsargi, šī cīņa ar ļaunprātībām kļuvusi daudzkārt vieglāka. Ātri mobilizējot aizsargus vienā pagastā vai pat veselā apgabalā, noziedzniekiem izbēgšana kļūst gandrīz neiespējama, un tāpēc lielākas ļaunprātības pagastos kļuvušas par diezgan retu parādību. Te, protams, nav runa par sīkiem nodarījumiem, par sīkām zādzībām, bet par ļaunprātībām plašākā mērogā — par laupīšanām, slepkavībām. Ja tik strauji gājuši mazumā smagie noziegumi, tad, bez šaubām, blakus policijai ar cienību jāmin aizsargu vārds. To ari pareizi izpratuši pilsoņi, dodami aizsargiem ne tikai morālisku, bet daudzos gadījumos arī materiālu atbalstu.

Grūts pārbaudījuma laiks aizsargu organizācijai bija polītisko partiju laiks. Aizsargi savā lielā vairumā sastādās no bijušiem frontes un atbrīvošanas cīņu dalībniekiem. Tie vecākā gada gājuma aizsargi, kas cīnījušies par Latvijas brīvību un neatkarību, nesdami sauli pie cepurēm, gribēja redzēt vienmēr neaptumšotu Latvijas sauli pie latviešu zemes debesīm. Dabīgi, ka tie, tāpat kā kaŗavīri, dziļi izjuta polītisko partiju strīdu ļaunās īpašības. Aizsargi bija vieni no pirmajiem, kas izjuta svešo ideju piemērošanas neiespējamību, iesakņošanās neiespējamību. Aizsargi saprata, ka pārmērīgās dēmokratiskās brīvības nav radniecīgas latvieša garam, ka tās nav nekas cits, kā revolūciju laiku nožēlojamas atliekas. Vērodama šos revolūciju laiku lozungus un idejas, aizsargu organizācija ilgojās pēc varas, pēc latviešu varas, kas pati varētu kārtot kā labs saimnieks mūsu dzīves svarīgākos notikumus. Polītiskās partijas to nevarēja, negribēja, un tālu bija no mērķiem, par kādiem cīņās gāja mūsu brīvības cīņu dalībnieki. Polītiskās partijas bija aizmirsušas mērķi, kuŗa vārds — Latvija. Polītiskām partijām par mērķi, ideju un ideālu bija kļuvusi partijas vara, un visi ceļi šīs partiju varas stiprināšanai bija labi, — vienalga, vai tas grāva kopā Latvijas valsts pamatus vai ārdīja Latvijas valsts cieņu un pilsonisko apziņu valstī; vienalga, uz kuŗu pusi — uz augšu vai zemi — gāja Latvijas likteņi. Polītiskās partijas palika aklas, nedzirdīgas, kalpodamas vienīgi savas partijas šaurajiem mērķiem. Tāpēc partiju laikos arī aizsargus centās ieraut polītisko partiju dzīvē. Ja armija bija norobežota no polītiskām kaislībām, ja armijas vadība rūpīgi sekoja, lai armijā netiktu ievazāta polītika un ar to sagrauta armijas iekšējā dzīve un armijas spēks, tad uz aizsargu organizāciju polītiskās partijas bija metušas savas acis kā uz organizāciju, kuŗu dabīgi uzskatīja par ievērojamu spēku, kam kādreiz var piekrist loma mūsu zemes likteņu veidošanā. Daudzas polītiskas partijas meklēja ceļus uz aizsargu organizāciju, uz aizsargu sirdīm, bet atkal, ar dziļu cienību plašajai aizsargu saimei, jāliecina, ka aizsargu organizācijas dalībnieki nebija viegli iekustināmi uz kalpošanu polītiskām partijām. Viņu lielais un vadošais mērķis bija latviešu tautas labums, Latvijas valsts spēks, gods un labklājība. Tāpēc aicinājumiem kalpot šaurākiem mērķiem aizsargu organizācija savā lielā daļā palika nedzirdīga. Aizsargs—zemnieks, aizsargs—strādnieks un aizsargs-ierēdnis ticēja un paļāvās uz tiem cilvēkiem, kas valsts pirmās dienās ar sekmēm vadījuši armijas, vadījuši mūsu valsts dzīves nostiprināšanos. Aizsargu organizācijas dalībnieki palika uzticīgi valsts pirmo dienu ideāliem un pirmo dienu likteņa veido-

tājiem un noteicējiem, pirmam ministru prezidentam Kārlim Ulmanim un armijas virspavēlniekam ģenerālim Balodim. Tāpēc nav brīnums, ka 15. maija vēsturiskajā naktī, kad tautas vadonis un vienotājs ministru prezidents Kārlis Ulmanis un ģenerālis Balodis aicināja armiju un aizsargus un visus, kam Latvija mīļa, apvienoties un kopējiem spēkiem iznīcināt partiju ārdošo varu, celt un atjaunot Latviju, glābt Latviju no posta, — kā aizsargi bija pirmie, kas dedzīgi atsaucās uz šo aicinājumu, kas bija gatavi pamest savu darbu, kas bija gatavi pamest savas mājas, lai klausītu vadoņa aicinājumam un pildītu to mērķi un ideālu, par kuŗu aizsargi kā kaŗavīri cīņās gājuši.

Aizsargu organizācijas dalībnieki ir priecīgi un lepni, ka viņi 15. maijā blakus armijai un policijai varējuši pildīt sava vadoņa un sava goda šefa pavēles un gribu. Aizsargi ir lepni, ka viņi vēsturiskajās 15. un sekojošās maija dienās bijuši padoti mūsu bruņotiem spēkiem. Aizsargi ir lepni, ka viņi varējuši ar mūsu armiju plecu pie pleca likt pamatus tai valsts un dzīves kārtībai, kāda tagad pastāv mūsu zemē un kāda pastāvēs arī uz priekšu. Aizsargi ir lepni, ka viņi nav spiesti iet savrūpus ceļus, bet ka armija skatās uz viņiem ar uzticību; ka tāpat kā 1919. gadā, kad frontē kaŗaspēks cīnījās ar ienaidnieku un aizmuguri centās nostiprināt un nodrošināt aizsargu organizācija, valdīja viens mērķis, viena griba un viena patiesība, — tagadējos vēsturiskajos laikos mēs atkal esam pienākuši pie tās pašas atziņas, ka arī ideiski mūs itin nekas nešķiŗ no armijas; ka armija pilda savus pienākumus gatavodama pilsoņus valsts drošības sargāšanai, bet tie, kas atgriezušies pēc kaŗaklausības mājās, armijā iegūtās zināšanas, nostiprinātās Tēvuzemes sargāšanas idejas var turpināt nest kā brīvprātīgas organizācijas locekļi tautā caur savu aizsargu saimi. Mums aizsargiem ir dziļa pārliecība un, reizā ar to, dziļš gandarījums, ka mūsu valsts pamatspēks, mūsu armija, mūs pareizi saprot, jo aizsargi zina, ka cieša sadraudzība un saticība starp aizsargiem un armiju mums tikpat nepieciešamas kā saule, gaiss, maize. Tas dod mums lepnumu un iespēju izveidoties par tiem, kas mēs esam.

Iedami savās militārās apmācības gaitās, aizsargi atraujas no atpūtas, dažreiz arī no sava tiešā darba, tādā kārtā nesdami materiālus upurus. Aizsargi nes ne tikai šos upurus, bet daudzreiz cīņās ar noziedzniekiem tie pat zaudējuši savas dzīvības, zaudējuši savu veselību. To aizsargu saime dara nekurnēdama un zinādama, ka viņa kalpo savai tautai, savai valstij; zinādama, ka valsts vara, valsts pamatspēks — armija — skatās uz aizsargu organizācijas gaitām ar vislielāko nopietnību, ar vislielāko draudzību un, kur vien iespējams, palīdz aizsargiem viņu pienākumu pildīšanā, viņu militāro zināšanu nostiprināšanā un papildināšanā. Tādā kārtā armijas varoņu gars, kas to turēja kopā un padarīja neuzvaramu cīņu dienās, caur aizsargiem ielīst visā tautā. Un jo stiprāka būs aizsargu organizācija, jo varenāks būs armijas spēks tad, kad tai kādreiz ar ieročiem rokā būs jāapliecina pasaulei, ka latviešu kaŗavīrs nav kļuvis mīkstāks pa šiem gadiem, kas pagājuši kopš atbrīvošanas cīņu dienām.

Aizsargu organizācijas darbība neaprobežojas tikai ar militāro apmācību un noziedzību apkaŗošanu. Aizsargu organizācijas darbība ir plašāka un dziļāka. Aizsargs zina un saprot, ka maz vēl ir prast ieroci vadīt, maz vēl ir ierindā iet. Aizsargs zina un saprot, ka spēks, kas nes uzvaras, meklējams tautas morāliskās un nacionālās īpašībās. Tāpēc aizsargu organizācija visiem spēkiem jau pirms 15. maija ne tikai savas organizācijas locekļus mācījusi dziļi mīlēt savu tautu un būt lepniem uz savu tautu ne tikai viņas labajās dienās, bet arī sliktās. Aizsargu organizācija bija tā, kas mācīja mīlēt latviešu zemi, ar visu dedzīgo pieķeršanos mācījusi mīlēt latviešu zemē ne tikai auglīgās druvas un skaistos pakalnus, bet tikpat karsti mācījusi mīlēt arī staignos purvus un klajās noras tāpēc, ka tā ir — latviešu zeme. Un latviešu zeme nav tikai labais vien Latvijā, latviešu zeme ir tāda, kāda viņa ir. Tādēļ mūsu pienākums — ar mīlestību censties padarīt skaistu to, kas tagad vēl nav tik mīlīgs mūsu acij, — vai dabā, vai ierašās, vai mūsu pašu personīgā dzīvē. Tikai tā mēs varam dziļi izprast savu pienākumu un vistuvāk pieiet klāt pie savas Tēvuzemes. Tēvuzeme, — cik bieži šis vārds pārstaigājis aizsargu rindas. Tā ir patiesā aizsargu darba izpratne. Ar visu, kas saistās ar šo svēto apzīmējumu, ir saistītas aizsarga gaitas. Vai aizsargs katru dienu nav saistīts ar sava tēva un vectēva darba gaitām, dzenot vagu savā tīrumā. Ja kādreiz zemes smagums liekas par lielu, ja kādreiz gaitas varbūt ir gurdenas, tad viņš atkal zina un saprot , ka pirms viņa gadu simtos pa šo zemi staigājuši vareni cilvēki, kas pratuši mežiem atkaŗot laukus, kas pratuši pārvarēt grūtības nekurnēdami — ne tikai priekš sevis vien, bet latviešu tautai, latviešu tautas nākotnei. Tāpēc aizsargiem, blakus viņu tiešiem uzdevumiem, ir ne mazāk svarīgi uzdevumi — audzināt tautu vienprātībā, audzināt tautu saskaņā ar šī laika idejām, kuŗām vārdus devis mūsu tautas vadonis ministru prezidents Kārlis Ulmanis.

Pagājušais gads mums devis skaidrus mērķus, devis vadoni, kuŗš ir uzticības, paļāvības un apbrīnošanas vērts. Tālab ar prieku un nelokāmu apņemšanos, kalpot atjaunotās Latvijas labumam un vadoņa gribai, mēs varam ieiet nākamā darba gadā. Ar prieku un sajūsmu vēl vairāk tādēļ, ka mēs esam apveltīti ar tautas vadoņa Ulmaņa un mūsu goda šefa ģenerāļa Baloža patieso uzticību, mūsu varonīgās armijas draudzību un visas tautas cieņu. Tā lai ir labākā alga par līdz šim padarīto un tas lai ir lielākais mudinājums tālākā kalpošanā tautas un valsts labā. Gadu maiņā mēs, aizsargu saimes locekļi, varam ar visu sirdi apliecināt, ka kopā ar mūsu armiju stāvēsim modri par atjaunoto Latviju. Mūsu uzticība un paklausība piederēs vienīgi tautas vadonim, ministru prezidentam Ulmanim un mūsu goda šefam, armijas vadītājam ģenerālim Balodim. Tāpat, kā vēsturiskajā 15. maija naktī. Jo, visas grūtības mēs droši pārvarēsim šo pārbaudīto patriotu un stipro vīru roku vadīti. Kopīgi un vienprātībā iedami, kā mēs, aizsargu saimes locekļi, esam gājuši šos 16 gadus, mēs patiesi zināsim un apzināsimies, ka — runājot mūsu tautas vadoņa vārdiem — Latvija būs, Latvija pastāvēs, Latvija paliks! Un nekad mūsu sirdis nepiekusīs dziedāt Latvijai mūsu jauno, skaisto dziesmu: „Lai līgo lepna dziesma!“

Artūrs Kroders.

1919. gada pavasaris Liepājā

(Atceroties sazvērestību pret Latvijas valsti 1919. gada 16. aprīlī.)

Vācu sazvērestība pret Latvijas valsti sākās jau otrā dienā pēc Latvijas valsts pasludināšanas. Pēc Vācijas pamiera noteikumiem ar Sabiedrotām lielvalstīm, vācu karaspēkam bija jāpaliek Latvijā un mūsu zeme jāaizstāv pret lieliniekiem tik ilgi, kamēr sabiedrotās lielvalstis to būtu atzinušas par vajadzīgu. Šo pamiera noteikumu nosacīto stāvokli Vācija centās izmantot savā labā. Sabotējot šī līguma uzliktos pienākumus, Vācija domāja tikai par to, kā viņai mūsu zemē faktiski piederošo varu padarīt par vienīgo varu, kā nodibināties mūsu zemē un te pulcēt karaspēku no Vācijas, lai izdevīgā brīdī varētu izvest savus politiskos nolūkus, kuri vēlāk, pēc 16. aprīļa dumpja, kļuva pilnīgi skaidri.

Vispirms Vācija traucēja latviešu bruņoto spēku organizēšanu. Te viņu spēcīgākais ierocis bija Eiropas priekšā apmelot mums, ka visi mēs, latvieši, esam lielinieki. Neinformētā Eiropā tiešām uz mums raudzījās aizdomīgi, vismaz skeptiski. Vācu roka bija arī tā, kas pirmajās Rīgā savervētās mūsu rotās sūtīja lielinieku aģitātorus un panāca, ka šīs rotas tiešām bija jāizformē.

Kad sākās sarkanās armijas uzbrukums, tad latviešu nacionālo bruņoto spēku tikpat kā nebija. Un pēc pamiera noteikumiem pret sarkano armiju bija jāaiziet kaujās vācu karaspēkam. Bet tad sākās vācu karaspēka (bijusē vācu okupācijas armija) brāļošanās ar sarkanarmijas karavīriem. Vāci pameta lieliniekiem pat ieročus un ļāva viņiem viegli ieņemt visu Ziemeļlatviju, tāpat arī Rīgu.

Ielaiduši lieliniekus tik tālu, vācu varas pārstāvji sāka savu politisko intrigu. Viņi prasīja, lai Latvijas pirmā valdība slēdz līgumu par zemes piešķiršanu vācu karavīriem Latvijā (jaunas okupācijas kombinācija).

Labi, ka pašā pēdējā laikā Rīgā izdevās organizēt dažas brīvprātīgo rotas, kas palika uzticīgas Ulmaņa valdībai. Šīs rotas gan atkāpās, bet ar kaujām, un par Ventas krastiem tālāk lieliniekiem neizdevās pirmos brīvprātīgos aizdzīt. Šīm rotām bija ārkārtīga politiska nozīme, jo no viņu izturēšanās kaujas laukā lielvalstu pārstāvji mācījās pazīt latviešu politiskos centienus. Pārliecinājušies, ka kaujas laukā stāv patriotiska, jaunai valstij uzticīga armija, sabiedroto pārstāvji sāka gaišāk izprast vācu slepenos nolūkus. Un ar to vācu intrigu spēle bija stipri paralīzēta. Bet ne iznīcināta. Jo pašu lielvalstu starpā nebija vienprātīga sprieduma par rīcību Baltijā. Sevišķi neskaidra un nenoteikta bija Amerikas pārstāvju izturēšanās.

Sevišķi grūtu latviešu stāvokli padarīja pamiera nosacījums, ka vācu ģenerālis komandē arī latviešu daļas, jo viņš bija Latvijas bruņoto spēku pavēlnieks. Rīgā un Jelgavā vācu pārstāvji Vinnigs, Burchards, Dr. Loevenfelds u. c. piedāvāja finansiālu un militāru palīdzību. Tas nozīmēja, ka vāci neizpilda vis pamiera noteikumus, bet taisa savu politiku. Jo palīdzības piedāvājums taču bija jāsaprot vienīgi tā: Vācija var gan Latviju sargāt, bet t i k a i, j a L a t v i j a k ļ ū s t n o V ā c i j a s a t k a r ī g a. Lūk, šo mūsu atkarību no vāciem panākt bija viss vācu politikas saturs. Ulmaņa valdība neiegāja uz šādiem pašnāvības noteikumiem un tādēļ pret Ulmaņa valdību vērpa visnegantākās intrigas gan Latvijā, gan ārzemēs, sevišķi Vācijā un Skandināvijā. Sevišķi nemierīgi un nepacietīgi, nikni un sadusmoti vāci kļuva pēc tam, kad ministru prezidents Ulmanis pārbrauca no ārzemēm ar labām izredzēm, attiecībā uz pārtiku, polītisko un militāro palīdzību. Nu vairs vāci negribēja nevienu dienu gaidīt. Gāst Ulmaņa valdību bija viņu vienīgais nolūks. Gāšanas plānu kaldināja ārzemēs.

No Liepājas uz ārzemēm un no ārzemēm uz Liepāju stiepās vācu intrigu un sazvērestības tīkli. Nepacietībā vāci kļuva pat neapdomīgi un diezgan vaļsirdīgi viņi izrunājās par saviem nodomiem, ar to mums palīdzot ārdīt viņu intrigu tīklu. Ārzemēs iznāca bij. Baltijas baronu laikraksts „S t i m m e n a u s d e m O s t e n“, kur rakstīja, ka „Baltijā nav ne Latvijas, ne Igaunijas, bet Baltija ir tā pati agrākā vācu province“ (tas gan bija rakstīts mazāk informētiem, lai tos sadūšotu uz iestāšanos vācu brīvprātīgo korpusā). Šajā avīzē lasām arī, ka „Baltijā atkal vienīgi tā kārtība ievedama, kāda tur bija vācu okupācijas laikā. Pagaidu valdības vietā j ā n ā k j a u n a i v a l d ī b a i, kurā vācu elementam būtu noteicošs svars.“ Vēl skaidrāk to pašu izsaka Rīgas advokāts Adalberts Folks savā vēstulē virsleitnantam Brothaufam 1918. g. 12. decembrī. Tur lasām:

„Ja nepazaudēsim savus nervus un būsim enerģiski, t a d v ē l m ū s u l i e t a n a v z a u d ē t a. Ja dzelzs divīzija būs pareizi organizēta un labi vadīta, ar viņu mēs a t k a l v a r a m d a b ū t v a r u s a v ā s r o k ā s un zem lieliniecisma briesmu iespaida noslēgt līgumus ar latviešiem un igauņiem, kuri mūs sargātu.“

Tā tad sazvērestība ir kājās jau no valsts dibināšanas dienas. Jo jau 1918. g. 27. septembrī, t. i. īsi pirms valsts pasludināšanas, Vidzemes landmaršāls Heinrichs fon Stryks ziņo Vidzemes bruņniecības un muižniecības konventam par Baltijas pārvaldes lietām sekošo: „Ja nonākam pie republikas, tad visām nākotnes cerībām būtu jāsaka ardievas. Ja mēs meklēsim atbalstu pie latviešiem un igauņiem, tad mums vairs nepaliek vietas mūsu tēvu zemē. Ja hercogu Adolfu Fridrichu no Meklenburgas ieceltu par Baltijas zemju valdnieku, vācu lietu tad var vēl glābt.“ Un fon Stryks raksta šim iecerētam valdniekam, ka 1) jāpanāk garantija, lai vācu karaspēks paliek mūsu zemē un 2) jāpanāk muižnieku zemes padomes atzīšana.

„Ar tādiem mērķiem acu priekšā es braucu uz Stokholmu, kur man vajadzēs Anglijas un sabiedroto, kā arī neitrālo valstu u z t i c ī b u I g a u n i j a s u n L a t v i j a s v a l s t ī m l a u z t un pierādīt, ka Baltijas nākošai valdībai Baltijas vāci ir nepieciešami.“ Tālāk paziņojot, ka „mūsu satiksme ar Vāciju tagad notiek caur valdības komisāru Vinigu,“ fon Stryks pārņem sazvērestības vadību, atklā-

jot, ka ar viņu kopā rīkojas arī vācu valdības pārstāvis, vācu sociāldēmokrāts Vinigs. Pie zviedru valdības un pie sabiedrotiem Latvijas un Igaunijas kompromitēšanas darbus veic fon Rots, fon Krideners, Laerums u. c.

Juzdamies diezgan stipri un nešaubīdamies par fon der Golca armijas uzticību, sazvērnieki dodas uz Liepāju. 1919. gada 19. februārī Liepājas ostā iebrauca zviedru tvaikonis „R u n e b o r g", uz kuŗa brauc fon Stryks ar saviem draugiem. Latvijas valdības ierēdnis, kontrolējot pasažierus, pie zviedru pulkveža Edlunda atrod kādu aizdomīgu paketi un to aiztura, neraugoties uz izrunām un protestiem. Vēlāk šajā paketā atrada „skaistu ciema kukuli" jaunai Latvijas valstij, jo tur bija fon Stryka līdzatvestais sazvērestības plāns ar visiem vajadzīgiem uzsaukumiem, jaunās valdības locekļu sarakstu u. t. t. Pats fon Stryks bija paguvis aizbēgt. Latvijas valdība izdeva pavēli viņu apcietināt.

Sazvērestības dokumentu smieklīgā izlaišana no rokām visu fon Stryka nodomu padarīja uzreiz komisku un visi vācieši centās norobežoties no fon Stryka lietas. To paziņoja arī Vidzemes muižniecība, kaut gan viņas landmaršals fon Stryks bija sazvērestības centrālā figūra.

Ulmaņa valdības gāšanai fon Stryks būtu slēdzis līgumu ar vācu komandējošo ģenerāli fon der Golcu un latviešu valdības vietā nāktu valdība, kuŗas locekļi būtu barons Taube, Richards fon Hahns, Harijs fon Brimers, Viktors fon Mīlens, Osten-Sakens, Fogelzangs, ģenerāladjutants Fersens u. c., starp tiem arī daži latvieši.

Līgumā ar fon der Golcu būtu paredzēts. „Vācijas valsts atzīst, ka Latvijas Pagaidu valdība nespēj zemi valdīt pilsoniska miera un kārtības robežās, kādēļ zemes pārvaldība nododama Baltijas armijas šefam, kuŗš dibinātu jaunu valdību, kamēr var sanākt uz Vidzemes landmaršala pozitīvo priekšlikumu pamata sasaukts parlaments" (t. i. vecā riteršafte). Tam seko Igaunijas un Lietuvas sakaušanas plāns, protams, slēpjoties aiz cīņas ar lieliniekiem.

Fon Stryks projektē B a l t i j u sadalīt sešos kantonos, ar vācu valodu kā valsts valodu un ar monarchisku iekārtu. Fon Stryka dokumentos atrasta Fr. Veinberga rakstīta vēstule agr. Biseniekam, kur redzams, ka Veinbergs ir pilnīgi solidārizējies ar vācu politiskiem nolūkiem. (Lai nemēģina atkal Fr. Veinberga biografi mani ķengāt par šī politiķa pieminēšanu kopā ar bij. Baltijas muižniecības ļaudīm un pret Latvijas valsti, labāk būtu pārlieku ideālizētā biografijā ielaist vairāk godīgas patiesības par Veinberga—Niedras politikas īsto seju). Savā vēstulē Fr. Veinbergs neatzīst ne Pagaidu valdību, ne Tautas padomi, bet raksta: „Baltijas zemes padomes un valdonības padome (vācu muižnieku iestādes — A. K.) šimbrīžam ir vienīgās daudzmaz pilnvarotās iestādes, kuŗas var Baltijas vārdā ko runāt" . . . Lūk, kā arī daži latvieši ir runājuši 1919. gadā!

Fon Stryka sazvērestības atklāšana gan bija liels ieguvums mūsu valdībai attiecībā uz vācu politisko nolūku izprašanu tautā, bet vācus tas nebūt neatsaldēja pret sazvērestību kombinēšanu. Pēc Stryka lietas sazvērnieki kļuva sevišķi aktīvi. Pie tam jo vairāk vēl tādēļ, ka mūsu valdība un latviešu kaŗaspēka daļas frontē sāka gūt arvien spožākus panākumus. „Ja tā ies tālāk", tā sprieda vācieši, „tad Ulmaņa valdība nostiprināsies un vācu lieta jāzaudē; tādēļ uz priekšu pret Ulmaņa valdību."

Un vācieši ķērās pie varmācības. 1919. gada 16. aprīlī vācu landesvēra daļas atstāja fronti, ieradās Liepājā un nogāza Ulmaņa valdību, iepriekš tā visu ierīkojot, ka Liepājā nebija nevienas latviešu daļas, izņemot jaunapmācamos Liepājas kaŗa ostā. Pats par sevi saprotams, ka šāda kaŗaspēka daļu grupēšana bija iespējama vienīgi no fon der Golca štāba puses. Tā tad daudzmaz informētiem par apstākļiem Kurzemē nebija ne mazāko šaubu, kas un ar kā ziņu un atbalstu sarīkots 16. aprīļa pučs.

Vācu virsnieks, kas kalpoja latviešu armijā, bet agrāk bija kalpojis pie vāciešiem, jau 12. aprīlī ziņoja mūsu ģenerālštāba priekšniekam, ka dažās vācu kaŗaspēka daļās noteikti tiek aģitēts par Latvijas valdības gāšanu. Vācu bruņoto automobiļu komandieris ziņojis, ka virspavēlnieks (grāfs fon der Golcs) viņam pieprasījis, vai viņš varot saviem ļaudīm uzticēties, ja notiktu sacelšanās pret Latvijas valdību. Tā tad sazvērestība ir bijusi pilnīgi nolemta un sākta viņas organizēšana.

Nu vajadzēja atrast ārēju konflikta cēloni. Lai to panāktu, vācu kareivji sāka izturēties izaicinoši pret latviešiem. 12. aprīļa vakarā no frontes Liepājā ieradās 600 vīru lielā Manteifeļa trieciena nodaļa. 13. aprīlī, plkst. 10 un 15. min. vairāki vācu kareivji, neklausīdami sardzes brīdinājumiem, Kaŗa ostā piegājuši neatļauti tuvu pie aresta telpu logiem un viens vācu kareivis izšāva uz sardzē stāvošo mūsu kareivi. Dežūrējušais virsnieks pavēlējis nešaut, bet divi vācu kareivji apcietināti. Tie izrādījās par Pfefera bataljona 2. rotas kareivjiem. Kad bija noskaidrotas viņu personības, tos abus atbrīvoja.

Nu bija panākts konflikts ar latviešiem. Vienalga kāds un kādā veidā. Atkal 14. aprīlī 40 vīru liela patruļa, virsnieka vadībā, uzbruka latviešu kareivjiem pie municijas noliktavas un tos atbruņoja. Apsardzības ministrs par to ziņoja vācu virspavēlniecībai, bet atbildi nesaņēma pat 15. aprīlī. Tad ministru prezidents Ulmanis pieprasīja, ko nozīmē tāda vācu kaŗavīru rīcība. Bet atbildes nebija. Gluži otrādi: 15. aprīlī vācieši atbruņoja tvaikoņa „Saratovs" kareivju komandu.

Vācieši meklē sadursmes ar latviešiem.

15. aprīlī ap 3 pēc pusdienas pārtrauc telefona satiksmi (telefons atradās vācu rokās) ar Kaŗa ostu un valdības iestādēm. Telefona pārzinis ziņo, ka tas notiekot uz visaugstākās pavēles pamata.

Vēl 16. aprīlī vācieši nebija atbildējuši. Bet tiek pārtraukta telefona satiksme pat ar fronti un arī starp valdības ēkām pilsētā. (Tā bija mūsu frontē esošo latviešu kaŗavīru nodošana visneglītākā veidā).

16. aprīlī no rīta vācu Pfefera bataljons uzbrūk latviešu kaŗaspēka rezerves štābam un aresta telpām, no kuŗām atsvabina fon Stryka sazvērestības lietā apcietinātos.

Tiek ziņots fon der Golcam, bet tas mūsu ministru prezidentam atbild, ka — — — viņš nekā nezi-

not, kas tagad notiekot! ? ! Vāciešu izturēšanās kļuva draudoši izaicinoša.

Ministru prezidents Ulmanis un iekšlietu ministrs Valters devās pie sabiedroto pārstāvjiem, vispirms pie angļiem. Ministru prezidents jau bija iegājis misijas telpās, bet Dr. Valteri vācieši paguva pie pašiem vārtiem apcietināt.

Latvieši darīja visu, ko varēja, lai zemē uzturētu mieru un ar to stiprinātu karavīru stāvokli frontē. Viņi pat ielaidās uz saprašanās komisijas dibināšanu, kurā no latviešu puses piedalījās G. Zemgals, E. Bite, D. Rudzīts, O. Valdmans, J. Akurāters un E. Freivalds, bet no vācu — fon Reisners, Melvils, Somsons fon Hymelstjerne, fon Brimers un viens frontes pārstāvis.

Latvieši aizstāvēja viedokli, ka tagad galvenais ir cīņa ar lieliniekiem frontē, bet ne iekšējās varas cīņas. Mūsu viedoklis tika paziņots arī sabiedrotiem. (Viņu dēļ radīja šo — „saprašanās kommisiju", lai rādītu, ka latvieši negrib ielaisties uz varmācības aktiem no vācu puses).

Bet kamēr sēdēja šī „saprašanās kommisija", pilsētā rīkojās sazvērnieki. Vācieši kommisijā par to, protams, — — „nekā nezināja" !!!

Ap plkst. 4 pilsētas galvenās ielas bija ielenktas, apkārt braukāja bruņoti auto, uz visiem stūriem bija nostādīti lielgabali un ložmetēji, pie valdības ēkām atbruņoja mūsu sardzes, apcietināja mūsu ģenerālštāba virsniekus, iestādēs reģistrēja visus ierēdņus, piekodinot, lai rīt nāk darbā. Ministriju telpas izdauzīja un izlaupīja. Dumpinieki ielauzās arī „Latvijas Sarga" redakcijā, kur gan bija tikai redakcijas zēns. Visu tur izvandīja un nozaga. Naudas skapis bija uzlauzts un izzagti 40.000 toreizējie rubļi. Nozagtas bija arī redakcijas šķēres, ziepes, dvieļi, viens revolvers u. t. t. Meijera spiestuvē, kur iespieda valdības naudas zīmes, sazvērnieki ielauzās, nodūra sargkareivi un nolaupīja iespiestās naudas zīmes līdz ar klišeju. Finansu ministrijā bija mēģinājuši uzlauzt naudas skapi. Vācu sūtniecības nams tika sevišķi apsargāts. Tur nepārtraukti piebrauca un aizbrauca dumpinieku automobiļi. Kaŗa ostā bija izlaupītas kareivju telpas, apcietināti vairāki virsnieki, pret kuŗiem vācieši izturējušies kā spīdzinātāji. Divas mūsu rotas vāciešiem neizdevās atbruņot.

Ministru prezidents Ulmanis ar Sabiedroto pārstāvjiem vienojās, ka šī vācu varmācība latviešiem jāiztur ar vislielāko aukstasinību un nedrīkst ielaisties bruņotās sadursmēs ar pučistiem. Un šo disciplīnu, savaldību latvieši spīdoši pierādīja visā puča laikā.

17. aprīlī uz ielām izlīmēja vācu „frontes drošības komitejas" uzsaukumu iedzīvotājiem, paziņojot, ka valdība gāzta un varu saņem šī — „drošības komiteja" līdz nākošās valdības sastādīšanai.

Valdības ierēdņi nolēma darbā neiet; valdībai uzticīgā avīze „Latvijas Sargs" pārtrauca iznākšanu, lai protestētu pret vācu nekrietno varmācību. (Avīzes turpināšanu vācieši gribēja panākt visiem līdzekļiem, lai iespaids būtu, itkā nekas nebūtu grozījies; piedāvāja papīru, visādus labumus, bet redakcija nebija apvārdojama, pat tad nē, kad vienu no redaktoriem vācieši apcietināja).

Neapcietinātie kabineta locekļi pārcēlās uz tvaikoni „S a r ā t o v s", ministru prezidents Ulmanis uzturējās angļu misijā un vēlāk arī pārcēlās uz „Sarātovu", kurš nu bija mūsu valdības „vienīgā territorija". Bet tur norisinājās vesels mūsu valsts vēstures posms, tur notika svarīgas sēdes, tika pieņemti svarīgi lēmumi, kuŗus ziņoja uz ārpusi speciāli sakarnieki starp „Sarātovu" un ārpasauli. Šie sakarnieki bija angļu kaŗa kuģu aizsardzībā.

Sākās sazvērnieku valdības kombinācijas. Izlaida pat provokātorisku ziņu par kaŗa direktorijas nodibināšanu, piedaloties pulkvedim Balodim. Šo provokāciju pilsētā izklaidēja pulkveža Baloža frontes delegācija (visnieki: Gaļindoms, Mežciems un Luters).

Mūsu frontes delegācijai angļu majors Kenans paziņoja sekošo: „Drīzumā viss nokārtosies. Latvieši nav nekā zaudējuši un arī nezaudēs. Gluži otrādi — latviešu tauta ir pacēlusies augstu visas pasaules acīs, pierādīdama, ka viņa spēj polītiski domāt un ka viņa vispāri ir attīstīta tauta. Sabiedroto simpātijas ir latviešu pusē. Par Latviju tagad ļoti interesējas Parīzē, uz kurieni sūtām no šejienes ziņojumus. Latvijas notikumiem nav vairs vietējs raksturs vien, bet viņi jau ieguvuši vispasaules nozīmi."

Pulkvedis Balodis atklāti paziņoja, ka viņš nekādā direktorijā nepiedalās un saviem kaŗavīriem aizliedz kaut kādā veidā saistīties ar tādu direktoriju, to nosodīdams kā armijas disciplīnas graušanu.

Valdību uzticēja bijušām valdības prokuroram, vācietim O. B o r k o v s k i m, kurš nu valdīja kopā ar ģenerāli fon der Golcu. Dumpinieki bija kā apmulsuši un šķitās palikuši vieni. Nevarēja pat ne valdību sastādīt un visas valdības iestādes bija slēgtas.

Tad uzsaukumu tautai izlaida Ulmaņa valdība, aicinot izciest šo varmācību un paliekot uzticīgiem savai valstij un valdībai, jo valdība drīz atgriezīsies pie sava darba. Uzsaukumu izlaida arī Tautas Padomē reprezentētās latviešu grupas. Šie uzsaukumi nomierināja ļaužu prātus un iedeva visiem izturību, paļāvību un neatlaidību. Auga un cēlās milzīgs patriotisma vilnis, kas augstu uzšļāca tautas ticību un uzvaras gribu. Ģenerālis Golcs bija tik nobījies, ka izlīmēja uz ielām savu polēmiska rakstura uzsaukumu, kurā vairāk nekā nespēja pateikt, kā tikai to, ka viņš — n e e s o t 16. a p r ī ļ a p u č ā p i e d a l ī j i e s! Dumpinieku stāvoklis kļuva diezgan smieklīgs. Tādēļ viņi steidza valdības sastādīšanu. Un 26. aprīlī paziņoja šo — „valdību". Ministru prezidents Andrievs Niedra, kultūras min. Jūlijs Kupčs, tieslietu — P. Sokolovskis, iekšlietu — Borkovskis, finansu un kaŗa — Georgs Seskovs, zemkopības — K. Sleinis, ārlietu — H. fon Brimers, tirdzniecības — V. Iršiks, satiksmes — Burkēvics, valsts kontrolieris kāds J. Arājs.

Centies kļūt nepieciešams,
ja tāds vēl neesi, un gatavo
vietnieku, kas pārspēs tevi.

„Sarātova“ iebraukšana Rīgas ostā 1919. gada 8. jūlijā.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Tā bija smieklu vētra pat šajā nopietnā laikā, kad tika pasludināti šie — ministri. . . Tik bēdīgas figūras bija visi šie — ministri!

Jau 24. aprīlī Spaā Sabiedrotie prasīja no Vācijas, lai Liepājā tiek atjaunota likumīgā latviešu valdība. Vācija vairījās, aizbildinoties, ka viņa nevarot kārtot Latvijas iekšējās lietas. Sākās diplomātisks kaŗš starp Sabiedrotiem un Vāciju, ļoti interesants, bet šajā sakarā pie tā nevaram pakavēties (tuvāk par to skat. A. Krodera grāmatu — Prūšu un baronu sazvērestība pret Latvijas valsti 16. apr. 1919. gadā Liepājā,“ 63—66. lapp.).

Šis famozais kabinets nemaz nedabūja strādāt. Andr. Niedra sāka divkosīgu spēli un meklēja skaldīt latviešu sabiedrību, lai dabūtu plašāku atbalstu savam nodevības darbam. Bet nekas viņam neiznāca. Lai daudzmaz viņa valdība izskatītos pēc — valdības, to pārveidoja (piem. Sleiņa vietā par zemkopības ministri iecēla zv. adv. J. Ansbergu u. tml.). Tā bija 10. maijā sastādīta valdība. Neglītā kārtā par šī kabineta ārlietu ministri bija minēts Z. M e i e r o v i c s, kuŗš patlaban bija Parīzē pie miera konferences. Bet drīzi vien Meierovics atsūtīja telegramu un protestēja pret tādu rīcību. Niedra mēģināja atsaukties uz Zemturu Padomē apvienotiem mazgruntniekiem, bet šīs Padomes pārstāvji atklāti norobežojās no Niedras.

Stāvoklis bija neskaidrs un nervozs. Tautas Padome nolēma 12. maijā sasaukt savu sēdi, nerēķinoties ar Niedras valdību. Tautas Padome pieņēma vairākus svarīgus lēmumus, vērstus pret sazvērnieku valdību un viņu rīcību, konstatējot, ka Niedras valdību „atbalsta tikai Baltijas muižniecība, šauras visvācu baltiešu aprindas un atsevišķas latviešu personas“, kas nevar runāt tautas vārdā. Tautas Padome pieņēma arī iesniegumus Sabiedroto lielvalstu un Vācijas valdībām, kur attēlots Latvijas stāvoklis un izteikta vēlēšanās, lai likumīgā latviešu valdība tiktu atjaunota savās tiesībās. Šī Tautas Padomes sēde apliecināja l a t v i e š u t a u t a s n e s a l a u ž a m o v i e n p r ā t ī b u .

Pēc šīs sēdes dumpinieki satrūkās. Andrievs Niedra Tautas Padomes prezidijam paziņoja, ka viņš vairs negrib būt ministru prezidents. Izrādījās, ka Niedru apcietinājusi kāda latviešu patriotu grupa, lai paātrinātu likumīgās valdības atgriešanos pie varas. Bet Niedram bija laimējies izbēgt un viņš steigšus bija devies pie vācu varas iestādēm, kuŗas tad atkal turpināja Niedras valdības darbību, atkal pierādot, ka vācu varas iestādes i e j a u c a s g a n L a t v i j a s i e k š ē j ā s l i e t ā s un Vācijas pretēja satura atbilde Sabiedrotiem bija nepatiesa.

Pats Niedra un arī fon der Golcs savu rīcību izskaidroja ar to, ka Ulmaņa valdībai pastāvot niesot bijusi iespējama R ī g a s u n V i d z e m e s a t b r ī v o š a n a n o l i e l i n i e k i e m un to varot izdarīt tikai Niedras valdība.

Ir tasnība, Ulmaņa valdību vācieši ienīda. Ja Ulmaņa valdība būtu atbrīvojusi Rīgu, tas viņu ļoti nostiprinātu un tad vācu politiskiem nolūkiem būtu jāpārvelk strīpa pāri. Tādēļ fon der Golcs gribēja panākt viņam pilnīgi paklausīgu valdību un, aiz šādas valdības slēpjoties, izvest savus nolūkus.

Bet Rīgu varēja atbrīvot jau martā. Kad krita Jelgava, tad mūsu kaŗavīri rautin rāvās uz Rīgu un toreiz to varēja ieņemt tikpat viegli, kā 22. maijā. Tad fon der Golcs Ulmaņa valdībai sāka uzstādīt dažādas neizpildāmas prasības, lai Rīgas atbrīvošana aizkavētos un šo aizkavēšanos lai tad uzveltu Ulņa valdības atbildībai. Jo, diemžēl, bez vācu spēkiem Rīgas atbrīvošana vēl nebija iespējama (tādēļ, ka latviešu spēku organizēšanu paši vācieši liedza un traucēja, izmantodami to, ka pēc līguma ar Sabiedrotiem viņiem piederēja kaŗaspēka pavēlniecība). Starp citu Golcs prasīja grozīt latviešu preses izturēšanos pret vāciešiem, prasīja, ka jānoskaidro

kompetences starp valdību un vācu kaŗa pārvaldi (pēc Golca gribas valdībai vajadzēja būt tikai vācu kaŗa pārvaldes piedēklim).

Tačau Ulmaņa valdība piekāpās ļoti tālu. Tad pats Golcs sarunas pārtrauca. Jo viņam bija vajadzīga valdība, ar kuŗu vācieši var darīt, ko grib. Ar Ulmaņa valdību viņiem tas ne mazākā mērā nebija iespējams. Tādēļ Golcs kavēja Rīgas ieņemšanu. Un šī aizkavēšana ir liekama tikai uz vācu ģenerāļa fon der Golca atbildības.

Bet kādēļ Golcam bija vajadzīga tāda ķiparu valdība? Par to liecina neapšaubāms dokuments.

Aprīļa beigās (t. i. laikā, kad tika gatavots uzbrukums Rīgai) Liepājā, spiestuvē, kur pirms puča iespieda „Latvijas Sargu", ieradās apbruņoti vācu kareivji, ieņēma burtu saliekamo kasti, salika vienu lapu, tad ielenca mašīnu un bruņotu kareivju apsardzībā salikumu iespieda. Tā tad tur tiek iespiests kaut kas sevišķi slepens. Šo atmiņu rakstītājam bija ārkārtīga interese vienu no šīm lapām dabūt rokā. Ar lielu risku un ar dažu spiestuves strādnieku palīdzību, tas tomēr izdevās. Dokuments, patiesi, izrādījās augstākā mērā svarīgs un atklāja visus vācu nolūkus.

Dokuments saucās: VI. rezerves korpusa ģenerālkomandas rīkojums Nr. 6781. Personīgi. Ļoti slepeni. Raksts izsūtīts komandējošiem virsniekiem. Tur paziņots, ka korpusa ģenerālkomanda iesāks plašu propagandas darbu. Tad nāk instrukcija virsniekiem, kuŗā sacīts, ka *„Kurzeme un dienvidus Vidzeme jānotura, lai notiek kas notikdams.* Pasaules kaŗu pazaudējusi, Vācija nespēj visus strādniekus nometināt. Apm. 800.000 kaŗa gūstekņiem būs jāizceļo, bet Amerikā draud izceļotāju posts. Turpretim Kurzemē paliek sakari ar dzimteni. Pret latviešiem jāizturas laipni, nedrīkst tos sarūgtināt. Vācijā ir slinkums, negods, izlaidība. Ja labākie salasās kopā austrumos, tad no šejienes, varbūt, varētu gaidīt dzimtenes atveseļošanos."

Lūk, Golca mērķis: Kurzemi un dienvidus Vidzemi paturēt, lai tur varētu nometināt vācu gūstekņus un dot zemi vācu strādniekiem, kas pārnāks no frontes.

Pie tādas polītikas, protams, vajadzīga salmu vīru valdība. Jo tikai tad vācu polītika norisināsies ar latviešu izkārtni, un nodevīgie latvieši segs vācu polītikas dzīvē izvešanu, t. i. latviešu tautas izspiešanu no viņas zemes un tautas iznīcināšanu.

Šis dokuments nekavējoties tika nodots ministru prezidentam Ulmanim, kuŗš tālāk ar tā saturu iepazīstināja Sabiedroto pārstāvjus. Nu vācu polītiskie nolūki bija līdz galam atmaskoti. Un redzama jau kļuva arī tā vācu polītika, ko satrieca 22. jūnijā pie Cēsīm. Jo pirms šīs kaujas Niedra kādā uzsaukumā saka, ka „Igaunijas valdība ir Latvijai naidīga un cīņu pret lieliniekiem varēs turpināt, kolīdz Latvija būs nodrošināta pret igauņiem." Tā tad Kurzemes, dienvidus Vidzemes un arī Igaunijas iekaŗošana, un cīņa ar lieliniekiem pašā pēdējā plānā.

Lūk, 16. aprīļa sazvērestības īstais saturs. Tā viņš tika ievadīts, sagatavots un izvests.

Bet 16. aprīļa nolūkiem galu uz visiem laikiem darīja Latvijas pirmās valdības gudrā un mūsu zemes likteņus līdz galam izprotošā vadība un mūsu kaŗavīru uzvaras visās frontēs, kādās viņi bija saukti aizstāvēt latviešu tautas godu un tiesības, mūsu valsts neatkarību un latviešu zemes neaizkaramību.

Tagad varam no šī lielā laika smelties vislielāko un mums visvajadzīgāko pamācību: 16. aprīļa dumpi latvieši izturēja vienīgi ar savu vareno vienprātību un disciplīnu, tāpat, kā tautas vienība deva mums uzvaru visās atbrīvošanas cīņās.

Ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa sagaidīšana Rīgā 1919. gada 8. jūlijā.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Pāvesta nuncija Antonio Cekchini nāve

Š. g. 18. martā Rīgā mirā pāri 70 gadu vecumā pāvesta nuncijs, Miras arķibīskaps Antonio Cekchini. Nelaiķis, monsinjors, pavadījis mūsu galvas pilsētā vairāk kā desmit gadus, sākumā kā apustuliskais delegāts, tad Svētā Krēsla internuncijs vai sūtnis, un beidzot kā viņa nuncijs jeb vēstnieks.

Antonio Cekchini dzimis ziemeļu Italijā, studējis filozofiju, nodarbojies kā paidagogs latīņu un grieķu valodās Dalmācijā, bet 1893. g. ievests garīdznieku kārtā un drīz pēc tam ieguvis teoloģijas doktora grādu. No tā laika līdz 1918. gadam viņš nodarbojies kā baznīcas tiesību lektors un pasniedzējs Goricas katoļu seminārā.

Tad 1921. gadā, pāvesta Benedikta 15. uzdevumā, A. Cekchini devās uz Baltijas valstīm, lai iepazītos ar katoļu baznīcas un draudžu stāvokli Latvijā, Lietuvā un Igaunijā un lai šinī ziņā atvieglinātu darbu pāvesta nuncijam Varšavā, kardinālam Ratti. Kad pēdējo izvēlēja par pāvestu Piju 11., monsinjoru Cekchini izraudzīja un iecēla par apustulisko delegātu Baltijas valstīs ar sēdekli Rīgā, bet vēlāk viņu nozīmēja par nunciju.

Augstais aizgājējs bija mūsu diplomātiskā korpusa vecākais un ar viņa nāvi Latvija zaudējusi gaišu, sirsnīgu draugu. Nelaiķis bija ļoti iecienīts latvju sabiedrībā un mūsu katoļu baznīcas aprindās, viņš iemācījās latvju valodu tik tālu, ka varēja brīvi lasīt mūsu laikrakstus. Monsinjora simpātijas pret Latviju bija tik lielas, ka mirstot viņš izteicis pēdējo vēlēšanos tikt apglabātam Rīgā. Šī nelaiķa griba tika arī izpildīta un pāvesta pirmā nuncija Latvijā, Antonio Cekchini mirstīgās atliekas apglabāja lielā greznībā š. g. 21. martā sv. Miķeļa katoļu kapos Rīgā. . . *T. Vts.*

Prof. K. Kundziņš.

Mazās un lielās kļūdas mūsu dzīvē

Runājot par kļūdām jāsaka, ka tās bojā vai nu mūsu raksturu, vai mūsu dzīvi. Vienas ar otrām, bez šaubām, stāv bieži liktenīgā sakarībā. Šoreiz runāsim par kļūdām, kas bojā cilvēka dzīvi.

Nav tādas cilvēka dzīves, kas būtu brīva no kļūdām. Ne bez pamata jau seno romiešu sakāmvārds skan: „Errare humanum est" t. i. „kļūdīties ir cilvēcīgi". Un Ģēte ved kļūdas pat sakarā ar cilvēka nemitīgo cenšanos pēc pilnības, viņš saka „Faustā" (Raiņa tulkojumā): „Kas cenšas, tas ar pazīst maldus" („Es irrt der Mensch, solang er strebt").

Tomēr, atzīstot pilnā mērā, ka „kļūdīties ir cilvēcīgi", jāsaka, ka dažreiz cilvēka kļūdīšanās tuvojas robežai, kur beidzas cilvēcīgais, t. i. tā dzīves sfēra, kas ir paša cilvēka rīcībā un sākas „liktenīgais", noslēpumainie, cilvēka gribu pārsniedzošie spēki, kas nereti, reiz izraisīti, draud aprīt pašu cilvēku, resp. kļūdu darītāju. No šķietami niecīgām kļūdām, vai mazas pārskatīšanās, kurā saskatāma drīzāk maza neapdomība vai pat tikai nejaušība, bet nekādā ziņā noziedzīga griba, dažreiz dzimst sekas, kuņu priekšā cilvēkam līdz sirds dziļumiem jānodreb. Lai atceramies, kad maza ārsta pārskatīšanās ir dažreiz par iemeslu labākā drauga nāvei, tā drauga, kuņu viņš gribēja glābt. Nelaikā iedzerta glāze auksta ūdens var izsaukt slimību, kas beidzas ar jauna, ziedoša cilvēka mūža izpostīšanu. Citreiz tā ir atkal rotaļāšanās, varbūt nemaz ļauni nedomāta „rotaļāšanās ar uguni", kas rada neparredzamu postu.

Šādu irracionālu nesamērību starp niecīgu iemeslu un dziļi traģiskām sekām bij izjutusi jau antīkā pasaule. To rāda seno grieķu teiksmainais stāsts par karaļdēlu Oidipu, kas stādamies cīņā ar svešnieku, nezinot nonāvē savu paša tēvu un vēlāk tāpat nezinot apprec savu paša māti. Un no šī negribētā asins grēka nāk lāsts pēc lāsta pār viņa namu! Mēs redzam cik dziļi traģisks un reizē irracionāls dažreiz var būt vainas jēdziens. Un cik briesmīgs! Antīkais rakstnieks sakarā ar to saka:

„Cik labi tam, kas, brīvs no soda, var sargāt savas dvēsles godu!“

Par laimi ne visas kļūdas, teiksim droši, tikai mazākā daļa no tām, ir tik traģiskas. Ir citas, kuras nekādā ziņā nav ņemamas tik ārkārtīgi traģiski, kurām līdz iet pat nenoliedzama svētība. Faustā sastopams pat ir teiciens: „Jo cilvēks savā darbā drīz grib gurt, Tam miers ir mīļāks, nekā sūri sviedri. Un tāpēc tādu (t. i. kļūdu ierosinātāju-Mēfistofeli) dodu tam par biedri, Kas to var dzīt un dzelt un liesmas kurt.“ Kas gan nepazīst gadījumu, kad mazs bērns saplēsis aiz neuzmanības kādu iemīlētu paijiņu, rūgti raud. Viņu uztrauc doma: nekad, nekad vairs zaudēto nevarēšu atgūt, nevarēšu to atkal griezt par labu! Bet pietiek, kad māte vai audzinātāja pārliecinoši norāda, ka var salabot salauzto vai iegūt jaunu tai vietā — un tūdaļ asaru straumītes atkal apsīkst. Bērns ar dziļu laimes izjūtu saprot: šī kļūda nepieder pie neizlabojamām, to iespējams nolīdzināt, izlabot! No sirds novelta smaga, smaga nasta.

Arī mēs pieaugušie šai ziņā bieži līdzināmies bērniem. Ciezdami kādu rupju neveiksmi aiz pašu (vai svešas) vainas, pirmajā acumirklī esam gandrīz nesamierināmi, un bieži vajadzīgas lielas drauga pūles, lai atvērtu acis un rādītu: „draugs, neskumsti, to visu ar labu gribu un enerģiju vēl var griezt par labu!“ Tādas kļūdas var vērsties īstā svētībā. Acis atdarījušās, spēki rūdījušies, ievākti smagi zelta gudrības graudi.

Jau viduslaikos mēdza izšķirt starp grēkiem, kuŗus sauca par „nāves grēkiem“, un par kuŗiem mācīja, ka tie vairs nav piedodami. Arī mūsu laika cilvēkam, diemžēl, blakus samērā nevainīgām kļūdām nākas konstatēt citas, daudz, daudz nopietnākas, liktenīgas, kas vērtējamas tomēr kā paša cilvēka nodarījumi, bet daudz grūtāk izpērkamas jeb pat vēl ļaunāk — kas dažreiz šķietas esam neizpērkamas, nelabojamas.

Mūsu uzmanību šeit saista retās jeb pat vienreizējās situācijas jeb izdevības cilvēku dzīvē. Mēs pazīstam bībeles motīvu par Betezdas dīķi, par kuŗu stāsta, ka tikai retumis tanī ieplūda dziedinošie spēki. Tikai tas, kas iekāpa, kad ūdens sakustējās, varēja kļūt vesels. Tā ir lielās dzīves līdzība. Arī dzīvē visbrīnišķīgākie spēki raisās tikai retumis. Kas tos palaiž gaŗām neievērotus — tam varbūt, varbūt šī izdevība, šī „lielā stunda“ nekad vairs neatkārtosies. Kad vērīgi raugāmies cilvēku dzīvē, tad nevarēsim noliegt, ka tanī patiesi izceļas tādas iespējamības jeb izdevības, kas sevišķi nozīmīgas, kas nostāda mūs liela, atbildīga uzdevuma priekšā, bet par kuŗām jāsaka: tagad — un varbūt nekad vairs.

Še minami vispirms t. s. „aicinājuma brīži“ lielu personību, ievērojamu talantu dzīvē. Cilvēces lielie daudzsološie gari bieži stāv jaunu iespējamību priekšā ne visu mūžu, bet zināmos izšķiršanās brīžos. Kas šos brīžus vērā likuši, kas atvēruši dvēseli likteņa saucienam, kas bijuši diezgan stipri, lai atstātu „Ēģiptes gaļas podus“ vai pelēko ikdienu, un sekojuši savai „mūzai“, savam dievam, tie kļuvuši nemirstīgi. Simti citi turpretim, savā nevīžībā, vieglprātībā nav satvēruši likteņa sniegto roku. — Lielā stunda kļuvusi tiem par lielo krišanas brīdi, sākusies slīdēšana lejup, un zvaigžņu vietā tie iemantojuši — sēnalas. Nekas vairs nav spējis atgriezt bijušo. Nodarītā kļūda bijusi liktenīga. Tie paši sevi izdzēsuši no izredzēto skaita.

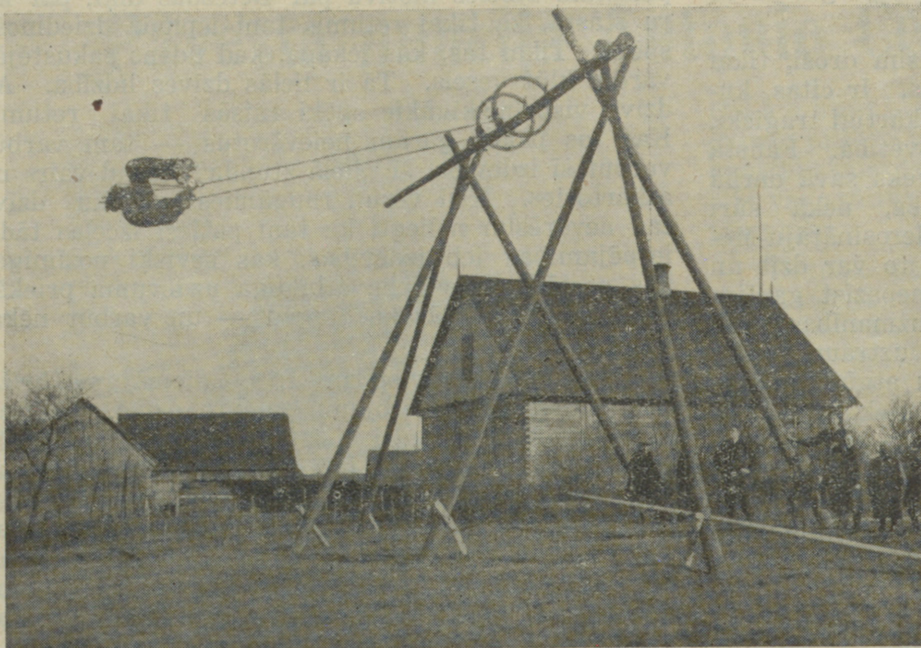
Bet arī tautām, nacijām ir savi mūža posmi. liktenīga vienreizība. Tāda, tikai vispārīgākā nozīmē, sastopama arī caurmēra cilvēku dzīvē. Kas šeit neiedomāsies bērnības rītu, jaunekļa izšķiršanās gadus, stāvēšanu ceļa jūtīs, svarīgāko dzīves soļu priekšā.

Bet arī tautām, nacijām ir savi mūža posmi. Atmodas rīts tautu dzīvē nenāk ikgadus. Laikmeti, kad tautas kļūst patstāvīgas, pieder lielajām vēstures stundām. Lielais dienasvidus, augstais kalngals tauta sdzīvē, nāk varbūt tikai vienreiz. Kas šos laikus vērā likuši, tie ir dzīvojuši visiem laikiem. Domāsim par saviem atmodas darbiniekiem, par brīvības cīnītājiem, par lieliem valsts vīriem.

Pavasaŗa plūdos.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Lieldienās.

Viļa Rīdzenieka uzņēmums.

Bet uz brīdi piegriezīsimies vēl individa mūža posmu vienreizībai. Bērnības rīts. Sakne, pamats, sēkla visam turpmākam. Bērns ir vīra tēvs. Bet cik trausls viņš ir! Cik viegli maitājams! Cik viegli ar neapdomību vai noziedzīgu rīcību var tikt kropļots viņa vārais organisms! Viņa dvēsele! Kroplis uz visu mūžu! Briesmīgs vārds! Kāda atbildība! Kas šo noziegumu vēl labos, kas to pilnām izpirks?

Arī jaunības posmam īpatnēja viņa vienreizība. Augošā cilvēka gars šinī pārejas laikā gūst iespēju tiekties pēc tālām zvaigznēm. Nojauta par lielajām dzīves vērtībām ataust viņam. Paejot tām ar nevērību garām, apslāpējot, apdullinot jaunekļa ilgu saucienu, kaut kas mirst, sabrūk. Tas, kas varēja būt varonis, kļūst — nožēlojams un nenozīmīgs, ko uz brīdi aicināja lielais ideāls — tas viegli atkal atslīgst atpakaļ šaurā egoismā. Cik daudz iespēju iet bojā! Vai ir domājams, zaudēto vēl atgūt? Jāšaubās. Nepareizi spertie pirmie soļi radījuši nepareizu ievirzi. Pirmie netikumi atkārtodāmies kļūst par ļaunām parašām, kas sāk noteikt gribu negātīvā virzienā uz visiem laikiem. Griba, kas vairāk reizes kapitulējusi dzīves mazo grūtību priekšā, sāk zaudēt spēku kļūt par uzvarētāju.

Uz brīdi apstāsimies vēl pie laulības slēgšanas jautājuma. Neviens nevarēs noliegt, ka laulība ir ģimenes un līdz ar to tautas mūžīgās atjaunošanās sakne un izejas punkts. Un taisni še mums jāskar vārīga mūsu tagadējās dzīves sāpju vieta. Ar laulību nav iespējams eksperimentēt. It sevišķi, kad jau nācis pasaulē jauns cilvēks, tas ir par vēlu. Nepareizā pārsteigumā, jeb vēl ļaunāk — acumirklīgā skurbumā noslēgta laulība ir viena no tām kļūdām, kuŗa nes sevī liktenīgas sekas. Ja iedomājamies vēl alkoholismu, veneriskās slimības, rakstura brutālītāti... Bet viņas tiek noslēgtas. Kas šīs kļūdas izpirks, kas labos? Tur vajadzīga gandrīz vesela dzīve. Vienīgi dziļa pietāte pret šo dievišķo iestādījumu un reizē pret otru cilvēku var novērst to, kas citādi draud mums, mūsu tautai. Jāatrod atkal stiprie, stabīlie pirmpamati. Citādi nebūs vairs glābšanas.

Mēs esam minējuši dažas no vislielākām dzīves kļūdām. Tās neapdraud vienīgi vienu individu, bet visu tautu. Liekas, ka tam, kas nostājies uz kļūmīgā ceļa, nav vairs tekas, kas ved atpakaļ. Šīs parādības, ar vaļējām acīm tās vērojot, var izlikties, kā grēks, kas ved pretim nāvei. Vienīgi reliģiskā ticība neapstājas pie bezcerības sprieduma. Pēc šīs ticības ārejā, empīriskā dzīve vēl nav viss. Arī vislielāko neizdošanos un noziegumu var izpirkt vēl ar ciešanām un atgriešanos. Pat galīgā sabrukumā stipra ticība redz vēl iespēju uz jaunu augšāmcelšanos. Pilnīgā atzīšanās savos maldos, noteikta sekošana sirdsapziņas balsij, šķīsta, nelieku̦ļota griba vēl var līdzināt ceļu jaunam dzīves sākumam. Lielā, sāpēs kausētā un šķīstītā atziņa var kļūt par vārtiem, caur kuŗiem mēs tuvojamies atdzimšanai. Šķietami neiespējamais tā atkal kļūst iespējams. Kad ar ciešanām viss ir izpirkts, kad soda mērs ir pilns, tad vainīgo atkal augšup ceļ pats Dievs.

Turait, latvieši, savu valodu godā,
jo kas sevi pašu negodā, to arī citi negodās
J. Alunāns

K. S.

Krišjāņa Barona tautas augstskola

Jau vairāk kā divus gadus Rīgā darbojas Krišjāņa Barona tautas augstskola. Tā ietilpst papildu skolu tīklā, kā augstāka tipa speciāla valsts papildu skola.

Kr. Barona tautas augstskola ir mācības iestāde pieaugušiem. Tās apmeklētāji komplektējas no ierēdņiem, dažādu tirdzniecības, rūpniecības un citu profesiju darbiniekiem. Apm. 60% no tiem ir apmeklējuši vidusskolu, citiem iepriekšējā izglītība pilnas pamatskolas apmērā. Kā lektori tautas augstskolā darbojas galvenā kārtā L. ūniversitātes mācības spēki.

Tautas augstskolā ir sešas nodaļas. Mācību kurss katrā nodaļā ir divgadīgs. To izņem lekciju ciklu veidā. Katrs cikls pats par sevi ir noslēgts, patstāvīgs, bet tanī pat laikā lekciju cikli vienā zināmā priekšmetā atrodas cieši kopsakarā, tādejādi veidojot noapaļotu, veselu kursu. Mācību iekārtai pēc ciklu sistēmas ir savas nenoliedzamas priekšrocības, it īpaši šāda tipa mācības iestādei. Saprotams, ir arī trūkumi, jo bieži cieš attiecīga priekšmeta pasniegšanā vienība un sistēmatiskums, bet to izpērk šīs iekārtas elastīgums, piemērošanās iespējamības dzīves prasībām. Mācību gaita visumā iznāk saistošāka, jo priekšmetu pasniegšanā piedalās vairāki mācību spēki - lektori. Kaut piem. Latvijas vēsturē lekciju ciklus lasa 6—7 lektori, katrs apskatot savu īpašu vēstures posmu vai laikmetu. Bez tam šāda iekārta atļauj jaunus audzēkņus attiecīgā nodaļā pieņemt arī katrā mācības pusgada sākumā, jo tiem ir iespējams mācību gaitai sekot klausoties kopā ar jau veciem klausītājiem.

Vispār izglītojošus priekšmetus K. Barona tautas augstskolā lasa visām nodaļām kopā, bet speciālus kursus izņem attiecīgā nodaļā. Nodaļas ir šādas:

1. Vēstures un literātūras — nodaļas vadītājs Dr. phil. N. Vīksniņš.

2. Darba un sabiedrisko zinātņu — nod. vad. doc. P. Mucinieks.

3. Audzināšanas un veselības kopšanas — nod. vad. priv. doc. Dr. med. G. Reinhards.

4. Mākslas un kultūras problēmu — nod. vad. Dr. J. Siliņš.

5. Technikas un dabas zinātņu — nod. vad. prof. Dr. A. Vītols.

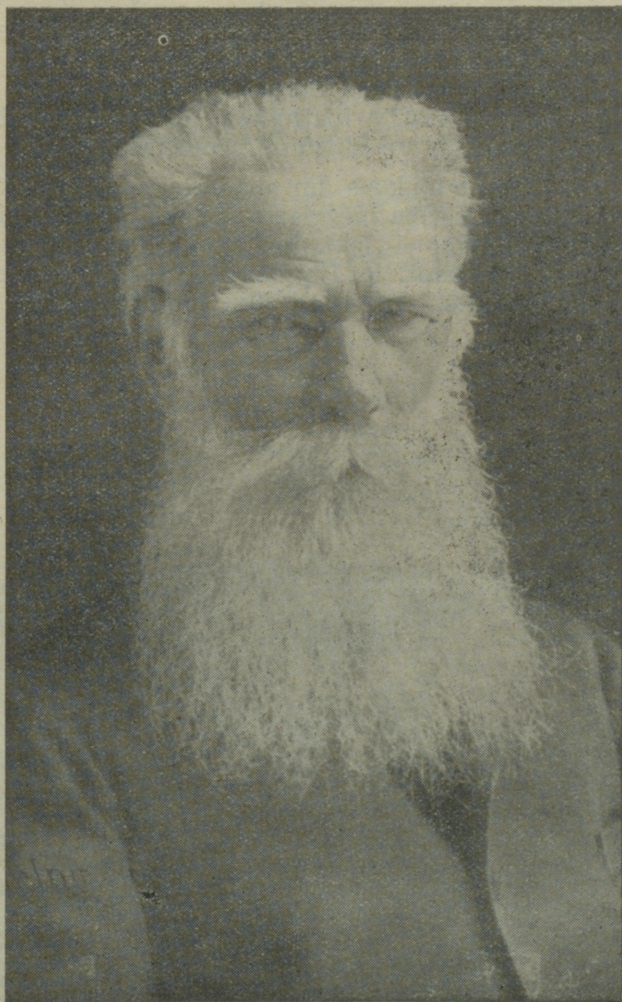
6. Saimnieciskās dzīves problēmu — nod. vad. doc. L. Ausējs.

Tautas augstskolas priekšnieks ir prof. Dr. K. Straubergs.

Ieskatu Tautas augstskolas darbībā dos, ja minēsim d a ž u s lasītos kursus. No visām nodaļām kopējiem cikliem atzīmēsim:

Prof. L. Bērziņš — Tautas dzejas nozīme latviešu tautas dzīvē. Dr. phil. J. A. Jansons — Seno latviešu dzīve un kultūra vispārīgā kultūrvēsturiskā apgaismojumā. Dr. phil. V. Ģinters — Latvijas pilskalni. Cand. hist. Fr. Zālītis: Latv. tautiskās atmodas laikmets. Plkv. ltn. O. Ūdentiņš — Latvijas atbrīvošanas karš. Kapt. V. Deglavs — Bermonta uzbrukums. Plkv. ltn. K. Dušults — ķīmiskā kaŗa problēma. Dr. J. Siliņš — Latviešu māksla. Zenta Mauriņa — Latviešu literātūra. Nac. teātŗa dir. A. Bērziņš — Latviešu teātŗis. Prof. P. Dāle — Filozofija un dzīve. Ģimn. dir. P. Gailītis — Pasaules uzskati. Ētikas nozīme un uzdevumi. Drd. K. Krauliņš — Cilvēks un raksturs. Dzīves mācība. Doc. L. Ausējs — Izglītības problēmas. Priv. doc. T. Celms — Ievads sabiedriskās zinātnēs. Plkv. ltn. H. Pestmalis — Technikas sasniegumi. Doc. Ģ. Ramans — Pasaules raksturīgākie ģeografiskie apgabali. Doc. H. Albats — Tautu satiksme senatnē un tagad u. c.

No 1. V ē s t u r e s - l i t e r ā t ū r a s nodaļas lekciju cikliem atzīmēsim: Doc. E. Zicāns — Mūsu kultūras visvecākie pamati. Cand. hist. E. Šturms — Latvijas aizvēsture. Prof. L. Bērziņš — Latviešu literātūra 18. g. s. Latviešu tautas dziesmas. A. Karnups - Latviešu etnografija. Prof. A. Tentelis- Ievads vēstures pētīšanā. Latvija viduslaikos. Dr. phil. N. Vīksniņš — Piētisms, hernhutisms un apgaismība 18. g. s. Vidzemē. J. Juškēvičs — Latviešu amatniecība vēstures gaismā. Dr. phil. J. A. Jan-

Krišjānis Barons.

sons un Zenta Mauriņa — Latviešu literātūra. Prof. P. Ķikauka — Grieķu teātris un drāma. Elza Virza Stērste — Franču klasiskais teātris 17. g. s. Cand. phil. L. Zublava — Spāņu literātūra. Priv. doc. V. Metjūss — Jaunākā angļu literātūra. Z. Mauriņa — Dante un viņa laikmets. Doc. A. Karlsone — Šekspīrs. Dr. phil. J. Jansons — Ģēte un viņa Fausts. Cand. phil. M. Kuplis — Krievu literātūra u. c.

No 2. Darba un sab. zinātņu nodaļā lasītiem kursiem minēsim: Doc. P. Mucinieks — Pašvaldību tiesības. Sociālā likumdošana. Prof. K. Dišlers — Valsts formu attīstība. Priv. doc. L. Šulcs — Vispārējā tiesību vēsture. Doc. K. Čakste — Civīltiesības. Zv. adv. P. Berģis — Tiesību aizstāvēšana. Inž. J. Liepiņš — Darba racionālizācija un uzņēmumu vadība. Doc. E. Šīrons — Tautsaimniecība. Priv. doc. K .Bērziņš — Grāmatvedības pamati u. c.

No 3. Audzināšanas un veselības kopšanas nod. cikliem: Asist. M. Liepiņa — Gara dzīves pamatlikumi. Cand. philos. E.Lauva — Cilvēku pazīšana un rakstura veidošana. Prof. J. Prīmanis — Cilvēka attīstība. Insp. M. Štāls — Bērnu audzināšana. Dr. J. Skuja — Bērns skolas vecumā. Priv. doc. Al. Bieziņš — Fiziskā audzināšana un sports skolā un darbā. Dr. J. Knostenbergs — Cilvēka ķermeņa uzbūve un darbība. Dr. med. V. Mīlenbachs — Higiēna. Sūtn. K. Ducmanis — Nacionālisma pamati. Latvijas tapšana, tagadne un nākotnes izredzes. L. Ozoliņa — Mājturība. Priv. doc. Edg. Rumba — Reliģijas un to virzieni u. c.

4. Mākslas un kultūras probl. nod. cikli mākslas, mūzikas un teātŗa vēsturēs, par latvisko formu un stilu īpatnībām, aistētiku un vispārējām filozofijas un kultūras problēmām u. t. l.

5. Technikas un dabas zinātņu nodaļā galvenā vērība piegriezta šādiem priekšmetiem: Elektrotechnikai — lekt. inž. O. Šutka. Radiotechnikai — inž. kapt. R. Putnaērglis. Ķīmijai — plkv. ltn. K. Dušults. Bez tam cikli motortechnikā, aviācijā u. c.

6. Saimnieciskās dzīves problēmu nodaļā starp citiem lasīti šādi cikli: Doc. Ed. Balodis — Kooperācija. Doc. Ed. Šīrons — Tautsaimniecība. Saimnieciskā ģeografija. Priv. doc. K. Bērziņš — Grāmatvedība. Doc. L. Ausējs — Praktiska matēmatika. Tirdzniecības rēķini. Likumības masu parādības. Prof. E. Blese — Latviešu valoda. Priv. doc. L. Šulcs — Mācība par sabiedrību u. c.

Minētais mūs jau drusku tuvāk iepazīstināja ar darba gaitu Kr. Barona tautas augstskolā. Vēl jāaizrāda ,ka dažos priekšmetos, cik to atļauj apstākļi, ir iekārtoti arī praktiskie darbi un seminēri, ekskursijas uz mūzejiem, Latvijas ūniversitātes laborātōrijām un citur, kas sekmē labāku lekchijās dzirdētā piesavināšanos. Tautas augstskolā pasniedz arī angļu valodu — lekt. V. Metjūss, stenografiju — lekt. P. Grīnvalds, vingrošanu — L. Pūlītis.

Ir nodibināta pie tautas augstskolas arī diezgan plaša bibliotēka, kur var lekcijās lasītos priekšmetos atrast attiecīgo literātūru.

No sacītā redzams, ka tautas augstskola netikai veic vispārējās izglītības un nacionālās audzināšanas uzdevumus, bet sniedz saviem audzēkņiem arī praktiskas zināšanas, kas nepieciešamas viņu ikdienas darbā.

Vasaras brīvlaikos notiek ekskursijas uz Latvijas ievērojamākām vietām — senču pilskalniem, bijušām cīņu vietām un mūsu skaistākiem apvidiem, lai tādējādi iepazītos un vēl jo vairāk iemīļotu mūsu dzimteni, viņas dabu, dzīvi un darbu. Šādas ekskursijas - izbraukumi katŗu vasaru bijuši 8—10.

Kr. Barona tautas augstskolā jo dzīvi atbalsojušies mūsu valsts dzīves svarīgie notikumi — 15. maijs, kas deva mums atjaunotu, vienotu Latviju. Tas viss izpaudies priekšlasījumos, attiecīgos svinīgos sarīkojumos un vispārējā cildeni patriotiskā noskaņā ,kas valda skolā. Neapšaubāmi, ka tur nopelns saprātīgai skolas vadībai un mācības spēkiem, kas veido un ietekmē jaunatnes garu uz visu krietnu, uz pozitīvu darbu. Tāpat nedrīkst piemirst to labvēlīgo iespaidu kādu tautas augstskolas iekšējā dzī-

Krišjāņa Barona tautas augstskolas ekskursantu grupa Tērvetes pilskalnā.

Krišjāņa Barona tautas augstskolas ekskursantu grupa Limbažos pie atbrīvošanas cīņās kritušo pieminekļa.

vē ienes tā audzēkņu daļa, kas nāk no aizsargu organizācijas locekļu vidus.

Līdz šim Kr. Barona tautas augstskolā klausījušies 850 personas. Tie dzīvē un darbā nes tautas augstskolā iegūtās zināšanas, gara pozitīvo noskaņojumu; daudzi, daudzi no tiem būs krietnākie darba darītāji un dedzīgākie savas atjaunotās dzimtenes, Latvijas aizstāvji.

Lieldienas latvju daiņās

Ziemas svētki, Liela diena,
Tie Dievam lieli svētki:
Ziemas svētkos Dievs piedzima,
Lieldienā šūpli kāra.

Nāc nākdama, Liela diena,
Visi bērni tevis gaida;
Visi bērni tevis gaida,
Aiz vārtiem sasēduši.

Liela bija Liela diena,
Maza mana villainīte;
Es apsedzu Lielu dienu
Ar to mazo villainīti.

Lieldienas rītā
Ziedēj' zaļa zālīte.
Pats Dieviņš staigāja
Pa zaļu zālīti.

Cērtiet, brāļi, oša kārti,
Vītējiet saulītē;
Kad atnāks Liela diena,
Pakariet šūpolītes.

Aramāi zemītē
Nekariet šūpulīti,
Ne tur auga rudzi, mieži,
Balandītes vien ziedēja.

Kas to Lieldienu
Iešūpoja,
Tam auga liniņi,
Tam kaņepītes.

Ko es došu, ko es došu,
Šūpolīša kārējam?
Došu cimdus, došu zeķes,
Līdz zemīti linu kreklu.

Pavadu Lieldienu
Pār augstu kalnu,
Pār augstu kalnu,
Caur zaļu birzi,
Caur zaļu birzi,
Upītes malā.
Guli nu, Lieldiena,
Līdz citam gadam,
Līdz citam gadam,
Upītes malā.

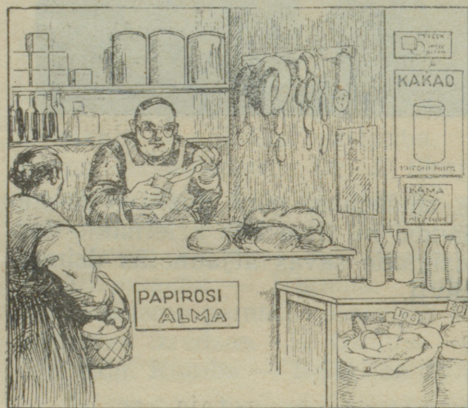
Nepareizi. II. tabula. Pareizi.

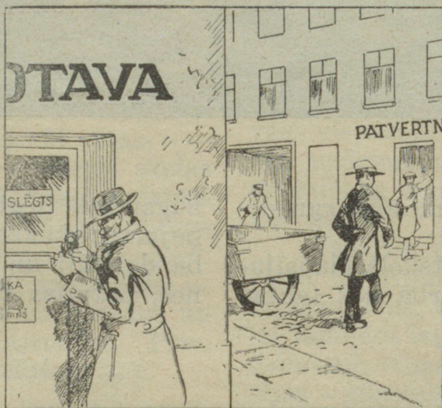
Zīm. Nr. 5.
Turpināt tirgū iepirkties.

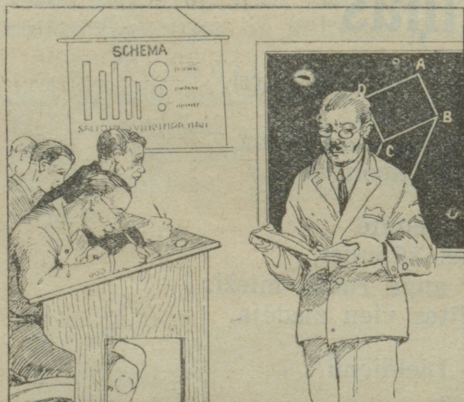
Tirgu slēgt un produktus nogādāt patvertnēs.

Zīm. Nr. 6.
Turpināt veikalos tirgošanos.

Veikali jāslēdz, publikai jānorāda tuvākā patvertne.

Zīm. Nr. 7.
Turpināt klasē mācības.

Pārtraukt mācības un skolniekus novietot patvertnēs.

Zīm. Nr. 8.
Sacelt nekārtības pie ieejas patvertnē.

Ieturēt stingru kārtību.

Plkv.-ltn. J. E. Ozols.

Kā izturēties lidotāju uzbrukumā: uz ielas, ceļa, laukumos u. t. t.

Pēc lidotāju traukšņa nedrīkst:
— drūzmēties veikalos un tirgus laukumos;
— atstāt nenosegtus produktus;
— atstāt nenoslēgtus veikalus;
— atstāt apgaismotus skatu logus.

Pēc lidotāju traukšņa:
— pārtraukt tirgošanos un nogādāt produktus ierīkotās patvertnēs vai arī novietot blīvās koka vai skārda kastēs, pārklāt ar vaskotu papīru, mitru brezentu u. t. t.
— publikai atstāt veikalus un tirgus laukumus, nedrūzmēties un neskriet, bet mierīgā gaitā uzmeklēt tuvāko patvertni;
— veikalus noslēgt, logus un durvis noblīvēt, izdzēst gaismu;
— lai novērstu dažādas ļaunprātības, veikalus uzraudzīt.

Pēc lidotāju traukšņa nedrīkst:
— turpināt klasēs mācības;
— atļaut skolniekiem drūzmēties koridoros vai atstāt bez uzraudzības skolu;
— vecāki skriet uz skolu un traucēt kārtības uzturēšanu skolā;
— atļaut bērniem skriet uz mājām.

Pēc lidotāju traukšņa:
— mācības klasēs pārtraukt;
— skolotāju uzraudzībā bērnus novietot patvertnēs;
— vecākiem mierīgi palikt mājās un rūpēties par mājas bērniem, zinot, ka par skolas bērniem gādās skola.

Pēc lidotāju traukšņa nedrīkst:
— drūzmēties pie patvertņu ieejām;
— ar varas līdzekļiem sev atbrīvot ceļu, lai iekļūtu patvertnē;
— izplatīt uztraucošas baumas un sacelt pāniku publikā;
— traucēt kārtībnieka darbību.

Pēc lidotāju traukšņa:
— mierīgi uzmeklēt tuvāko patvertni;
— nepielietot fizisku spēku ātrākai iekļūšanai patvertnē, bet palīdzēt vājākiem;
— pārtraukt katru mēģinājumu sacelt publikā pāniku;
— atbalstīt kārtības sargu viņa darbā.

MILITĀRĀ DAĻA

Bij. armijas komandieŗa ģenerāļa Peniķa atvadīšanās

Š. g. 15. martā armijas vadība un augstākie armijas virsnieki atvadījās no bij. armijas k-dieŗa ģen. Peniķa, kuŗš sasniedzot maksimālo vecumu atstāja armijas rindas.

Atvadīšanās vakarā, Armijas virsnieku klubā, piedalījās kaŗa ministrs ģen. Balodis, armijas k-ris ģen. Berķis, Armijas štāba pr-ks ģen. Hartmanis, Armijas štāba pr-ka I palīgs pulkv. Rozenšteins, II palīgs ģen. Francis, Apgādes pārvaldes pr-ks ģen. Ruškēvičs, visi divīziju komandieŗi, Armijas štāba daļu priekšnieki, pulku k-ŗi, bataljonu komandieŗi un iestāžu priekšnieki.

Kā pirmais pie ģenerāļa Peniķa ar runu griezās kaŗa ministrs ģen. Balodis:

„Šodien pirmo reizi armijas vadība un augstākie virsnieki pulcējas atjaunotā Latvijā ne tādēļ, lai atvadītos no līdzšinējā armijas komandieŗa, jo viņš ir ieskaitīts 4. Valmieras kājnieku pulkā un paliks vienmēr mūsu vidū, bet tādēļ, lai nestu pateicību par to darbu, ko viņš veicis mūsu armijas izveidošanas un stiprināšanas labā. 16. augustā paies 15 gadi, kopš ģenerālis Peniķis ir mūsu armijas priekšgalā. Tas ir jau laika sprīdis, kas ievērības cienīgs. Ir doma, ka vēsture izaug no saimnieciskiem apstākļiem, bet man gribas sacīt, ka vēsturi veido personības. Runājot par ģenerāļa Peniķa darbu mūsu armijas labā, jāatzīmē trīs posmi. Vispirms strēlnieku laikos pulka komandieŗa amatā viņš pierādījis savas izcilās organizātora un administrātora spējas. Bijis stingrs un noteikts priekšnieks, bet tanī pašā laikā vienkāršs un sirsnīgs. Arī mūsu atbrīvošanas cīņās ģenerālis Peniķis ir ierakstījis slavenas, uzvarām bagātas lapas puses. Pēc kaŗa, kad bija jānoorganizē mūsu armija, jāsagatavo virsnieku un instruktoru kadrs, ģenerālis Peniķis pie tā ķērās ar retu sirsnību, darba mīlestību un parādīja še savas lielās zināšanas. No 1931. g. vadot kaŗa resoru, man bija izdevība tieši novērot viņa darbu. Ģenerālim Peniķim bija viena doma, doma par Latviju un darot visu šim mērķim, veidojās saskaņa visā armijā, kas sevišķi spilgti izpaudās 15. maija notikumos, kad vislielākā vienība parādījās mūsu virsniekos. Par šo lielo darbu nesu šodien pateicību valdības un armijas vārdā un ceru, ka ar tādu pašu sirsnību un garu ģenerālis Peniķis turpmāk strādās mūsu militārā rakstniecībā par svētību mūsu valstij un armijai."

Virsnieku vārdā kaŗa ministrs ģen. Balodis pasniedza sudraba galda lietas, kā atzinību par veikto darbu.

Sanāksmes dalībnieki sumināja ģenerāli Peniķi uzsaukdami: „Lai dzīvo".

Pēc kaŗa ministŗa runāja armijas k-ris ģen. Berķis, apskatot atbrīvošanas cīņu laikmetu, kad ģen. Peniķis uzņēmies Vidzemes divīzijas komandēšanu, norādīdams:

„Pēc šī kritiskā momenta sekoja desmit gadu ilgs laiks, kad ģenerālis Peniķis atradās armijas priekšgalā. Šinī laikā viņš parādīja sevi kā izcilus priekšnieku un reti sirsnīgu cilvēku. Armijas vecāko virsnieku vārdā izsaku vislielāko pateicību un lūdzu ar savām zināšanām, piedzīvojumiem būt vienmēr ar mums."

Divīziju k-ŗu vārdā runāja Kurzemes divīzijas k-ris ģen. Dankers, armijas pulku k-ŗu vārdā — 5. Cēsu kājnieku pulka k-ris pulkv. Bachs, bataljona k-ŗu vārdā — 10. Aizputes kājnieku pulka pulkv.-ltn. Rozentāls. Vēl runāja Apgādes pārvaldes pr-ks ģen. Ruškēvičs, Eskadras k-ris jūŗas kapt. Spāde, kuŗš nesa sveicienu no flotes un artilerijas insp. padotām daļām.

Armijas sanitāro darbinieku vārdā runāja apgādes pārvaldes sanitārās daļas pr-ks ārsts-pulkv. Brambats, kaŗa tiesu darbinieku vārdā pulkv. Birkenšteins.

Ģenerālis Peniķis sirsnīgi pateicās visiem, kas viņu godinājuši:

„Būdams ārpus armijas, sekošu visiem notikumiem armijā un visiem līdzekļiem mēģināšu veicināt mūsu armijas plaukšanu un priecāšos par to līdz ar Jums. Jūsu bēdas būs arī manas bēdas. Uz mūsu armijas tālāku un pilnīgāku izveidošanos uzsauksim: — „Lai dzīvo mūsu armija".

Pēc ģenerāļa Peniķa vēlreiz runāja kaŗa ministrs ģen. Balodis, uzsveŗot to cildinošo sirsnību un vienoto garu, kas izskanēja visās runās un bij arvien dzīvs mūsu armijā pat tanīs laikos, kad ģenerālim Peniķim, armijas priekšgalā esot, valdības bieži mainījās. Atjaunotā Latvijā tādu pašu saskaņu un kopības garu novēlēsim arī tagadējam armijas komandierim: „Dievs, svētī Latviju".

Kapteinis V. Deglavs.

Bermontiāde

I. Politiskais un militārais stāvoklis 1919. gada vasarā un rudenī.

Septiņpadsmitā dienā pēc mūsu uzvaras pie Cēsīm un ceturtā dienā pēc Strazdumuižas pamiera noslēgšanas, proti 7. jūlijā, iedzīvotāju jūsmīgi apsveiktas, Rīgā ienāca Ziemeļbrigādes vienības (Cēsu kājnieku pulks). Šī notikuma nozīme bija ārkārtīgi liela, jo:

1) tas pirmo reizi pēc Latvijas valsts proklamēšanas izsauca vispārēju, netraucētu, atklātu patriotisku saviļņojumu, izplatīja un nostiprināja ticību jaunājai valstij un gribu izcīnīt Latviju tādu, kādu to gribam, proti — vienotu, strādīgu, turīgu, plaukstošu, cīņas un pastāvēšanas spējīgu;

2) divu atsevišķu, no svešām varām atkarīgu brigādu vietā radās viena, vienīgi savai valdībai pakļauta armija;

3) dienu vēlāk (8. jūlijā) Ulmaņa valdībai bija iespējams ar pelnītu triumfu atgriezties Rīgā, saņemt varu un, līdz ar to, uzņemties visus valdības pienākumus un atbildību.

No valsts proklamēšanas (1918. gada 18. novembrī) bija pagājuši nepilni astoņi mēneši vai citiem vārdiem — mēs bijām palikuši tikai par 211 dienām vecāki. Parasti tik īsā laikā lielas pārmaiņas nenotiek, bet ne tā tas bija šoreiz, jo piedzīvots, pārdzīvots un arī iegūts bija ārkārtīgi daudz: —

1) Sākumā no vāciešiem savā rīcībā saistīta un 1919. gada 16. aprīlī par trimdinieku pulciņu pārvērsta ļaužu grupa, pateicoties savai pareizai, izturētai politikai un mūsu pirmo karaspēka vienību ideālismam, pašaizliedzīgai varonībai un panākumiem, izauga par pilnvērtīgu valdību.

2) Līdz šim vairāk vai mazāk vienaldzīga, no krieviem un vāciešiem iebiedēta, daudz cietusi tauta beidzot ne tikai aptvēra, ka viņas ideāls ir neatkarīga valsts, bet sāka arī sajust pienākuma apziņu pret to un, līdz ar to, arī gribu uzticēties, paklausīt un atbalstīt savu valdību.

3) Territoriālā ziņā valdība pārvaldīja Vidzemi, Liepāju un nelielu Latgales daļu (rietumos no vispārējas līnijas: Līvāni, Lubānas ezers, Balvi, Liepna).

4) Valdības rīcībā atradās apmēram 15—20.000 vīru liels karaspēks (noteiktu skaitli toreizēju sarežģītu pārejās apstākļu dēļ minēt nav iespējams), kas bija sekmīgi cīnījies pret komūnistiem un vāciešiem, sargāja iegūto un noderēja par kadru jaunformējamām karaspēka vienībām.

5) Līdz šim Ziemeļvidzemē zināmā mērā atradāmies igauņu aizbildniecībā *). Tagad tā bija beigusēs, jo pret lielniekiem fronti turējām paši un ar otru ienaidnieku — vāciešiem — Strazdumuižas pamiers kaŗa darbību bija pārtraucis.

6) Valdība baudīja uzvarētāju — sabiedroto (galvenā kārtā Anglijas un Francijas) morālisku un materiālu atbalstu (attiecībā uz materiālo atbalstu gan būtu pareizāk teikt „kreditu", jo par uzturvielām, ieročiem, apģērbu, apaviem un t. t. vēlāk nācās kārtīgi samaksāt).

Tiktālu par ieguvumiem. Pēdējie, kā redzējām, bija lieli — vismaz pietiekoši lieli, lai jaunā valsts netikai kā līdz šim — tikai atgādinātu, bet arī patiesi būtu valsts.

Tagad par mūsu valdības turpmākiem nolūkiem un darbību: —

Darba bija ārkārtīgi daudz. Patiesībā īsts, vienīgi valdības un tautas gribas ietekmēts darbs tikai tagad varēja sākties. Bija jākārto visas dzīves nozares, jālikvidē krievu un vācu valdīšanas sekas, bet galvenais — lai nodrošinātu jaunās valsts pastāvēšanu un izveidošanas iespējamības — pirmā kārtā bija jārūpējas un jāpanāk Kurzemes un Latgales atbrīvošana. Šim nolūkam bija vajadzīga stipra armija un tādēļ ir dabīgi, ka valdības interešu smagumpunkts pievērsās armijai, vēl vairāk tādēļ, ka ienaidnieki bija reti spēcīgi: —

1. Latgales fronte.

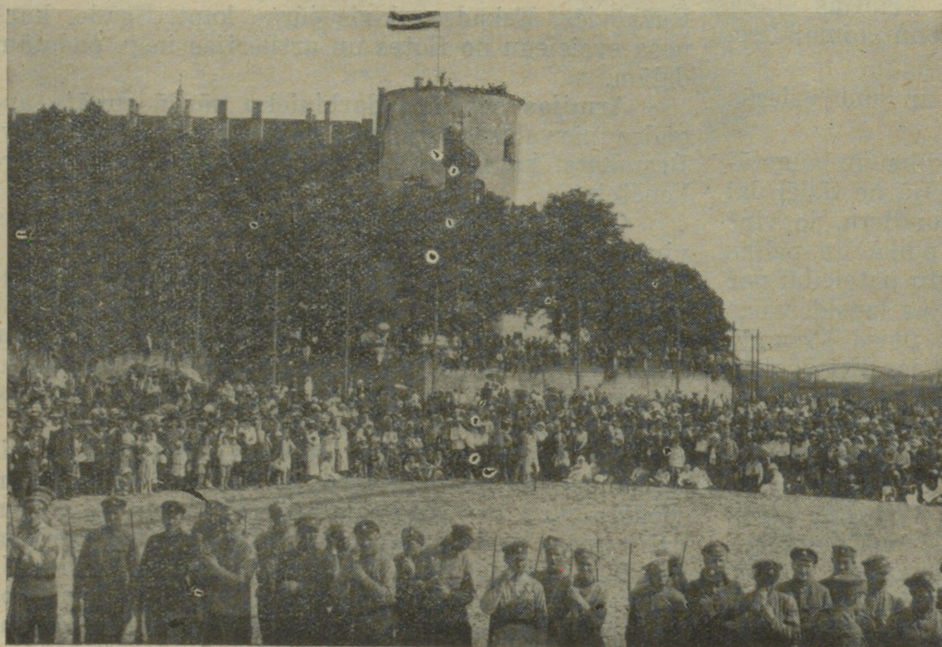
Latgales frontē — komūnistiskā Krievija. Pēdējās bruņotie spēki gan par laimi bija stipri saistīti citu jaunu valšķu un bijušās Krievijas ģenerāļu frontēs, bet no otras puses — arī mēs vēl nebijām pietiekoši stipri, lai pietiekoši nodrošinātu Rīgu pret vāciešiem un tanī pašā laikā padzītu lielniekus no Latgales. Tādēļ, neraugoties uz ļoti dzīvu mazāku karaspēka vienību kaujas darbību, kurā spilgti izpaudās mūsu kareivju neapšaubāmais un ļoti lielais pārākums morāles un atjautības ziņā, lielākas operācijas Latgalē izpalika.

2. Kurzemes fronte.

Daudz bīstamāks bija ienaidnieks, kas atradās un, lielā mērā ar mūsu pašu zemes līdzekļiem, krāja spēkus pret mums Kurzemē, proti — ar vācu brīvprātīgiem, krievu emigrantiem un bijušiem krievu kaŗa gūstekņiem Vācijā pastiprinātā vācu okupācijas armija. Šī armija, neskatoties uz Strazdumuižas pamieru un vācu apņemšanos izvākties no Kurzemes, bija uzskatāma par atklāti naidīgu, starp citu — jau tādēļ vien, ka izvākšanās vietā tā pastāvīgi pastiprinājās kā skaitliski, tā arī techniski un, bez tam, ārkārtgi naidīgi un izaicinoši izturējās pret Latviju un latviešiem. Šie spēki koncentrējās galvenā kārtā Jelgavas - Bauskas rajonā.

Bez augšminētiem, atklāti naidīgiem spēkiem, politiski un, līdz ar to, arī militāri šaubīgs bija labi apbruņotais un disciplīnētais landesvērs. Tanī uz

*) Igauņiem bija nesalīdzināmi izdevīgāki apstākļi savas valsts dibināšanai nekā mums — starp citu sekošu iemeslu dēļ: 1) Igauņiju pasaules kaŗš nebija izpostījis un tās iedzīvotāji nekur nebija bēguši; 2) Igauņiem nācās apkaŗot vienīgi ārējo ienaidnieku; mums, turpretim, bija darīšana arī ar iekšējo, proti — stipra bruņota spēka atbalstītu okupācijas varu, Latvijai naidīgām vācu minoritātes vadošām aprindām un Niedras valdību vai pareizāk — pseidovaldību. Vēl pie iekšējiem ienaidniekiem jāpieskaita arī pašu tautības, tā saucamie, sarkanie strēlnieki, kas ļoti nogātīvi ietekmēja valsts izcīnīšanu, sevišķi 1919. gada pirmā pusē. Spilgts pierādījums tam, cik bīstami tautai var būt tās bruņotās daļas maldi.

Vija Rīdzenieka uzņēmums.

Pagaidu valdības sagaidītāji Daugavmalā.

uztura kopā ar landesvērā ietilpstošiem valstsvāciem skaitījās ap 5000 vīru — tā tad skaitliski landesvērs bija pielīdzināms vismaz 2 pulkiem, bet ņemot vērā tā spēcīgo apbruņojumu — piemēram 11 dižgabali (pavisam mūsu armijā Bermonta uzbrukumam sākoties bija tikai 33) — nemaz nebūs pārspīlēti, ja landesvēru pielīdzināsim veselai toreizējai mūsu divīzijai. Landesvērs pēc Strazdumuižas pamiera tika pārvests uz Tukuma rajonu un kaut gan par tā komandieri iecēla angļu pulkvedi Aleksandru — viens vienīgs angļu virsnieks (kuŗš, pie tam, pārvaldīja vienīgi angļu valodu un, tā tad, vāciski nesaprata) nevarēja pietiekoši garantēt landesvēra lojālitāti. Tādēļ bija ļoti izdevīgi, ka septembrī landesvēru, pateicoties mūsu virspavēlniecības gādībai un sabiedroto militārpārstāvju palīdzībai, izdevās aizvākt uz Latgales fronti (Līvānu rajonā), jo tādā kārtā:

a) tika izslēgta vai, vismaz, ļoti apgrūtināta landesvēra varbūtēja naidīga izturēšanās pret mums,

b) tika ievērojami pastiprināta Latgales fronte un bez tam —

c) radās iespēja pastiprināt spēkus, kas bija jātur gatavībā Rīgas aizstāvēšanai pret vāciešiem.

Tā tad galvenais ienaidnieks atradās Kurzemē un tādēļ pirmā kārtā apskatīsim viņa nolūkus, spēkus un izturešanos: —

Vācu nolūki.

1917. gadā vācieši sakāva krievus, bet paši, savkārt, vienu gadu vēlāk tika jo smagi sakauti no pārējām Antantes valstīm (galvenā kārtā no Francijas, Anglijas un Ziemeļamerikas Savienotām Valstīm) *). Līdz ar zaudēto kaŗu Vācija zaudēja, visas savas kolonijas un, vispār, bija spiesta izrādīt vislielāko piekāpību sabiedroto prasību priekšā, it sevišķi par cik tās attiecās uz Rietumeiropu. Toties dažas vācu aprindas vēl uzskatīja Vāciju par pietiekoši stipru, lai par zaudēto kaŗu Eiropas rietumos kompensētos vai — vismaz bez bīstamām sekām neveiksmes gadījumā — mēģinātu kompensēties Austrumeiropā. It sevišķi vāciešus šinī ziņā iedrošināja tas, ka Krievijā valdīja komūnisti un sabiedroto aktīvi - naidīgā izturēšanās pret pēdējiem. Konkretāk runājot — vācieši gribēja un cerēja: iznīcināt Latviju un citas jaunās valstis, nodibināt Krievijā stipru, bet katrā ziņā no Vācijas atkarīgu un Sabiedrotiem naidīgu valdību un pēc tam likvidēt zaudētā kaŗa sekas arī Rietumeiropā. Pasākumam vajadzēja sākties ar uzbrukumu Rīgai, pie kam šīs (par laimi neizdevušās) akcijas spilgtākais ideologs un neveiksmīgais izpildītājs vācu ģenerālis grāfs fon-der-Golcs savā grāmatā „Mana misija Somijā un Baltijā“ („Meine Sendung in Finland und im Baltikum“) izsakās sekoši: „Sekmju gadījumā es cerēju panākt ne vairāk un ne mazāk, kā Vācijas izglābšanu no bojā iešanas, kas tai draudēja no padomju Krievijas, pilsoņu kaŗa, saimnieciska un financiālā sabrukuma un Antantes izspiedēju rokām. Vai es drīkstēju baiļoties? Vai ieguvums nebija riska vērts?“ No Golca viedokļa raugoties, protams, bija vērts riskēt. Vēl vairāk tādēļ, ka pašā Vācijā iespaidīgu piekritēju visdažādākās aprindās tam netrūka. Piemēram bijušais Vācijas pirmais pilnvarotais pārstāvis Latvijā, divkosīgais sociāldēmokrats - internacionālists Vinigs 1919. gada 14. augustā rakstīja Golcam, starp citu, sekojošo: „Pēc manas saprašanas valsts valdībai vajadzētu prasīt, lai Austrumprūsijas nodrošināšanai Antante piekristu uz priekšu izbīdītas robežaizsardzības atstāšanai Kurzemē un Lietuvā. Valdībai vajadzētu Antantes priekšā šo prasību uzturēt ar pilnu spēku. Pie patreizējā stāvokļa austrumos Antante nemaz nav spējīga panākt mūsu spēku evakuāciju.“ Otrs piemērs: kādam Golca pasākumā ievērojamu lomu spēlējušam virsniekam toreizējais vācu kaŗa ministrs (arī sociāldēmokrats) Noske, audiencei beidzoties, novēl labu izdošanos un piemetina: “Kas zin, ja man būtu 20 gadu — varbūt arī es pats ietu jums līdzi!“ Bet Noske bija jau vecāks kungs un tādēļ viņš līdzi, tā saucamiem, „baltikumiešiem“ negāja, bet tomēr viņu pasākumam simpatizēja un, cik vien varēja, to atbalstīja.

Vēl atliek atbildēt jautājumam — kas mums draudētu, ja Golca plāni bū-

---

*) Vācieši gan šo sakaušanas faktu ļoti bieži apstrīd, mēģinot iegalvot, ka pasaules kaŗu tie zaudējuši vienīgi revolūcijas dēļ. Tādēļ ir interesanti atzīmēt sekojošus faktus: pamiera noslēgšanas dienā (1918. gadā 11. novembrī) vācu divīziju skaits bija 213; no tām Francijas frontē atradās 186, krievu-rumāņu frontē — 26 un Italijā 1 divīzija. Tanī pašā laikā sabiedroto spēki Francijas frontē sastāvēja no 205 divīzijām (no tām 104 franču, 60 angļu, 12 beļģu un 29 amerikāņu divīzijas), bet tas vēl nebūtu nekas sevišķs, jo kaŗa vēsturē vispār un arī mūsu atbrīvošanas kaŗa vēsturē atrodami daudzi pierādījumi, ka pie tamlīdzīga vai pat daudz neizdevīgāka spēku samēra var vēl ļoti sekmīgi cīnīties un pat uzvarēt. Vācu traģēdija pastāvēja iekš tam, ka viņu spēki bija ārkārtīgi nolietoti, jo Hindenburga rīcībā pamiera noslēgšanas dienā atradās tikai 2 brīvas, daudzmaz atpūtinātas divizijas. Turpretīm Sabiedroto virspavēlnieka maršaļa Foša rezervē tanī pat laikā atradās 103 svaigas, par uzvaru pamatoti pārliecinātas divizijas. Maršals Fošs saprata, ka kaŗā, kuŗā piedalās daudzi miljoni cīnītāju (iesaukto kopskaitu visās kaŗojošās valstis pasaules kaŗā var vērtēt uz 40—50 miljoniem), izšķiroši panākumi ir iespējami vienīgi pēc ienaidnieka brīvo spēku resp. rezervju nolietošanas un tādēļ 1918. gada pavasarī un vasarā Foss sistēmatiski izgāja uz vācu rezervju nolietošanu. Beidzot bija sagatavoti divi lieli koncentriski uzbrukumi — viens caur Beļģiju, otrs Lotaringijā. Šie uzbrukumi būtu katrā ziņā izdevušies (paši vācieši to zināja vislabāk) un visvarbūt, ka tiktu reālizēta pasaules vēsturē visgrandiozākā ielenkšanas operācija, līdzīga tām operācijām, kuŗas daudz mazākā mērogā reālizeja Kartāgas slavenais kaŗa vadonis Hanibāls klasiskā Kannu kaujā (pret romiešiem) un paši vācieši Hindenburga vadībā pret krievu ģenerāļa Samsonova armiju (1914. g. septembrī Austrumprūsijā, tā saucamā Tannenbergas kaujā). Tādēļ ir skaidrs, ka vācieši pamieru lūdza un noslēdza (1918. g 11. novembrī) nevis kādu augstu, cilvēcisku motīvu (Z. A. S. V. prezidenta Vilsona pazīstamo 14 punktu dēļ), bet gan rūgtas nepieciešamības dēļ. Revolūcija aizmugurē bija militāru neveiksmju sekas, nevis otrādi. Vēl atzīmējams, ka Vācijas sabiedrotie pasaules kaŗā tika izšķiroši sakauti un pamieru noslēdza jau agrāk: Bulgārija — septembra beigās, Turcija — oktobŗa beigās; Austrija — 4. novembrī, pēc kam atklātā sabiedroto iebrukumam kļuva arī nācijas — Austrijas robeža. Pēdējā bija viegli pieejama pirmā kārtā itaļiem un, bez tam, arī citiem sabiedroto spēkiem.

Stāvoklis 1919. gada jūlija vidū.

Rīga krievu laikos.

tu izdevušies? Katrā ziņā bojā iešana. Vācu kareivjiem pasaules kaŗa laikā Latvja bija ļoti iepatikusēs — kultūrālo dzīves apstākļu un arī bagātīga uztura dēļ; bez tam ļoti daudzas ģimenes (it sevišķi kurzemnieki) bija izbēgušas —zeme bija tukša un tādēļ ir neapšaubāmi, ka Golca pasākuma izdošanās gadījumā Latvijā būtu sācies ļoti straujš kolonizācijas un pārvācošanas process, vēl vairāk tadēļ, ka kolonizācijas iespējamības bija jau sen (kopš 1905. gada) no zināmu vācu aprindu pārstāvjiem nopietni pārdomātas un rūpīgi apsvērtas. Tādā gadījumā latvju tauta izniktu: viena daļa ātri pārvācotos, otra — pārvērstos primitīvos, iznīcībai nolemtos bezzemniekos, kuŗus vēsture pieminētu ar nicināšanu vai, labākā gadījumā, ar nožēlošanu.

Vācu - krievu spēki.

Lai par avantūru Sabiedroto priekšā nebūtu jāatbild vācu valdībai, vāciešiem bija izdevīgi uzstāties zem krievu maskas un tādēļ vācu -krievu spēki Kurzemē tika nosaukti par krievu rietumarmiju, kaut gan krievu tanī bija tikai ap 20%, bet pārējos 80% sastādīja vācieši. Armijas priekšgalā Golcs izbīdīja kādu sev paklausīgu, līdz tam laikam pilnīgi nepazīstamu, nenosakamas tautības personu ar šaubīgu pagātni un izlaidīgu dzīves veidu — Bermontu, kas sevi pats bija paaugstinājis par pulkvedi (vēlāk pat par ģenerāli) un iecēlis kņaza kārtā, piekabinādams savai īstai familijai skanīgo „kņaza Avālova" tituli un uzvārdu. Tādēļ arī, pa lielākai daļai, krievu rietumarmija (kā jau redzējām — pareizāk būtu teikt vācu austrumarmija) tiek saukta par Bermonta armiju un vācu - krievu uzbrukums Rīgai par Bermonta uzbrukumu.

Pateicoties Golca visaktīvākai līdzdarbībai (pareizāk gan būtu nevis Golca, bet Bermonta darbību uzskatīt par līdzdarbību, jo pasākuma dvēsele un noteicējs bija Golcs), Bermonta armija bija izveidojusēs priekš toreizējiem apstākļiem par ļoti ievērojamu spēku, jo tā sastāvēja no apmēram 50 —52.000 cilvēkiem (no kuŗiem apmēram 40.000 vācu brīvprātīgo) *). Arī apbruņojuma un, vispār, techniskā ziņā Bermonta armija bija stipra, piemēram: 100 dižgabali, 600 ložmetēji, 50 mīnmetēji, 3 spēcīgi bruņoti vilcieni, 10 bruņoti automobiļi, 120 lidmašīnas un t. t., ar vārdu sakot tādi spēki un līdzekļi, kuŗus toreizējā Latvijas armija, kā vēlāk pie salīdzināšanas redzēsim, varēja tikai apskaust.

Atskaitot dažas atsevišķas kaŗaspēka vienības, Bermonta armija dalījās 3 lielās daļās:

1) no vāciešiem sastāvoša dzelzdivīzija,

2) tāpat no vāciešiem sastāvošais, tā saucamais, vācu leģions un

3) krievu vienības.

Vācu vienības sastāvēja no pasaules kaŗa dalībniekiem, kuŗu lielais vairums bija cīnījušies netikai pret krieviem, bet arī piedalījušies ļoti smagās rietumfrontes kaujās pret frančiem un angļiem. Šo elementu profesionālā vērtība bija ļoti liela un ir jāatzīst, ka tie prata cīnīties un mirt, kā īstiem kaŗavīriem pienākās. Toties krievu vienības, kuŗas komplektējās galvenā kārtā no bijušiem krievu kaŗa gūstekņiem Vācijā, militārās vērtības ziņā bija diezgan apšaubāmas.

Vēl atzīmējams, ka neatkarīgi no vēlēšanās kolonizēties, ļoti daudzus vācu kareivjus uz Kurzemi bija atviļināju-si vēlēšanās bezrūpīgi padzīvot un nesodīti pasirot pa svešu zemi uz vietējo iedzīvotāju rēķina. Tādēļ morāliskā ziņā Bermonta armija pielīdzināma XV.—XVI. gadusimteņa tā saucamām landsknechtu resp. algādžu - laupītāju armijām.

*) Kaŗotāju skaits rēķināms uz apm. 45.000; pārējie — dažādi aizmugurnieki, bez kuriem nevar iztikt neviena armija, jo armija no aizmugures jāapgādā ar visu dzīvei un kaujai vajadzīgo (galvenā kārtā uzturs un municija), uz aizmuguri jānogādā kaujai un dzīvei nevajadzīgais, proti — bojātas mantas, gūstekņi, ievainotie. Bez tam aizmugurē jābūt spēkam, kas uztur kārtību.

Golca izturēšanās.

Golca izturēšanās bija atkarīga, no vienas puses, no viņa nolūkiem, bet no otras — no spēkiem un kavēkļiem vai citādi izsakoties — iespējamībām. Tam visam, kā Golca izturēšanos ietekmējošs faktors, vēl pievienojās naids pret Latviju un latviešiem, kā arī Antanti (it sevišķi Angliju).

Iespējamību mērogs ir spēks, pie kam uz abu vai vismaz viena pretinieka vēlēšanos, (vai pareizāk sakot — gribu) mērošanās spēkiem resp. spēkošanās notiek kaujā. Pie Cēsīm kauju gribēja un meklēja vācieši, bet kauju zaudēja un bija spiesti aiziet uz Kurzemi. Pēc tam vāciešiem atlika divas izejas:

1) izvākšanās no Kurzemes saskaņā ar Strazdumuižas pamiera noteikumiem un sabiedroto prasībām vai citiem vārdiem — atsacīšanās no saviem, kā jau redzējām, ļoti tālu ejošiem nolūkiem;

2) spēku uzkrāšana un gatavošanās cīņas turpinājumam.

Golcs, viņa paša vārdiem runājot, „nedrīkstēja baiļoties", un tādēļ, izšķiroties par otru atrisinājumu, Golcs nolēma Kurzemē palikt, iegūt laiku un sagatavoties nākamai darbībai ar pastiprinātiem spēkiem tā, lai zaudētai un, savā ziņā, par avangarda kauju uzskatāmai kaujai pie Cēsīm, sekotu galveno spēku izšķiroša kauja un uzvara pie Rīgas. —

Tagad par kavēkļiem. Tos sastādīja:

1) jaunā Latvijas valsts un tās valdība ar reti enerģisku, veiksmīgu, spilgtu vēsturisku personu — Kārli Ulmani priekšgalā,

2) pasaules kaŗa uzvarētāji — sabiedrotie un

3) zināmā mērā arī sakautās Vācijas jaunā, republikāniskā valdība.

Bija skaidrs, ka cīņas izaicinājumu Latvijas valdība, armija un tauta katrā ziņā pieņems, bet tikpat skaidrs Golcam bija arī tas, ka pirmie mēs cīņu nesāksim vai, vismaz, sākt negribēsim, jo:

1) uzvarai par spēcīgo Golca - Bermonta armiju mēs toreiz varējām vienīgi ticēt ar sirdi, nevis būt pārliecināti par to ar prātu, it sevišķi tādēļ, ka Latgalē atradās vēl otrs ienaidnieks — komūnisti;

2) augšminētā iemesla dēļ, laika iegūšana, savā ziņā, mums bija vajadzīga ne mazāk, kā Golcam;

3) kaŗa darbības uzsākšana no mūsu puses būtu katrā ziņā kaitējusi mūsu labām attiecībām ar sabiedrotiem;

4) ikviena godīga valdība pie ieročiem ķeras tikai absolūtas nepieciešamības gadījumā un tādas, pēc stāvokļa toreizējā novērtējuma, vēl nebija, it sevišķi tādēļ, ka aiz cieņas pret sabiedrotiem, valdībai gribot - negribot bija jācer, ka vācieši Strazdumuižas

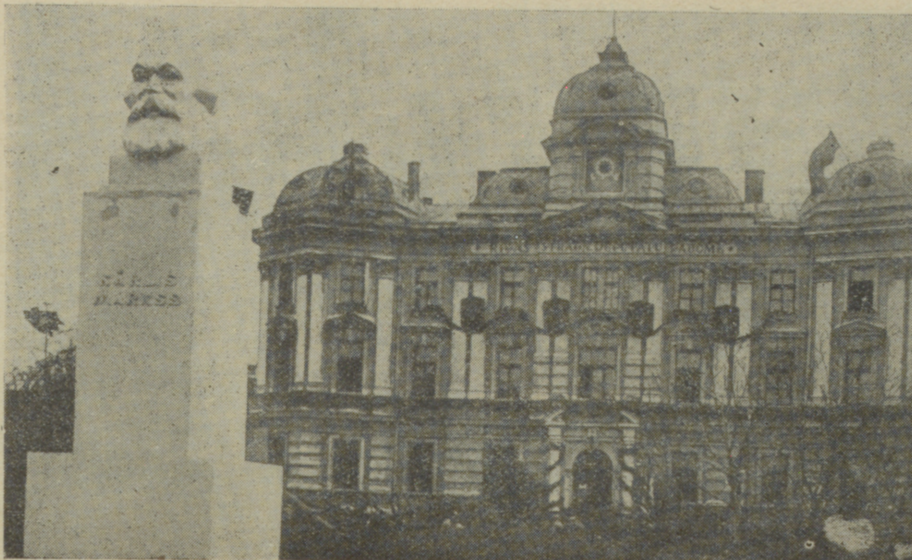
pamieru pildīs un no Kurzemes izvāksies miera ceļā.

Tā tad tik ilgi, kamēr Golcs tikai gatavojās nākamai darbībai, mēs viņam tiešu kavēkli nesastādījām un piespiest izvākties no Kurzemes nevarējām. Tā bija Golca lielā priekšrocība, jo uzbrukuma sākuma noteicējs bija Golcs, nevis mēs. Līdz ar to Golcam vajadzēja tikai gatavoties, pie tam gatavošanās ilgumu tas varēja noteikt pats; mums, turpretīm, vajadzēja netikai gatavoties, bet arī gaidīt. Šī gaidīšana, savkārt, bija saistīta ar spēka patēriņu (ienaidnieka uzbrukuma gaidīšana resp. kaujas gatavība vienmēr saistīta ar spēka patēriņu) un nevarēja zināt cik ilgi tā turpināsies vai citiem vārdiem — nevarēja zināt, kad Golcs uzbruks. Bez tam nevarēja arī zināt, kā Golcs uzbruks.

Otrs kavēklis — sabiedrotie. Šis kavēklis no Golca viedokļa bija vērtējams sekojoši:

1) sabiedrotie atbalstīja un, līdz ar to, stiprināja Latvijas valdību; tas Golcam, protams, pa prātam nevarēja būt, bet darīt šinī ziņā viņš nekā nevarēja, izņemot vienīgo pretlīdzekli — saīsināt sabiedroto atbalsta vai, vismaz, netraucēta atbalsta ilgumu vai citiem vārdiem — pārmērīgi sev par ļaunu nenovilcināt savu gatavošanos un, līdz ar to, uzbrukuma sākumu;

2) sabiedrotie, izņemot viņu misijas un dažus karakuģus Rīgas un Liepājas ostās, atradās tālu no notikumu vietas un tādēļ viņu militārais spēks Golcam bīstams nebija; vēl vairāk tādēļ, ka arī sabiedrotie no kara bija noguruši un uz

Rīga lielinieku laikā.

Latviju ekspedīcijas armiju nekādā gadījumā nesūtītu; šinī ziņā Golcs atradās ļoti izdevīgā stāvoklī, jo, piemēram, pie Vācijas - Beļģijas vai Vācijas - Francijas robežām pēc pasaules kara nekas Bermontiādei līdzīgs nebūtu varējis notikt;

3) toties Berlīnes valdība bija atkarīga no sabiedrotiem; sabiedrotie varēja pavēlēt Berlīnei un Berlīne, savkārt, Golcam un tieši šādā kārtā Sabiedrotie varēja Golcam visvairāk kaitēt un, kā vēlāk redzēsim, arī visvairāk ir kaitējusi.

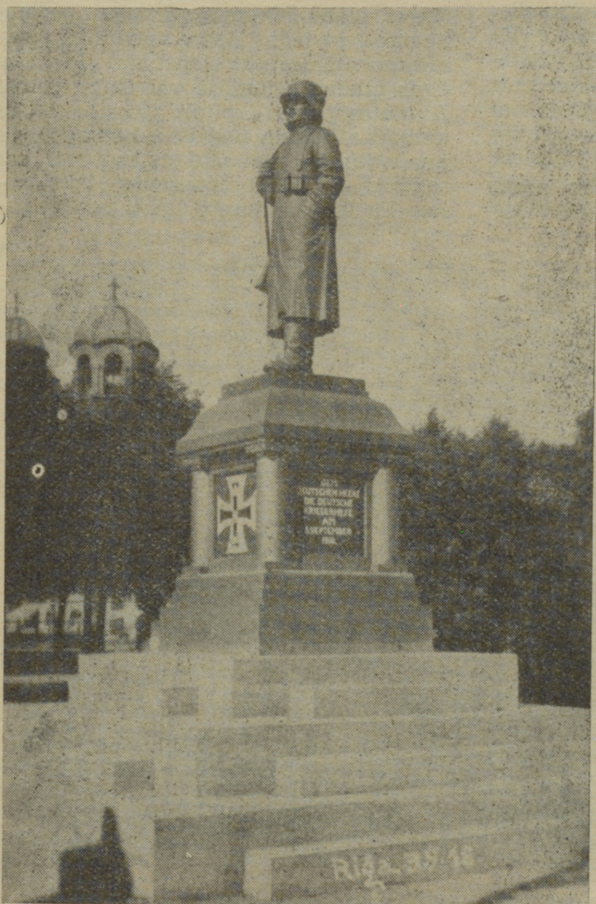
Tā tad: uz vietas Golcs sabiedroto pārstāvjiem varēja neklausīt, jo sabiedroto misijām nebija līdzekļu piespiest Golcu sev klausīt. Tādēļ viņu prasībām bija jāiet tālais apkārtceļš caur Londonu, Parīzi un Berlīni, bet šādā kārtā Golcs ieguva laiku un, bez tam, sabiedroto prasības līdz viņam nonāca nepietiekoši kategoriskā veidā.

Beidzot — trešais, visīpatnējākais kavēklis: pašu, resp. vācu valdība, kas uz Golca pasākumu skatījās diezgan dalītām jūtām — gan ar cerībām, gan ar bažām, jo, no vienas puses, Golca panākumi paši par sevi vācu valdībai bija vēlami, bet no otras — šo vēlamību mazināja bailes no sabiedrotiem, jo pēdējie bija spējīgi par Golca darbību prasīt atbildību no vācu valdības un vajadzības gadījumā pielietot pret Vāciju kā saimnieciskus, tā arī militārus spaidus (galvenā kārtā blokādi un okupāciju). Bez tam bīstams vācu valdībai varēja kļūt arī pats Golcs, jo pēc panākumiem ārpus Vācijas, viņš varēja atgriesties kā triumfātors Vācijā un likvidēt vācu garam svešās Veimāras satversmes radīto iekārtu.

No visa sacītā izriet, ka no uzbrukuma priekšdarbu viedokļa Golca stāvoklis bija pietiekoši labs, jo nepārvaramu kavēkļu viņa darbībai nebija — un tas bija pats galvenais, jo vēlāk, pēc uzvaras pār mums, Golcs būtu visus nostādījis notikuša fakta priekšā, justos vēl stiprāks un tadēļ ar sabiedrotiem un vācu valdību rēķinātos vēl mazāk. To ļoti labi apzinājās arī pats Golcs un šim atzinumam piemēroja kā savu vispārēju izturēšanos, tā arī attiecības ar kavējošiem faktoriem: —

1) Latvija.

No mums Golcu izolēja Strazdumuižas pamiera noteikumi un tādēļ ar mums Golcam nekādu attiecību nebija, izņemot paša Golca inscenētos sīkos uzbrukumus mūsu apsardzības vienībām. Šie uzbrukumi Golcam bija vajadzīgi lai saceltu troksni un radītu, kaut arī nepatiesu, pamatu apgalvoju-

Rīga vācu okupācijas laikā.

Latviešu kareivju grupa 1919. gada vasarā.

mam par itkā mūsu uzbrukumiem (dzīvē ļoti bieži vainīgais mēģina novelt vainu uz nevainīgo), jo ar tiem varēja aizbildināt savu palikšanu Kurzemē: kā lai aizvācas, ja latvieši neļauj mierīgi aiziet?

2) Sabiedrotie.

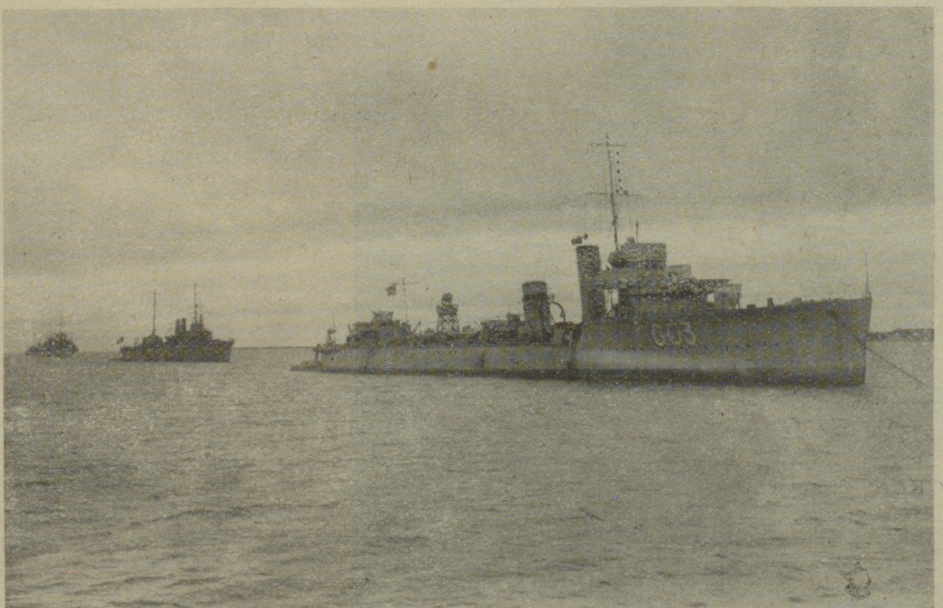
Lai sadursmēm darītu galu, sabiedrotie uz mūsu virspavēlnieka priekšlikumu nolēma vēl vairāk izolēt abus pretiniekus un šinī nolūkā noteica, tā saucamo, neutrālo joslu, kuŗā nedrīkstēja ieiet ne mēs, nedz vācieši. Šo joslu bija domāts arvien vairāk pārnest uz dienvidiem un šādā kārtā pakāpeniski izspiest vāciešus no Kurzemes, bet tas neko nelīdzēja: sadursmes turpinājās un tāpat turpinājās arī sūdzības par latviešiem, pie kam Golca sūdzību iemeslus, starp citu, spilgti raksturo sekojošs gadījums: —

Vāciešu bija sūtījuši pa ceļu no Kalnciema uz ziemeļiem savu radiostaciju — domājams uz Sloku, bet šī stacija bija iebraukusi mūsu novietojumā un mēs viņu protams, aizturējām. Kaut gan starpgadījums notika vāciešu pašu vainas dēļ un liecināja par viņu nolūkiem — nevis izvākties, bet izplātīties Kurzemē, tomēr Golcs sacēla ap šo notikumu lielu troksni un, izmantojot incidentu, nosūtīja vācu jātniekus Slokas ieņemšanai. Slokā atradās mūsu komandantūra un pēdējās kareivji vācu jātniekus atsita. Tad vācieši Slokas ieņemšanai norīkoja divas kājnieku rotas. Ar pēdējām mūsu komandantūras kareivjiem katrā ziņā būtu bijis grūti cīnīties, jo vācu pusē bija ne mazāk kā desmitkārtīgs pārspēks; bet tieši uzbrukuma laikā Slokā ieradās sabiedroto pārstāvji un asiņaino sadursmi ar lielām pūlēm novērsa. Toties bija jāizlemj, ka mūsu komandantūra no Slokas jāizvāc. Protams, ka pie šī lēmuma taisnības sajūta nespēlēja ne mazāko lomu, bet gan spēku samērs un vēlēšanās par katru cenu novērst asinsizliešanu. Spēks bija vācu pusē un tādēļ arī lēmumam vajadzēja būt labvēlīgam vāciešiem. Spilgts pierādījums tam, ka ar tiesībām un taisnību nepietiek, bet vajadzīgs arī spēks tiesību un taisnības nodrošināšanai. Pēc Slokas incidenta, caurmērā, ap 10 km. platās neutrālās joslas mūsu mala (Daugavas kreisā krastā) gāja caur Asariem, Vīntapiem (pie Olaines), Pulkartni, Mercendarbi un Ķegumu (pie Daugavas).

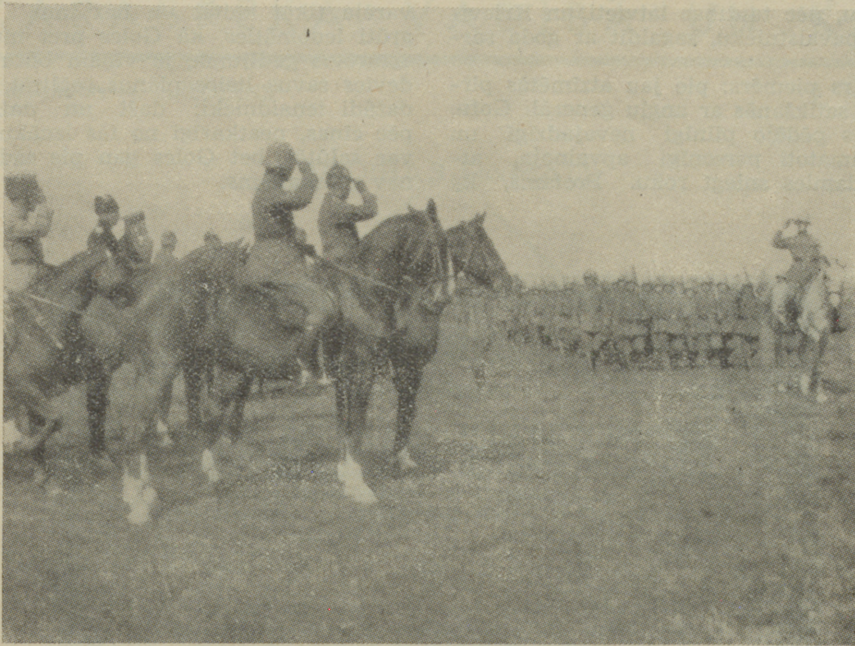
Pie Slokas, kā redzējām, sabiedrotie lēma par labu Golcam un tādēļ Golcs lēmumu „izpildīja“ un ieņēma Sloku. Ne tā tas bija citos gadījumos resp. tad, kad sabiedrotie gribēja Golcu piespiest padoties savām prasībām. Tā, piemēram, 1919. gada 19. jūlijā Vīntapos pirmo reizi sastapās sabiedroto pilnvarotais, angļu ģenerālis Gofs ar Golcu, pie kam, ja ticēt Golcam, šī satikšanās noritēja apmēram šādā garā:

Vispirms savās atmiņās Golcs izsaka prieku par to, ka viņš no vācu valdības neesot bijis pilnvarots apspriest ar Gofu Latvijas evakuāciju un ka tādēļ sarunas priekš viņa neesot bijušas saistošas. Bez tam, lai būtu vēl brīvāks, tiešo sarunāšanos Golcs uzdeva vienam no saviem virsniekiem. Uz Gofa prasību izvākties no Kurzemes, Golcs pavēlēja atbildēt, ka vispirms jāvienojas par diviem priekšnoteikumiem: a) evakuācija nekādā gadījumā nedrīkst tikt no ienaidnieka resp. mums traucēta un b) pirms evakuācijas uzsākšanas jāizšķir to vācu kareivju liktenis, kas vēlās pāriet Latvijas pavalstniecībā un šeit apmesties uz dzīvi. Attiecībā uz pašu evakuāciju vācieši paskaidroja, ka vispirms jāizvāc kaŗa materiāli, tad ar vienu kaŗaspēka daļu jāieņem uztveroša pozicija Šauļu rajonā un pēc tam uz turieni pa zemes ceļu jāatved stiprs arjergards. No Šauļu rajona evakuācija turpinātos tādā pašā garā, pie kam visas evakuācijas ilgumu vācieši uzdeva 75 dienas, jo dienā itkā nevarot nosūtīt vairāk par 3 vilcieniem. Protams, ka vācu atbilde Gofu neapmierināja vai īsi sakot — sarunām nekādu panākumu nebija.

Otra Gofa un Golca satikšanās notika turpat pēc 2 nedēļām — 2. augustā. Šoreiz, lai Golcs nevarētu dažādi atrunāties, Gofs pieprasīja, lai Golcs izvācas viņa uzraudzībā, pie kam evakuācijai līdz 20. augustam jābūt nobeigtai. Golcs atbildēja, ka Antante, tāpat kā līdz šim, viņam, vācu ģenerālim, pavēlēt nevarot. Turpretim, ja Golcs saņemtu savas valdības attiecīgu pavēli — tad viņš nekavējoties nodotu savu amatu un aizbrauktu uz Vāciju. Prasība izvākties līdz 20. augustam esot techniski neizpildāma un evākuācijas plāna sīkumus Gofam paziņot nevarot, jo tādas lietas ienaidnieka zemē uzskatāmas par slepenām. Pēc tam Gofs atkārtoti jautāja vai Golcs gribot Antantes pavēli izpildīt vai nē. Golcs netikai atbildēja negātīvi, bet no savas puses jautāja vai Gofam esot vēl kas sakāms — citādi apspriede izbeidzama. Tā tad arī šoreiz nekas netika pa-

Sabiedroto kaŗakuģi Rīgas ostā 1919. gada vasarā.

Bermontiešu parāde.

nākts un tāpat tas bija arī citās reizēs.

3) Vācu valdība.

Par savām attiecībām ar vācu valdību Golcs, starp citu, pastāsta sekojošo: —

Jūnija vidū (tā tad vēl pirms 22. jūnija kaujas pie Cēsīm) Golcs saņēma direktīvi, ka Latvijas evakuācija, kaut gan apsolīta Antantei, tomēr neesot vēlama. Viss atkarājoties no Golca veiklības, pie kam viņam pat atļāva pāriet Latvijas valdības dienestā, ja tas būtu izdevīgi. Citiem vārdiem — Golcam tika dota pilnīga rīcības brīvība un kaut gan vēlāk vācu valdība jau agrāk minēto iemeslu dēļ (bailes no sabiedrotiem un paša Golca) kļuva pret Golcu daudz vēsāka, tomēr lietas būtību tas daudz negrozīja, jo vācu valdības bailēm no Golca bija divejāds raksturs: no vienas puses tā baidījās atbalstīt Golcu, bet no otras — dažādu iemeslu dēļ arī neuzdrošinājās krasi uzstāties pret to. No savas puses arī pats Golcs centās atvieglot vācu valdības stāvokli sabiedroto priekšā, piedodams, kā jau redzējām, visai lietai krievu pasākuma raksturu. Tā bija diezgan asprātīga izeja, jo faktiski nekas nemainījās — vienīgi pārmainījās izkārtne un tika panākta (vismaz sākumā) vācu valdības netikai neutrālitāte, bet varētu pat teikt labvēlīga neutralitāte, kā tas, starp citu, redzams no vācu valdības atbildēm uz Golca sekojošiem jautājumiem: —

1. jautājums:

Ko Vācijas valdība uzsāks pret Baltijā brīvprātīgi palikušajiem kareivjiem?

Atbilde: neko; tā ir privātlieta, kuŗu kareivji uzsākuši uz savu atbildību un risku.

2. jautājums:

Vaj valdība ar spēķu aizkavēs „krieviem" vajadzīgo piegādi vai to klusu ciešot pielaidīs?

Atbilde: valdība pret to nekā nedarīs.

3. jautājums:

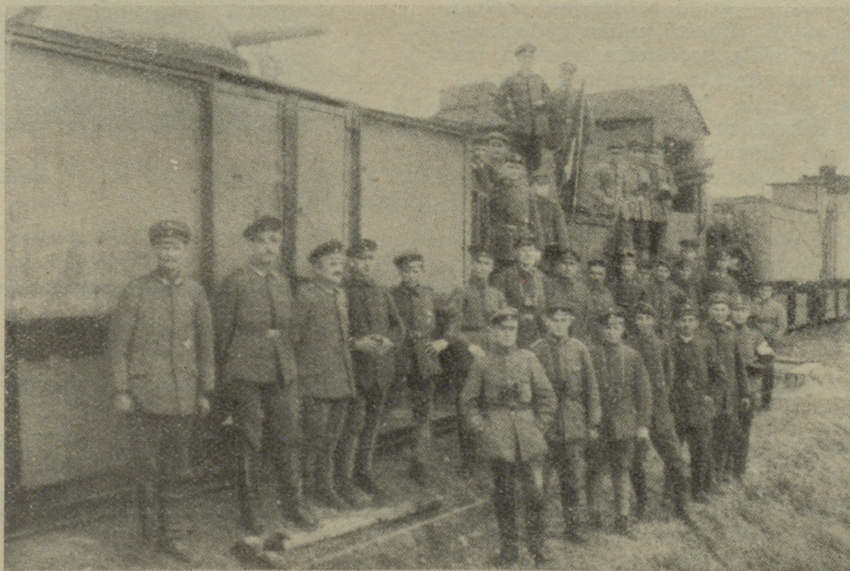
Vai valdība septembrī vēl asignēs „krieviem" algu un uzturu?

Atbilde: to izšķirs vienā no nākošām kabineta sēdēm.

Nauda septembŗa mēneša algai tika atvēlēta, pie kam Golcam par labu jautājumu esot izšķīrusi jau pieminētā socāldēmokratiskā kaŗa ministra Noskes uzstāšanās. Vispār, ar Noski Golcs pilnīgi pamatoti varēja būt un arī ir bijis ļoti apmierināts. Tā, piemēram, uz Golca jautājumu par piegādes iespējamībām (sk. 2. jautājumu) Noske vēl no savas puses esot piemetinājis. „Protams, Antantes dēļ mēs nevaram piegādi oficiāli atļaut, bet ja kaut kur Austrumprūsijā rodas kāds krievus apgādājošs žīdu pasākums — pret to nekas nav iebilstams."

Vēlāk, pateicoties sabiedroto draudiem, stāvoklis gan mainījās par ļaunu Golcam. Tā, piemēram, 26. septembrī Noskes uzdevumā vācu ģenerālštābs Golcam telegrafē: „Kaŗa ministrs piekrīt ģenerāļa grāfa Golca priekšlikumam, kas paredz vadības nodošanu krieviem un prasa, lai vācu kaŗaspēka vienības izšķiŗas: a) par pāriešanu krievu dienestā uz pašu risku vai b) atgriešanos Vācijā pa dzelzceļu vai zemesceļu. Atdodamas attiecīgas pavēles. Kaŗaspēkam paskaidrojams, ka tiem, kas pavēlētā laikā neatgriežas, alga no valsts līdzekļiem vairs nevar tik izmaksāta. Amerikāņi, evakuācijas turpmākas novilcināšanas gadījumā, draud ar visbargākiem saimnieciskiem spaidiem, uzturlīdzekļu aizturēšanu un aizņēmuma liegšanu." Bet arī šī telegramma, kaut arī nepatīkama, tomēr Golcu vēl neuztrauca, jo nevienam netika liegts palikt par „krievu". Vienīgi nepatīkami bija tas, ka tika atrauta alga vācu markās, bet arī ar to varēja samierināties un kādu laiku iztikt ar nupat no drukas iznākušo Bermonta naudu — vēl vairāk tādēļ, ka ne tikai financiālu, bet arī citu iemeslu dēļ ar uzbrukumu vajadzēja pasteigties (uzbrukuma sagatavošana bija nobeigta, kaŗaspēku vajadzēja nodarbināt un, bez tam, tuvojās izšķiŗošai, ātrai kaŗa darbībai parasti neizdevīgais ziemas laiks).

Vēl steidzamāka lieta kļuva pēc nedēļas — 3. oktobrī, kad tika saņemta jauna, šoreiz nesalīdzināmi kategoriskāka valdības telegramma: „Antantes paasināto prasību dēļ Latvija nekavējoties jāevakuē." Bez tam tanī pašā dienā valdība Golcu atceļ no amata un ar uzsaukumu uzaicina vācu kareivjus

Bermontiešu bruņotais vilciens.

atgriezties Vācijā (tā tad pārvēršanās „krievos“ vairs nav atļauta). Tagad laiku vairs nedrīkstēja zaudēt, jo vilcināšanās varēja nākt tikai par ļaunu un tādēļ uzbrukumam izraudzīja iespējami tuvāku datumu — 8. oktobri. Pašam Golcam, tomēr, nepaklausīt valdībai bija neērti, jo viņam negribējās palikt par dumpinieku resp. „krievu“. Tādēļ Golcs, paklausīdams valdības pavēlei, aizbrauca uz Vāciju, izstājās no kaŗa dienesta, pēc tam kā privātpersona uz īsu laiku atgriezās Jelgavā un no Jelgavas aizbrauca uz Austrumprūsiju. Austrumprūsijā Golcs, cik vien spēja, centās veicināt Bermonta uzbrukuma izdošanos — galvenā kārtā kārtojot piegādes jautājumus. Rodas jautājums — kādēļ pēc atgriešanās Jelgavā Golcs tur nepalika? Lieta tāda, ka neraugoties uz sirdsdraudzību ar vāciešiem, pie Bermonta armijas pastāvošā, tā saucamā, „Rietumkrievijas valdība“ tomēr cerēja uz Antantes atzīšanu un atbalstu, bet Golca klātbūtne, pat pēc paša Golca atzinuma, šādu varbūtību pilnīgi izslēdza. Kas attiecas uz vācu kareivjiem, tie sevi jau sen uzskatīja par „krieviem“ un tādēļ ar ļoti retiem izņēmumiem vācu valdības aicinājumam atgriezties Vācijā, nepaklausīja.

Kā redzams, neskatoties uz vācu valdības šoreiz ļoti enerģisko uzstāšanos zem sabiedroto draudiem, Bermonta uzbrukumu novērst nevarēja, bet jāatzīst, ka, par laimi mums, viena svarīga lieta tomēr bija panākta, proti: galvenās darbojošās personas — Golca novākšana no skatuves, jo ir skaidrs, ka rūpējoties par apgādi (un, līdz ar to, varbūt saskaņā ar Noskes agrāku padomu, vedot sarunas ar žīdu piegādātājiem Austrumprūsijā), Golcs mums varēja nesalīdzināmi mazāk kaitēt, nekā komandējot Bermonta armiju.

Beidzot vēl atzīmējams, ka Golcs bija slikts politiķis — domājams, galvenā kārtā, sava aklā naida dēļ pret mums un angļiem. Par to, starp citu, pietiekoši spilgti liecina sekojošie divi piemēri: —

Jūnija beigās vācieši, baidīdamies no sabiedroto kuģu artilērijas, izvācās no Liepājas. Pilsētā palika kāda krievu (līveniešu) kaŗaspēka vienība un, lūk, savās atmiņās Golcs ir sašutis par to, ka bijušie krievu sabiedrotie — angļi, sakarā ar Ulmaņa valdības atgriešanos Liepājā, esot minētās krievu vienības komandierim, krievu virsniekam, pavēlējusi mūsu pagaidvaldības galvu, pēc tautības latvieti un Krievijas pavalstnieku, sagaidīt ar goda sardzi.

Otrs piemērs: pie jau atzīmētās pirmās satikšanās ar angļu ģenerāli Gofu, Golcs pēdējo pilnīgi nevajadzīgi un nepamatoti personīgi apvainoja, atteikdamies sniegt roku. Protams, ka šāda izturēšanās Golcam politiskā ziņā varēja tikai kaitēt un bez tam, nav grūti iedomāties, kā Golcs pret mums izturētos gadījumā, ja viņam būtu izdevies savus lielos plānus realizēt. Ir dažādi ienaidnieki: daži un dažiem pēc cīņas, neatkarīgi no tās iznākuma, var salūtēt, bet Golcs gan pie tādiem nav pieskaitāms.

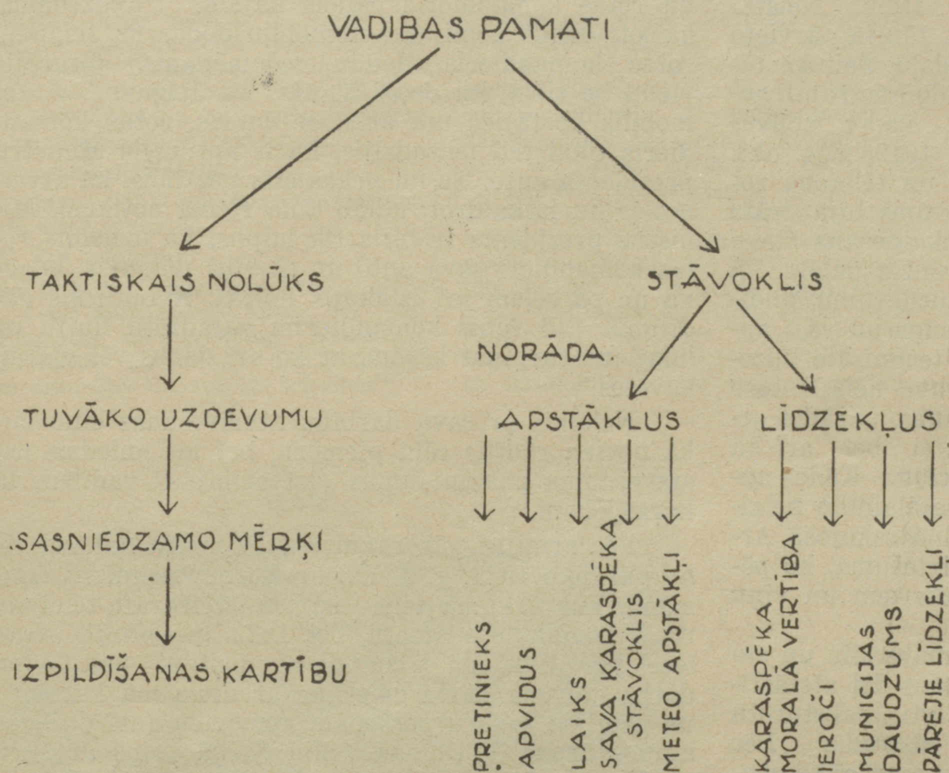

Bermontiešu „nauda“.

Kaŗš kļūst iespējams tad, ja rodas pārmērīga starpība starp vienas puses iegribām un otras — pretošanās spējām. Jābūt stipriem, jo tad citiem būs izdevīgi tas pats, kas mums, un miers būs uzvara bez kaŗa

KAŖASPĒKA VADĪBA UN KAUJA ZĪMĒJUMOS

Virseitnants A. GREDZENS

2. TABULA

No taktiskā nolūka un stāvokļa izriet lēmums.

Lēmumam vienmēr jābūt noteiktam. Tas jāizved dzīvē ar nelokāmu gribu. Tikai neatlaidīga griba uzvarēt noved pie uzvaras.

Bez svarīgiem iemesliem nedrīkst no reiz pieņemtā lēmuma atkāpties — tomēr, ja apstākļi mainījušies, stūrgalvīgi pie agrākā lēmuma nav jāturas. Laikā nojaust jauna lēmuma vajadzību ir vadības māksla.

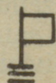
Vadība sastādās no komandieŗa un viņa štāba.

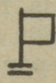
Katram komandierim jābūt ar nelokāmu gribu nevainojamu raksturu, bagatīgām zināšanām un spējām. Tam jāvadās no skaidriem principiem. Viscēlākā komandieŗa prasība ir **atbildības drosme.** Bezdarbība ir vairāk nosodama, nekā maldīšanās līdzekļu izvēlē.

Sevišķi no svara, lai štāba darbinieki baudītu komandieŗa un kaŗaspēka pilnu uzticību.

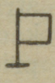
Vadība sadalās:

AUGSTĀKĀ: ARMIJA, DIVIZIJU GRUPA

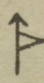

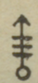

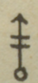
VIDĒJĀ: DIVIZIJA

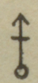

ZEMĀKĀ: PULKS, BATALJONS, ROTA, VADS

A. R.

Elektrotechniskā diviziona komandieris pulkvedis Paulis Antēns †

Š. g. 16. martā miris Elektrotechniskā diviziona komandieris pulkvedis Paulis Antēns. Varbūt viņu maz redzējām tiešā aizsargu darbā, tomēr aizsargu organizācijas ideoloģija un tās izkopšana viņam bija tuva. To sekmēt centās viņš arvien. Nelaiķa piemiņa mums — dārga nevien tāpēc, ka zaudējām vienu no mūsu mērķu sekmētājiem, bet jo vairāk, ka nāve pāragri aizsaukusi no mūsu vidus īstu latvieti, kaŗavīru — cīnītāju un mūsu Tēvzemes labklājības stiprinātāju.

Plkv. Antēna dzīves ritumā nebija skaļuma, bet toties viņa dzīve bija nerimstoša darba pilna. Nelaiķis dzimis 1893. g. 4. jūnijā Mūrmuižas Vecantēņos, kā lauksaimnieka dēls, izbaudot lauku dzīves priekus un bēdas. Turpmākos dzīves gadus viņš pavada Valkas reālskolā, kuŗu 1913. g. beidz ļoti sekmīgi (kā pirmais) un pēc tam studē Pēterpils politechniskā institūtā. Pasaules kaŗš neatļauj studijas beigt un 1916. g. pēc Pēterpils inženieŗu kaŗa skolas beigšanas, viņš uzsāk dienestu sakaru vienībās, ņemot dalību kaŗā pret Vāciju un Austro-Ungāriju. Krievijas armijai sabrūkot viņš atgriežas dzimtenē, savās tēva mājās.

Latvijas valsts rīta ausmā, kad visapkārt valdīja neticība un visa cēla noliegšana, nelaiķis, paturot prātā tēvu—tēvu lolojumu, redzēt brīvu un neatkarīgu savu Tēvuzemi, negaida, lai citi to dara vai arī lai aicina viņu talkā šinī darbā, bet pats brīvprātīgi stājas nedaudzo pirmo cīnītāju rindās. 1919. g. 1. janvārī viņu redzam Kalpaka bataljona Studentu rotas rindās. Kopā ar šo vienību nelaiķis pārdzīvo Latvijas vēstures drūmās, kā arī gaišās, uzvaru ne-

sošās dienas, ņemot dalību visās kaujās: no Ventas krastiem līdz Rīgas atbrīvošanai no lielinieku varas.

Pēc Rīgas atbrīvošanas, pieaugot skaitliski mūsu armijai un paplašinoties viņas darbības aplokam, radās nepieciešamība izveidot arī kaŗaspēka sakaru tīklu un vienības, kas apkalpo šo tīklu. Nelaiķi kā speciālistu šinī nozarē 1919. g. 3. jūnijā pārvieto uz 1. Latv. ats. brigādes sakaru nodaļu. Šeit kā tēlefona būvkolonnas vadītājs viņš veido austrumfrontes aizmugures rajona līniju tīklu, vadot izbūves darbus un pārzinot šī tīkla darbību. 1919. g. 4. okt. viņu ieceļ par Atsevišķās tēlegrāfa un tēlefona rotas komandieri. Šis vienības uzdevums bija drāts sakaru tīkla techniskā izbūve un apkalpošana starp Armijas virspavēlnieka štābu un frontes daļām, kā arī kaimiņu valstīm. Augšminēto uzdevumu pildīšanai nelaiķa rīcībā atradās ļoti niecīgs un vāji apmācīts personāls, kā arī ļoti niecīgi techniskie līdzekļi. Neskatoties uz to nelaiķis ar savu neizsīkstošo enerģiju godam veica plašos uzdevumus, parādot sevi nevien kā labu darba organizētāju, bet arī kā priekšzīmīgu apmācītāju un audzinātāju. Kādos apstākļos nācies strādāt un ar kādu neatlaidību nelaiķis ķēries pie darba, varam redzēt no sekojošā Armijas sakaru nodaļas priekšnieka vērtējuma, ko pēdējais sniedzis savā apskatā par sakariem un viņu izveidošanos atbrīvošanas kaŗā:

„Še vairs negribu atkārtot par materiālu un satiksmes līdzekļu trūkumu, tikai atceres dēļ atstāstīšu mazu starpgadījumu, kas jo spilgti raksturotu apstākļus, kādos sakarniekiem bija jāstrādā. Pēc Jelgavas ieņemšanas, ar to, kā jau ar svarīgāku centru, uz ātrāko bija jānodibina sakari. Lai gan sagatavošanās darbi jau iepriekš bija veikti, tad tomēr darbs tik ātri neveicās. Lai darba gaitu paātrinātu, atsevišķās tēlegrafa un tēlefona rotas komandieris ltn. Antēns personīgi gribēja būt klāt un darbus vadīt. Bet priekš tam bija nepieciešami satiksmes līdzekļi. Ar lielām grūtībām rotas komandieris sev bija izdabūjis motociklētu ar kurvi un izbraucis ar to pārbaudīt brīvkolonnas. Motociklets tomēr bija gadījies tāds, kas pusceļā palicis stāvot un rotas komandieris palicis kājām. Redzēdams, ka ļoti daudz armijas automobiļu dodas uz Jelgavu, rotas komandieris, daudz nedomādams, apturējis vienu no tiem, lai dotos ātrāki uz Jelgavu. Automobilis apstājies un, attaisot durvis, rotas komandieris tikai tad ieraudzījis, ka ir apturējis Ministru prezidenta auto. Te nu nekas cits neatlicis, kā atvainoties un izskaidrot, kālāb tāda rīcība notikusi. Ministru prezidents ir bijis tik laipns, ka uzņēmis rotas komandieri savā auto un tā viņš nokļuvis Jelgavā un pa ceļam arī izlūkojis līnijas. Nebūtu šis gadījums, tad rotas komandierim vajadzētu līniju izlūkošanu turpināt kājām, ar ko arī darbs vēl vairāk kavētos."

Nelaiķis ar savu darbību atbrīvošanas cīņu laikā nevien rādījis cēlu piemēru, bet arī sniedzis neatsveŗamus pakalpojumus kā armijas vadībai, tā kaŗaspēkam.

Pēc armijas pārorganizēšanās miera laikam, viņu pārvieto 1921. g. 4. IX. uz Elektrotechnisko divizionu, kur sākumā viņš izpilda tēlegrafa-tēlefona rotas komandieŗa amatu, bet 1922. g. jūnijā viņu ieceļ par diviziona komandieŗa palīgu. Šeit viņa darbs galvenā kārtā saistījās ar diviziona kaŗavīru un armijas sakaru personāla apmācību (arī dažādos kursos ārpus diviziona). Šinī darbā viņš ar savu skaidro prātu, bagātīgo pieredzi un neizsīkstošo enerģiju rādīja sevi kā izcilus paidagogu, sniegdams ļoti daudz pamācoša un ierosinoša.

1924. g. viņu komandē zināšanu papildināšanai uz vecāko virsnieku kursiem, pēc kuŗu beigšanas viņš atgriezās atkal savā darbā. Nevien apmācības un audzināšanas, bet arī saimnieciskā un administrātīvā darbā nelaiķis rādīja savas izcilus spējas, kad 1927. g. viņu iecēla par diviziona saimniecības priekšnieku un vēlāk par Techniskās divīzijas štāba priekšnieka amata pagaidu izpildītāju. Laikā no 1932. gada rudeņa līdz 1935. g. viņš apmeklēja kaŗa akadēmiskos kursus, kuŗus beidza ļoti sekmīgi (arī kā pirmais).

1933. g. 17. novembrī plkv. Antēnu iecēla par diviziona komandieri un pēc Kaŗa akadēmisko kursu beigšanas viņš uzsāka šo jauno darba posmu. Tas bija īss. Nāve viņu nelaikā aizsauca aizsaulē.

Sāpīgs ir šis zaudējums kaŗavīru saimei, jo līdz ar viņa nāvi armija zaudē nevien mīļu, saticīgu, draudzīgu un izpalīdzīgu cilvēku, bet arī īstu cīnītāju, Tēvzemes sargu un spējīgu, daudzapsološu lietpratēju, jo nelaiķis, ņemot līdzdalību apmācībā, reglāmentu sastādīšanā, militārā periodikā u. t. t. un bāzējot šo darbu ne tikai uz plašām tēorētiskām zināšanām, bet arī bagātīgo pieredzi kaŗa un miera laikā, bija daudz darījis mūsu sakaru taktikas izveidošanā, kuŗā viņam piekrita viena no vadošām lomām.

Sāpīgs plkv. Antēna zaudējums arī aizsargu saimei, jo viņa nodomiem sakaru jautājumu kārtošanā aizsargu organizācijā liktenis šķērsoja ceļu.

Kaut īss bija plkv. Antēna mūžs, tomēr tas cēlu paraugu bagāts. Tiem apsolīsimies sekot.

Pulkvedis Paulis Antēns †

Pulkvedis-leitnats O. Kalniņš.

Mēchanizācija, motorizācija, motomēchanizācija

Kā arī būtu mainījušies, atkarībā no cilvēces kultūras līmeņa un technikas attīstības, kaŗa vešanas paņēmieni — taktikas pamatprincipi palikuši bez pārgrozībām. Lielie kaŗa vadoņi (Aleksandrs Lielais, Hanibals, Fridrichs Lielais, Napoleons un citi) savas uzvaras dibināja uz šādiem principiem:

1) saistīt ienaidnieku,

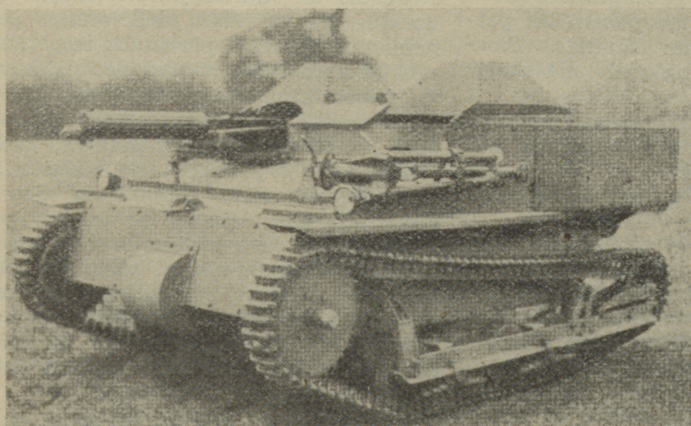
2) manevrēt — lai atrastu izdevīgu vietu triecienam un

3) dot triecienu.

Šo principu Napoleons izteica sekoši: „visa kaŗa māksla sastāv no labi pārdomātas un ārkārtīgi uzmanīgas ienaidnieka saistīšanas platā frontē, kam seko ātrs un spēcīgs trieciens".

Tiklīdz kaŗa darbība norisinās apstākļos, kas neatļauj piemērot kaut arī tikai vienu no augšminētiem 3 principiem, kaŗa vešanas māksla panīkst. Kad izgudroja no rezgala lādējamo šauteni, tās uguns kļuva tik spēcīga, ka lodes jātniekus padzina no kaujas lauka, artileriju aiztrieca uz aizmuguri aiz kājniekiem un palielināja attālumu starp abu pretinieku kājnieku frontēm. Līdz ar to trešā prasība resp. trieciens kļuva grūti izpildāms un pārdroši mēģinājumi šinī virzienā maksāja dārgi un nebija uzvaras vaiņagoti. Angļu - buru kaŗā Dienvidāfrikā ložu krusas spēks jau bija tik liels, ka gandrīz visi angļu frontālie uzbrukumi beidzās ar lieliem zaudējumiem un neveiksmi, neskatoties uz to, ka buri — vienkāršie holandiešu zemnieki bija slikti apbruņoti un disciplinēti.

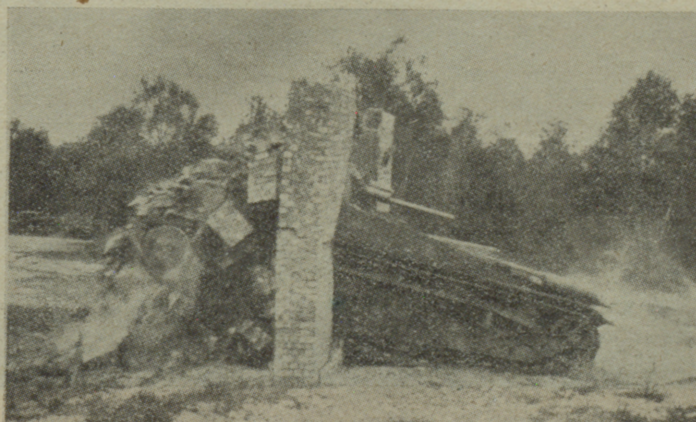
Arī pasaules kaŗā rietumu frontē, kad pirmās kaujas bija izbeigušās, abi pretinieki kā kurmji ierakās zemē un nepārtraukta, ar automatiskiem ieročiem piebāzta ierakumu līnija izstiepās no jūras krasta līdz neutrālai Šveicei— kustība izbeidzās. Tādā veidā jau 1914. gada beigās rietumu frontē izbeidzās manevrēšana un neiespējams kļuva trieciens, jo būtu bijis ārprāts sūtīt kājnieku masas pret platiem dzeloņdrāšu žogiem un ierakumiem, no kuriem ložmetēji un patšautenes raidīja nepārtrauktu svina strūklu. Tādos apstākļos kājnieku pamatieroči resp. šautenes un durkļi izrādījās uzbrukumam nepietiekoši un abas puses sāka arvien plašākos apmēros pielietot spēcīgākus ieročus: ložmetējus, minmetējus un artileriju. Uzpeldēja jauns jēdziens: „artilerija iekaŗo, kājnieki ieņem un aizstāv iekaŗoto." Sakarā ar to, kājnieki nākošos kaŗa gados ļoti daudzās kaujās spēlē artilerijas ugunsvelteņa pavadītāju lomu. Tomēr kājnieku zaudējumi, pat uzvaras gadījumos, milzīgi, un pa lielākai daļai panākumi neattaisno ne dzīvā spēka patēriņu ne arī patērēto materiālu. Dažādu kalibru lielgabali uz ienaidnieka ierakumiem meta veselus metalla kalnus. Tā piem. pirms trešās kaujas pie Ipras, 1917. g. vasarā un rudenī 12 nedēļu laikā 120.000 angļu artileristi izšāva 4.283.000 šāviņus kopsvarā 107.000 t., kas izmaksāja apmēram 550 miljonus latu. Neskatoties uz šo milzīgo šāviņu patēriņu un to piegādei organizēto automobiļu kolonnu nepārtrauktu darbību, šis angļu uzbrukums bez manāmiem panākumiem izbeidzās dubļos un asinīs, jo angļi pa visu laiku paguva pārvietot savu fronti uz priekšu tikai pa 12 klm. (kas dienā vidēji sastādīja apm. 100 metrus), pēc kam pat šī gausā kustība pilnīgi apstājās, jo ienaidnieka aizstāvētā josla bija pārvērsta šāviņu bedrēm pārklātā un izraknātā apvidū un visi satiksmes ceļi bija iznīcināti, kas angļiem neatļāva izmantot savus panākumus. Līdzīgi izbeidzās arī citi līdzīgi uzbrukumi. Ja tik vien abas kaŗotāju puses būtu spējušas pārciest dzīvā spēka zaudējumus un financiālās grūtības, tad kaŗošanai pēc šī parauga nekad nebūtu pienācis gals.

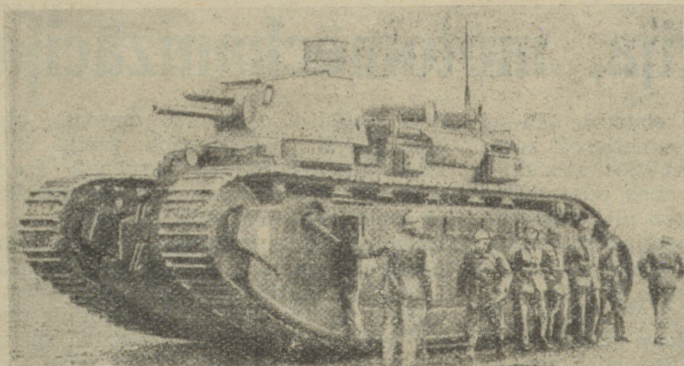
Karden - Loida tankete.

Tas bija kaŗa mākslas bankrots. Lai izkustinātu sastingušo fronti, vācieši izmisumā ķērās pie indīgo gāzu lietošanas. Arī šis līdzeklis neattaisnoja uz tā liktās cerības. Gāzes ir savā ziņā diezgan humāns cilvēku iznīcināšanas veids (zaudējumi no gāzēm apm. 12 reizes mazāki, nekā no lodēm un šķembelēm) un, bez tam, armijas drīzā laikā apgādāja ar gāzu maskām. Galu galā nāca pie pareizā slēdziena, ka īstais ceļš nedzīvā punkta pārvarēšanai nav atrodams izgudrojot kādu jaunu spēcīgu ieroci, bet apgādājot esošo —šauteni un ložmetēju ar līdzekli, kas tiem piedod aizstāvēšanās spēju — tā tad zināmu aizsegu un, bez tam, iespēju ātri pārvietoties. Visvienkāršāki šo ideju varētu izvest dzīvē, ja ar šauteni apbruņoto kareivi apgādātu ar tērauda bruņu plātni. Bet kā lai cilvēks šo plātni pārvieto? Jāatcerās, ka kareivis bez tās vēl panes ieroci, patronas, mantu somu, ierakšanās rīkus, gāzu masku u. t. t. Vienīgā izeja — uzkraut visu kareivi ar viņa kaujas piederumiem uz ratiem ar mēchanisko dzinēju, piestiprinājot ratiem arī aizsargājošās bruņas. Tādā veidā piedzima bruņotie kaujas rati, kas sevī apvieno visas trīs raksta sākumā minētās prasības: aizstāvēšanās spēju resp. aizsardzību, kustīgumu un trieciena spēku.

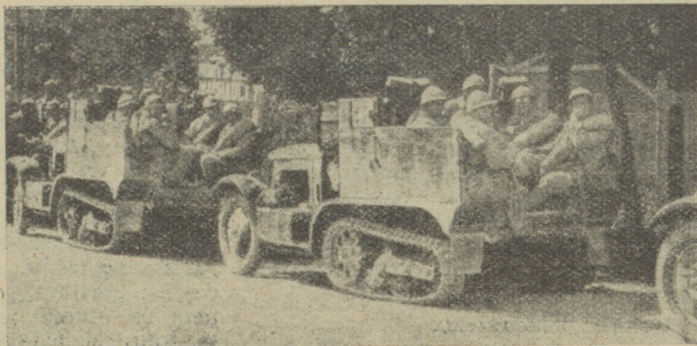
Motoru rūkoņa un kāpurķēžu klabēšana ievadīja jauno laikmetu kaŗa mākslā — **mēchanizācijas** un **motorizācijas** laikmetu. Cilvēka muskuļu spēku atvietoja ar motora zirga spē-

Vidējais 16. tonnīgais Vikersa tanks.

Franču smagais tanks (92 tonnas)

Franču motorizētie jātnieki. (Dragons portēs).

kiem. Vispirms būtu noskaidrojams ar ko mēchanizācija atšķiras no motorizācijas. Mēchanizējot kādu karaspēka vienību, izlieto visus mēchaniskos līdzekļus, kā tankus, bruņotos automobiļus u. t. t., lai **kaujā** atvieglotu karavīriem ar panākumiem veikt **kaujas** uzdevumus. Šim nolūkam uz kaujas ratiem uzstāda ložmetējus, ātršāvēja lielgabalus u. t. t.

Tādā veidā, ja jātnieku pulku pilnā sastāvā noņem no zirgiem un sadala pa bruņmašīnām vai tankiem (kā to darījuši angļu armijā), tad šādu paņēmienu sauc par mēchanizāciju.

Toties motorizācija aptver visus tos paņēmienus, ar kuŗu palīdzību, izlietojot mēchaniskos transporta līdzekļus (automobiļus, uz riteņiem, vai kāpurķēdēm, traktorus u. t. t.), lai karavīrus, ieročus, municiju, uzturvielas un citus piederumus ātri pārvietotu pa ceļiem vai arī pa apvidu ārpus ceļiem līdz kaujas laukam.

Ja, piemēram, (jātnieku) pulka karavīrus pa četriem kopā ar ložmetēju un municiju novieto uz kāpurķēdēm apgādāto automobili, lai viņus nogādātu līdz kaujas vietai, kā to darīja Francijas armijā, vai arī artilerijas pulka lielgabaliem zirgu velkmi atvieto ar traktoriem, tad šo paņēmienu apzīmē ar motorizāciju.

Dažreiz pielieto vienā reizē kā mēchanizāciju tā arī motorizāciju un tādos gadījumos jāruna par motomēchanizāciju resp. motomēchanizētām vienībām.

Moto-mēchanizēto vienību uguns-spēks ir tik liels, ka pēc agrākām prasībām apbruņotam karaspēkam tik pat kā neiespējami ar tām cīnīties. Piemēram, 1918. gadā angļu divīzijā skaitījās:

60 lielgabali, 96 patšautenes un ložmetēji un divizijas kustības ātrums bija 20—25 klm. dienā.

Tagadējā angļu moto-mēchanizētā brigādē ietilpst:

65 lielgabali un 404 patšautenes un ložmetēji, pie kam kustības ātrums palielinājies līdz 100 klm. dienā. Kā jau mēnēts, centieni nostādīt armijās apbruņojumu un organizāciju uz pilnīgi jauniem pamatiem, izlietojot visjaunākos technikas sasniegumus, izskaidrojumi ar to, ka pretējā gadījumā cīņa starp divām puslīdz vienādi apbruņotām un skaitliskā ziņā vienādi stiprām armijām neizbēgami izvērstos ilgstošā karā, kas galu galā iznīcinātu kā uzvarēto, tā arī uzvarētāju.

Tomēr aiz zināmiem iemesliem šāda armijas mēchnizācija resp. motorizācija vai arī motmēchanizācija nevienā armijā netiek izpildīta tik straujā gaitā, kā tas liktos būtu nepieciešami.

Vispirms kaŗa māksla galvenā kārtā dibinās uz piedzīvojumiem un mēģinājumiem.

Ar lielām pūlēm un dažkārt arī ar milzīgiem izdevumiem miera laikā izstrādātos un radītos jaunos kaujas līdzekļus un viņu pielietošanas paņēmienus nopietni pārbaudīt iespējams vienīgi kaŗa laikā, tā tad pēc ilgākiem un nenoteiktiem laika sprīžiem. Tādēļ uz manevru un miera laika pārbaudēm pamatojoties, grūti paregot, kāda kaujas vērtība piemīt — un kādas taktiskas iespējamības radīs kāds jauns cīņas līdzeklis. Sakarā ar to, pat ļoti uzņēmīgi un savā rīcības brīvībā neierobežoti armijas vadoņi vilcinās tērēt miljonus jaunas, bet pilnīgi praksē resp. kaŗā nepārbaudītas idejas izvešanai dzīvē. Bez tam technika attīstās tik straujā gaitā, ka šīsdienas sensācija rīt var jau būt veca dzelzs.

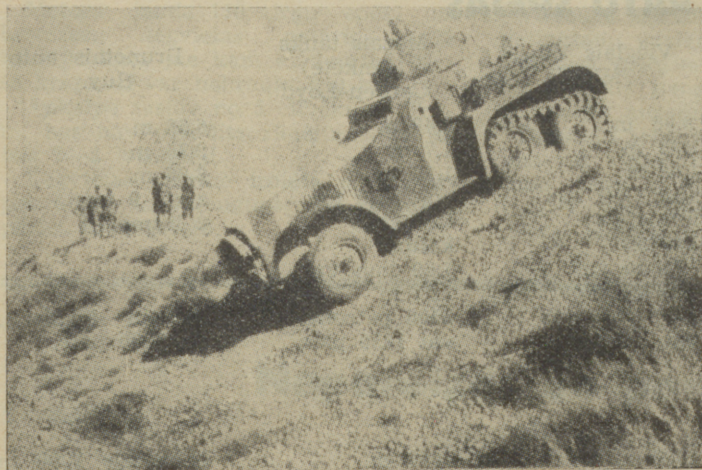
Saprotams, ka arī šis apstāklis piespiež atbildīgās personas atturēties no pārāk straujas jauno technisko līdzekļu iegādes un ar to savienotos armijas pārorganizēšanas jautājumos ieņemt nogaidošāku stāvokli.

Nedrīkst aizmirst, ka nodokļu maksātāju spējas galu galā noteic, cik lielus līdzekļus ikgadus var izlietot technisko līdzekļu iegādei.

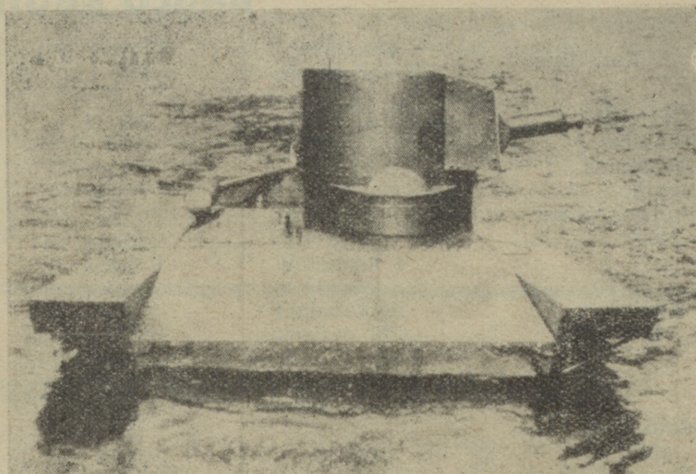
Vienīgi tanīs valstīs, kur pilsoņu labklājību uzskata par blakus lietu,

Austrumu kaimiņa tanki —

Smagais bruņotais automobilis (Guy — sk. tabulu).

Peldošais angļu tanks.

bruņmašīnas, tankus u. t. t. iegādā vai izgatavo nerēķinoties ar izdevumiem neaprobežotā vairumā.

Ar cik lieliem izdevumiem jārēķinās pie kaujas ratu iegādēm, par to var spriest, ja ņem vērā, ka mazs tanks, kas noderīgs gandrīz vienīgi izlūkošanai un gājiena apsardzībai, ar apbruņojumu izmaksā apm. Ls 50.000 gabalā, vidējais tanks, kas spējīgs pārvarēt nocietinātās pozicijas, maksā apm. Ls 120.000 un tā saucamie sauszemes kreiseri — lielie tanki ar 1200 zirga spēku motoru, kas apbruņoti ar vairākiem 75 cm. lielgabaliem un veselu duci ložmetēju un spējīgi izbraukt cauri mūra ēkai — izmaksā apm. Ls 500.000 gabalā.

Pēc speciālistu aprēķina lielvalstu armijām kaŗa laikā būtu nepieciešami 4000—5000 dažādu tipa tanki.

Pareizinot šo skaitli uz tanku cenu, mēs dabūtu astronomiskus skaitļus.

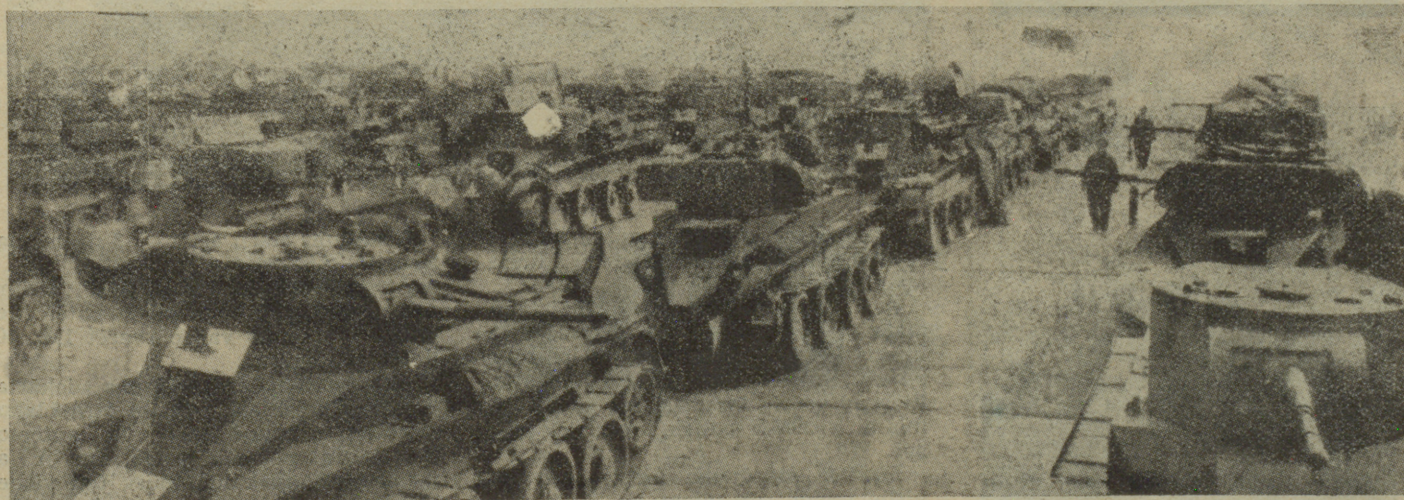
Komplicētās kaujas mašīnās prasa labi sagatavotu un techniskā ziņā attīstītu apkalpi. Vienīgi valstīs ar plašu mašīnu rūpniecību atradīsies pietiekošs daudzums speciālistu, kuŗi pēc samēra īsā apmācības laikā būs spējīgs vadīt, kopt un uzturēt kārtībā dārgi maksājušos kaujas ratus. Jau miera laikā moto-mēchanizētās vienībās virsdienesta kaŗavīri — speciālisti nepieciešami ļoti lielā skaitā, kas starp citu arī sadārdzina šo vienību uzturēšanu. Paceļas pat balsis, ka šādās vienībās apkalpe būtu sastādāma vienīgi no kaŗavīriem—profesionāliem ar ilggadīgu dienesta laiku*). Šis kaŗaspēks ar savām mašīnām pašā kaŗa sākumā, strauji iebrukdams ienaidnieka teritorijā, noslaucītu no zemes virsus visus nocietinājumus, izpostītu satiksmes ceļus, iznīcinātu visas noliktavas, pārtrauktu pārvaldības centru darbību un tādā veidā pilnīgi paralizētu ienaidnieku jau pirms tam, kad viņam izdotos mobilizēt savus spēkus.

Aiz šī trieciena kaŗa spēka kustas, pakāpeniski no rezervistiem sastādītā, mobilizētā armija, kas kā garnizons ieņem jau iekaŗoto tērritoriju un palīdz iznīcināt pēdējos ienaidnieka pretestības punktus.

Cik vilinoša šī aina arī būtu, tomēr nedrīkst aizmirst, ka moto-mēchanizēto vienību kustības ātrums un darbība atkarājas no apgādes ar rezervdaļām un smēr- un degvielam, pie kam sevišķi degvielas piegādi var viegli pārtraukt, izlietojot lidmišīnas, bumbvedējus. Moto-mēchanizetām vienībām tālāk un tālāk iebrūkot ienaidnieka territorijā, apgāde kļūst dien no dienas grūtāka, jo attālums no bazes pakāpeniski pieaug, saspridzinātie tilti rada neparedzētus šķēršļus, izbraukti ceļi traucē kustību un galu galā var pienākt moments, ka tanki apstājas, ja transports nepaspēj laikā piegādāt vajadzīgās degvielas, un visa smagā tērauda masa bezspēcīgi apstājas uz ceļa.

Tādēļ arī saprotams, ka pat bagāto lielvalšķu armijās mēchanizāciju un motorizāciju izdara pakāpeniski: (divām, lielākais trim divīzijām) un plānveidīgi, pārbaudot ik gadus dažādos apstākļos jaunradīto vienību spējas un darbību, nepārtraukti pārlabojot, kā organizāciju tā arī techniskos līdzekļus. Sekojot lielvalšķu piemēram, arī mazās valstis cenšās izmantot technikas sasniegumus, lai, atvietojot dzīvnieku muskuļu spēku ar mašīnām, paceltu armijas kaujas spējas.

*) Mēchanizēto vienību materiālu un personālu ir apm. tikpat grūti radīt, uzturēt un atjaunot, kā aviācijā un flotē. It īpaši atzīmējams, ka krietns motomēchanistu vienību komandējošais sastāvs nav sagatavojams īsā laikā.

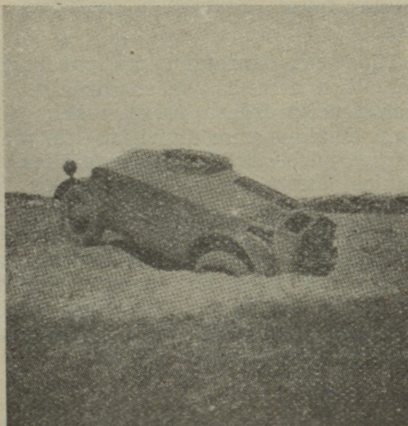

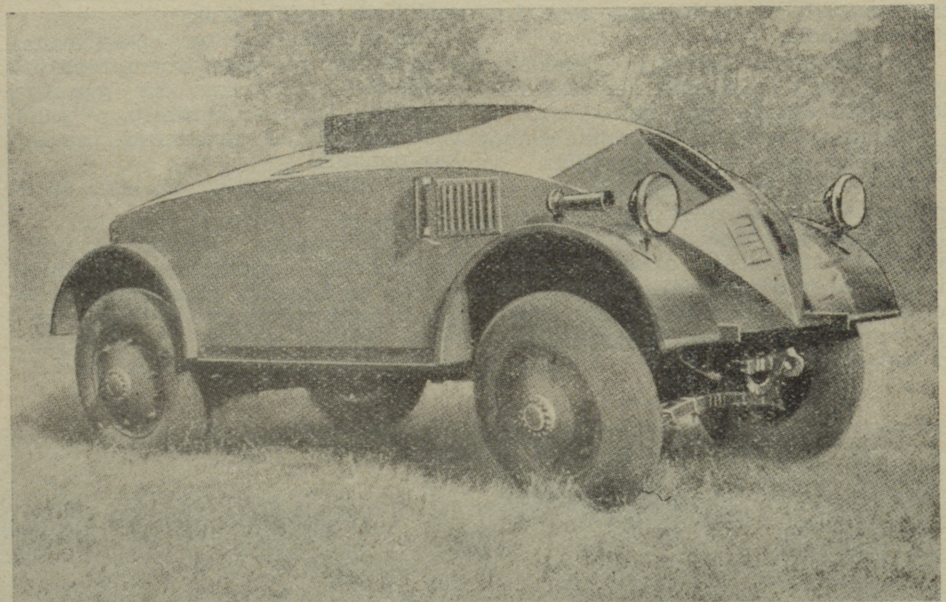
Iznīcinātāji. (Kristi tipa).

ANGĻU KAUJAS RATU SPĒJAS

Ratu tips	Smagais Vikers tanks	Vidējais Vikers tanks Mk. II.	Vieglais Vikers Mk. II.	Mazais tanks (tankete) Carden-Loyd	Bruņotais auto Guy.
Garums	9,3 m	5,3 m	3,96 m	2,46 m	6,58 m
Platums	3,2 m	2,74 m	1,83 m	1,7 m	2,35 m
Augstums	2,75 m	2,72 m	1,68 m	1,22 m	2,86 m
Svars		13 t.	apm. 3,6 ton.	apm. 1,5 ton.	apm. 9 ton.
Apbruņojums	4,7 cm. lielgabals un 4 ložmetēji	4,7 cm. lielgabals un 6 ložmetēji	ložmetējs kalibrs 7,69 m vai 12,7 m	ložmetējs kalibrs 7,69 mm vai 12,7 m	2 ložmetēji
Municijas daudzums	lielgabalam 100 patronas katram ložmetējam pa 3000 patronu	lielgabalam 100 patronas katram ložmet. pa 3000 patron.	3500 patronas vai 1250 patr.	3500 patronas vai 1250 patr.	katram ložmetēj. pa 3000 patr.
Šaušanas tālums	1200 m	1200 m.	1000 m	1000 m.	ložmetējs 1000 m
Bruņu biezums	20—25 mm.	8—15 mm.	8—13 mm	6—9 mm	6—8 mm
Darbības radiuss	320 klm.	220 klm.	210 klm	160 klm	220 klm.
Ātrums pa apvidu	20 klm/st.	12 klm./st.	20 klm/st	20—30 klm/st	20 klm/st
Ātrums pa ceļu	32 klm./st.	26 klm./st.	56 klm/st	30—45 klm/st	50 klm/st
Var pārlīst šķērslim ar augstumu	līdz 1,5 m.	līdz 0,8 m.	līdz 0,58 m	līdz 0,4 m	
Var pārlīst grāvim ar platumu	līdz 4,6 m.	līdz 2,0 m.	līdz 1,52 m	līdz 1,22 m	līdz 0,8 m
Var izbrist cauri ūdenim	līdz 1,2 m.	līdz 1,2 m.	līdz 0,75 m	līdz 0,66 m	līdz 0,8 m.
Kāptspēja	līdz 40°	līdz 45°	līdz 30°	līdz 45°	30° ar uzl. ķēdi
Motora jauda	380 HP.	90 HP.	75 HP.	22 HP.	75 HP.
Degvielas patēriņš	2	3 litr./km.		0,25 lītr/klm	0,5—0,6 ltr/klm
Apkalpe	10 cilvēki	5 cilv.	2 cilv.	2 cilv.	6 cilv.

„STRAUSSLER" BRUŅOTAIS AUTOMOBILIS

„Straussler" bruņotais automobilis ar četrriteņu velkmi un četriem stūrējamiem riteņiem.

Katrs no riteņiem piestiprināts neatkārīgi no pārējiem un priekšējā ass kustas kā viras. Ritenis var pacelties 0,80 m, bez tā, ka pārējie riteņi atdalītos no zemes virsmas, pie kam rāmis ar virsbūvi paliek līmeniskā plāksnē.

Mašīna stūrējama viegli pat pie vislielākiem ātrumiem un automobiļa apgriešanai nepieciešams tikai 9 mtr plats laukums.

Atstātums starp asīm — 3 m un platums — 2,35 m.

Ātruma maiņas ierīcei seši ātrumi (uz priekšu un atpakaļ), pateicoties kam automobilis var pārvarēt līdz 40° lielus slīpumus.

Automobilim 2 sturēšanas iekārtas — viena priekšējā galā un otra blakus motoram pakaļējā galā. Ja automobilis kustas normālā veidā, tas ir ar motoru uz atpakaļējo pusi, tad vislielākais ātrums ir 96 km st. Ja mašīna kustas ar motoru uz priekšu, tad vislielākais ātrums — 80 km/st.

Motora jauda 110 zirgu spēki uz bremzes; degvielas patēriņš — 23 litr/100 klm, pie kam ar tvertnē esošo krājumu var nobraukt 650 klm.

Apkalpe sastāv no 5 cilvēkiem. Tornī, kas nav parādīts zīmējumā, ievietoti 2—3 ložmetēji.

Degvielas tvertne izolēta no apkalpes telpas tā, lai ugunsgrēks nevarētu pāriet uz degvielu.

Virsbūve sastādīta no savā starpā ar metināšanu savienotām bruņplātēm.

Motora piedzītais sūcējs — vēdinātājs neatļauj temperātūrai telpā pacelties pārāk augstu.

Degvielu ietaupīšanai uz labiem ceļiem var atvienot no motora pēc vēlēšanās vienu no asīm un tad automobili dzen tikai priekšējā ass, bet stūrē vienīgi pakaļējie riteņi.

Motors novietots atpakaļējā automobiļa daļā, caur ko tas aizsargāts no ienaidnieka lodēm.

Braucamā stāva svars — 2,700 kg. Bruņotā autobomiļa svars ar virsbūvi no 6 m/m bruņplātēm 3,500 kg.

Svars ar degvielu, ieročiem, municiju un apkalpi — apm. 4,900 kg.

Automobiļa cena — apm. Ls 54.000.

Nepareizas un pareizas rīcības piemēri

2 Tabula.

Nepareizi. | Pareizi.

Aizsega nekā nedod, ja to pareizi neizmanto.

1. zīm.
Mežmalā neuzmanīgi novietojies sargs ienaidniekam viegli saskatāms.

2. zīm.
Novērojot no meža, sargs, lai pats paliktu neredzēts, nedrīkst izvirzīties līdz meža malai.

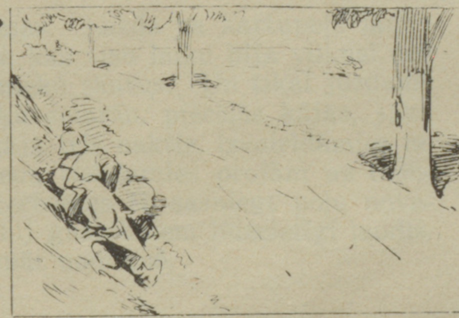

Sargs nedrīkst novērst uzmanību uz blakus apstākļiem, bet tam jāuztver katra pazīme, kas var norādīt uz ienaidnieka klātbūtni.

3. zīm.
Kas skatās uz zaķi, kurš pēkšņi izlecis no krūmiem, neieraudzīs ienaidnieku, kas šo zaķi iztraucējis.

4. zīm.
Ne tikai novērot, bet arī padomāt! Kādēļ zaķis pēkšņi izlēca no krūmiem? Uzmanību! Briesmas!

Nekad nepaļauties uz ienaidnieka nevērību — labāk lieku piesardzību, bet ne paviršību.

5. zīm.
Neuzmanīgs patruļnieks, ne tikai pats sevi, bet arī tam sekojošos karavīrus var novest dzīvības briesmās.

6. zīm.
Patruļniek, pārbaudi, vai nav kāda viltība vai ienaidnieka slazdi!

Kaŗa laukā novērošanas un orientēšanās spējām piekrīt izcilus nozīme. Šīs spējas pastāvīgi attīstāmas.

7. zīm.
Nevērība bieži var novest pie apmaldīšanās.

8. zīm.
Patruļa zaudē savu nozīmi, ja tā ir apmaldījusies.
Caur uzkrītošu priekšmetu ievērošanu atvieglojas atpakaļceļa atrašana.

LITERĀRISKĀ DAĻA

Alfons Francis.

Trīs dziesmiņas par vienību

1.

Mēs visi esam viena saime,
Mēs visi kopā esam valsts.
Ai, kāda tā ir liela laime,
Kad varam būt viens otra balsts.
Tā saaugsim par lielu tautu,
Ko citas godam teic un min, —
Kas savās druvās zeltu pļautu
Un domās aizmūžīgo min.
Mēs nedrīkstam vairs sveši palikt,
Mums, diviem miljoniem, šodien
Būs saderīgi rokas salikt,
Lai tās neviens vairs neatsien.

2.

Tagad latvis, kas nāk pretim ceļam,
Zinu, ir mans līdzgaitnieks un draugs.
Visi kopā vienu valsti ceļam —
Prieks būs abiem, kad tā diža plauks.
Priecīgs laukā izeju un klausu —
Jauns nu ļaudīm tikumības mērs:
Kaimiņš kaimiņam sniedz jautri kausu,
Draugs pie drauga var nu līksmi sērst.
Vairs par mieru zemē nemaz bažas,
Tas kā sniegi lēni pāri krīt.
Kādas nemiera un posta važas
Laimējies tev, tauta, saraustīt!

3.

Vairs neļausimies šķelšanai un naidam,
Kas simtām odzēm līdzīgs skaudri dzeļ.
Mums jālīgsmo kā vējā sausām skaidām,
Lai dzimtenē ilgs pavasaris zeļ.
Mēs gādāsim, arvien, lai dižāk celtos
Gar Daugavu, gar zilo, lepna valsts.
To Vadonis ar savu gribu zeltos,
Mēs visi būsim viņa darbam balsts.
Bet sargājot, ko beidzot iekarojām,
Ko pilsētās un sētās gūst ikviens,
Mēs tādēļ šaubas nenoliksim projām,
Lai nekāro to pārāk drošs neviens.
Tad ja kāds gribēs mūsu mieru postīt,
Pēc bagātīga siroju ma līst,
Mēs sirotājus apcirtīsim nosti,
Kā kauju vēsture vēl nepazīst.

*

Mēs visi esam viena saime,
Kas darbā miera svētkus svin.
Ai, kāda tā ir liela laime,
To tikai karotāji zin!

Ja Tu būtu, Tēvu zeme, kā es lūdzu nakt' un dien',
Liela, dārga jūras pērle, pasaul's paradīzes dārzs,
Tad gan augstāk Tevi teiktu, sveicinātu, slavētu,
Bet vai karstāk Tevi mīlēt, Tevi godāt varētu ?!

Prāvests Kārlis Kundziņš

ALEKSANDRS GRĪNS

DEBESU UGUNIS

Romāns.

Virsleitnants Lazda mēģināja pirmo reizi bēgt no vācu gūsta jau pavasaŗa agŗumā, kad vēl nebija gluži pabeigušās ziedēt ievas. No tuvās pilsētiņas dārziem nākdams, ievziedu smaršas noreibums atviļņoja līdz kaŗa gūstekņu nometnei, bez gala mulsinādams virsleitnanta sirdi, dienām un naktīm likdams viņam iedomāties Gaujas līčus, — dziesmoto, tagad tāpat ievziedu aromas pilno Lazdas dzimteni.

Mākoņainā un vēja šņāku pilnā naktī Lazda izzagās no virsnieku barakas, aizlavījās līdz stiepuļžogam, un nogaidījis, kamēr attālinās sargkareivja gausie soļi, vienā rāvienā bija pāri trīs metri augstai dzeloņsētai, nemaz nemanīdams, ka asiņainas paliek plaukstas, asiņot iesāk ceļgali.

Gūstekņu nometni no trijām pusēm bija apstājusi jūras joma, un viņas otrā krastā dienu redzams parets priežu sils. Līdz tam Lazda cerēja aizkļūt peldus. Tak jomas ūdens vēl bija tik salts, ka peldētājam lagūnas vidū iesāka stingt locekļi. Cīnīdamies ar aukstumu un viļņiem, viņš beidzot izmocījās otrā jomas malā, bet ap to stundu, kad jau sāka gaisma svīst. Lūkoja paiet, sasniegt silu, — krampji sarāva pārsalušās kājas, un bēglis velti mēģināja tikt rāpus pāri kāpu paugurim, uz elkoņiem vilkdamies nost no jomas ūdeņiem un viņas viļņu mestām putām. Un tā bēgli pirms saules lēkta uzgāja vācu zvejnieki, iedami lūkot savas laivas, vai naktī tās nav aizskalojis jūras bangojums.

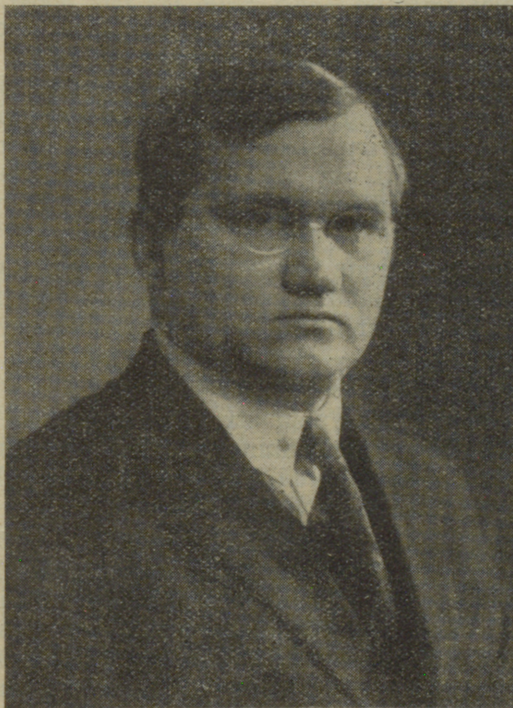
Par bēgšanu virsleitnantu aiz rokām pakāra nometnes stabā; nedēļu pēc tam, Lazdam piesitās bada tīfs. Atkal sākt domāt par bēgšanu varēja tikai ap to laiku, kad tīreļos jau sāka ziedēt virši, un pļāvēji pasteidzās uzasināt rudzu pļaujas izkaptis.

Tikt pāri dzeloņsētai vairs nebij iespējams, jo vāci to bija uzpinuši pāris metrus augstāku, un naktīs tagad laida viņai cauri elektrisko strāvu. Lazda nolēma tikt ārā pa žoga apakšu. Dzeloņsēta iesākās soļus piecpadsmit no Lazdas barakas. Parunājis ar saviem istabas biedriem, vēl trijiem izbijušās krievu armijas virsniekiem, viņš izlauza aiz gultas galvgala barakas grīdas dēļus, iesāka alu rakt. Raka naktīs, visi pēc kārtas. Izrakto zemi nesa projām uz ateju, tāpat pēc kārtas staigādami turpu, slēpdami kreklos smago nešļavu. Sargiem neradās aizdomas, jo nometnē tobrīd plosījās asinssērga.

Raka veselas divas nedēļas, atlauztiem nagiem, jēliem pirkstiem. Un kad beidzot pazemes ceļš bij brīvs, viens Lazdas likteņbiedrs atsacījās pa to iziet, negribēdams riskēt, jo nometnē bij paklīdušas valodas, ka rietumfrontē vācus mācot sabiedroto pārspēks, un drīz tā kā tā būšot miers. Otrais krieviņš bij pēkšņi atcerējies, ka Krievzemē vairs nava ķeizaŗa, un arī gribēja sagaidīt kaŗam beigas turpat nometnē: veikuši vācus, franči iešot paveikt lieliniekus. — Tad katrs badā nenomiris, vai vācu sarga lodes neķerts gūstēknis būšot frančiem un angļiem noderīgs Krievijas saglābšanas kaŗa talcinieks. —

Trešais likteņa biedrs, paresns un ar sirdi slims kazāku kapteinis, nolamāja palicējus par gļēvuļiem un kuņas bērniem, un iesāka līst Lazdam pakaļ, smagi šņākdams turpat pie virsleitnanta papēžiem. Tad šņākšanu pārtrauca vaidam līdzīga nopūta, viss palika aiz Lazdas klusu, un krievu kapteinis palika alā, triekas ķerts.

Ticis laukā no ejas, Lazda pa kartupeļu lauku aizlīda līdz mežmalei, kas visu laiku bija vilkusi sev klāt nometnes iemītnieku skatus. Un tikai juzdams iesitamies nāsīs sveķu smaršu, piecēlās kājās, sāka taisni iet. Viņš sagāja trīs naktis, izvairīdāmies no ciemātiem un ciemiem, tiekdamies projām uz dienvidaustrumiem un cerēdams tā sasniegt poļu novadus, kuŗu zemnieki bij gūstēkņiem līdzcietīgi ļaudis. Vismaz tā mēdza runāt nometnē.

Romāna „Debesu ugunis" autors Aleksandrs Grīns.

Dienu gulēja kādā silā, — vakaros un rītos gāja sameklēt vēlāk nopļautu labības lauku, kuŗa kūļi vēl nebij aizlīgojuši milzīgajās vācu zemnieku orēs prom uz šķūņu pusi. Tāpat ar plaukstām izberza no vārpām graudus, izsalkumu remdinot.

Ceturtās dienas rītā Lazda pienāca pie liela viršu klajuma, kam tuvumā nebij nevienas apdzīvotas vietas. Bēglis palika pavisam drošs un iesāka iet pretim saulei. —

Līdz Vislai nevarēja būt vairs tāļu. Un sirds kļuva priecīga, jūtot visapkārt tikai saules gaismu, violētos viršu ziedus, bišu sanēšanu un tēvu-bitenieku pieminot.

Tad kaut kur iedimdējās zirga auļošana, un iztālim atšalca ķērkts sauciens stāt. —

Vācu žandarmi bija sadzinuši bēglim pēdas. Mēģinot cirsties iekšā netālajā paegļu pudurī, Lazda dabūja pie vecajām trim ložu rētām klāt vēl divas jaunas. — Vienu kreisā plecā, otru labajos sānos. Un sitienus ar karabīna laidi, līdz smagi sašautajam zuda samaņa.

Lazda gulēja slimnīcā līdz pašam salnu mēnesim, kad sen jau bija aizgājuši debess bezgalībā vispēdējie gāju putnu pulki, un arī gūstekņi kļuvuši putniem rada, pēc vācu rietumfrontes sabrukuma palikdami brīvi un iesākdami tiekties projām, katrs uz savu dzimteni.

No nometnes posās ceļā uz rītu pusi jau trešais ešalons, kad Lazda sāka celties kājās. Piektajam izejot, viņš bija aizvilcies līdz lielajiem nometnes vārtiem un lūpas kodīdams klausījās aizejošo dziesmās, starp kuŗām vijās arī latvju meldijas. Atpakaļ atkļuva pusrāpus, nedēļu pēc tam sagulēja slims. Septītajam viņš tomēr gāja līdzi. Un kaut gan maršējot uz staciju, vēl reiba galva, ausīs šad tad ieskanējās mazasinības zvanījums, pasaule Lazdam izlikās kļuvusi gaiša, redzot šosejas malu koku zaros vēl mirdzam lapu dzeltēnumu un atceroties, ka pie tēva māju rijas lapoja bērzu birstala, rudeņos samezdamās tikpat zeltaina.

Ešalonā visi citi mājās braucēji bija krievi, vai katrs vagons viņu skābās smakas un lamu vārdu pilns. Tak šiem vārdiem nebija parastās īgnuma pieskaņas. — Tie skanēja gandrīz vai gaviļaini, jo arī krievu kaŗavīru sirdis nesās prom uz mājām, tiekdamās žiglāki par vilcienu un vēju skriet pretī dzimto ciemu olnīcām, un koka pilsētām, kuŗu dievnamiem torņu galos zaļgani milzu sīpoli. —

Tad, vagonrinda sakustējās, sākdama joņot gaŗām melnpelēku aŗumu pilniem lauku klajumiem. Tīrumus vēlāk nomainīja tīreļi, ar smiltājiem iesāka mīties priežu sili. — Atvērās liela upes leja, smagi nošalca pāri Vislai liektais milzu tilts.

Atkal izbeidzās poļu straumes zemums, gar logiem sāka skriet zemu kalnu kūkumi. To atstarpās, kā sudraba dālderi saulē zaigodami, gulēja Rītprūsijas ezeri, pilni sīku vilnīšu vizmas.

Traukdamies atpakaļ uz vakariem, aizbrāzās cits pēc cita gaŗām vācu ciemi, sarkaniem kārniņjumtiem segušies. Tiem līdzi aizauļoja gan baltu, gan pasarkanu baznīcu smaiļi, aizsteidzās rāmju upju krastos celtas pilsētas. Mezglu stacijās šad tad vajadzēja gaidīt; gadījās sastapties ar vagonrindām, kuŗas nāca no austrumiem, vezdamas mājup vācu kaŗavīrus un to, kas bija viņu salaupīts.

— Citiem pārnācējiem bij drūmi ļaunas sejas, no lūpām vienam otram spruka gūstekņiem tēmēts naida vārds. Citi bij dzēruši un tāpēc jautri, un aizsmakdami rēca dziesmas par kaŗošanu un par sievietēm. — Dažai dziesmai bija skumji maiga melodija, un varēja saprast bez vārdu, ka viņa dzied par dzimteni.

Atkal vagonu ratu dimdošs skrējiens, jauni priežu meži, lielāks lauku klajs. — Jauns ūdens virsmas mirdzējums, jau sākdams nosūbēt no rieta tuvošanās ēnām. — Vilciens drāzās uz rītu pusi, bēgdams projam un nespēdams izbēgt no vakarblāzmas, kuŗai pa pēdām nāca pakaļ salta un gaiša, zvaigžņu margošanas, salnas dvašas un vagonratu klaudzēšanas pilna nakts. Bet Lazdam arī vēl miegā blāzmoja joprojām dvēselē Vidzemes bērzu rudens lapu vārais, domās skatītais zeltainums.

Kad gulētāji sāka mosties, vilciens jau steidzās cauri Leišu zemes līdzenumam, kas stiepās, lauku šņorēm šķērsots un nabadzīgajiem salmu jumtiem nokaisīts, tepat līdz debesu un zemes malai. Un tikai pie paša apvārkšņa bij redzams zilgans tāļu mežu loks.

Ar jaunu rīta ausmu Lazdam sākumā izlikās vēl spožāks topam dzimtenes gaidu prieks. Tad, šiem priekiem sāka jukt klātu nemiera sarkanums, — satraukts un savāds augošs nemiers, kāda gan tagad izskatīsies Lazdas un viņa tautas dzimtene, no kuŗas laukiem pirms veseli divi gadi viņu bij aizvedis tāds pats, tikai gūstā vedamu gūstekņu ešalons.

— Cauri nometnes stiepuļžogiem tik retumis bij ieklīdusi kāda ziņa par Lazdas dzimteni. —

Sākumā par Kurzemes hercogvalsti un visbeidzot par Vidzemi, kuŗai nu arī it kā būšot ar Prūsiju viens kopējs valdinieks. Jo tieši to esot lūguši vidzemnieku uzticības vīri, nobraukdami Berlīnē.

Nu mājup devās arī vāci, mājās brauca krievi. Kam paliks, kādai varai klausīs latvju tautas dzimtene? —

Kad beidzās nabadzīgie leišu ciemāti, un kaut kur patālu bija redzams paliels dievnams, šoreiz jau ar vienu, nevis veseliem diviem torņu asumiem, Lazda pieplaka pie loga, — nodrebēja sirds un mazliet arī rokas, jo nupat sāka plesties abās uzbēruma malās Zemgales līdzenums.

Tukšs, retām sakaltušu, lielu dadžu audzēm piekaisīts. Daudzās vietās, kur agrāk pletās kopti lauki, nu bija redzams tikai kailu krūmu rūsganums.

Retumis kur varēja manīt kādu sveikā palikušu sētu. Māju vietā skats skāra tikai krāšņatas. Starp ābeļzariem skuma apdrupuši mūri, gaisā stingušas vientulīgu aku vindas, un mēmi vaimanāja pa pusei sabrukušu skursteņu sarkanums.

Lazdam iesāka izlikties, ka viņš brauc cauri milzu kapsētai, kuŗā par kapiem palikušas latvju tautas sētas. Un sirds pagura, drūma kļuva seja, dvēselē dzisa pārnākšanas prieks. —

Pusizmirusi likās arī Jelgava, kuŗas logos jau bija iedegušās saulrieta ugunis, kad vilciens atkal sāka kustēties uz Rīgas pusi. Un Daugavas tiltam dārdot no vagonsteigas, melnipelēkos ūdens lāņos lejā jau bija manāms zvaigžņu margošanas atspīdums. —

Gūstekņu straume, plūsdama pa peronkāpnēm, iznesa līdzi arī Lazdu, kam locekļus un sirdi bija pārņēmis apatijai līdzīgs sastingums, un tikai palicis pavisam viens stacijas priekšā, viņš atcerējās, ka vēl nav kopš vakardienas ēdis.

Mēchaniski apgriezies gāja atpakaļ.

Pie stacijas bufetes gausi dzēra savu alu pāris vācu kareivju.

Acīm kavēdamies pie sviestmaizēm, Lazda laida kabatā roku, gribēdams iepriekš pārbaudīt maciņa saturu.

Frenča kabatā maciņa nebija. Bikšu un mēteļa kabatās arī nē. Lazdas rokām mulsušā steigā iesākot meklēt no jauna, vienam no vāciem pazibēja zem īsi cirptām ūsām nicīgs smaids. Viņš kaut ko teica savam biedrim, un abu skati, pētīdami Lazdu, viņa apjukušo seju un noskrandušo mēteli, vīpsnodami apstājās pie nosūbējušiem virsnieka uzplečiem.

Lazda saknieba lūpas, cirtās apkārt, un gāja. Atcerējās, ka naktī braucot cauri Lietuvai, viņam bija sēdējis blakus jauns krievu kornets, miegā ķēries apkārt, kautko nesakarīgu ņurdēdams. —

Lazda dabūja pie vecajām trim ložu rētām klāt vēl divas jaunas.

Maciņš bija pagalam, liters ar. Un līdz Raunai labs divu dienu gājums — arī veselam, gūstekņu nometnes pusbadā un slimnīcā nenonīkušam cilvēkam.

Saltais novembŗa vējš, atgaudodams no dzelzceļdambja caurbrauktuves, metās pavisam ledains, līda cauri vismazākiem nodriskāto gūstekņa drēbju caurumiem.

Iet atpakaļ stacijas bufetē, kur pirmīt bija tik tīksmīgs siltums? Lazda jau pagriezās uz iešanu, bet palika, atcerēdamies vācu kareivju smīnus. Un gurdenums it visos locekļos bija tik liels, ka bijušais virsleitnants atsēdās uz nama trepēm, sevī saplacis viss.

No kāpnēm Lazdu drīz padzina žandarms, ar roku pamādams uz to pusi, kur zvaigžņotās nakts gaišumā pavisam melni cēlās pretī mēnesim dzelztilti.

Pieceļoties vēl saltāks šķita rudens dzestrums. Sacēlis apkakli, mēteļa kabatās dziļi sabāzis rokas un censdamies strindzināt plecu muskuļus, lai mazāk būtu jūtams dzestrais novembŗa nakts gaiss un viņas vēja dvaša, Lazda pagausi gāja projām, pats nezinādams kurp. Un aurodams vējš rībināja namu jumtus, lika griezīgi čīkstēt vaļīgākām izkārtnēm. Un acīm nemanāmi, jaužāmi tikai ar dzirdi, pa ielām skrēja mazi putekļu viesuļi, sagriezdami, ar klusi baigu šalku no bulvāriem atpūstās lieplapas zem reto gājēju kājām.

Vai Lazda ilgi tā bija klīdis, dziļi kārtu galvu, citus neredzēdams un savā vientulībā mēness spokam rada, viņš vēlāk nezināja pats sev pasacīt. Un pacēla lejup nolaistās acis tikai pēc tam, kad sadzirda turpat virs sevis mīkstas plandas.

Viņš bija pienācis pie karogota, klaji celta nama, kam labos sānos šņāca kailzaroti koki, un dziļāk lejā šad tad pavīdēja bālgana ledus zaiga, kad uz brīdi bija atsedzies mēnešvaigs, tā bālganajam spožumam bez stājas cīnoties ar gaŗām ejošu mākoņu mestām ēnām.

Karogi bija redzami virs ieejas, karogi nokarājās lejup no balkona, plandījās visos lielās ēkas stūŗos. Un visiem bija vienādas krāsas: balts vidū, viņam abās pusēs sarkans, kas mēnesnīcas mainīgajā krēslībā izlikās gandrīz melns.

Nama balkona logi bija apgaismoti. Ap namu tumšas visu citu kaimiņceltņu acis, un gaiša, salta un vējaina mēnesnīcas nakts.

Tik vientulis likās sev pašam pārnācējs, stāvēdams piekusis zem mēneša un pirms tam neredzēto, vējplandīto karogu mestām mainīgām ēnām, ka tam vēl gurdenākas kļuva kājas.

Tad nama augšas logos viņu gaišums it kā sakustējās. To stikliem cauri sāka plūst un viļņot daudzu balsu dziedātas, svinīgi rāmas dziesmas meldija. Un viņā ieklausoties, Lazdam nodrebēja sirds un ceļi, dzirdot „Dievs, svētī Latviju". —

Šai saltā pilsētā, kuŗas iedzīvotāji jau likās pazuduši aiz svešu kaŗavīru platajām mugurām — pilsētā, kuŗas izvēlētie bija lūguši Vācijas ķeizaru pievienot savai valstij Vidzemi un Rīgu, tāpat kā Kurzemi, — šai pilsētā bija atradušies uzticīgi ļaudis, nākuši kopā pielūgt Dievu par savas tautas tēvzemi!

Bez miņas bija Lazdam gaisis gūsta gadu gurums, aizmirsies divu dienu bads. Pagalam sausa pēkšņi palikusi rīkle, valgas acis, dega sirds.

Pusnemaņā Lazda iekļuva namā, tūliņ apmaldījās gaŗā, šaurā un spuldžu apstarotā ejā, apmulsa no viņu gaišuma un paša neziņas kurp iet. Bet turpat, gluži tuvu, plūda, sauca klāt, aicināja sen nedzirdē-

tās tautas lūgšanas cēlā meldija. — Dziesma, ko Lazda bija dziedājis ar saviem kareivjiem kopā pirms trijiem gaŗiem gadiem tālā igauņu Vidzemes pilsētā, piecām latvju maršrotām taisoties iet kaujās, kareivjiem stāvot ceļos, šauteni vienā, kaŗa cepuri otrā rokā, un tāpat kā šie neredzamie, aizlūdzot par Latviju. —

Tik varena izlikās novārgušam pārnācējam viņa dzimtenes dziesmas meldija ka šķita — dziesmas skaņas vajadzēja dzirdēt, vismaz sajust visai, namu un padebešu ēnu, un saltu vēju dvašas pilnai pilsētai.

Tad dziedāšana mitējās, bet Lazda vēl juta sev asinīs un ausīs himnas svinīgās melodijas šalkšanu.

Liels klusums nolaidās pēc tam, un to satrauca neredzama runātāja balss. Viņas vārdus gan nevarēja saprast, bet pate tā bija spēcīga un skaļa, kā kalejlaktas dimdēšana rīta agrumā.

Kāds laikam nāca laukā, — pa labi bija pavērušās kādas vēl arvienu neredzamas durvis, jo tagad pēkšņi bija kļuvusi stiprāka nezināmā runātāja balss.

Viņā skanēja fanātiska un nesatricināma ticība, un tās vilkts, Lazda gāja, tika iekšā ļaužu un gaismas pilnā zālē.

Tā bija teātŗa zāle, jo puslokā ap viņas sienām bija apjosti baltizeltaini balkoni, tāpat kā pate zāle pilna cilvēku, ģērbtu gan svētdienas, gan darba drānās.

Visu acis bija vērstas uz skatuvi, aiz kuŗas, dibenssienu aizsegdams un apēnodams visu, kas zem viņa, bija plēsts sarkan-balti-sarkans milzu karogs.

Zem karoga uz skatuves, starp laurkokiem un palmām, bija sastājis ļaužu pulks, un viņa priekšā brūklenājiem novīts galds, pie kuŗa stāvēja, griezies pret klausītāju simtiem, plecīgs vīrs, stūrainu un cietu seju, un acis viņam dega gribas mirdzumā. —

Visi klausījās strindzinātu uzmanību, un atspiedies pie durvīm tuvās kolonnas, sāka klausīties arī Lazda. Vārdi, kas nāca no plecīgā vīra mutes, krita dzimtenes meklētāja dvēselē un sirdī smagi skanēdami, — tā krīt kalējvesers, kaldams karsētu dzelzi.

Vīrs ar gribas cilvēka seju runāja par tikko dibinātu valsti, kuŗas izveidošanai esot vajadzīga visas tautas nešaubīga ticība.

Ticība, ka tauta patiesi atrodās uz sava īstā ceļa, iet pretī seno audžu ilgu un sentēvu skatīto mērķu piepildījumam.

„Darbs nebūs viegls, mūs gaida smagas cīņas," — tā teica runātājs. — „Bet lai mūs stiprina šai darbā un šais cīņās pārliecība, ka tagad atraisīsies ilgi krātais mūsu tautas un zemes spēks! Ja visi būsim vienoti, tad izvedīsim lielo domu, kas šovakar te teikta visai pasaulei, domu par latvju tautas valsti. Esiet lepni uz savu lielo uzdevumu, lepni, ka jums pirmajiem lemts būt klāt pie tautas jaunā mūža radīšanas darba, jūs, latvju republikas pamatlicēji!"

„Šis ir mazu tautu brīvlaišanas laiks, lai viņas augtu darbos lielas, un mūžam brīvas mājotu zem savas senču zemes debesīm!"

Plecīgais vīrs ekstāzē ir pacēlis gaisā abas rokas, — rokas viņam sažņaugtas dūrēs, izaicinot likteni. Bet balsī mazuliet atslābis gribas skarbums, ko apēnojis tikai pašam runātājam saredzamu nākotnes dienu skatījums. Un skatoties pāri gadiem, kas vēl nav bijuši, viņa balss ieguvusi gandrīz maigu pieskaņu:

„Izdosies sadziedēt brūces, kuŗas kaŗš sitis! Latvijā atjaunosies dzīve, pārspēs visu, kas līdz šim ir bijis! Mūsu valsts būs taisnības un vienlīdzības valsts, kuŗā nekādai netaisnībai nebūs vietas, apspiests netiks neviens!"

Lazdas dvēsele bija pielījusi liela gaišuma. Karsta velga, kas bija saskrējusi acīs, uz laiku liedza vērot skatuvi. Paslepus pārvilkdams ar plaukstu pāri vaigiem, kaunīgi pēc tam paskatījās apkārt, vai nesmīn kāds, pārnācējs pamanīja, kā arī daudziem citiem acīs ir tāds pats mikls mirdzējums. —

Tad nāca un runāja citi. Solījās stāvēt par jauno valsti, vēlēja saules mūžu tai. Un atkal cauri zālei šalca Tēvzemes dziesmas viļņojums. —

Ļaužu drūzma, sākdama plūst no teātŗa nama uz ielas, iznesa sev līdz arī Lazdu, kam sirds un galva bija pilnas līksmam lepnumam līdzīga reibuma. Un vai no tā, vai tāpēc, ka rēni salts bija novembŗa nakts gaiss, bijušam gūsteknim piepēži nodrebēja pleci, mugura nevilšus spiedās pie lielā akmens vīra kājām, uz kuŗa kamiešiem gūlās celtnes balkona svars.

Paši no sevis aizdarījās acu plakstiņi, lai atcere vēl laistu atmiņgājienā sev gaŗām nupat dzirdēto, redzēto. Ausis vairs nenojauda aizejošu tūkstots kāju soļus, atkal tverdamas pravietiskus vārdus, pilnus aicinājuma un dziļas ticības. —

„Saslēgdamās rindās ap savu karogu, kas tagad brīvi attīts vaļā, mūsu tauta veiks visu, — varena, mūžīga un skaista būs latvju tautas valsts!"

Pārnācēju aiznesa tālāk lielais sapņojums, — vairs nebij rudens salnu laika nakts, bet gaiša pavasaŗa diena. Ziedēja pļavas, ziedu smaržas pilns un medains, bija gaiss, viss piesilis no saules spožuma. No krāšņatām bij pacēlušās jaunas sētas, apdegušo ābeļu zaros saplaukuši jaunu, baltsārtu ziedu čemuri, un gaisā dzirdēja cīruļa dziesmu. Jauns arājs gāja pakaļ arklam pa lauku, kas vēl nesen bija aizlaists postā, sācis aizaugt ar jaunu bērzu smalci, — kūpēja aiz arāja kājām tikko uzarta atmata. Caur purviem, staigniem mežiem aizstiepās platas šosejas, apvāršņa malā tikdamās ar zilām debestālēm. No tāluma maršēja šurpu jaunu kaŗavīru pulks. Zibēja saulē durkļu smaiļi, zem tiem — smaidpilnas sejas, lauku vējos kļuvušas brūnganas. Un pāri kaŗotāju galvām plandijās karogs sarkanbalts. Līgoja dziesma, varena un vingra, un viņas vārdi skanēja kā zvērasts stāvēt un mirt par atkaŗoto, brīvo savas tautas dzimteni.

Lazda tik skaidri redzēja jauno Latvijas sargātāju gājumu. Dziesmas skaņām cauri varēja manīt soļu ritmu, un kaŗotāju karogam lika plīvot silts, ziedošajiem rudzu laukiem pāri skrējis un viņu aromātu līdzatnesis vējš.

Pavisam tuvu jau bija samanāma karoga drānas šalkoņa. Lazda pavēra acis, izberza no tām sapņu noreibumu, un drebinādamies no gaisa dzestruma viņš redzēja, ka ir palicis teātŗa namā gluži viens. Lielajam karogam, kas bija kārts virs izejas, abas sarkanās švītras tagad likās gandrīz melnas, jo mēness bija iebridis mākoņos, caur kuŗiem tikko varēja manīt aizpeldam pagaišāku strīpu. Ne-

bij vairs zvaigžņu margojuma, un apkārt gandrīz tumša nakts.

Pa kreisi, kur pret padebešiem varēja neskaidri just gaisā saslējušos kailus zarus, vēl bij dzirdamas aizejošo balsis, brītiņu vēl manīja kāju trauktu, sen nobirušu lapu sauso šalkoņu. Tad arī viņa stājās, tāpat bija aprimis vejš. Teātrim nodzisuši logi, kaimiņu celtnēm logu vietā melni četrstūri. Un puspelēks, kā tikko arta sila zeme, bij laukums, kuŗa malā stāvēja kaŗogotais teātŗa nams.

Ar vēja mitēšanos laiks bij sameties vēl dzestrāks. Censdamies nokratīt no muguras un pleciem sala drebuļus, Lazda sāka iet, domādams par tēva mājām un nezinādams, kā turp tikt.

Pāris stundas viņš tonakt nīka stacijas uzgaidāmās telpās. Tur bija silti, bet toties nedeva miera izsalkums. Lai neredzētu bufeti, Lazda ierāvās sola kaktā, mēģināja snaust. Tak cauri pusmiegam dzirdēja šad tad ieskanamies šķīvi, glāzi, noškinda dakšiņas, un kāds vaicāja, cik un cik tas maksā. Un dzirdot minam sviestmaizīti, šķiņķi, sieru, miegs bēga projām, mutē auga siekalu valgums.

Lazda ievilka galvu mēteļa apkaklē, gribēdams aizmigt, nekā nedzirdēt. Un tikko bija sācis ļauties miega varai, viņu uzcēla kāda pagausa un laipna balss:

„Dēls, palaid mani ar'."

Viens rāviens — šautene ir Lazdam rokās. —

Lazda trūkdamies cēla galvu. Modinātājs bija vecīgs zemnieks, kas runāja mīkstajā maleniešu izloksnē. Zem pasirmiem uzaču lokiem smaidīja laipnu acu skats.

Tiešām, savā snaudienā Lazda bija atlaidies vaļīgāk, un tā aizņēmis vairāk kā vienam sēdētājam vajadzīgs.

Vecais apsēdās, smagi nopūzdamies. Tad paskatījās apkārt, izņēma no pusmēteļa kabatas papīŗā tītu prāvu maizes riku un nesteigdamies sāka ēst.

Lazda lūkoja neskatīties uz to pusi, mēģināja par maizi nedomāt, bet omulīgās čapstināšanas skaņas neatlaidās. Tās līda ausīs, gāja līdzi Lazdas domām, un nāsis kairināja kaņepju staka paskarbais smaržojums, likdams bez mitēšanās rīt siekalas. Laikam to bija pamanījis arī pats blakus sēdētājs. Gremošana apstājās, vecais ieklepojās un teica, skārdams Lazdas elkoni:

„Dēls, dalīsim to manu maizīti uz pusēm. Pa vanģiem būsi diezgan izbadējies. Tiem prūšiem jau pašiem nav nekā lāga ko ēst."

Izstieptā roka sniedza aizsākto riecienu, laipni smaidīja vērīgās un mazliet asarainās acis.

Lazda vilcinājās, tad ņēma, — pateikties varēja tikai ar galvas pamāšanu, jo mute bija pieskrējusi pilna siekalu.

Virsleitnantam likās, ka viņš nekad neko tik gardu nava ēdis, — tik jauki garšoja kaņepju maizes riks. Ēda ar vari lēnām, — steigties bij kauns. Un vecais, viņā vērdamies ar laipnu un reizē sērīgu smīnu, nopūtās, padomāja, teica:

„No kuŗas puses būsi, dēls?"

„No Raunas," Lazda atbildēja gremodams, un vecais nopūtās no jauna:

„Tad jau gan tēvam ar māti būs lielu lielais prieks, kad tiksi mājās."

Un viegli nodrebēja pašam lūpas, itkā starp citu nosakot:

„Mans dēls arī aizgāja krievu kaŗos. Pagaisa bez vēsts."

Lazda ar skatu noglāstīja vecā vīra seju, manīja viņa acīs valgu mirdzumu. Un kā bēgdams no vaicājuma, zemnieks piecēlās, sniedza roku, noteica:

„Nu jau gan man būs jāiet. Ka nenokavēju to savu Gulbenes vilcienu."

Palicis sola stūrī viens, Lazda pabeidza vecā maizi. Mocošās bada graizes bij mitējušās, locekļos pludoja slinks, laimīgs un miegains gurdenums. Un pašam nemanot bij aizvērušās acis.

Laikam bij tikko iemidzis, kad pēkšņi turpat priekšā ierunājās īgna balss:

„Te nav brīv gulēt! Ejiet vai nu uz patversmi, vai viesnīcu."

Prom raidītājs bija stacijas viesmīlis. Redzot Lazdas miegaino apjukumu, viņš mazliet laipnāk piebilda:

„Komendants neatļauj. Kuŗu katru brīdi var ienākt žandarms. Viņš sienas visiem klāt."

„Man nav kur palikt," Lazda atteica.

„Neko tur nevar darīt. Lūkojiet kaut kur..." viesmīlis nepabeidza, redzēdams nikno, reizē nelaimīgo Lazdas skatienu. „Tikai sargaties satikties ar patruļām: policijas stunda sen gaŗām."

Nokārtu galvu Lazda aizgāja pa otram lāgam no stacijas. Vai nu no vecā gulbenieša maizes riecie-

na, vai īsā snaudiena, Lazdas gurums bij kļuvis mazāks. Toties ar katru soli auga viņā niknums. Rokas pašas no sevis vilkās dūrēs, dusmās vārījās sirds.

Pie velna! Vai tad viņš ar savām trim kaujās un divām gūstā gūtām rētām bija kāds suns, ka dzimtenē pārnākušam, tam nav kur palikt, ka visur vēl mētajas tie paši vāci, — dzimtenē, kas tagad tak bij pašu latvju valsts!?

Rīga Lazdam bij diezgan sveša, redzēta tikai dažas reizes, uz Jelgavas lauksaimniecības skolu caurbraucot. Kur tagad iet, kur gaidīt rītu?

Un dusmas auga, sekdamas bez pajumtes palikušajam virsleitnantam pēdas, kā seko saimniekam uzticīgs suns.

Tad atcerējās kaŗa biedru rīdzenieku nostāstus par Daugavmalas klaidoņiem, kas naktis pārguļot pie Sarkanajiem spīķeriem, malkas grēdās, vai līduši zem vecām laivām.

Paraustīja plecus un gāja turp. Maldīdamies starp vecu noliktavu korpusiem un šķūņiem sameklēja aizvējainu vietu, kur bija nobirušas pāris saujas siena, — laikam te bija nesen baŗots zirgs, — sarausa viņas vienkopus un likās zemē, cieši ietinies skrandainajā mētelī. Un tūliņ bija klātu smags, murgains miegs. Lazdam likās, ka viņš vēl bēg no vācu gūsta, ka ir ticis jau savas zemes malā, peldus pārkļuvis pāri Daugavai. Ūdens bij auksts bezgala, Lazdu nu krata drebuļi, bet jāskrien tālāk, jābēg, — vācu patruļnieki dzenās pakaļ, un Lazda, apņēmies pie sevis dzīvs vairs nepadoties, — šī tak ir viņa tautas zeme, Latvijā tagad pašu latvju valsts! Viņš skrien cik jaudas, redz sev priekšā pasarkanu vecas celtnes korpusu, grib tikt aiz tā. Un piepeži tam pretī pacelts platais vācu durklis, skarbi ķērkts sauciens apstāties.

Lazda pamostas, trūkstas kājās — nē, nē, tas nav sapnis: turpat, div' soļus no viņa stāv, mēnesnīcā skaidri redzams, pasīks un vecīgs vācu kareivis, uzdurkļotu šauteni rokās un māj ar viņu, likdams līdzi iet.

Atpakaļ gūstā!? Nē, nē, nekad vairs nē!

Landšturmists laikam domā, ka klaidonis tā nesaprot. Viņš paliek mazliet nepacietīgs, patur bisi labajā rokā, iet soli tuvāk, taisās ņemt Lazdu aiz pleca, un tieši to vācietim nevajadzēja darīt.

Viens rāviens — šautene ir Lazdam rokās, un apjukušais landšturmists nava paspējis atvērt muti, kad viņa kasku ķeŗ ar izmisuma spēku zvelts pāša bises laides trieciens.

Vācietis sagrīļojas, tad kā negribēdams lēni laižas zemē, un Lazda stāv pie paša sistā, plaši ieplēstām nāsīm, smagi elsodams. Un tikai tagad tas ir galīgi atžirdzis no sava murgu miega.

Viņš noliecās, klausās, dzird smagi ievainoto ievaidamies, un tad viss atkal paliek klusu. Un rāmi skalojas tepat netālu, no šenes neredzamā Daugava.

Instinkts liek Lazdam ātrāk steigties projām no šīs vietas. Viņam vairs nesalst, viņam ir pat karsti. Lazda liec ašā gaitā lielu līkumu ap stacijas rajonu, aizsteigamies pa krievu apdzīvotās priekšpilsētas ielām, un uz rītpusi tas ir atkal zem bulvārliepām.

Ielas te taisnas, koku stumbri met gandrīz vai melnas ēnas, un iztālim jau dzirdams, ka bruģakmeņi klaudz zem naglām kaltiem vācu patruļnieku zābakiem.

Viņš ir netāl no krievu katedrāles, kad padzird nākam tuvāk aizdomīgu klaboņu. Pieplok aiz bulvārmalas liepas, redz nesteidzīgi atlīgojam divus stāvus, kam plecos kārtas šautenes. Patruļnieki aiziet caur apstādījumiem uz Esplanādes pusi, dažus soļus no koka, aiz kuŗa stumbra Lazda aizkritis, spiezdams tam cieši klāt sānus, uz mirkli saaugdams ar viņu viss.

Kad abi vācieši vairs nava saredzami, Lazda dziļi velk elpu, pieliecas, metas pāri bulvārim uz Vērmaņparka pusi, un otrā liepu gatves malā tam krusto ceļu masīvs kaŗavīra tēls.

Viņš celts no koka, veidots vācu mētelī un bruņcepurē, un ūsainās un trulās koka sejas skatu tas vērsis pret Vidzemi.

Lazdam pieskrienot klāt pie tēla pakāpes, caur mākoņiem mēness bāž rētaino un bālo seju, un mēnesnīcas vizēšanā tēls izskatās kā dzīvs. Un uz mirkli bēglim liekas, ka zem koka vācieša ūsām ir redzams tas pats nievājošais smīns, kas vakar bija pavīdējis citā, dzīvā sejā, stacijas bufetē.

Lazdu sagrābj no jauna nesavaldāmu dusmu vilns. Pilns kūsājoša nikņuma viņš pastiepjas uz pirkstgaliem un tēmē iespļaut koka landšturmistam sejā. Tak tēls šķiet smaidam vēl arvienu, ņirdzīgs izliekas arī mēness. Un Lazda pusapjucis velkas atpakaļ, kailo bulvārliepu ēnā, sāk atkal maldīties, aizklīst līdz kanālim un tad, kā uzmeklēdams vienīgo un savu vispēdējo patvērumu, viņš ir ap gaismas stundu nonācis atkal pie karogotā nama, kuŗā vakar ir proklamēta jauna valsts.

Lazda jūtas līdz nāvei noguris. Viņš vēro lielo karogu, kas tumsas stundā bija licies pavisam melns. Tagad, ar rīta blāzmas tuvošanos, karogs iesācis atgūt savu krāsainumu, no jauna metās sarkan-balt-sarkans. Un zvaigznes bālē, sārtākas aiz Bastejkalna jau palikušas debesis. Arvienu gaišāks, pamazām top karogkrāsu mirdzējums. Un šķiet jau rada ugunīm un liesmām, — arī tām, kuŗās deg cilvēksirds.

Bēglim ir tā, ka zem šī karoga, kas rīta vēja šūpots sācis atkal plandīt tagad ir viņa mājas, dzimtenes dotais, patlaban vienīgais no vācu varas brīvais patvērums. Lazda ievelkas teātŗa ieejas kaktā, atsēžas, galvu atslējis pie saltā mūŗa, jūt virs sevis gaisā savas zemes karoga plīvošanu, un mazāk salts viņam izliekas ausmas stundas gaiss pēc salnas nakts.

Noskrandušas sievas ap saules lēkta stundu sāka slaucīt laukumu, un bēgli piecēla no miega veceņu mēlnesīgā čalošana.

Lazda uzšāvās kājās. Karogs virs galvas atsauca atmiņā vakardienu, nakts dēkas lika atcerēties pusstingums locekļos. Tad ienāca prātā, ka ir tāls ceļš zem kājām.

Sāka iet, uz kanāla tilta vēl mesdams skatu atpakaļ. Zvēroja, jautri māja sarkanbaltais karogs, caur zemajām pierēm glūnēja pakaļ akmeņa milzeņi, turēdami uz pleciem teātŗa nama balkona smagumu. Un vingras kļuva kājas, viegla sirds.

Tik viegla, ka uz Stabu ielas stūŗa sagrūžoties krūtī ar žiglu pretimnācēju, īgnuma vietā pavīdēja uz Lazdas lūpām atvainošanās smaids. Un kā tam atsaukdamās, smaidos savilkās arī svešā seja.

„Piedošanu, Lazdas — atvai — virsleitnanta kungs", teica civīlā tērptais druknais pretimnācējs, pusinstinktīvi celdams roku pa kareivju modei pie cepures.

Ak, jā — tas tak bij Dauguls, kādreiz Lazdas rotas otrais vadinieks.

„Nāciet, rotnieka kungs", viņš sirsnīgi sacīja, kad Lazda bija atzinies, ka grib kājām doties uz tēva mājām. „Es dzīvoju ar vecajiem un sievu tepat, Baznīcas ielā. Vilciens uz Cēsu pusi ies tikai ap divpadsmitiem. Es to zinu, jo šad tad braukāju turpu, uzpirkdams produktus tēva bodītei. Rauj kociņš, ja es šādā reizē nevarētu palīdzet savam virsniekam."

Dauguļa dzīvokļa durvis vēra jauna un sīka, gaišmataina meitene. Sejā viņai, tāpat kā kaprālim, smējās zilas un drošas acis.

„Mana māsa", Daugulis teica, Lazdu ievesdams. „Nu, skuķi, vai tavs students šorīt vēl nav bijis?"

„Liec mani mierā ar savu studentu", meitene atcirta, uzmezdama lūpu; tad paskatījās līdznācējā, pietvīka, iespurdzās un metās projām. Viņas smiekli bija dzirdami blakus istabā.

„Uzsildi tēju", Dauguls nosauca tai pakaļ, „un sagādā ko kost".

„J—ā!" atsaucās jautra balss.

„Jums skaista māsa", Lazda sacīja, lai būtu kaut kas teikts.

„Nekas", Daugulis atsaucās. „Pavasarī pabeidza ģimnaziju. Uz puišiem varen acīga. Jau paspējusi sameklēt līgavaini. Ir tāds pavisam jauniņš students", kaprālis nobeidza un nevarēja saprast, vai viņš apmierināts ar māsas izvēli, vai nē.

Viesistabā, kurā Dauguls ieaicināja virsleitnantu, bij zaļa samta mēbeles, uz logiem baltas acālijas un visā telpā omulīgs miers. Iztālim, laikam no virtuves, nāca caur koridoru sievietes balss dziedātas veclaicīgas studentu romances un meldija:

„Un kad šai istabiņā vēl atspīd ugunis,
Tad teic man līgaviņa, cik pulkstens nositis—"

„Vecie veikalā, sieva ar", teica kaprālis, lūdzis Lazdu apsēsties. „Tas labi. Varēsim parunāt, kas karavīriem runājams, rotnieka kungs, vai nē? Vēl vakar, krievu teātrī dzirdot ziņu, ka nodibināta Latvijas valsts, man ieskrēja acīs tāds bābisks slapjums, bet galvā doma: Cik labi būtu tagad valstij un mums visiem, ja tepat būtu mūsu vecā rota, un jūs, rotnieka kungs."

„Es biju", Lazda klusi atteica, atcerēdamies vakardienu un savus nomoda sapņojumus pie teātra durvīm, kad ļaužu pulks bij izklīdis pa Rīgas ielām un apkārt vēsa, melnpelēka nakts.

„Bijāt?! Kā tad es neredzēju", Daugulis iesāka, un tūliņ atkal strauji ķēra pasākto runas pavedienu:

„Jāaprunājas, ko tagad darīt. Kā rīkoties, lai vāci žiglāk vācas projām? Šī tak tagad ir mūsu zeme, mūsu valsts, kurā svešam kara spēkam nava nekāda stāvēšana."

No runīgā Dauguļa pārnācējs izzināja, ka vakar pat jau sastādīta jaunās valsts valdība. Ka tagad, varbūt, jau šodien, vai rītu paši latvieši pārņemšot Rīgas un zemes pārvaldīšanu. Un tūliņ sākšot formēties pašu valsts kara spēks:

„Angļi tā vāciem pavēlējuši, un friči tagad padarīti gluži maziņi. Līdz ko angļu kuģi būs atveduši mums šautenes, lielgabalus un patronas, tā lieta ies vaļā!"

„Vai tad ir ziņas, ka taisās vest?" Lazda vaicāja.

„Kur tad šie citur grūdīs!? Beiguši karot ieroču viņiem vai biezs. Vai ta nu šiem liela lieta — dot mums priekš kādām divām, trijām divīzijām šaujamos, zābakus un citu zaldāta pekeli!?"

Daugulis jūsmoja tālāk, un Lazda dabūja zināt, ka kaprālis ir latviešu kareivju apvienības biedrs, ka tanī pierakstījušies jau daži simti, un ka arī provinces pilsētiņās un uz laukiem notiekot tas pats.

„Visi veci kara puikas, rotnieka kungs! Šodien vēl tikai pieci seši simti, — rīt, parīt jau seši, septiņi tūkstoši.

Meitene ienāca ar tējas traukiem nolika tos uz galda, smaidīdama pazuda. Un Dauguls skubināja ēst, pats aizdedzies savā jūsmojumā kā sveķains skals.

No kaprāļa ticības dedzīguma uguns aizdegās arī Lazdas sirds. Un valodas tecēja, domas skrēja nākotnes skatījuma skrējienu.

„Visiem vecajiem pašu tautas karavīriem nu atkal jāņem rokās šautenes! Viss jau var būt, ka nemaz nevajadzēs karot, bet — drošs ir un paliek drošs. Varbūt, vāci par gausu lasās projām; varbūt, te lūkos bāzties iekšā krievu suselnieki, ar savu jauno, lielinieku ticību,"

„Nu reiz varēsim dzīvot vieni paši, latviešiem pašiem sava valsts", atkārto kaprālis, un Lazda viņam sapņaini un reizē strauji piebalso:

„Paši savā zemē, paši uz savām kājām. Ak, draugs, nu es redzu, ka vēl ir vērts dzīvot, ka bij vērts gūstā nesapūt."

Pusdienas stundā Cēsu vilciens sāka vest Lazdu uz māju pusi. Un Dauguls, stāvēdams uz perona, nosauca pakaļ:

„Tā tad, paliek kā norunāts! Mēs gaidām, ka ar jums no Cēsīm nāks mazākais viens pulks!"

Lazda, vagona durvīs stāvēdams, smaidīja, pamāja ar roku.

Un vilcienam izdrāžoties no priekšpilsētas namu meža, pretim iesāka skriet un glāstīt pārnācēja vaigus Vidzemes lauku gaiss.

(Turpmāk vēl.)

Saslēgsimies rindās ap savu karogu, kas tagad brīvi attīts vaļā, mūsu tauta veiks visu — varena, mūžīga un skaista būs latvju tautas valsts

K. Ulmanis, 1918. g. 18. novembrī

L. Torgani,
aizsardžu instruktore.

Pirmie desmit gadi

No latviešu sievietes dziļākās pārliecības un pienākuma apziņas izaugusē aizsardžu kustība jau apgājusi pirmo gadu desmitu.

Un ne tikdaudz patmīlības, cik drosmes vajadzīgs, lai atskatītos tajā ceļā, kuŗu iezīmēja pirmo pulciņu dibināšanās.

Tajos satrauktajos laikos, kad cīņas troksnis frontē gan bija izskanējis, bet no jauna sākās latviešu saimnieciskajā un gara dzīvē, dzima doma par to, ka sava tiesa mūsu dzīves jaunradīšanas, kopšanas un sargāšanas darba jānes latviešu sievietei, tāpat kā latviešu vīriem. Vēl vairāk tāpēc, ka šinī darbā šķita svarīga ik roka un ik sirds.

Izpostītajai dzīves kārtībai un vēl satrauktajiem prātiem vajadzēja stāties pretī ar spēku un ticību.

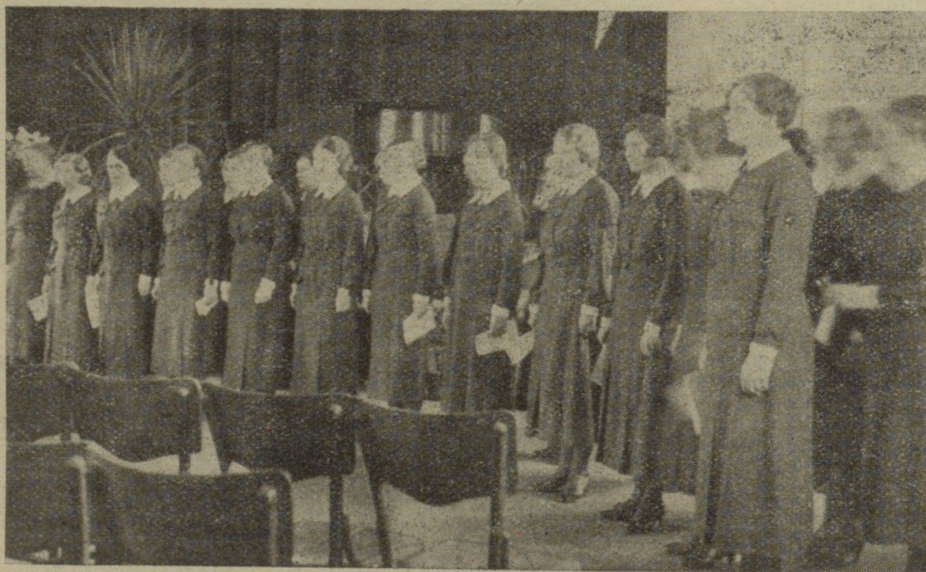
Tāpēc tik saprotams, ka topošā Latvijas aizsardze savas organizācijas būtību teica mūsu garīgā spēka un ticības kopšanā. Ar šo prasību pret sevi un citiem iet sabiedriskajā darbā, lai to, kas nav vienai pa spēkam, veiktu daudzas kopā. Lūkot dzīves un tikumu kārtību, ticību sev un darbam — bija aizsardžu uzdevums jau ar pirmajām dienām.

Tikai šim darbam ilgi nebija cerētās atbalss. Ļoti bieži to pārprata, skaļi runāja domu pretinieki, un arī vienaldzīgajiem pieder sava loma aizsardžu darba attīstībā. Tāpēc aizsardžu darba sākums tik smags, ka nedaudzajām — pirmo pulciņu dibinātājām sev palīdzes bija jāatkaŗo no lielā naidnieku un vienaldzīgo lēģeŗa un, tikai pamazām, dzīvais darbs tuvināja aizsardzes ar pārējiem valstiski domājošiem pilsoņiem. Līdz pēdējam nepiekāpīgos pareizās sliedēs ievadīja lielie notikumi mūsu valsts dzīvē, un tā, tikai pēc nepilniem desmit gadiem, aizsardžu gars ir brīvs visās mūsu dzīves nozarēs. Tajās pašās, kuŗās aizsardžu darbs savas saknes jau dziļi laidis: Sevis un savas apkārtnes izglītošanā latviskai un valstiskai domāšanas kārtībai. Savu māju kopšanā saimnieciskās labklājības un saticības garā. Varoņu piemiņas kopšanā un autoritātes cienīšanā. Savas organizācijas uzturēšanā un apsaimniekošanā. — Tie ir galvenie virzieni, kuŗus darba sācējas iezīmēja, un kuŗā tagad iet 550 aizsardžu pulciņi ar tuvu 10.000 dalībniecēm.

Pagājušos desmit gados mēs esam pārbaudījuši sava darba garu un paņēmienus. Daudzkārt esam izjutušas šī darba nepieciešamību sev un mūsu dzīvei, sapratušas, ka nevaram un nedrīkstam no tā atteikties, jo tas nav padarīts un padarāms vienā dienā vai vienā gadā, bet ir un paliks latviešu sievietes mūža darbs.

Lai slava mūsu darba sācējām, kas dzīves piepildījumu sapratušas mūžīgā augšanā, par godu sev un svētību mūsu pēctečiem.

Nenoliedzamā pagātne aizsardzes ir cieši saistījusi, bet nākotnes cīņa būs tā, kas vēl ciešāki sies turpmākajam darbam.

Smiltenes aizsardžu svinīgais solījums.

12. Ilūkstes aizsargu pulka 12 gadi

Aizsargu nodaļas Ilūkstes apriņķī sāka organizēties 1919. gada rudenī. Pirmā nodibinājās Gārsenes pagasta nodaļa — ar 100 dalībniekiem, tad Susejas — ar 90 un Asares — ar 106 dalībniekiem. Vēl radās Prodes, Rubeņu un Subates pagastu aizsargu nodaļas, bet apriņķa pārējā daļā tobrīd atradās poļu un lietuviešu kaŗaspēks. Šo pirmo nodaļu aizsargi naktīs stāvēja posteņos uz ceļiem un tiltiem, kā arī apsargāja robežu.

1920. gada rudenī apriņķis tika galīgi atbrīvots. Tad aizsargu nodaļas noorganizējās visos Ilūkstes apriņķa pagastos, tāpat tika saņemtas šautenes visu aizsargu apbruņojumam.

Aizsargu nodaļu kā pulka vienību gaitas sākās ar 1923. gada 12. aprīli, kad pulka komandieris, Ilūkstes apr. priekšnieks Grebers, parakstīja pirmo pavēli.

1924. gada 6. jūlijā Ilūkstes apriņķa valde, kopā ar sabiedriskām organizācijām, dāvāja pul-

kam karogu. Pasniegšanu izdarīja Valsts Prezidents — Kalkūnu muižas parkā.

1927. gada 16. jūnijā Dēmenē nodibinājās pulka pirmais aizsardžu pulciņš ar 11 aizsardzēm, bet 1928. gada martā tiek noturēti pirmie sanitārie kursi pie Salienas aizsardžu pulciņa. Tagad Ilūkstes aizsargu un aizsardžu saime uzskatāma par ļoti nopietnu spēku — ne tikai militārā ziņā, bet jo vairāk sabiedriski-kultūrālā nozīmē. Dažādo tautību iespaids pulka rajonā liek arī nacionālāi, latviskai domai izpausties asāk un spēcīgāk, kā citur.

Pulku komandējuši: Grebers, Legzdiņš, Prauliņš, Jansons. Tagadējais pulka komandieris Jānis Pubulis. Pulka komandieŗi palīgi: Mednis, Pakulis un tagad — Konrāds Vilciņš.

Ilūkstes aizsargu nams Vecsalienā.

Novēlam Ilūkstes pulka aizsargiem un aizsardzēm stāvēt stipriem latviskā garā un būt par paraugu apriņķa pārējiem iedzīvotājiem. — rts.

Atceroties 19. Jaunlatgales aizsargu pulka 10 gadu darbību, novēlam arī turpmākās gaitās darba prieku un sekmes cīņā par jauno — latviešu — laiku!

19. Jaunlatgales aizsargu pulka 10 gadi

19. Jaunlatgales aizsargu pulks nodibinājās pēc Jaunlatgales apriņķa atdalīšanas no Ludzas apriņķa 1925. gadā. Pirmo pavēli pulkam parakstīja pulka komandieris Maršalks 1925. gada 24. aprīlī, pēc kam arī sākās Jaunlatgales apriņķa territorijā dzīvojošo bij. Ludzas pulka aizsargu uzņemšana 19. Jaunlatgales aizsargu pulkā. Ar 1925. gada 1. jūlija pavēli iecelti 1. un 2. bataljonu komandieri un 1., 2., 3. un 4. rotu komandieri. Pulka sastāvs: 2 bataljoni, katrā 2 rotas. Pie pulka drīz nodibinās arī aizsargu jātnieku eskadrons.

Pulks pakāpeniski turpina savu izveidošanās darbu, izvedot arī militārās apmācības. 1932. gada 22. februārī pulku sadala 3 bataljonos, pa 2 rotām katrā bataljonā. Jātnieku eskadronu pārdēvē par jātnieku divizionu, 2 eskadronu sastāvā.

Ik gadus pulks sarīko nometnes un šaušanas sacīkstes, bet sākot ar 1933. gadu arī pulka sporta svētkus. Uz 1935. gada 1. aprīli pulkā skaitās 3 bataljoni, jātnieku divizions, pulka štāba rota, 3 orķestŗi, 2 kori, un 14 aizsardžu pulciņi.

Pulku komandējuši: Maršalks, Kursītis un no 1934. gada 1. augusta — L. k. o. k. Gustavs Mežulis. Pulka komandiera palīgi bijuši: rez. kapt. Dragūns un Koks-Malenders.

19. Jaunlatgales aizsargu pulka komandējošais sastāvs 1934. g. 28. oktobrī.

Aizsargu aviācijas 4 gadi

Pati jaunākā vienība aizsargu organizācijā ir Aizsargu aviācija. Doma par tās dibināšanu radusies 1930. gadā. Vadoties no iepriekšēja iesnieguma, Aizsargu priekšnieks uzdeva tagadējam apmācības eskadriļas komandierim, rez. leitn. lidotājam B. Pētersonam, noorganizēt aviācijas vadu pie 5. Rīgas aizsargu pulka techniskās rotas.

Par jauno pasākumu nopietni ieinteresējās Latvijas Republikas Lidotāju Kluba aprindas. Klubs paziņo, ka tā 17 biedri — lidotāji, novērotāji un motoristi — izsaka vēlēšanos aktīvi līdzdarboties pie aizsargu aviācijas izveidošanas, nododot lietošanā 3 lidmašīnas. Ar to rasts drošs pamats atsevišķas aizsar-

Aizsargu aviāciju kopš 1931. gada 10. jūnija vada tās priekšnieks — jūŗas un kaŗa lidotājs rez. kapt. Jānis Lindbergs. Aizsargu aviācijas priekšn. palīgs — kapt.-ltn. Jenkēvics.

Atzīmējot pirms 4 gadiem, 17. aprīlī, likto oficiālo pamatu Aizsargu aviācijai, novēlam brašajiem gaisa ērgļiem vēl jo lielāku sparu uzsāktā darba padziļināšanā un paplašināšanā.

— ts.

Aizsargu aviācija parādē.

gu - lidotāju vienības saformēšanai. Un 1931. g. 17. aprīlī Iekšlietu ministrs apstiprina noteikumus par «Aizsargu aviāciju» kā vienību, padotu tieši Aizsargu priekšniekam (Aizsargu štāba 1931. g. 17. apr. pavēle Nr. 5. § 41.).

Aizsargu aviācijas darbība noritējusi — izvedot kā teorētiskās apmācības, tā praktiskos darbus lidošanā. Pirmie teorētiskie kursi atklāti 1931. g. septembrī. Tiek iegūta pirmā aizsargu lidmašīna «Ikars», kas izlietota jauno lidotāju apmācībai. Līdz šai dienai sagatavoti vairāki desmiti jauno lidotāju un atjaunota lidotspēja daudziem veciem lidotājiem.

Kā vispār aizsargu organizācijā, tā arī Aizsargu aviācijā no pirmām dibināšanas dienām visiem dalībniekiem ir bijusi viena doma: strādāt Tēvijas labā, strādāt darbu, neprasot atlīdzību. Tēvijas mīlestība ir tā uguns, kas vieno mūsu lidotājus, motoristus un aizsargus. Daudzi jau to aktīvi pierādījuši darbos pagājušos laikos, jaunajiem tas tiek tālāk stāstīts un iaudzināts.

Daži norādījumi

*

Novērots, ka dažas aizsargu vienības sarīko izpriecas izrīkojumus tādās dienās, kuŗas kristīgā baznīcā tiek svētītas kā sēru un lūgšanas dienas. Šāda rīcība atstāj nelabvēlīgu iespaidu un mazina sabiedrības cieņu pret aizsargu organizāciju.

Aizsargu štābs devis norādījumu, lai aizsargu izrīkojumi nenotiktu sekošās dienās: 1) Lielajā lūdzamā dienā, 2) Lielajā piektdienā, 3) Mirušo piemiņas dienā un 4) vietējo kapu svētku gadījumos.

*

Laikā no 23. aprīļa līdz 19. maijam visā valstī tiek rīkotas mežu dienas. Arī šogad, tāpat kā pērn, vēlama aizsargu un aizsardžu jo aktīva līdzdarbība šinī cēlajā pasākumā. Aizsargu štābs devis norādījumu, lai piedaloties mežu dienās, aizsargi apdēstītu kokiem īpašumus, kas tagad piešķirti aizsargu organizācijai.

*

Š. g. 12. maija visā valstī rīkos Mātes dienu ar dievkalpojumiem, sarīkojumiem un priekšlasījumiem. Mātes dienas izvešanā piedalīsies arī aizsardzes — vai nu patstāvīgi uz vietām, vai kopā ar citām organizācijām.

CHRONIKA

1. Talsu pulks.

* 17. martā Valdemārpils aizsargu nod. bija sarīkojusi piena un piena produktu propagandas dienu Valdemārpilī ar attiecīgiem referātiem un kino izrādi.

Sarīkojumu atklāja aizsargu nod. pr-ks J. Mazapse. Iekšl. min. lekt. E. Alberings sniedza pārskatu par politiski - saimnieciskiem apstākļiem valstī.

Pēc tam instr. A. Blicavs nolasīja referātu par piena vērtību cilvēka uzturā, agr. Svaunis — par tīra piena iegūšanu, instr. Sūniņš — kā ražot lētu pienu un vet.-med. Priede — piens no biofizioloģiskā viedokļa.

Noslēgumā vēl runāja lekt. Alberings par jaunā laika uzdevumiem.

Šis sarīkojums valdemārpiliešiem deva daudz vērtīgu un ierosinošu domu.

* 24. martā Kandavas aizsardžu pulciņš atzīmēja 10 gadu pastāvēšanu. Svinības ievadīja notikumam piemērots dievkalpojums baznīcā. Izjustu svētrunu teica aizsargu mācītājs R. Zariņš. Atklājot laicīgo aktu Sadraudzīgā biedrībā, pulciņa pr-ce skolotāja Blāze sniedza pārskatu par Kandavas aizsardžu darbību. Viceministra Bērziņa vārdā pulciņu apsveica Alberings, bet aizsargu pr-ka vārdā — aizsardžu instruktore L. Torgani. Vēl apsveica Talsu aizs. pulka kom. A. Kārkliņš, darbvedis Krogzems, nododot Kandavas pag. valdes balvu Ls 50,— u. c. Rakstiski sveica iekšlietu min. V. Gulbis u. d. c. Svinības nobeidzās ar labi sagatavotiem priekšnesumiem.

2. Ventspils pulks.

* Ventspilī 3. martā notika aizsargu sporta kluba atklāšana — bij. tautas nama zālē. Sporta klubu sveica aizsargu pulka komandieris B. Šmitmanis, pilsētas galva A. Sniķeris u. c.

Apsveikumiem sekoja H. Strēlnieka referāts par sporta nozīmi, vingrošanas demostrējumi un dubultkvarteta priekšnesumi.

* 10. martā Ventspils aizsargu pulka 2. bataljons Dundagā rīkoja plašus Kalpaka piemiņas svētkus. Tos ievadīja ar dievkalpojumu baznīcā. Vakarā

5. Rīgas aizsargu pulka aizsardžu pulciņu priekšnieces apspriedē Rīgā, 31. martā.

„Vārpas" zālē svētku piemiņas aktu atklāja bat. kom. T. Lepše Par Kalpaka bataljonu un viņa cīņām referēja Ventspils kaŗa apr. pr-ks, L. k. o. k. plkv.-ltn. Orniņš. Koris nodziedāja vairākas dziesmas. Teātŗa izrādē uzveda J. Akurātera „Pieci vēji".

* Centrālā zemes ierīcības komiteja, sadalot Dundagas muižas centru, vienu no muižas ēkām, tā saukto „Līko" muižu, līdz ar attiecīgu zemes platību, piešķīrusi Dundagas aizsargu vajadzībām. Ēka aizsargu rīcībā pāries ar nākošā gada Jurģiem. Aizsargi jau stājušies pie līdzekļu un materiālu sagatavošanas ēkas pārbūvei.

3. Ludzas pulks.

* 2. martā, 3. Ludzas aizsargu pulka Zilupes nodaļa sarīkoja dziesmu un balleta vakaru ar referātu. Piedalījās operdziedātājs A. Poriņš ar dziesmām, brīvmāksliniece L. Graude (klavieres) un balletdejotājas V. Grosens un V. Riekstiņš. Par valdības darbību referēja iekšlietu min. lekt. Nagla. Priekšnesumu pirmā daļa bija veltīta mūsu brīvības cīņu varoņu un pirmā nācionālās armijas virspavēlnieka pulkv. Kalpaka piemiņai.

Vakars bija labi apmeklēts un sabiedrība to uzņēma ļoti atsaucīgi.

4. Jēkabpils pulks.

* Viesītiešiem š. g. 24. martā bija liela, divkāršu svinību diena: Viesītes pagasta aizsargu nodaļa atskatījās uz 15 raženiem darba gadiem un aizsardžu pulciņš uz 10 pastāvēšanas gadiem.

Svinības iesākās ar dievkalpojumu krāj-aizdevu sabiedrības telpās. Dievkalpojumu vadīja aizsargu pulka mācītājs Nusbaums, cildinādams jubilārus par padarīto un stiprinādams nākošiem darbiem. Svinīgo solījumu nodeva 64 aizsargi un 20 aizsardzes.

Aizsargu nodaļas darbības pārskatu sniedza nod. priekšnieks Kalniņš. Par aizsardžu pulciņa gaitām referēja pulciņa priekšniece Dumpeniece. Kā aizsargu, tā aizsardžu darbība no gadu gadā ir gājusi plašumā un dziļumā. Enerģija nav taupīta ne tiešājiem pienākumiem, ne vispār sabiedriskā laukā.

Jubilāriem sveicienus sūtījuši: iekšlietu viceministrs Bērziņš, aizsargu priekšnieks p. l. Prauls, aizsardžu instruktore Torgani u. c., 4. Jēkabpils aizsargu pulka komandieŗa vārdā sveicienus nesa viņa palīgs Liepiņš. Bet tam vēl sveicināja vietējo, kā arī apkārtnes organizāciju pārstāvji un labvēļi.

Svētki noslēdzās ar latviskā garā ieturētiem priekšnesumiem un saviesīgo dzīvi.

5. Rīgas pulks.

* 31. martā aizsargu namā notika 5. Rīgas aizsargu pulka aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriede. Bija ieradušās ap 60 dalībnieces. Apspriedi vadīja pulka vecākā aizsardze, viceministra Bērziņa kundze. Atklājot sanāksmi, pulka kom. Legzdiņš norādīja uz aizsardžu kultūrālo, sabiedrisko un sanitāro darbu. Bez šiem uzdevumiem aizsardzēm vēl jāveic liels idejisks darbs. Aizsardžu pulciņu priekšnieces ziņoja par darbību uz vietām. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss sniedza norādījumus par paskaidrojumus par ziņojumos izvirzītiem jautājumiem, kā arī par aizsardžu uzdevumiem vispār. Pulka vecākā aizsardze Bērziņa kundze deva norādījumus par darba sekmīgāku veikšanu, noskaidrojot, kas aizsardzēm veicams tuvākajos pavasaŗa un vasaras mēnešos. Apspriede noritēja atzīstamā lietišķībā un dalībniecēm sniedza daudz ierosinoša.

* Plāteres aizsargu nodaļa š. g. 17. februārī nosvinēja 15 gadu pastāvēšanas svētkus. Tos pulka komandieŗa uzdevumā atklāja un nodaļu apsveica 10. rotas komandieris K. Ozols. Nodaļas priekšnieks A. Saulrietis nolasīja pārskatu par nodaļas darbību. Rakstiski sveica Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš, 3. bat. komandieris Stūre u. c. Koncerta daļu izpildīja Rīgas skolotāju institūta vīru dubultkvartets.

* Ropažu aizsargu nodaļa š. g. 24. februārī nosvinēja 15 gadu darba atceri. Piedalījās arī 5. Rīgas aizsargu p. komandieris Legzdiņš.

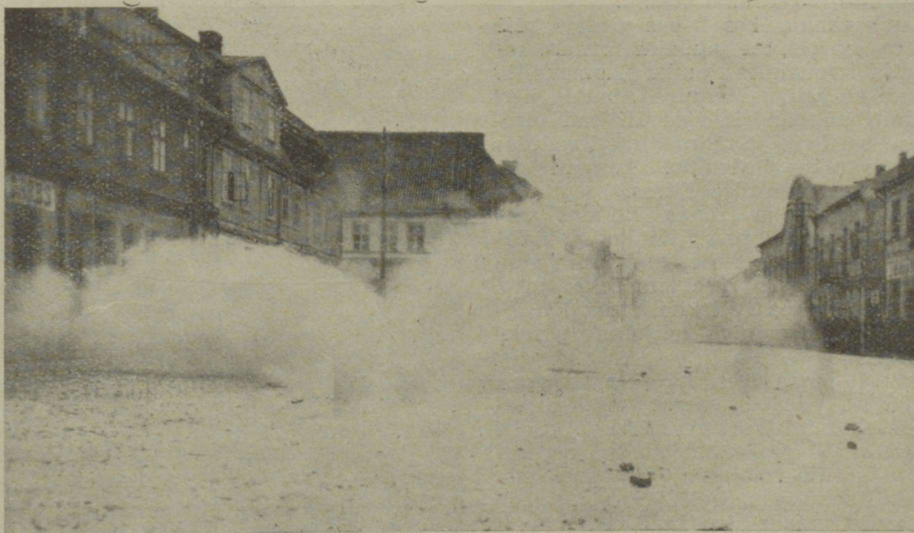
* Lielvārdes aizsardžu pulciņš martā sarīkoja sanitāros kursus aizsardzēm un aizsargiem, vietējās ārstes Dr. Polis-Griķis vadībā.

* Noslēdzot sanitāros kursus, Siguldas aizsargu nodaļa 29. martā, Siguldā rīkoja publisku priekšlasījumu par ķīmisko kaŗu. Aizsargu štaba ķīmiskās daļa vadītāja inženieŗa - ķīmiķa Osīša priekšlasījumu publika uzņēma ar lielāko uzmanību. Sekoja kino izrāde, demonstrējot L. S. K. filmu „Pirmā palīdzība".

O. K.

7. Valkas pulks.

* 24. februārī Valkā notika 7. Valkas aizsargu pulka aizsardžu diena. Neskatoties uz slikto laiku, sapulcējušās tuvu pie 450 aizsardzes no visām pulka vienībām. Svētrunu teica pulka mācītājs R. Priede, pēc kam pulka komandieris Briedis atklāja sanāksmi. Pulka vecākā aizsardze Eliass kundze liek aizsardzēm pie sirds būt vienotām savā darbā, uzupurēties savos pienākumos, tad varēs gaidīt arī sabiedrības atsaucību un atbalstu. Tālāk runā

Pretķīmiskās aizsardzības demonstrējumi gāzu instruktoru kursos Kuldīgā.

Lūbānas aizsardžu pulciņš gada svētkos pie pašu celta svētās uguns altara.

aizsargu štaba instruktore Torgani par tematu: „Organizācijas mācība“. Lektore sīki pakavējās pie aizsardžu pulciņu dzīves, sākot ar nodibināšanos līdz tagadējam izveidojumam.

Vērtīgu referātu par „Valsts filozofija“ nolasīja L. Ū. doc. Dr. phil. T. Celms, teorētiski un no praktiskā viedokļa pamatodams valsts nepieciešamību. Mācītājs Priede runāja par aizsardžu uzdevumiem tautas audzināšanā.

* Apē marta sākumā sarīkoti aizsargu un aizsardžu sanitārie kursi, kuŗus vadīja aizsargu ārsts Dr. J. Rauziņš.

* 3. martā Blomes pag. aizsargu nod. rīkoja Latvijas skaņu filmas „Tautas dēls“ kino izrādi. Filma guva lielu piekrišanu. Pēc izrādes vakarā Blomes pag. aizsargu nod. mūziķu komanda sarīkoja koncertu. Dažas dienas iepriekš „Tautas dēls“ izrāde notika Smiltenē.

* 3. martā, Smiltenē iesvētīja jauno aizsardžu pulciņu, kas priekšnieces cand. math. K. Boka kdzes vadībā ir nevien skaitliski viens no Valkas aizs. pulka prāvākajiem, bet arī savā darbībā uzrādījis redzamu rosību.

Lauksaimniecības b-bas plašajā zālē aizsardzes, tērptas jaunajās formās, sagaidīja ierodamies pulka komandieri Briedi ar palīgu Medni, II. batalj. k-ri Rudzīti un gandrīz visu II. bat. virsnieku sastāvu. Svētku aktā ieradušās arī aizsardžu instruktr. Torgani un pulka vec. aizsardze Eliass.

Aktu atklāj ar Irēnas Bērziņš nodziedātu „Mūsu tēvs“ un kopīgi dziedātu „Dzimtenes zeme, tu mūžam man mīļa un dārga“. Pēc tam seko prof. Dr. V. Maldoņa svētruna, aizsardžu iesvētīšana un svinīgā solījuma parakstīšana.

Jaunās aizsardzes, kā pirmais sveic pulka k-ris Briedis, nesot sveicienu arī no iekšl. ministra b-ra Bērziņa. Seko vesela rinda Smilt. sabiedrisko organizāciju sūtītu vēlējumu un sveicienu L. S. Nac. Līgas Smilt. nodaļa ziedo aizsardžu vajadzībām Ls 500.

* Alūksnes pilsētas aizsaržu pulciņa atklāšana svētdien, 10. martā, izvērtās par lieliem patriotiskiem svētkiem. Svinības sākās ar dievkalpojumu un aizsardžu svinīgo solījumu Alūksnes baznīcā. Svētrunu teica Valkas aizsargu pulka mācītājs G. Kņezinskis. Dievkalpojumu dziesmām kuplināja Latv. jaunatnes savienības koris, 7. Siguldas kājnieku pulka orķestris un garnizona vīru dubultkvartets. Svinīgs bija kritušo varoņu pieminas brīdis, kad dievlūdzēji, kājās stāvot, noklausījās Kalniņa dziesmu „Lielā junda“.

Vakarā Saviesīgās biedrības telpās notika svinību turpinājums. Aizsardzes, priekšnieces L. Zariņas vadībā, ieradušās jaunajos formas tērpos. Aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks Ed. Rapss, nesdams jaunajam pulciņam sveicienus no Iekšlietu ministra V. Gulbja, viceministra A. Bērziņa un aizsargu priekšnieka K. Praula, norādīja uz aizsardžu pienākumiem atjaunotā Latvijā un jaunā laika gara izpratni. Sekoja aizsargu un aizsardžu labi sagatavotie priekšnesumi: koŗa dziesmas, rapieŗu cīņa, deklamācijas un teātŗa izrāde — Blaumaņa „Trīnes grēki“.

Jaunais aizsardžu pulciņš apvieno kā garnizona, tā pilsētas rosīgākās darbinieces.

* Aumeistaros Cirgaļu aizsargu nodaļa laikā no 17. līdz 24. martam rīkoja sanitāros kursus — 7. Valkas aizsargu pulka ārsta Dr. Rob. Brieža vadībā.

* Veclaicenes izglītības b-ba „Vaiņags“ atdāvinājusi savu namu Kornetā, skaistākā vietā Apukalna augstienē, vietējai aizsargu nodaļai. Jaunajā namā aizsargi ierīkos tūristu mītni, kuŗai nepieciešamo inventāru jau izsniedzis tūrisma birojs. Aizsargu nodaļas rīcībā pāriet arī apm. 20 ha zemes un ezers ar senlatvju svētbirzi krastā. Īpašuma vērtība ap Ls 10.000.

8. Valmieras pulks.

* 17. februārī Valmierā notika pulka komandējošā sastāva un aizsardžu pulciņu priekšnieču apspriede pulka komandieŗa A. Prauliņa vadībā. No aizsargu štāba piedalījās organizācijas d. pr-ks Rapss, militāro apmācību vadītājs kapt. lt. Ķikulis un aizsardžu instruktore Torgani. Tika pārrunāti un izlemti daudzi svarīgi jautājumi. Apspriedē nolasīja arī pārskatu par pulka darbību 1934. gadā:

17. un 18. martā sarīkotas pulka komandējošam sastāvam kaŗa spēles aizsargu štāba b. apmāc. d. priekšn. kpt. Rusmaņa un armijas virsnieku vadībā.

Sakarā ar vēsturiskiem 15. un 16. maija notikumiem pulks izsūtījis sardzes dienestā apmēram 500 aizsargu.

Maija un jūnija mēnešos noturētas pa rotām nometņu apmācības.

1934. g. Vislatvijas un aizsargu šaušanas sacīkstēs piedalījās kuplā skaitā pulka labākie šāvēji. Vairāki no viņiem, kā Grūbe, Jēkabsons, Šmidts un Ērmanis saņēma personīgā īpašumā šaušanas sacīkstēs iegūtās balvas.

22. jūnijā pulka 15 gadu darbības atcerei Valmierā sarīkota grandioza brīvdabas izrāde, uzvedot šim nolūkam Zonberga sarakstīto lugu „Jāņu mi-

10. Cēsu aizsargu pulka manēvros: jātnieku grupa ietur pusdienas.

ŗām aizsardžu dienu Limbažos rīkos tuvākā nākotnē.

* Rozēnu aizsargu nodaļa š. g. 3. februārī nosvinēja 15 gadu pastāvēšanu. Svētkus ievadīja dievkalpojums Staiceles jaunceltajā baznīcā. Vakarā notika svinīgais akts ar priekšlasījumu. Par 15.maiju un aizsargiem atjaunotā Latvijā runāja lektors K. Zvirgzdiņš. Piedalījās arī Valmieras aizsargu pulka komandieŗa palīgs Zariņš.

* Aizsardžu sanitārie kursi Rūjienā sākās 17. martā. Kursos piedalās 66 aizsardzes. Kā lektors darbojās aizsargu ārsts Dr. H. Bērziņš. Lekcijas notiek svētdienās un trešdienās. Kursi ilgs līdz Lieldienām.

* Gaujas aptiekas īpašnieks P. Meijers Valmierā, nākot pretīm aizsargu organizācijai, izsniedz visiem aizsargiem un aizsardzēm zāles ar 20 proc. nolaidumu no receptēm un rokas pārdošanā 10 proc.

* Ķieģeļu pag. pašvaldība nodevusi Ķieģeļu aizsargu nod. sporta pulciņa rīcībā 1 hekt. zemes pulciņa sporta laukuma ierīkošanai. Aizsargu nodaļa nodomājusi nākošā meža dienā jauno laukumu apdēstīt ar kociņiem un dzīvžogu.

Aizsardžu dienas dalībnieces Valkā, š. g. 24. februārī.

stērija“ ar 300 dalībniekiem — aktieriem un dziedātājiem. Izrādi apmeklēja 1700—2000 cilvēku.

24. jūnijā aizsargu pulks sarīkoja Zilā kalnā līgo svētkus ar lieliem panākumiem. Svētki deva pulkam Ls 830.— tīra atlikuma.

1934. g. aizsargu pulks sarīkoja mantu loterejų par Ls 5000.—. Šī lotereja deva pulkam Ls 4061.— tīra atlikuma.

1934. g. aizsargu pulkam ienākuši ievērojami ziedojumi Ls 6700.— (Baltijas Lauksaimniecības b-ba Valmierā Ls 3500.—, Valmieras apr. pašvaldība Ls 1800.—, Valmieras pilsētas valde par materiāliem un atlaižot izrīkojuma nodokli apm. Ls 500.—, Valmieras Piensaimnieku Sabiedrība Ls 400.—, Valmieras patērētāju kooperātīvs Ls 200.— un d. c.).

1935. g. 6. februārī pulkam pievienojās Valmieras Sporta b-ba ar ievērojamiem naudas līdzekļiem (Ls 4000) un īpašumiem: veco sporta dārzu un jauno sporta laukumu Gaujas krastos, kur paredzēts izveidot vienu no labākiem un lielākiem sporta stadioniem. Sakarā ar to aizsargu pulkā tiks sevišķi izkopta arī fiziskās audzināšanas nozare. A. G.

* 30. un 31. martā notika Valmieras aizsargu pulka aizsardžu sanāksme, kuŗā piedalījās ap 450 aizsardzes. Sanāksmi atklāja Valmieras latviešu biedrības zālē ar īsu rīta lūgšanu. Tad pulka komandieris Prauliņš runāja par Tēvuzemes mīlestību, norādot uz sievietes darbu valsts aizsardzībā un tikumiem ģimenes dzīvē. Suminot tautas vadoni K. Ulmani, aizsardzes sajūsmā nodziedāja „Lai līgo lepna dziesma“.

Darba posmu ievadīja aizsardžu instruktores Torgani referāts par organizācijas mācību.

Valmieras apriņķa pirmā iec. miertiesnesis Vīnzarājs referēja par tematu „Valsts jēdziens“. Tam sekoja aizsardžu kopējās pusdienas un filmas „Lāčplēsis“ izrāde. Pēc izrādes aizsardžu ārste Dr. J. Daugule runāja par sievietes un bērna higiēnu.

Otrās dienas darbus sāka plkst. 8 rītā ar kapt. Deglava priekšlasījumu par Latvijas atbrīvošanas cīņām. Plkst. 10,30 aizsardzes kopējā gājienā devās uz dievkalpojumu Sv. Sīmaņa baznīcā. Tam sekoja Dr. phil. Zentas Mauriņas runa par Annas Brigaderes mantojumu latvju sievietei. Sanāksme noslēdzās vēlā pēcpusdienā — ar valsts himnu.

Ceļa neērtību dēļ sanāksmē nebija aicinātas 2. bataljona aizsardzes, ku-

9. Madonas pulks.

* 23. un 24. martā notika Madonā pulka rīkotie nodaļu priekšnieku kursi.

* Varonīgā pulkveža, Madonas apriņķa zemnieka dēla, Oskara Kalpaka atdusas vietā — Meirānu pag. Visagala kapos Kalpaka piemiņas gada dienā pulcējās svētceļotāji no tuvas un tālas apkārtnes. Ieradās Meirānu, Lubānas pagastu aizsargi, aizsardzes, skolu jaunatne, pašvaldību un sabiedrisko organizāciju pārstāvji.

Pār klusajiem Visagala kapiem skan dziesmas un aizsargu mācītāja Sautiņa svētrunas vārdi. Ar atvadrunu un vaiņagu nāca bij. kalpakietis,

Tukuma aizsardžu pulciņš: rokdarbu gatavošana izlozei (1933. g.).

Madonas pol. pr-ks Blanka. Madonas garnizona vārdā runāja un vaiņagu nolika plkv.-leitn. Kalniņš, 9. Madonas aizs. p. vārdā nolika vaiņagu, teikdams dziļi izjustus vārdus, p. kom. palīgs Zvirbulis.

* 2. martā Kusas nodaļas priekšnieks Jānis Dreimanis atskatījās uz 10 pavadītiem gadiem nod. priekšnieka amatā.

Nodaļas aizsargs Jānis Tipainis pasniedza balvu un pateicās visu aizsargu un aizsardžu vārdā par veikto darbu.

* Vējavas aizsardzes un aizsargi 10. martā rīkoja pulkv. Kalpaka atceres un jaunkareivju atvadīšanās vakaru. Sarīkojumu atklāja pag. vecākais un un aizsargu nod. pr-ks Lapiņš. Par pulkv. Kalpaku un jauno laiku runāja iekšl. min. lektors Bajinskis. Pēc referāta aizsardžu un aizsargu izpildījumā uzveda Luksa drāmu „Sestā Jāņu nakts."

* Dzelzavas aizsardžu pulciņš 10 gadu jubileju svinēja 16. martā aizsargu namā Dzelzavā. Garīgo aktu un jauno aizsardžu iesvētīšanu izpildīja Cesvaines draudzes mācītājs Vītols. Aizsardžu priekšniece M. Troice nolasīja darbības pārskatu. Ar referātu par patriotiskās audzināšanas nozīmi valsts dzīvē piedalījās iekšl. min. informācijas daļas lektors Dzirkalis. Par pulkv. Kalpaka dzīvi un varonīgām kaŗa gaitām Latvijas atbrīvošanas cīņās referēja jātnieku div. adj. E. Ziediņš.

* 17. martā Beļavas tautas nama zālē notika Beļavas aizsardžu pulciņa atklāšanas svētki.

Pulka komandieŗa palīgs Zvirbulis referēja par „Latvju sievietes lomu senatnē un tagadējā atjaunotā Latvijas valstī."

Aizsargu nodaļas drāmatiskā trupa uzveda Akurātera „Jaunie un vecie".

Noslēgumā čaklās aizsardzes ar enerģisko pulciņa priekšnieci Saks kdzi bija klājušas vakariņu galdu 300 svētku viesiem.

* Stāmerienes aizsargu nodaļa pirkšanas ceļā ieguva no Valsts zemes bankas bij. lauksaimniecības b-bas namu. 17 martā Stāmerienes aizsargiem bija pirmais sarīkojums savā namā, priekšlasījumu vakars. Nodaļas priekšnieks H. Gavars savā uzrunā paziņoja, ka šinī namā tagad saimniekos Stāmerienes aizsargi un aizsardzes. Agr. Bārda referēja par lopkopības dienas jautājumiem un lauksaimnieks Eizenšmits par piena nozīmi uzturā. Sekoja teātŗa izrāde „Veco dzirnavu noslēpums". Pēc plašaku remontu izvešanas, sarīkos nama iesvētīšanu un atklāšanu.

Vietējā savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība savā gadskārtējā biedru sapulcē nolēmusi ziedot Stāmerienes aizs. nodaļai 200 ls.

* Liezeres aizsardzes no 10.—24. martam rīkoja aušanas un rokdarbu kursus, kuŗus apmeklēja 35 aizsardzes un privātpersonas. 24. martā Labdarības b-bas telpās notika labi noorganizēts kursu noslēguma vakars — ar rotas kom. P. Norviļa, dzejnieka A. Franča, dziedātājas E. Zariņas un pianistes V. Delles piedalīšanos.

10. Cēsu pulks.

* 10. martā Cēsīs, aizsargu namā, pulcējās 10. Cēsu aizsargu pulka komandieri un aizsardžu pulciņu priekšnieces savā gadskārtējā sanāksmē. Piedalījās arī aizsargu štāba priekšnieks kapt. J. Zālītis un aizsargu militāro apmācību vadītājs kapt.-ltn. J. Ķikulis.

Pulka komandieris M. Treijs aizrādīja, ka pēdējos mēnešos pulks guvis lielas materiālās un kultūrālās vērtības. Pašlaik pulka īpašumā 4 nami, no kuŗiem 3 Cēsu apriņķa sabiedrības dāvāti. Noturēta vesela rinda kursu, kas izdevušies labi. Tāpat sarīkoti vērtīgi izrīkojumi, starp tiem izceļas 18. nov. sarīkojumi, izvesti gandrīz visās pulka nodaļās. Iedzīvotājos arvien vairāk nostiprinās tautas vienības gars. Biedrības apvienojās. Iepriecinošu ainu rāda arī saimnieciskais stāvoklis apriņķī.

Aizsargu štāba priekšnieks kapt. J. Zālītis runāja par aizsargu uzdevumiem, uzsveŗot, ka armijai un aizsargiem vienotiem jāstāv Tēvijas sargu rindās. Militārās ētikas jautājumu plašā referātā apskatīja militāro apmācību vadītājs kapt.-ltn. J. Ķikulis.

Sekoja pārrunas par aizsargu-džu darbību un pulka goda tiesas, palīdzības fonda komisijas un aizsargu kluba valdes vēlēšanas.

* 3. martā Raiskumā pag. aizsargu nodaļa, aizsardžu pulciņš un 1. bataljona sakaru vads bija sarīkojuši Liepulejā izglītības b-bas namā plašu aizsargu vakaru ar R. Blaumaņa „Skroderdienas Silmačos" izrādi un tautiskām dejām aizsargu un aizsardžu izpildījumā.

* Jaunpiebalgas aizs. nodaļa pēdējā laikā attīstījusi rosīgu darbību. 24. martā notika nodaļas sanitāro kursu noslēgums un aizsargu un aizsardžu svinīgā solījuma parakstīšana. Kursi ilga divas nedēļas un tajos piedalījās ap 100 dalībnieku. Pārbaudījumus izturēja 21 aizsargs - aizsardzes un 6 privātas personas. Kursus vadīja rotas ārsts Dr. Liepiņš. Cēsu aizs. p. gāzu virsnieks E. Smilga demonstrēja uz lauku gāzu uzbrukumu, kas bij pulcinājis daudz skatītāju. Vakarā notika filmas „Gāzes" izrāde. Aizsargu un aizsardžu svinīgais solījums sākās ar garīgu aktu, ko vadīja garīgo lietu pārv. priekšn. māc. Ozols. Pēc tam runāja Cēsu aizs. p. komand. pal. kapt.-ltn. R. Freibergs, 11. rotas kom. P. Sekste, 6. rotas kom. P. Lazdiņš u. c. Sarīkojums noslēdzās ar koncertu un saviesīgu vakaru.

11. Tukuma pulks.

* Bikstu aizsargu nodaļa nolēmusi, ka nod. dalībniekiem obligātoriski jāiegādājas valstskarogs, lai to varētu visos valsts svinību gadījumos izlikt arī mūsu lauku sētās. Aizsargi šo lēmumu godam arī izpildīs, un 15. maijā Bikstu apkārtnē daudzās mājās pacelsies valsts karogs, apliecinādams, ka jaunais laiks tiešām ir augstu pacēlis mūsu tautas valstisko apziņu.

Cerēsim, ka šim lēmumam sekos arī pārējās aizsargu nodaļas.

12. Ilūkstes pulks.

* Sventes aizsargu nodaļa martā sarīkoja sanitāros kursus, kuŗus apmeklēja 25 personas. Cilveka anatomiju un pirmo palīdzību pasniedza 12. Ilūkstes aizs. pulka 3. rotas ārste Dr. Egles kdze un ķīmisko dienestu pulka gāzu virsnieks Egle. Kursanti dzīvi sekoja apmācībām.

* Lašu aizsardžu pulciņa 5 gadu pastāvēšanas atcere bij pulcinājusi vairākus simtus apmeklētāju. Vakaru ar patriotisku, Kalpaka varoņgaru cildinošu uzrunu atklāja pulka kultūrālās nozares vadītājs — tautskolu inspēktors K. Upītis.

Aizsargu un aizsardžu dubultkvarteti izpildīja vairākas svinībām piemēro-

Kazdangas aizsardzes ar savu audžu meitu.

Cesvaines aizsardzes uzvedumā „Vakarēšana".

tas dziesmas, kam sekoja aizsargu grupu vingrinājumi un tautisko deju priekšnesumi.

Pulciņā jauniestājušās aizsardzes svinīgā aktā parakstīja solījumu.

13. Bauskas pulks.

* Rundāles aizsardžu pulciņa iesvētīšanas svinības notika Rundāles pilī. Svinības ievadīja pulka mācītājs Turss, novēlēdams sekmes jaunajā darbā. Pirmā virspavēlnieka plkv. Kalpaka piemiņu godināja pieceļoties un noklausoties sēru maršu.

Jaunās aizsardzes sveica pulka komandieris Verpels, pēc kam klātesošie nodziedāja valsts himnu. Aizsardzes vēl sveica Rundāles pag. vec. Mengots, vietējās skolas priekšn. Hartmanis un daudzi citi.

14. Kuldīgas pulks.

* 14. Kuldīgas aizsargu pulka komandieris savā un pulka vārdā izteicis pateicību Saldus izstādes komitejai un Kuldīgas apriņķa lauku pašvaldību vecākam Vilka kungam par prāvajiem ziedojumiem pulka lidmašīnas iegādei. (Pirmā ziedojusi Ls 400.—, otrais Ls 500.—).

* 14. Kuldīgas aizsargu pulka aizsardžu diena notiks 28. aprīlī, Saldū.

16. Jelgavas pulks.

* Dobeles aizsardžu pulciņš no 11.—25. febr. sarīkoja aušanas un rokdarbu kursus aizsardzēm un interesentiem. Dalībnieču skaits prāvs — 25 pers. Sevišķi liela interese vērojama aušanā.

* Vilces aizsargu nodaļas 15 g. un aizsardžu pulciņa 10 g. pastāvēšanas svētki notika 17. februārī. Garīgo aktu izpildīja pulka mācītājs Kundziņš. Pēc dziļi izjustas svētrunas mācītājs iesvētīja karogu vietējam mazpulkam, kuŗu dāvinājusi aizsargu nodaļa.

Pārskatus par nodaļas darbību sniedza tās priekšnieks Viterungs, bet par aizsardžu pulciņu — priekšniece Lācis.

Pēc tam sapulcējušos uzrunāja pulka komandieris Ausmanis, apskatīdams aizsargu un aizsardžu pienākumus jaunajā laikmetā. Vēl runāja 1. Jātnieku diviziona komandieris Lācers kam sekoja Zemnieku Dramas teātŗa izpildījumā R. Blaumaņa „Trīnes grēki".

* Kaletu aizsargu nodaļā sākusies jauna rosība kā saimnieciskā, tā kultūrālā dzīvē. Tā gādājusi par dažādu kursu sarīkošanu, nodibinājusi savu kori un orķestri, ko vada G. Buivids. Mežu departamenta piešķirto lauku aizsargi kopīgiem spēkiem izkops un pārvērtīs par skaistu aizsargu dārzu izrīkojumiem un mācībām. Marta sākumā nodaļa sarīkoja sanitāros kursus, kuŗus apmeklēja apm. 50 personas. Kursus noslēdza bazārs un izrīkojums ar armijas pirmā virsp. pulkv. O. Kalpaka atceri. Bazāra atlikumu 331 ls izlietos piešķirtā aizsargu dārza izbūvei.

* 10. martā Dobeles aizsargu nodaļa sarīkoja bazāru par labu Dobeles brīvības piemineklim.

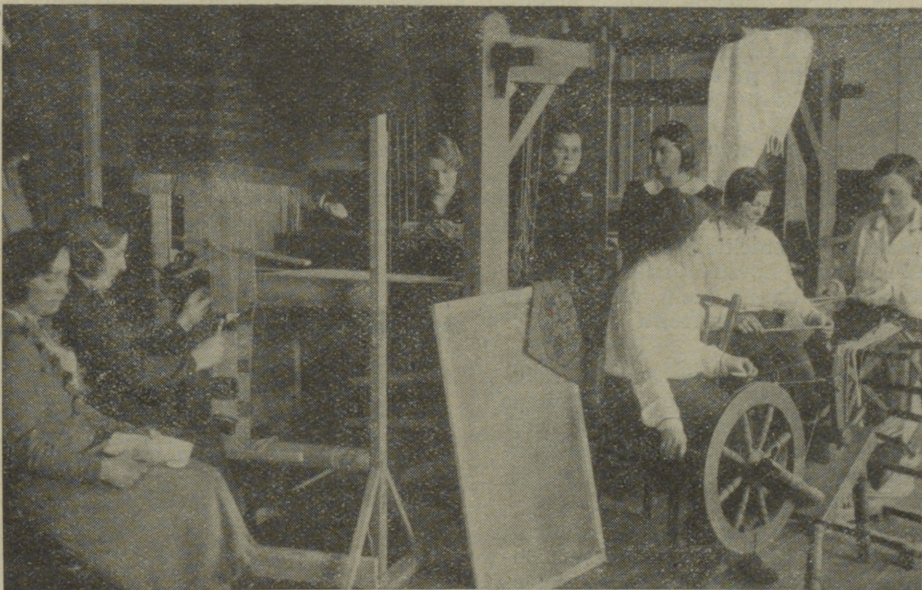
* 16. Jelgavas aizsargu pulka aizsardžu dienas notiks 27. un 28. aprīlī, Jelgavā.

17. Rēzeknes pulks.

* Pārvērtības valsts iekārtā ir nesušas līdz arī pārvērtības organizāciju dzīvē. Radies vairākkārtējs spara un enerģijas pieplūdums visos pasākumos. It sevišķi tas sakāms par militāro un kultūrālo dzīvi aizsargu organizācijā. Ir patika strādāt nevien vadošām personām, bet arī pašiem darba darītājiem. Un jāsaka, ka arī iedzīvotāju pretimnākšana aizsargu organizācijas pasākumiem un sarīkojumiem arvienu paliek lielāka un plašāka. Pie pulka štāba no jauna dibinātie: jaukts koris, stīgu ansamblis, mandolinistu un, jau agrāk nodibinātais, pūtēju orķestris pievelk arvienu jaunus dalībniekus. Aizsargu pulka sporta klubs savukārt pratis ieinteresēt savās nodarbībās nevien aizsargus, bet arī jau kuplu skaitu aizsardžu un tas patīkamākais, augošo jaunatni. Pēdējā ar jo sevišķu uzmanību seko piedzīvojušo audzinātāju - sportistu norādījumiem par fizisko izglītību un reizē ar to arī par mūsu tautas vēsturi, brīvības cīņām, cīņu varoņiem un katra atsevišķa cilvēka nozīmi valsts lielājā aparātā. Tāpat kupls dalībnieku skaits bija pie pulka štāba rīkotos sanītāros kursos. Pāri par 100 dalībnieku labprātīgi ir jau pieteikušies uz aizsargu instruktoru kursiem.

Pulka un tā vienību sarīkojumi atrod plašu piekrišanu. Tā Rēznas pagasta sporta un aizsardžu pulciņu rīkotā teātŗa izrāde „Aust jaunais rīts" bija saviļņojusi vai visu pagastu.

* Dricēnu aizsargu nodaļas sanitāros kursos, Dr. A. Dimzas vadībā, ņēma dalību 31 aizsargi un aizsardzes.

Dobeles aizsardzes aušanas un rokdarbu kursos.

Kazdangas aizsardzes lauku darbos.

* Gaigalavas aizsargi nolēmuši rūpēties, lai visā pagastā, valsts svētkos, lauku sētas būtu greznotas karogiem, pie kam karogu izgatavošanā aktīvu līdzdalību ņemtu aizsardzes.

* Rēzeknes aizsardžu pulciņš marta vidū latviešu biedrības telpās rīkoja tējas vakaru ar priekšnesumiem. Skol. Znotiņš referēja par latvju senču dzīvi. Aizsargu koris dirig. L. Rozīša vadībā izpildīja vairākas dziesmas.

* Kaunatas aizsardžu pulciņa atklāšana 17. februārī izvērtās par plašiem tautas svētkiem, pulcinot pagasta iedzīvotāju lielāko daļu. Svinības sākās ar garīgo aktu, ko vadīja Kanatas katoļu draudzes prāvests — nodaļas kapelāns K. Pudrūks. Pulka komandieris V. Zarāns noturēja plašu runu par Latvijas atbrīvošanu un atjaunošanu. Jaunās aizsardzes sveica pulka komandieŗa palīgs J. Samiņš, kam pieder lieli nopelni pulciņa noorganizēšanā, tautskolu inspektors J. Seilis u. c.

* 16. martā Rēzeknē ieradās aizsargu štāba apmācības daļas priekšnieks kapt.-ltn. I. Ķikulis, lai noslēgtu Rēzeknes aizsargu pulka komandieŗu-instruktoru militāro apmācību kursus, kuŗos piedalījās 97 komandieri.

Pēc apmācības kursu pārbaudes, pie 9. Rēzeknes pulka mītnēm notika aizsargu parāde, kurā piedalījās arī vietējā garnizona priekšnieks ar citiem augstākiem virsniekiem.

Kā atzinību kursu vadītājam kapt. Leitim un viņa palīgiem vltn. Puram un ltn. Auniņam kursanti pasniedza balvas.

* Rēznas pulciņa aizsardzes nolēmušas sanāksmes noturēt pēc kārtas katras aizsardzes mājās. Šādā ceļā aizsardzes grib savā starpā tuvāk iepazīties, lai gūtu labāku sadarbību un tuvākas attiecības.

* Maltas aizsargu nodaļa uzsākusi priekšdarbus aizsargu nama būvei Borovājā, kur zemi šim nolūkam piešķīrusi vietējā pašvaldība. Pasākumā līdzdarbojās visa sabiedrība. Tā Kultūras veicināšanas b-bas nodaļa ziedojusi Ls 420,—. Patlaban tiek vākti ziedojumi uz listēm.

18. Daugavpils pulks.

* Pulks 16., 17. un 18. februārī sarīkoja Sakaru bataljona telpās fiziskās audzināšanas kursus, kuŗus sekmīgi beidza 30. personas.

* Pulka kārtējā virsnieku sanāksme notika š. g. 3. martā pulka mītnē. Tika pārrunāti daudzi svarīgi jautājumi, kuŗu dzīvē izvešanai, sakarā ar jauniem apstākļiem mūsu valstī, pulka kom. D. Silavs visus aizsargu virsniekus un aizsardžu pulciņu priekšnieces aicināja nākt ar lielu apņemšanos — darīt itin visu, ko vien latvietis ir spējīgs, lai godam piepildītu mūsu tautas vadoņa K. Ulmaņa uz aizsargiem liktās cerības. Pulks nolēma š. g. 16. jū-16. jūnijā, sarīkot 15. gadu pulka pastāvēšanas svētkus. Kā vienu no svarīgākiem jautājumiem parrunāja, ka aizsargiem jābūt tiem, kuŗi ierosinātu un izvestu uz laukiem daudzu radniecisku biedrību apvienošanu.

Par pulka kultūrālo darbību sniedza pārskatu pulka kult. daļas vadīt. Kalniņš, par sportu — fiz. audz. instruktors Ķergalis.

Tiek ievēlēta pulka goda tiesa, revīzijas komisija un mītnes valde.

Nolēma rīkot dažādus kursus — kā ieroču pārziņu un grupu komondieŗu kursus.

Par aizsardžu darbību sniedza ziņas pulka vecākā aizsardze H. Legzdiņš.

Apspriedē piedalījās 85 aizsargu komandieri un pulciņu priekšnieces.

Plkst. 17 Valsts ģimnazijas telpās notika pulkv. Kalpaka piemiņas akts, koncerts un kalpakieša Daugavpils apgabaltiesas pr-ja Kociņa referāts „pulkv. Kalpaka bataljona nozīme valsts tapšanas vēsturē“.

* Februārī Krustpils pilsētas aiz. nodaļa sarīkoja mājturības kursus, kuŗus sekmīgi beigušas 8 aizsardzes.

* Līvānu pilsētas aizsargu nodaļa martā rīkoja menesi ilgus sanitāros kursus — pulka ārsta Dr. Neidera vadībā.

Nodaļai pilsētas valde piešķīrusi zemi aizsargu nama būvei.

* Krustpils pag. Jaunāru māju lauksaimnieki Anna un Valters Šnornieki pag. svētdienā Krustpils pag. aizsargu nodaļai uzdāvināja zemes gabalu, platībā ap 4000 kvadrātmetru, šautuves ierīkošanai.

Aizsargi, ar nod. pr-ku J. Kalniņu priekšgalā, Annai un Valterim Šnorniekiem izteikuši sirsnīgu pateicību.

Dzelzceļu pulks.

* 10. februārī notika Skrīveŗu kultūras biedrības namā, Dzelzceļu aizsargu Skrīveru nodaļas izrīkojums, ar loterejiu - allegri un kino izrādi „Tautas dēls“ divos seansos — dienā un vakarā.

Loterejā nodaļas aizsardzes veikli dalīja vinnestus laimīgiem. Vinnesti bija gan pašu darināti, gan ziedoti — vērtībā prāvi.

* Dzelzceļu aizsargu pulka Madonas nodaļas sarīkojums Pļaviņās 16. martā bija pulcinājis apmeklētāju skaitu, kādu Pļaviņu izrīkojumu telpas reti piedzīvojušas. Uzveda M. Priedulājas lugu „Dzimtenes dziesma“, Zemnieku drāmas aktieru izpildījumā.

Apmeklētāji nedalītā uzmanībā nonoklausījās Iekšl. min. lektora P. Norviļa referātu par pilsoņu pienākumiem atjaunotā Latvijā.

* Ventspils dzelzceļu aizsargi svētdien, 17. martā, dzelzceļnieku kluba telpās, nodeva svinīgo solījumu atjaunotai Latvijai. No Rīgas uz svinīgā solījuma parakstīšanas aktu bija ieradies Dzelzceļu aizsargu pulka kom-ŗa palīgs, kapt.-leitn. Grīvāns, kuŗš norādīja uz motīviem, kas likuši aizsargu svinīgajam solījumam dot jaunu tekstū. Vakarā kluba telpās aizsardzes bija klājušas vakariņu galdu.

Zināt gribēt, mācēt gribēt, stipri gribēt.

Generālis P. Radziņš.

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

E Blanks. Tautiskās vienības ideja. Pagalma izdevums.

Mūsmāju kosmopolītiem bija no liela svara noniecināt un nonievāt tautisko kustību un jo sevišķi tautiskās vienības ideju. Tamdēļ arī viņi šo kustību un ideju savos rakstos un mācībās uzskatīja kā „pagātnes rēgu" un katru, kas iedrošinājās šim uzskatam nepievienoties, apzīmēja par atpakaļrāpuli. Vajadzēja lielas izturības un gribas spēka nesenos laikos runāt par nācionālismu un strādāt pie tautiskās vienības idejas izkopšanas tautā, bez kā nebija domājama kustība, kuŗa tik noteikti padzina svešos latvju tautas patiesam garam kosmopolītus. Jau 1919. gadā J. Krodznieks rakstīja, ka tautiskais laikmets it nemaz vēl nav beidzies, un, pateicoties Latvijas patstāvībai, pārņems visas ļaužu šķiras un iegūs ar laiku īpašu zināmu noteiktību un stingrību. Ka tautiskam laikmetam tiešam ir bijis nepārtraukts turpinājums, īsā, bet kodolīgā apskatā pierāda E. Blanks nesen iznākušā grāmatā.

„Mūsu paaudzi var nosaukt laimīgu, jo mēs esam pārdzīvojuši un pašlaik pārdzīvojam laikus, kas savā notikumu bagātībā, varonīgās cīņās un plašajā darbībā tālu pārspēj to, kas lēni plūdis agrākajos gadu simtos. Nevien latvju zeme, bet visas pasaules kontinenti ir paslaik padoti milzīgām polītiskām un sociālām pārveidībām, kas skaŗ pašas būtības pamatus. Mēs atrodamies tādā attīstības stāvoklī, kas ir izeja lielājai nākotnei, cilvēces nezināmai rītdienai. Un šo izeju pētīs vēsturnieki un mūsu nākamās paaudzes apbrīnos mūsu laikmeta daudzveidību?" Šos vārdus E. Blanks liek savas grāmatas sākumā un šie vārdi un uzskats ir autora prizma, kuŗā sadalās mūsu tautiskās kustības sākuma laiks un viņa varoņu darbi. Dziļa un liela ir E. Blanka ticība latvju tautas spēkam un noteikta pārliecība ir viņa vārdos, ka „to varēja tikai latvieši un neviens cits". Apskatot mūsu tautas vienības idejas sākumus, autors uzsveŗ, ka vadoņu panākumi un tautas vienības idejas nostiprināšanās bija iespējami tikai tamdēļ, ka visos grūtumos un likstās latvju tautas dvēsele bija palikusi balta un nesamaitāta. Un šī tautas dvēsele bija arī atsaucīga, kad to modināja darbam spējīga, ideālu bagāta vadība. Šos divus faktorus autors dibināti uzskata par pamatiem ikvienai atdzimšanas kustībai un pie šī uzskata arī pieturas savā darbā. Šis uzskats ir vispirms izteikts no Kronvalda Ata, kuŗš bez tam vēl uzsvēris „latvju tautas krietnāko dēlu" goda turēšanu, kas tik ačgārnā veidā tika piekopts vēl ļoti nesenos laikos. Cik šī autoritātu graušana no dažādām pusēm bija noziedzīga pret tautas vienību, to mēs redzējām un izjutām paši un varam pilnīgi pievienoties E. Blanka uzskatam, ka vienības un uzticības ideju nostiprināšanās tautā bija mūsu atmodas kustības spēks, bet to panīkšana tās nespēks. Un gluži loģiski un dibināti autors aizrāda, ka mūsu dienu nacionālā atdzimšana ar savām idejām saistīta dziļām saitēm ar mūsu pirmo tautas atmodas laikmetu un tā vadoņiem. Tamdēļ arī mums būs saprotami autora citējumi no Vidzemnieka — Kaudzītes Reiņa 1879. gada raksta par tautiskās kustības izmantošanu savtīgiem nolūkiem. Autors negrib uzsvērt, ka tas būtu nepieciešams atribūts arī mūsu laikam, bet viņa citējums ir ievērības cienīgs un biedinošs mūsu sabiedrībai, ka jaunais laiks prasa ne tikai vārdus vien.

Labi pārzinot apskatāmo laiku, E. Blanks nekautrējas atsegt arī šo laiku vājo pusi. No kļūdām mācāmies un tamdēļ ļoti apsveicami, ka autors spilgti izcelis mūsu astoņdesmito gadu vadoņu kļūdas un noteļojis tā laika sabiedrību. Šo laiku E. Blanks nosauc par pelēkas prozas gadiem latvju sadzīvē, jo Kronvalda — Auseķļa paceltais sarkani - balti - sarkanais karogs bija nolaists pusmastā . . . Un, kad šai laikā nāca vētra, nebija vadoņu, kas spētu vētrai pretimstāvēt, kas varētu tautas vienības skaldīšanu novērst. Nebija vadoņu, kas tautai atdarītu acis, kas atmaskotu viltus mācību, kuŗas pamatā bija tik rupjas kļūdas, kā piemēram mūsu zemnieku dabīgo tieksmju neatzīšana pēc sava stūrīša zemes, bet tos tautas vienības aizstāvjus, kas iedrošinājās stāties pretim, ņēma cīņu krustugunīs vispirms. Tas bija vajadzīgs, jo tauta bez vadoņiem palika tikai bars, kuŗu bija viegli vadīt un uzmesties savukārt par vadoņiem. E. Blanks liecina, ka „latviešu sabiedriskās domas vēsturē nav otra tāda laikmeta, kas idejiskā cīņā pret pretinieku būtu lietojis tik prastus cīņas paņēmienus, kādus lietoja pret grimstošo tautiskās kustības vadību", pie kam šie artiķeļi reti kad rakstīti skaidrā prātā.

Viss šis garīgi tukšais, bet mūsu tautas vienībai un spēkam tik dārgi maksājošais laiks bija sācies deviņdesmitajos gados un četrdesmit gari gadi (1894. — 1934.) bija vajadzīgi, lai šos murgus mēs beidzot varētu pārvarēt.

Nobeidzot E. Blanka visai vērtīgā darba apcerējumu, atzīmēsim viņa vārdus (30. lappusē): „cerību nepiepildīšanās ir tikai reālpolītikas nāve, nacionālām un reliģiskām strāvām tā ir mūžīgās dzīvības avots, no kuŗa izslāpušas dvēseles smeļ sev veldzi."

Autors ir piegājis mūsu pirmai tautas atmodai, kā pie avota un no tā ir smēlies dzīvinošu veldzi jaunajam laikam.

Atzīmējams N. Strunkes glītais vāks. **R. Osis.**

„Izglītības Ministrijas Mēnešraksts"

1935. g. 1. Nr. Saturā, starp citu, doc. J. Bērziņa raksts — Kur notika saules kauja1236 gadā?—

1236. gada 22.sept. kaujā pie Saules lietavji sakāva vācus. Kaŗaspēka atliekas bēga uz Rīgu caur Zemgali un zemgaļi apkāva lielu daļu no bēgļiem. Tuvojās šī notikuma 700 gadu atceres diena. Līdz ar to rodas vajadzība noskaidrot, kur īsti šī kauja notikusi. Vēsturnieku domas dalās. Vācu vēsturnieki domā, ka kauja notikusi pie Vecsaules, netālu no Bauskas. Poļu vēsturnieki turpretī domā, ka kauja notikusi pie Šauļiem Lietavā. Ziņas par kauju pie Saules var atrast daudzās kronikās, kas rakstītas Līvonijā, Prūsijā, Lietavā un Krievijā. Bet kaujas vietas nosaukums minēts tikai trijās kronikās un pēc šiem nosaukumiem kaujas vieta nosaukta i par Sauli, i par Šauļiem. Doc. J. Bērziņš saistošā rakstā apskata abas varbūtības un uz pārliecinošu slēdzienu pamata secina, ka kauja pie Saules nenotika pie Vecsaules, bet Šauļu apgabalā, Žemaitijā. Vācu kaŗaspēks Žemaitijā iebruka caur Kursu, vai zemi starp Skrundu un Zemgali. Pēc tam, iedams caur Šauļu apgabalu, vācu kaŗaspēks iespiedās dziļi Žemaitijā, laupīdams, dedzinādams, postīdams. Vācu kaŗaspēka uzdevums bija satriekt Žemaitiju, lai nodrošinātu Livonijas vācu kolonijas eksistenci ar spēku papildinājumiem pa cietzemi. Bet tas neizdevās. Žemaiši uzbruka, ielenca un sakāva vācu kaŗaspēku Šauļu apgabalā, kad tas devās jau uz mājām. Bēgļi no kaujas devās uz Rīgu caur Zemgali. Zemgaļi jau no 1219. g. ir sabiedrībā ar lietavjiem pret vāciem. Tamdēļ arī zemgaļi uzbruka bēgļiem un tos apkāva. Zemgalieši pašā Šauļu kaujā nepiedalījās.

Šauļu kaujas varonis, šķiet, bijis Vīkints. Par Mindaugu šinī kaujā avoti klusē.

„Burtnieks" 1935. g. 3. Nr.

Prof. R. Vipers — Dzimtbūšanas izcelšanās un attīstība Vidzemē. Nostāsti par kaut kādu sensenu dzimtbūšanas izcelšanos ir tikai maldi un pat vēl vairāk — ir apzināts viltus. Dzimtbūšana cēlusies pavisam nesenos jaunos laikos. Līdz pat četrpadsmitā gadsimta beigām Baltijā nav nekādu pazīmju, kas liecinātu par zemnieku piecietināšanu pie zemes. Un, tāpat, nav arī pazīmju par muižniecību, nav vārda „Adel", nav bruņinieku, kas nodotos lauksaimniecībai. Tas redzams no ievērojama tā laika dokumenta „Liefländisches Ritterrecht". No tā redzams, ka bruņiniekam nav daļas gar zemnieka saimniecību, bet gan tam jāpilda virsbīskapa (zemes valdnieka) uzdevumi un, pa lielākai

„Nameja gredzena“ izrādes aina.

daļai, jābūt zirga mugurā. Zemnieki saimnieko pilnīgi patstāvīgi. Par klaušām un iešanu kungu gaitās nekas nav dzirdams. Ja bruņinieks nonāk parādos, tam tiek atstāts tikai tik daudz zemes, lai viņš, pret stabu atspiedies, varētu uzlekt zirgā. Zemnieku zeme ir neskaŗama un „Liefl. Ritterrecht'ā“ teikts, ka bruņiniekam aizliegts ielausties ciema nožogojumā un piesavināties zemnieka zemi. Pa zemnieka zemi aizliegts jādelēt, lai tie būtu kas būdami. Tādi ir nicinātie viduslaiki. Bet astoņpadsmitā gadusimta vergu turētājiem citētais dokuments kļūst ļoti neērts, — tas esot neskaidrs un nepilnīgs, jo tur nav ne pušplēsta vārdiņa par muižniecību, klaušām un dzimtbūšanu. Dzimtbūšana radusies uz jauno laiku sliegšņa un tās spilgtākā izpausme atrodas Baltijas jūŗas dienvidos un austrumos. Tās izcelšanos sekmējuši tirdzniecība un muižniecības pacelšanās. Rūpniecības zemēm vajaga labības ievedumu. Ar tirdzniecības pastiprināšanos pastiprinās arī zemes apstrādāšanas intensīvitāte lauksaimniecības zemēs. Šinī laikā tad arī bruņniecība sagrābj savās rokās zemnieku zemes. Muižniecības kārtā tiek iecelti nekautrīgākie zemju piesavinātāji un uzpircēji. Tiem pavisam nav nekādu sakaru ar krustnešiem, uz kādu radniecību mēdz atsaukties. Arī tā laika bruņinieki ir slikti kaŗotāji, jo iebrucējus atvaira no zemes robežām ne bruņinieki, bet algots kaŗaspēks (Pletenberga kaŗaspēks). Ar zemes sagrābšanu savās rokās, pacēlās jautājums par lētu darba spēku un pārkāpjot „Liefl. Ritterrecht'a“ noteikumus, lielais zemes īpašnieks iebrūk zemnieka ciemā un piespiež to slēgt savu nebrīvības, resp. klaušu līgumu un pamazām nonākt pilnīgā verdzībā. Raksta turpinājums nākošā numurā.

„Kadets“ 1935. g. 1. Nr.

Ar šo numuru „Kadets“ atzīmē savu piecdesmito, kas jāatzīst par atzīmēšanai ievērojamu sasniegumu. **„Kadets“** sācis savas gaitas kā mūsu kaŗa skolu beigušo virsnieku apvienības žurnāls un savās gaitās pulcinājis ap sevi gan jaunāko, gan arī vecāko virsnieku saimi. Dziļi patriotiskais saturs no pat pirmā numura liecina, ka „Kadets“ ir gājis jau no pašām pirmām dienām noteiktā virzienā un bijis un ir tagad noteikts savās gaitās. Lai labākās sekmes turpmākā darbā.

R. Osis.

„Nameja gredzens“.

Katram latvietim mīļo un sirdij tuvo varoni un viņa cīņu laiku A. Grins ietērpis krāšņā romānā. Romāna varonis ir gaišais latvju zemnieku ķēniņš ar vārpu vaiņagu galvā. Lai Nameja (jeb kā vēsturnieki un valodnieki saka Nameisis) pēcteču laiku un tēlus rādītu skatuves darbā, jāpārvar daudz grūtību. Ja atmet vēlēšanos redzēt katrā skatuves tēlā tā laika atspulgu, ja pieiet drāmatizējumam kā romāna darbības pārnesumiem uz skatuves, lai reālāki izjustu dzīvu vārdu un paša romāna darbību, tad V. Zonberga darbs Dailes Teātŗa rādījumā, jāatzīst par īsti teicamu.

Jau pati pirmā aina skatītājam liek nojaust drūmo laiku, kuŗā risinās drāmas darbība. Soda skats ir ciešanu un sāpju pilns un tas panākts arī bez atbaidošu sīkumu attēlošanas. Silenieku istabas skats veidots drāmatiskā kāpinājumā un tam pāri, kā visas drāmas leitmotīvs, parādas Namejs mirdzošā apgaismojumā. Sevišķi spilgtas baznīcas un Varšavas pils cietuma kameras ainas. Krāšņa ir Zamoiska pilsaina. Arī par pārējām ainām jāliecina, ka tās pārliecinoši veidotas un viņām skatuviski labs atrisinājums.

Aktieŗu spēle lieliska un katrs par sevi tie izveidojuši dziļi atmiņā paturamus tēlus. Sevišķi izceļas K. Veics (Skūmants), A. Filipsons (Gaidis), K. Pabriks (Kaspars), H. Zommers (Radziviļs), L. Bērziņa (Marija Mnišek), R Birzgalis (Zamoiskis), E. Zīle (Mnišeks), E. Mačs (Gundars).

J. Munča dekorācijas — izteiksmīgas. Ar maz līdzekļiem, bet to apzinīgā novietojumā un apgaismojumā, panākts pilnskanīgs kopiespaids.

Patīkami B. Zosāra mūzikālie starpainu veidojumi un jautri un nebēdīgi skan poļu dejas un dzīru dziesma.

„Nameja gredzena“ izrādes aina.

Īpatna un latviska J. Kalniņa komponēto tekstu mūzika un tās beigu izskaņa viz gaišā priekā ar dziesmu brīvai Latvijai.

Ar „Nameja gredzena“ inscenējumu Dailes Teātris veicis lielu un atzīstamu darbu. Dziļi patriotiskais saturs, pagātnes vareno cīņu laiks, apspiestās tautas brīvības ilgas un izmisuma mēģinājums nokratīt svešinieku jūgu, liek latvietim, skatoties drāmā, straujāk pukstēt sirdij. Bez tam, drāma arī citādā ziņā ierosina skatītāja domas, jo mūžam atkārtotie 700 verdzības gadi dabūn savu dalījumu un atļauj ticēt, ka brīvības ilgas latvju tautai nav glabātas klusībā vien, bet lauzušās arī uz āru, lai nokratītu ienīstās važas, kuŗās tautu sakala tās nevienprātības dēļ.

A. Grīna romāns „Nameja Gredzens“ rakstīts ar kvēlu ticību latvju tautas spēkam un izturībai un viņa darba varenums šalc pret skatītāju ik ainā, ik tēlā uz skatuves. Ieteicam visiem apmeklēt „Nameja Gredzena“, kā liela patriotiska uzveduma, izrades.

R. Osis.

A. Kroders.

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

Valsts budžets pirmo reizi pieņemts laikā.

28. marta sēdē ministru kabinets pieņēma valsts budžetu 1935./1936. saimniecības gadam, sabalansētu uz 150.975.099 latiem, ar nelielu atlikumu. Valsts uzņēmumu budžets pieņemts ar 109.854.015 latu lielu peļņu. Pirmo reizi, kamēr Latvija pastāv kā valsts, budžets ir pieņemts laikā, lai ar 1. aprīli normāli varētu sākties nākošais saimniecības gads. Agrāk bija reizes, kad budžetu pieņēma jūnijā un pat jūlijā, kad nākošais saimniecības gads jau bija krietni iesācies. Pats par sevi saprotams, ka tādā gadījumā nevarēja būt runa par daudzmaz noteiktu kārtību saimniekošanā. Kā var saimniekot, ja jūlijs jau klāt, bet vienas vai otras valsts iestādes vadītājam nav ne jausmas, vai budžetu pieņems tādu, kādu attiecībā uz sevi iesniedzis iestādes vadītājs. Tagad šādām nejaušībām un nenoteiktībai ir darīts gals. Saimniekošanā radīta kārtība.

Bez tam, — un tas ir vēl svarīgāk, — tagad taču valdībai un arī katrai atsevišķai valsts iestādei ir iespējams uzstādīt daudzmaz skaidrākus budžeta mērķus, ir iespējams domāt par plašāku nodomu sistēmatisku dzīvē izvešanu. Nav vairs budžetam jāiet cauri politisko partiju un minoritātu grupu sastādītām komisijām. Valdība ir pilnīgi brīva no gluži specifiskās „budžeta politikas“ iespaidojumiem, kas izpaudās tā saucāmā „govju andelē“, kad budžeta debatu laikā katra grupa un partija, un ļoti bieži pat gandrīz katrs atsevišķais deputāts, uzmācās ministru prezidentam un atsevišķiem ministriem ar savām prasībām un interesēm, kuŗu ievērošana daudzreiz tika nostādīta kā valdības krišanas vai palikšanas iemesls. Nemaz nerunājot par to, ka budžets bija kļuvis par partiju un deputātu izrēķināšanās un atriebšanās ieroci, un budžeta debātu laikā drebēt drebēja vai puse no visiem valsts ierēdņiem.

Budžets bija viss, tikai ne nākošā saimniecības gada finančiālais plāns, kādam tam jābūt un par kādu tas ir kļuvis tagad, vai, kā savā runā sakarā ar jauno budžetu teica finanču ministrs L. Ēķis, „budžets būvēts uz pilnīgi reāliem pamatiem“. Lasot finanču ministra runu, dabūjam ciešu pārliecību par lietišķu un rūpīgu valsts līdzekļu izlietošanu un nav vairs sakarā ar budžetu jādzird negantā demagoģija, pārsolījumi, kas budžetu pārlādēja ar tā saucamiem „politiskiem budžeta posteņiem“. Budžets aptveŗ gādību par visām iedzīvotāju grupām, par kuŗām ir vienlīdzīgi gādāts reālo iespēju robežās.

Mēs esam uz jauna ceļa, — skaidra, lietišķa, objektīva valsts saimniecības ceļa.

Muitas pazeminājumi Latvijas ražojumu eksporta sekmēšanai.

Labākā budžeta un vispāri valsts saimniecības politika mums devusi iespēju, ka valdība varējusi patērētāju labā pamazināt dažas muitas. Pazeminātas dienvidus augļu, stikla izstrādājumu, dažu mašīnu muitas u. t. t. Dažu preču (piem. ārzemju dzērienu) muita pazemināta ar nolūku paplašināt Latvijas eksportu uz tām zemēm, no kuŗām Latvijā ievedīs preces ar pazemināto muitu. Pazemināta arī dažu tādu preču muita, kuŗas gan ražoja Latvijā, bet ar ievestām izejvielām un no kuŗu pārdošanas mūsu tirgū labums bija tikai dažiem atsevišķiem cilvēkiem. Turpmāk šādas preces ielaidīs no ārzemēm.

Ļoti svarīgs patērētāju labā ir valdības brīdinošais norādījums, ka valdība pazeminās muitas un ielaidīs ārzemju preces tajās nozarēs, kur fabrikanti spekulātīvi uztura augstas cenas ,kuŗām nav nekāda pamatojuma. Patlaban šāds brīdinājums izdarīts pazeminot stikla izstrādājumu muitas. Bet turpmāk tas var tikt attiecināts uz kuŗu katru nozari, kur sāktos spekulācija uz patērētāju interešu rēķina.

Tā tad patērētāju aizsardzība un gādība par mūsu ražojumu eksporta paplašināšanu ir vadījusi valdību pie muitas tarifa grozījumu izdarīšanas. Bet šādi grozījumi būtu pilnīgi neiespējami, ja valsts saimnieciskā politika nebūtu uzkrājusi līdzekļus, kas darīja iespējamu grozījumu izvešanu.

Likums, kas vērsts pret spekulantiem.

Lai visu saimniecisko dzīvi darītu stabilāku, veselīgāku un noteiktu aprēķinu spējīgāku, valdība negādā par eksportu vien un par vietējo patērētāju aizsardzību, bet arī par labu ieradumu un tikumu nodibināšanu tirdzniecībā un rūpniecībā, lai nebūtu mums jāpiedzīvo Falka u. c. tml. lietas. Tādā nolūkā ir izdots likums par valūtu un ārējo tirdzniecību, stingri nosakot, ka ārzemju maksājamo līdzekļu un prasījumu ārzemju valūtā iegūšana un atsavināšana atļauta tikai Latvijas bankai un kreditiestādēm, kuŗas ir uz to pilnvarojusi Latvijas banka. Stingri arī noteikts, ka tiem, kas saņem ārzemju valūtu, tā ir zināmā kārtībā jānodod Latvijas bankai, līdz ar to nosakot valūtas komisijas regulējošās tiesības. Tālāk paredzēti sodi par šo noteikumu neievērošanu. Sodi

sniedzas līdz cietuma un bārgiem naudas sodiem, pat līdz desmitkārtīgam sodam no summas, kas neatļauti izlietota.

Šāds likums izskaudīs no saimnieciskās dzīves tā sauc. melnās biržas netikumus, padarīs veselīgāku saimniecisko dzīvi un pacels arī uzticību pret to kā Latvijā, tā ārzemēs.

Strādnieka labā.

Uzlabojoties saimnieciskās dzīves apstākļiem, kļūst labāki arī strādnieka materiālie u. c. apstākļi. Bet strādnieka dzīvi nevar, kā agrāk tas bija, atstāt interešu dabīgās izkārtošanās ziņā, jo sociāli un financiāli strādnieks ir vājākais šajā interešu cīņā. Tādēļ valsts ar sociālo likumdošanu kārto strādnieka attiecības ar viņa darba devēju, lai arī strādnieks justos kā brīvs un likuma sargāts cilvēks savā valstī.

Jaunā Latvijas valdība ir jau daudz strādnieku labā darījusi un katra nākošā diena nes arvien jaunus strādnieka dzīves uzlabojumus un atvieglojumus. Minēsim pāris faktus no pagājušā mēneša: 28. februārī valdība nolēma atļaut tautas labklājības ministrijai izsniegt tiem uz laukiem dzīvojošiem ģimenes cilvēkiem 100—200 ls aizdevuma uz 4 gadiem, bez %%, iedzīves un inventāŗa iegādei, kuŗi caur centrālām lauksaimniecības organizācijām pirmo reizi līgst par ģimenes laukstrādniekiem; dot brīvu ceļu salīgšanai pie saimnieka un atpakaļ, kā arī brīvu pārcelšanos ar ģimenēm un iedzīvi uz darba vietu; laukstrādnieku ģimenēm, kas pirmo reizi nostrādājušas pie viena saimnieka ne mazāk, kā gadu, izsniegt vienreizīgu pabalstu 25 ls par katru ģimenes locekli, kas dzīvo ar viņu ne mazāk, kā gadu, ar to dzēšot daļu no aizdevuma.

Tā tad strādniekam dota iespēja saņemt aizdevumu un to atdot nevis naudā, bet ar krietnu darbu un uzvešanos.

Tas darīts kā darba tikuma pacelšanai, tā arī, lai sekmētu pilsētnieku pāriešanu uz lauku darbiem, kas, tāļāk ņemot, samazinātu ārzemju strādnieku ievešanu, ietaupītu valūtu u. t. t. 4. martā satiksmes ministrs Einbergs izdevis rīkojumu, ka laukstrādnieki, braucot uz darbu, bauda 75% dzelzceļa tarifa pazeminājumu.

Šogad būs organizēta 5000 trūcīgo pilsētnieku ģimeņu bērnu novietošana uz laukiem, dodot par brīvu ceļu un ārstēšanu. Bērnus nodos tikai nevainojamās ģimenēs, kur bērnu aizsardzība ir nodrošināta.

Ievadīta arī gādība par strādnieku kultūras interesēm. Tādā nolūkā ar Nacionālo teātri panākta vienošanās par 5 izrādēm strādniekiem, sniedzot viņiem vērtīgu drāmatiskās mākslas ražojumu izlasi. Šim solim sekos nākošie. Tāpat nepārtraukti rit strādnieku sporta un arodorganizāciju izbūve. Un vistuvākā nākotnē paredzama darba kameras nodibināšana, speciāli strādnieku arodniecisko interešu aizsardzībai.

Paredzama arī sociālo likumu pārstrādāšana, lai strādnieku apdrošināšana būtu vienotāka un lai vairāk iegūtu paši apdrošinātie strādnieki. Bez tam šo pārstrādājumu nolūks ir — panākt izlīdzinājumu starp apdrošināto strādnieku stāvokli pilsētās un uz laukiem, ievērojami uzlabot lauku strādnieku apdrošināšanu, kas vispāri padarīs noteiktāku lauku strādnieka stāvokli un ļoti drīzi viņam vairs nebūs viļinājuma doties uz pilsētu, kur — „viss ir labāk, kā uz laukiem", kaut tā ir tikai maldu iedoma.

Iedzīvotāju pieaugums Latvijā — niecīgs.

Kā visā mūsu dzīvē atjaunotā Latvija ir radījusi dziļas un tāļu nākotnē tvertas pārmaiņas, tā tam jānotiek arī attiecībā uz mūsu zemes iedzīvotāju stāvokli. Šajā ziņā mēs esam ārkārtīgi daudz nokavējuši. Taisni liktenīgi atskanēja brīdinošais salīdzinājums lauksaimnieku nedēļā, ka pirms 100 gadiem Somijā, Dānijā un Latvijā iedzīvotāju skaits bijis vienāds, bet tagad Latvija palikusi vairāk kā pustrešas reizes atpakaļ. Iedzīvotāju problēma liek mums daudz, ļoti daudz padomāt. Te jāatrod kā no valsts puses, tā arī sabiedrības pašdarbības ceļā jaunas iespējas nodrošināt mūsu zemes iedzīvotāju pieaugumu. Varbūt vienam tādam sabiedrības pašdarbības veidam pamatus licis I. Liepājas kājnieku pulka komandieris pulkvedis J. Ezeriņš, no sava pulka atsūtīdams ministru prezidentam ziedojumu par labu trūcīgām daudzbērnu ģimenēm. Tad tikai šis fonds ir jānodibina kā pastāvīgs institūts, un viņa uzdevums varētu būt arī vispāri iedzīvotāju problēmas izpētīšana, dzimstību vairošanas jautājumu iztirzāšana u. tml.

Jo Latvijā tagad saskaitīti tikai 1.944.933 iedzīvotāji, bet Dānijā 3.434.000 un Somijā — 3.452.000. Mūsu pieaugums pēdējos 5 gados ir tikai 44.888 cilvēku, pie kam daži novadi rāda pat iedzīvotāju skaita samazināšanos.

Bez tam pēdējai ļaužu skaitīšanai ir arī vēl cita nozīme. Partiju laikos, kad valdība bija pilnā mērā atkarīgas no dažādām tautību grupām, mūsu zemes iedzīvotāju skaits nacionālā ziņā bija vienkārši samelots un mazāks, nekā patiesībā i latviešu skaits. Šis nožēlojamais fakts jāliek kā smaga apsūdzība uz bijušo laiku atbildības.

Šī notikusē skaitīšana atklās mums daudz pareizāku zemes iedzīvotāju ainu. Un tagad mēs varēsim iegūtos datus pētīt kā daudz objektīvāku faktu rindu, līdz ar ko arī slēdzieni par nākošo rīcību būs dibināti vairāk uz patiesības un tādēļ būs reālāki, ar dzīvi saskanošāki. Un mēs varēsim uzstādīt pareizu iedzīvotāju politiku.

Lauksaimniecības kameras.

Šī svarīgā likuma uzdevums ir apvienot lauksaimniecības darbu, vadīt to no viena centra, izskaužot dārgi maksājošo un darba panākumus mazinošo parallēlismu agronomiskā palīdzībā u. c. lauksaimnieciskās kultūras veicināšanas darbos. Svarīgākais lauksaimniecības kameras uzdevums būs pārstāvēt lauksaimniecības intereses valsts un visās publiska rakstura iestādēs; pētīt lauksaimniecības apstākļus, izstrādāt un apspriest ierosinājumus un priekšlikumus lauksaimniecības veicināšanai; uz valsts un pašvaldības iestāžu pieprasījumu dot atsauksmes par lauksaimniecības vajadzībām; izdot un izplatīt lauksaimniecības literatūru, kā arī publicēt izmēģinājumu un pētījumu

rezultātus; organizēt un vadīt lauku saimniecības dažādo nozaru agronomisko palīdzību; rīkot apspriedes un kongresus; ierosināt priekšlikumus par lauksaimniecības ražojumu standarta kvalitātes normām un iesaiņojumiem; gādāt par lauksaimniecības ražojumu eksporta kārtošanu; rūpēties par lauksaimniecības ražošanas pieskaņošanu dabas un ekonomiskiem apstākļiem, kā arī izdot lauksaimniecības veicināšanas un izkopšanas nolūkos saistošos noteikumus un rīkojumus; veicināt lauku mājrūpniecību u. t. t. Kamera padota zemkopības ministram. Jau iecelts kameras priekšsēdētājs un ģenerālsekretārs, ar ko kamera jau iesākusi darboties, būdama jau otra svarīgo sociālo grupu pārstāvniecības iestāde blakus jau strādājošai tirdzniecības un rūpniecības kamerai.

Kameras darbs iedalīts pavisam 12 nodaļās, no kurām katrai savi plaši uzdevumi. Nodaļas iedalītas šādi: 1. saimniecības nodaļa; 2. zemkopības nod.; 3. lopkopības nod.; 4. ekonomiskā nod. (tirgus pētīšanai, preču standartu nodibināšanai u. tml.); 5. darba nod. (darba spēka pētīšanai, darba apstākļu uzlabošanai u. tml.); 6. kopdarbības nod.; 7. mazpulku un jaunatnes audzināšanas nod.; 8. dārzkopības un biškopības nod.; 9. techniskā un labierīcību nod.; 10. meliorācijas nod.; 11. mājturības nod. un 12. zivkopības un zvejniecības nodaļa.

Ar lauksaimniecības kameras nodibināšanu paredzama ievērojama lauksaimniecības kultūras uzplaukšana un lauksaimniecības apstākļu uzlabošanās.

Valsts aizsardzības labā grozīti sodu likumu noteikumi.

Lai nodrošinātu visu augšminēto nodomu mierīgas realizēšanas iespēju kā sociālās likumdošanas, kultūras, lauksaimniecības, vispār: saimnieciskās dzīves uzplaukšanas laukā, tad valdība ir gādājusi par pietiekošām garantijām, grozot sodu likumu noteikumus par dažādiem pārkāpumiem un noziegumiem, kas vērsti pret valsts vadību un drošību, jo apdraudēta valsts drošība apdraud arī visu valsts vadības darbu iedzīvotāju labā.

Ar jauniem grozījumiem vispirms ir precizēts to nodarījumu jēdziens, kas vērsti pret valsts autoritāti un valsts varu.

Sodu likumu 111. panta 1. punktā turpmāk uzaicinājums uz dumpīgu nodarījumu tiks sodīts, ja arī tas nesaturētu tiešu uzaicinājumu uz varas darbiem. 281. pants sodīs par nepatiesu ziņu un baumu izplatīšanu, kas var sacelt uztraukumu un nemieru, kaut baumu un ziņu izplatītājam nebūtu bijis apzināta nolūka.

Pastiprināta atbildība par valdības locekļu apvainošanu. Ar jauno 179. panta 1. punktu paredzēts cietuma sods par necienības izrādīšanu likumīgai varai, aizskarot karaspēku vai tā daļu un policiju ar acīmredzami nepieklājīgu izturēšanos. 179. p. 2. punkts paredz cietuma sodu par tādu pašu necienīgu izturēšanos pret aizsargu organizāciju vai tās daļām.

Attiecībā uz vainīgiem uz 69.—71. p. (dumpis pret valsts varu) un 87.—89. un 91. p. (valsts nodevība un spiegošana) tiesa var nolemt, ka notiesātiem atņemama visa viņu manta.

Ierobežota arī abortu iespēja.

Grozīta 31. panta 3. daļa, paredzot, ka ar ieslodzīšanu darba namā sodāmas personas, kas aiz huligānisma, liekēdības, slinkuma vai arodveidā aiz paraduma piekopj sodāmu nodarbību.

Šie grozījumi grib panākt, lai valsts vadības un ikviena valstij uzticīga pilsoņa darbs varētu noritēt netraucēti un mierīgi un nest augļus visas valsts un tautas labā. Šajos grozījumos ir ietverts arī svarīgais ģimenes jautājums (aborti) un jautājums par izlaidības, slinkuma un diedelniecības izskaušanu, lai tautā atkal augtu un augstu celtos darba tikums, ko bija sagandējis karš un revolūcijas un viss pēcrevolūcijas laiks, par kādu uzskatāmi visi Latvijas pastāvēšanas gadi līdz pag. gada 15. maijam, kas aizsvieda revolūcijas pamestos sārņus, svešos iespaidus un uzveda Latviju uz dabīgas, veselīgas attīstības ceļa.

T. Veicherts.

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

Pagājušā numurā apskatu noslēdzām ar vācu oficiālo atbildi uz Londonas konferences ierosinājumiem un priekšlikumiem, atzīmēdami arī to reakciju, kādu šī divkosīgā atbilde radīja pārējās Eiropas valšķu galvas pilsētās. Pret vāciem, kā krievi teica un uzsvēra, nostājās pie 70 proc. no mūsu kontinenta iedzīvotājiem. Šīs „spīdošās izolācijas“ priekšā vāci tomēr palikās domīgi un, atjēgušies, paziņoja. ka beidzot ir gatavi runāt par visu Londonas programmu viņas nedalītā un nešķirotā veidā, bet gribētu arī iepriekš apspriesties ar angļiem kā minētās konferences patronētājiem. Šinī sakarībā tad bija paredzams un arī norīkots Lielbritānijas ārlietu ministra sēra Džona Saimona brauciens uz Berlīni. Pēc šīs vizītes bija noliktas arī angļu lorda zīmogglabātāja Idena ceļojums uz Maskavu, Varšavu un Prāgu, nolūkā noskaidrot principiālos jautājumus, kas saistīti ar Austrumeiropas paktu. Bet pirms minētām angļu „turnejām“ tie speciāli ieradās Parīzē, lai vēlreiz kopīgi ar frančiem attiecīgi saskaņotu savus viedokļus.

Šai gludi ievadītajā darbā piepēši iemetās nevēlāms mezgls... Anglijas parlamentā notikās kaŗa budžeta apspriedes, un Makdonalda valdība, vēlēdamās attaisnot un pamatot pavairotos izdevumus bruņošanās vajadzībām, izlaida, tā sauc., „Balto grāmatu“, kas atsedz tos iemeslus, kādēļ Lielbritānija tagad spiesta vairot savu kaŗa floti, sauszemes armiju un stiprināt savu aviāciju. Visa vaina, kādēļ angļu nodokļu maksātājiem uzkrauta jauna financiāla un fiskāla nasta, krītot uz Vāciju, kuŗas slepenā, drudžainā bruņošanās raujot līdz arī citas valstis šai neprāta un sacensību virpulī. Sevišķi bīstams esot militārais gars, kuŗu „naci“ vadība po-

tējot un stiprinot vācu jaunatnē. Sakarā ar visu to, angļi pirmkārt oficiāli paziņo, ka tagadējā Vācija esot morāliski un materiāli atbildīga tai nedrošības stāvoklī, kāds diemžēl valda patreizējā Eiropā, un otrkārt — deklarē Lielbritānijas stratēģisko solidāritāti ar valstīm, kas atrodas dienvidos no Lamanšas kanāla un Ziemeļu jūras. Uz šo „Baltās grāmatas" publicēšanu vāci atbildēja... ar paziņojumu, ka valstskanclers Hitlers piepēši saslimis un tādēļ nevarot tik drīz pieņemt Londonas augsto viesi.

Šī „diplomātiskā slimība" un vācu vilcināšanās ar angļu ārlietu ministra pieņemšanu Berlīnē modināja parējā Eiropā dibinātas bažas un aizdomas, ka vāci grib izvairīties no iekļaušanās lojālā miermīlīgā sadarbībā ar citām valstīm. Tad Prūsijas ministru prezidenta ģen. Gēringa paziņojums, ka no 1. aprīļa Vācija, pretēji Versaļas mierlīguma noteikumiem, stāsies pie savas kaŗa aviācijas izveidošanas, vēl vairāk nostiprināja Eiropu pesimistiskā pārliecībā, ka uz vācu līdzdalību miera akcijā nevar daudz paļauties un rēķināties. Vācijas slepenā bruņošanās, miltārā rakstura darba klausšas u. c. brīdinoši fakti un apstākļi satrauca Francijas polītiku un pilsoņu prātus tik tālu, ka 15. martā Parīzes valdība saņēma no parlamenta piekrišanu kaŗa klausības laika pagarināšanai līdz 18 un pat līdz 24 mēnešiem.

Nākošā dienā, t. i. 16. martā no Berlīnes pienāca censācionāla ziņa, ka Hitlers pārtraucis savu slimības atvaļinājumu, ieradies galvas pilsētā un vācu ministru kabineta steidzīgā sēdē parakstījis famozo likumu par „Vācijas bruņoto spēku izbūvi", kas, atkal pretēji Versaļas mierlīguma priekšrakstiem, ieved Vācijā vispārējo, obligātorisko kaŗa klausību. Ar šo skarbo un kraso vācu žestu Versaļas mierlīgumam dots negants trieciens un belziens! Jā, kļūmīgas un dīvainas ir šī līguma gaitas, kuŗas tuvāki apskatīsim atsevišķā rakstā mūsu žurnāla nākošā numurā.

Angļi, franči un itaļi tūdaļ iesniedza Vācijai protesta notas, amerikāņu u. c. tautu sabiedriskā doma ar sašutumu vērsās pret mierlīguma saistību vienpusīgu laušanu, bet uz Francijas ierosinājumu notiksies šinī jautājumā Tautu savienības padomes sesija aprīļa mēn. vidū. Bez tam angļu valdība pieprasīja Berlīnei, vai viņa vēl ir ar mieru apspriest Londonas protokola priekšlikumus, kas ieteic ceļu, kā panākt un nodrošināt mieru un kopdarbību Eiropas valšķu saimē. Berlīne atbildēja ar vārdu „jā", sakarā ar ko sērs Džons Saimons un Idens izlidoja 24. martā uz Vācijas galvas pilsētu. Bet pirms šī brauciena notikās Parīzē Idena apspriede ar franču ārlietu ministri Lavālu un itaļu viceministri Suviču, nolūkā saskaņot angļu uzstāšanos Berlīnē ar franču un itaļu centieniem. Šai sanāksmē arī nolemts, ka pēc angļu atgriešanās no Berlīnes un pēc Maskavas, Varšavas un Pragas vizītēm sasaucama īpaša konference itāļu pilsētā Strēzā, lai lemtu par stāvokli, kāds radies sakarā ar vācu militārizācijas soli un ar angļu - vācu, angļu - krievu u. c. apspriedēm.

Sarunām, kas notikās Berlīnē starp angļiem un vāciem bija, protams, tīri informātīvs rakstūrs, lai noskaidrotu vācu turpmākos nodomus. Valsts kanclers Hitlers angļiem izteicies un paziņojis, ka vāci, pirmkārt, atbruņošoties tikai tādā gadījumā, ja arī citas valstis darīšot to pašu. Otrkārt, viņi esot ar mieru iekļauties vienīgi tādā miera paktu sistēmā, kuŗā neieietu Padomju Krievija. No šiem norādījumiem noskaŗams, ka Vācija piekristu, tā sauc., „gaisa Lokarno" līgumam rietumos, bet nekādā ziņā tā nesaistītos Austrumeiropas paktā, kuŗā, kā zināms, ieietu Krievija. Sakarā ar to, mums austrumeiropas nācijām iegaumējams tas zīmīgais apstāklis, ka mūsu zemju polītiskos un terrītoriālos statūtus vāci atļaujas apšaubīt un palikt zem jautājumu zīmes. Loģiskais saprāts tad uztiepj neatvairāmu secinājumu, ka jaunās Vācijas armija, viņas disciplīnā rūdītā jaunatne un militārizētā rūpniecība vērsta un lemta „Drang nach Osten" lozungu piepildīšanai. Tādi, lūk, ir pesimistiskie slēdzieni „kuŗus uztiepj un diemžēl neatsauc Berlīnes pēdējā laika agresīvie žesti".

Pēc šiem neiepriecinošiem sarunu rezultātiem un noskaidrojumiem, Sērs Džons Saimons devās no Berlīnes atpakaļ uz Londonu, bet Idens turpināja ceļu uz Maskavu. Par Kremļa valdības tagadējo miera polītiku Eiropā angļu ministrs guvis visoptimistiskākos iespaidus un atradis viņā dedzīgu atbalstu angļu - franču diplomātijas centieniem un plāniem. Ar dibinātām bažām krievi raugās uz vācu militārisma agresīvajām tieksmēm austrumu virzienā un tādēļ tie ieskata par nepieciešamu radīt Eiropā kolektīvas drošības sistēmu saskaņā ar Tautas savienības principiem, kā tas paredzēts angļu - franču 3. februāra deklarācijā Londonā. Vienam no galveniem locekļiem un faktoriem šai sistēmā, protams, jābūt Austrumeiropas paktam, kas nodrošinātu territoriālo neaizskaŗamību Baltijas valstīm un nosprostotu ceļu vācu agresijai uz mūsu kontinenta austrumu zemēm.

No Maskavas lords Idens turpināja savu „diplomātisko turnēju" uz Varšavu, kuŗas valdība, kā zināms, pēdējos gados iekļāvusies vācu polītikas ietekmes aplokā. Kaut gan arī poļi izturās noraidoši iepretim Austrumeiropas pakta projektam, tomēr bija domājams, ka tagad, kur Berlīne atsegusi savu kareivisko, bruņoto seju, poļi apdomāsies un ieskatīs, ka militāri stiprā Vācija ir tikpat bīstama viņiem, kā pārējām Baltijas valstīm. Dancigas koridors un Augšsilēzijas ogļraktuves — lūk asie un skarbie dadži, kuri arvienu sāpīgi dursies vāciem acīs un nedos tiem mieru kamēr aprādītie apgabali atradīsies poļu rokās. Tad, vācu ekspansija uz Ukraini iespējama tikai tad, ja viņu rīcībā atrodas Augšsilēzija un Galīcija. Pašreizējās Varšavas apspriedēs noskaidrojies, ka poļi diemžēl arvienu vēl ietura savu noraidošo pozu iepretim aprādītā pakta pirmatnējam formulējumam un saturam, kaut gan ir gatavi iet uz zināmiem kompromisiem, kas, protams, lielā mērā mazina un vājina šī pakta nozīmi un svaru.

Vārdu sakot, stāvoklis austrumu lietās un jautājumos faktiski paliek tāds pats, kāds viņš bija pirms Idena ceļojuma un „izlūkošanas gājiena". Pretējos polos redzam — no vienas puses Vāciju un Poliju, bet no otras — Padomju Krieviju, trīs Baltijas

valstis, „mazo antanti", Franciju- Itāliju un Angliju. Vārds tagad Strēzas konferencei, kuŗai nāksies izlīdzināt šīs sāpīgās un brīdinošās pretešķības!

*

Marta mēnesī daiļā, smaidošā Grieķija bija ierauta niknā pilsoņu kaŗā, kas draudēja nest kļūmīgus sarežģījumus arī citās Balkānu valstīs. Agrākais ministru prezidents Venizelos ar saviem liberāļiem bija sacēlušies pret tagadējo Tsaldarisa valdību, ieraujot šai revolūcionārā kustībā daļu flotes, Kretas u. c. salu iedzīvotājus.

Modernās Grieķijas gaitas ir tikpat raibas, nemiera un ķildu pilnas, kā senājos Demostēna laikos. Ar to starpību tikai, ka šo nemieru nesēji, autori un artisti nav vairs sengrieķu tautas atvases, kuŗas apbrīnojamās mākslas un kultūras dzidrājos ūdeņos mēs smeļamies vēl šobrīd atziņas, patiesības un ierosinājumus. Nē, tā ir cita, etniska masa, kuŗu saista pie antiskās pagātnes vājās valodu un parašu atmiņas. Sengrieķu kultūrālā sabiedrība un mākslas civīlizācija, kā zināms, bija koncentrēta pilsētās, bet lauki atradās vergu un „meteku" apsaimniekošanā. Biežās un postošās revolūcijas niknie kaŗi, gŗaujošie jūŗas laupītāju sirojumi, persiešu, romiešu, slāvu, gotu u. c. iebrukumi sagŗāva pilsētas, viņu civīlizāciju un ar laiku galīgi iznīdēja tīro grieķu rasi, atstājot krāšņās Heladas salās un laukos mazvērtīgos etniskos elementus, kas sajaukdāmies un krustodamies, deva to tautas masu, ko saucam par moderniem grieķiem. Gadu simteņiem ilgā dzīve zem turku smagā jūga atstājusi kļūmīgas sekas grieķu sociālā un politiskā rakstura un sejā. Lūk, šis nenogatavotais, nedrošais un bīstamais sociālais raugs un pamats, kuŗu maitā un ārda modernais parlamentārisms, nedod grieķu valsts, sabiedriskai un saimnieciskai dzīvei vēlamo mieru un iespēju ražēnam, stabilam darbam.

Tā arī tagad, iepretim pašreizējā ministru prezidenta Tsaldarisa tautas partijai, kuŗa noskaņota stipri monarchistiski, un kas parlamenta apakšnamā bija nelielā vairumā, bet augšnamā jeb senātā ievērojamā mazākumā, atradās nesamierināmā naidā un opozicijā Veniselosa liberāļi un republikāņi. Tā kā visā drīzumā senātam bija paredzamas vēlēšanas, tad venizelisi baidījās, ka uz valdības spiediena un ietekmes tās nedod vairākumu Tsaldarisa partijai, kas šādā gadījumā varētu atjaunot Atēnās padzīto dinastiju un gāsto troni. Uz asiņaino cīņu veniselistus esot izaicinājuši arī daži valdības netaktiskie un kļūmīgie soļi Tā, piem., no armijas un ministrijām tika atlaisti visi veniselistu virsnieki un ierēdņi, bet lai gūtu stiprākas pozicijas parlamentā, tad daudzos gadījumos Tsaldariss neesot atteicies pat no komūnistu palīdzības un atbalsta. Lūk, šī naida un kaislību atmosfaira bija novedusi pie brāļu kaŗa uzliesmojuma Grieķijā. Vadošā loma šais jukās un cīņās piekrita Veniselosam un „grieķu revolucijų speciālistam" ģen. Nestirisam. No valdības puses lielu sparu un enerģiju izrādīja kaŗa ministrs ģen. Kondiliss, kuŗš beidzot arī satrieca un sagŗāva Veniselosa avantūristisko puču.

Visa Eiropa, protams, ar gandarījumu uzņēma šo juku likvidēšanu Grieķijā, kuŗas draudēja nest sāpīgus sarežģījumus Balkānos, kas jau tā tik pilni visdažādiem nemieru un incidentu dīgļiem. Tad arī redzējām, ka grieķu cīņu laikā Bulgārija un Turcija jau bija mobilizējušas savus spēkus: pirmā — varbūt gadījumam iebrukt Grieķijā un atņemt tai Maķedoniju, bet otrā — lai aizkavētu grieķus no bulgāru agresijas.

Tsaldarisa uzvara, bež šaubām, padarījusi stingrākas pozicijas grieķu monarchistiem, kas bauda visai lielas simpātijas pašā tautā. Valdība tagad atlaidusi līdzšinējo parlamentu, izsludinājusi jaunas vēlēšanas un cer uzsākt jaunu kursu Grieķijas politiskajā dzīvē.

*

Tālo, svelmaino Abesiniju pēdējā laikā draud ieraut bruņotā konfliktā un kaŗā ar Italiju.

Abesinijas ķeizarvalsts atrodās dienvidos no Ēģiptes, Afrikas trīsstūrī, **kas iespiest starp** Indijas okeānu, Adenas jūŗas līci un Sarkano jūŗu. Tomēr pieejas jūŗai šai zemei nav, jo piekrastes aizņēmušās un aizsprostojušās kā itaļu un angļu Somali, tā arī itaļu Eritrijas kolonijas. Abesinijas iedzīvotāji ir vēl stipri tumši un atrodās vai pilnīgi vietējo feodāļu jeb „rāzu" varā, ko gan cenšās apkaŗot un savaldīt centrālā valdība Adis-Abēbā. Šī maz izpētītā zeme un valsts modernizējas un civīlizējās ļoti gausā tempā: kopš pāris gadiem tur tika ievests kaut kas līdzīgs parlamentāram režīmam un tikai nesen atpakaļ, uz Tautu savienības spiediena, oficiāli atcēla vergu būšanu un vergu tirdzniecību.

Abesinijas saimnieciskā dzīve, viņas lauksaimniecība un plašās kokvilnas plantācijas atrodās ārzemnieku rokās — angļu un itaļu eksploatācijā. Pēdējos gados uzkrītošā kārtā tur centās iespiesties japāņi: tie ierīkojuši Abesinijā plašas, auglīgas kokvilnas plantācijas, kuŗu bagāto ražu viņi sūta uz savām vērptuvēm un fabrikām Osākā. Lai nostiprinātu un nodrošinātu savu saimniecisko un politisko iespaidu, tad kāda japāņu aristokrata meita nesen atpakaļ salaulājās ar kādu abesiniešu princi. Tad, pēdējā laikā, iepretim citiem ārzemniekiem, abesinieši uzrādīja lielu naidu un visādiem līdzekļiem centās apgŗūtināt viņu saimniecisko darbību un rosību.

It īpaši itaļi uztraukušies par japāņu ekspansiju Abesinijā un par abesiniešu pieaugošo naidu pret eiropiešiem. Sakarā ar to viņu attiecības ar Adis-Abēbas valdību kļuva visai saspīlētas un sasprindzinātas. Pag. gada beigās Ual-Uālas apvidū, kur pastāv diezgan nenoteikta un ļoti apstrīdama robeža starp Abesiniju un itaļu Somali koloniju, norisinājās bruņota sadursme starp abu valšķu robežapsardzību. Konflikta likvidēšanu gribēja nodot Tautu savienībai, kuŗas locekle ir Abesinija. Itaļi tomēr neielaidās uz šādu soli, bet prasīja gandarījumu par saviem zaudējumiem Ual-Uālas sadursmē. Nesen atpakaļ jau šķita, ka strīdus tiks laimīgi likvidēts un bruņotās sadusmes novērstas. Tomēr pēdējās ziņas atkal vēsta par abesiniešu bandu iebrukumu itaļu kolonijā, sakarā ar ko Roma esot nolēmusi ķerties pie radikāliem līdzekļiem, neizslēdzot pat oficiālā kaŗa pieteikšanu Abesinijas „negusam" jeb valdniekam...

SPORTS

J. Lapiņš.

Futbolistu treniņi

Futbolistu treniņus parasti sadala divos posmos: vispārējā treniņā un speciāla (individuālā un kollektīvā). Pirmā nolūks ir spēlētāja organismu, ķermeni sagatavot priekšā stāvošam, intensīvajam enerģijas patēriņam, bet otrā — speciālā — dot iespēju spēlētājiem piesavināties nepieciešamās techniskās īpašības (bumbas pārvaldīšana, taktika un t. t.).

Šie abi posmi no sākuma, ziemas periodā vēl šķirami, t. i. visa vērība piegriežāma pirmam, pievienojot vispārējiem ķermeņa vingrinājumiem telpās arī pieietamos ziemas sezonas, sporta un sp. spēļu veidus, piem., slēpošanu, l. hokēju, basketbolu, volejbolu u. tml.

Šī technisko treniņu ignorēšana ziemas periodā tomēr nenozīmē, ka pirms sezonas un spēļu sezonas laika ir atkal jāpievēršas tikai speciāliem. Futbolista kustību pamatelementi ir skriešana, lēkšana, cīņa ar pretinieku dēļ bumbas, sišana, piespēle, mešana, kuŗās ir ļoti daudz vieglatlētikas sastāvdaļu un tamdēļ šīm atsevišķām treniņa daļām ir piegriežama vienlīdz liela vērība visā sezonas laikā.

Mazvērtīgs, pat nederīgs ir tāds spēlētājs, kuŗš labi pārvalda bumbu, bet nevar paskriet un tikpat slikts, labs izturīgs skrējējs, kuŗš neprot apieties ar bumbu, neprot to apstopēt, piespēlēt, sist vārtos. Skriešanai nepieciešamas labas plaušas, sirds, spēcīgas kājas; lēcieniem ciņai dēļ bumbas, auta iemetieniem bez spēcīgām kājām arī spēcīgas rokas un vispārēja ķermeņa muskulātūra un lokanība.

Vispāri futbola spēle ir bagāta tik daudz un dažādiem kustību veidiem un daudzajās, neparedzētās spēles situācijās prasa no futbolista lielu fizisku gatavību.

Ja nu mēs vēlamies sasniegt kaut ko šinī nozarē, kuŗā, par nožēlošanu, esam palikuši pēdējā laikā stipri iepakaļ, ja vēlamies uzrādīt kaut cik progresa, pacelt šīs spēles veida līmeni tādā augstumā, lai arvienu būtu spējīgi, līdzvērtīgi saviem tuvākiem un tālakiem kaimiņiem, tad mums atliek tikai viena svarīga lieta un tā ir — griba. Ar to var daudz panākt un ar to esam daudz panākuši. Gribēt nozīmē — varēt un tamdēļ, lai mūsu pirmais un galvenais gribas izpaudums ir un paliek — darbs, sistēmātisks un neatlaidīgs — tad mēs varēsim — uzvarēt.

Pāriesim pie konspektīva šī darba sadalījuma (pirmsezonas pēriods). F. treniņi ir nepieciešami vismaz 2 reizes nedeļā (otrd., cet.) pa 1 ar pus līdz 2 stundām un siltam laikam iestājoties, tuvojoties spēļu sezonai vēl trešā — svētdiena (kuŗa atkrīt spēlēm sākoties).

Vienmēr silts treniņa kostims, iespēja pēc treniņa nomazgāties (duša), vismaz norīvēties. Pietiekoši lielas telpas, lai viņās varētu izvest skriešanu, ķermeņa vingrojumus un pēc iespējas arī vingrinājumus ar bumbu.

Iesākams tr. ar soļošanu (5—10 m.) to pakāpeniski paātrinot un pārejot uz viegl. sac. soļošanas veidu, vidēji ātrā tempā, spēcīgām roku kustībām un pakāpeniski atgriežoties pie parastās soļošanas līdz sirds darbība nomierinājas. **Viegls skrējiens uz visas pēdas ar pilnīgi atbrīvotu ķermeni** apm. 5 m.) pāriet soļošanā, nogrupējoties vingrojumiem, tad vispārējie ķermeņa vingrojumi (apm. 20—30 min.), pa starpām apvienoti ar lēkšanas kustībām (uz augšu, sānis, priekšu). 4—6 stāvošie starti apm. 20—30 mtr., pēc tam brīvi soļot līdz nomierinājas sirds un pāriet pie tr. ar bumbu.

Uz katriem 5—6 spēlētājiem nepieciešama viena bumba.

Spēlētāji sadalās grupās pa 5—6 sp. katrā, ar vienu bumbu. **Bumbas piespēle pa zemi ar kājas pēdas iekšpusi,** nostājoties riņķī, apm. 6—7 mtr. viens no otra, censties bumbu pa zemi precīzi piespēlēt ar pēdas iekšpusi kaimiņam pa labi (vēlāk pa kreisi) tā, lai bumba atrodas saņemošam mazliet priekšā. Visiem bumbu gaidot viegli jālēkā, lai tā vienmēr varētu to ātri nostopēt — apturēt un ātri un precīzi tālāk raidīt. Tas pats uz kreiso pusi. Tas pats bez bumbas apturēšanas, cenšoties bumbu saņemot ķermeni novietot tā, lai nekavējoties bumbu varētu piespēlēt tālāk.

Tas pats uz otru pusi.

Bumbas piespēle ar galvu. Formācija kā iepriekš, tikai viens no spēlētājiem (vārtu sargs) centrā, no kuŗa spēlētāji apm. 4—5 mtr. Centrā stāvošais met bumbu ar rokām lokveidīgi pēc kārtas apkārt stāvošiem spēlētājiem, kuŗu uzdevums to ar pieres augšdaļu raidīt precīzi atpakaļ centram.

Tas pats spēlētājiem pagriežoties pret centru ar kreisiem, tad labiem sāniem, un bumbas raidījums ar asu galvas un ķermeņa augšdaļas kustību sānis raidījuma virzienā.

Pēc tam, saņemot no centra mesto bumbu, pirmais spēlētājs to cenšas precīzi ar galvu raidīt līdzspēlētājiem pa kreisi, tas savukārt to raida ar galvu atpakaļ centram. No centra bumba tiek mesta atpakaļ pēdējam (2. sp.) un tas to savukārt raida — piespēlē ar galvu nākošājam spēlētājam (3.) pa kreisi, un t. t. līdz vingrinājums atkārtots pāris reizes, pēc tam tas pats uz otru pusi t. i pēc metiena no centra bumba tiek raidīta ar galvu pa labi stāvoš. spēlēt. un t. t.

Spēlētāji visu laiku atrodas kustībā, lai pareizi uzturētu mesto bumbu un to iespējami precīzi piespēlētu tālāk.

Metieniem no centra, no sākuma, jābūt precīziem, vēlāk pēc spēlētāja uzrādītām sekmēm, tie mazliet mazināmi, piedodot bumbai griešanos daž. virzienos, metieni stāvāki, zemāki, mazliet sānis un dažādā ātrumā — cits kā iepriekš.

Vēlak arī centra spēlētājs, bumbu saņemot no malējā, to raida atpakaļ ar galvu un iepriekšējais vingrin. jācenšās izpildīt tikai ar galvas palīdzību, mainot centra spēlētāju bumbas izdalītāju.

Augstas bumbas apturēšana (stopēšašana) pārmaiņus ar abu kāju pēdām.

Formācija (novietošanās) iepriekšējā, tikai attālums no centra palielināms līdz 6—8 mtr. Centra spēlētājs met bumbu pēc kārtas dažādām trajektorijām apkārtstāvošiem spēlētājiem, kuŗi cenšas to apturēt ar kājas pēdas iekšpusi, laižot bumbai slīdēt no augšas slīpi gar ķermeni (tam nepieskaŗoties) uz leju, bumbas pieskāršanās momentā pie zemes uzvirzot ieslīpi mazliet paceltu pēdas iekšpusi. Šinī momentā ķermenis atrodas mazliet pārlīcis bumbai. Viegli pabīdot bumbu uz priekšu to ar īsu, asu pēdas iekšpuses piesitienu raidot pa zemi atpakaļ centram. Tos pats — ar pretējo kāju.

Tālāk pēc apturēšanas vingrinājuma mēģināt **bumbas apturēšanu un piespēli** apvienot — bumbai pieskaŗoties pie zemes to tanī pat momentā ar kājas vēzienu pa zemi piespēlē centram. Šinī gadījumā ir jācenšas saskaņot šos abus momentus, lai kājas kustība nebūtu par agru vai vēlu — ķermenis pārlīcis bumbai mazliet vairāk kā iepriekšējā vingrinājumā — t. p. ar pretējo kāju. Nākošais vingr. — iepriekšējais, tikai b. jāpiespēlē līdzspēlētājam (ar labo k.) pa kreisi, tā to ar apturēšanu (vēlāk bez) piespēlē centram un t. t. — tas pats uz pretējo pusi.

Nākošais vingrinājums — bumbas piespēle kustoties, formācija iepriekšēja — visi 5—6 riņķī ar kreisiem sāniem pret vidu, sāk soļojot bumbu piespēlēt priekšā ejošam, cenšoties to precīzi raidīt mazliet priekšā pa kreisi tā, lai priekšējais spēlētājs to var saņemt bumbas kustību virzienu krustojumā sev priekšā — nekad aiz muguras. Bumba tiek tādā kārtā padota pēc kārtas katram nākošam priekšā ejošam spēlētājam, pēc tam tas pats, soļojot uz pretējo pusi. Ievingrinoties tas pats viegla, pēc sekmēm ātrākā skrējienā (uz abām pusēm).

Nākošais vingrinājums. Auta iemetieni, (iespējams lielākā telpā vai ārā). Spēlēt. novietojas divās viena otrai pretī attālāk stāvošās rindās. Pirmais sp. no vienas rindas saņem bumbu rokās tā, lai to paceļot izstieptās rokās aiz galvas, rokas atrastos aiz bumbas. Ķermeņa augšdaļa līdz ar izstieptām rokām stipri atliekta atpakaļ, krūtis, kāju augšdaļa padotas uz priekšu, izveidojot atsperi, kuŗas gali ir bumba un kāju pēdas, vidus — ķermeņa vidus

daļa. Ar strauju ķermeņa vidus daļas padošana atpakaļ spēcīgi raut, nākošā momentā (kad bumba virs galvas) grūst bumbu ar izstieptām rokām ieslīpi uz augšu uz priekšu — pretējās rindas pirmājam spēlēt, ķermeņa krišanu novēršot ar kāju pirkstgaliem. Pretējās rindās 1. spēlētājs, pieskrienot vai atkāpjoties, bumba aptur (nostopē) ar kāju un, paņēmis to rokās, atkārto iepriekšējo — mezdams bumbu pēdējās rindas 2. spēlēt. un t. t.

Noslēdzot šo vingrinājumu posmu, visiem kopīgs **skrējiens** apmēram 800 mtr., pa starpām ar dažiem ierāvieniem, pēc tam soļot līdz sirds nomierinājas. Seko nomazgāš., norīvēšanās. Ja iespējams, masāža.

ŠACHS

No Latvijas šacha dzīves.

Š. g. 17. un 18. martā Rīgā notika **Latvijas - Lietuvas piektā valsts komandu sacīkste šachā.** Kāmēr pirms dažiem gadiem izcīnītos pirmā un otrā mačā guva uzvaru latvieši, trešais un ceturtais mačs noslēdzās ar lietuviešu uzvaru. Tamdēļ mūsu šacha aprindās ar lielu interesi gaidīja šo pēdējo sacīksti, jo negribējās ticēt, ka Rīga, kuŗa jau sen skaitījās par šacha kultūras centru Baltijas valstīs, savu lomu jau būtu izspēlējusi. Šīs cerības mūsu komanda arī pilnīgi attaisnoja, jo panāca cīņas pirmājā dienā 7,5 p. pret 2,5 lietuvju pusē, bet otrā dienā 5:5. Gala rezultāts: 12,5 punkti pret 7,5 p. latviešiem par labu. Cīņas dalībnieku atsevišķie panākumi bija šādi:

	Latvija:			Lietuva:		
1)	V. Petrovs	1	½	**V. Mikēnas**	0	½
2)	Fr. Apšenieks	0	0	J. Vistaņeckis	1	1
3)	T. Bergs	½	½	P. Vaitonis	½	½
4)	M. Feigins	1	½	L. Abramovičius	0	½
5)	Dr. V. R. Hāzenfuss	1	1	M. Luckis	0	0
6)	N. Elisons	½	0	D. Šilevičius	½	1
7)	L. Endzelins	1	1	S. Dišleris	0	0
8)	V. Mežgailis	1	½	K. Šķēma	0	½
9)	K. Ozols	½	½	K. Stalioraitis	½	½
10)	T. Melngailis	1	½	J. Žalys	0	½
	Kopā	12½			7½	

Šinī sacīkstē spēlēta šāda saistoša partija.

Partija Nr. 2.

Baltie: **V. Mikēnas** (Lietuva); melnie **V. Petrovs** (Latvija).

1)	d2—d4	d7—d5	19)	e2—e4[5])	d5×e4
2)	g2—g3	Zg8—f6	20)	Lg2×e4	Tb6—b4![6])
3)	Lf1—g2	c7—c5	21)	Tc1—c4	Tb4×c4
4)	Zg1—f3	Zb8—c6	22)	Dd4×c4	Zf6×e4
5)	0—0 .	c5×d4	23)	Td1—e1	Ld7—f5
6)	Zf3×d4	e7—e6[1])	24)	Zb3—d4[7])	Lf5—g6
7)	c2—c4	Lf8—c5	25)	Zd4×c6	De7—d7![8])
8)	Zd4—b3	Lc5—e7	26)	Te1×e4	Lg6×e4
9)	c4×d5	e6×d5[2])	27)	Dc4×e4	Tf8—e8
10)	Zb1—c3	Lc8—e6	28)	De4—f3	Dd7—h3
11)	Zc3—b5	0—0	29)	Df3—d1	Dh3—e6
12)	Zb5—d4	Le6—d7	30)	Zc6×a7	De6—a6
13)	Lc1—g5	Zf6—e4!	31)	Dd1—d7	Te8—e1+
14)	Zd4×c6	b7×c6	32)	Kg1—g2	Da6—f1+
15)	Lg5×e7	Dd8×e7	33)	Kg2—f3	Df1—h1+
16)	Ta1—c1[3])	Ta8—b8	34)	Kf3—g4	h7—h5+[9])
17)	Dd1—d4	Tb8—b6	35)	Kg4×h5	Dh1—f3+
18)	Tf1—d1	Ze4—f6[4])	36)	Kh5—h4	Te1—e5

Baltie padevās.

1) Melnie nedrīkst pasteigties, jo pēc 6) ... e7—e5 7) Z×c6, b7×c6, 8) c2—c4 viņiem rastos stipras neērtības.

2) No izolētā bandinieka d5 šādos stāvokļos nav jābaidās, jo viņš ir pietiekoši aizsargājams.

3) Drusku labāk laikam bija tūlītējs Dd4.

4) Baltie draudēja Lg2×e4.

5) Neapdomats turpinājums. Baltie nepamana sava pretinieka nāvējošo atbildi Tb4.

6) Tas maksā baltājiem kvalitāti un līdz ar to partiju.

7) Uz 24) f2—f3 sekotu Ze4—d2.

8) Nepareizi būtu 25) ... De7—e8?, 26) f2—f3, Zd2, 27) T×e8, Z×c4 28) Ze7+ar sekojošo matu.

9) Melnie atrod visātrāk izšķirošos gājienus.

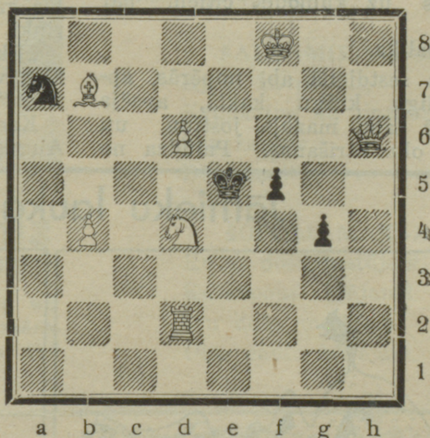
Kronika.

Maskavā š. g. februārī — martā notika liels starptautisks šacha turnīrs, kurā ņēma dalību gandrīz visi pasaules labākie meistari, izņemot Aļechīnu, kuŗš Krievijas turnīros nepiedalās aiz principieliem iemesliem, un saslimušo lielmeistaru A. Ņimcoviču. Piedalījās arī abi bijušie pasaules meistari Laskers un Kapablanka. Pirmās divas vietas ieguva pazīstamais lielmeistars **S. Flors** un krievu meistars **Botvinniks,** kuŗi no 19 punktiem sasniedza 13. Trešā vietā palika Laskers ar 12,5 un ceturtā Kapablanka ar 12 p. Piekto godalgu guva lielmeistars Špilmans ar 11,5, bet sesto Levenfišs ar 10,5 p. Pie šī izcilus turnīra turpmāk vēl atgriezīsimies.

Kopenhagenā š. g. 17. martā pēkšņi miris ar plaušu karsoni šacha lielmeistars, rīdzinieks **A. Ņimcovičs.** Ar viņu šķīries no šīs pasaules viens no vislielākiem šacha mākslas meistariem. Ne tikai viņa ārkārtīgie panākumi starptautiskos turnīros, bet sevišķi viņa filozofiski - teorētiskie šacha būtības pētījumi un karaliskās spēles teorijas sistēmātisēšana, kas izpaužās viņa ievērojamos darbos. „Mana sistēma" un „Manas sistēmas prakse", nodrošina viņam paliekošu izcilus vietu šacha spēles vēsturē. Ņimcovičs dzimis Rīgā 1886. g. ka šejienes koku lieltirgotāja un ievērojamā šachista S. Nimcoviča dēls. Apmeklējis Rīgas reālskolu un pēc tam studējis matemātiku Berlīnē un Gettingenā. Nodevies šacha spēlei jau skolas gados. Viņa lielākie panākumi ir: 2. un 3. vieta San-Sebastianas turnīrā 1912. g., 1. un 2. vietā (kopīgi ar Aļechīnu) viskrievijas turnīrā 1913.-1914. g., 1. vieta lielājā Karlsbades meistarturnīrā 1929. g. un t. t. N. pēdējos gados dzīvoja Kopenhāgenā.

Uzdevums Nr. 2.

M. Grinfelda, Rīgā.

Baltie: Kf8; Dh6; Td2; Lb7; Zd4; Bb4, d6 (7 kauliņi).
Melnie: Ke5; Za7; Bf5, g4 (4 kauliņi).

Mats divos gājienos.

Atrisinājums uzdevumam Nr. 1. Baltie: Kh2; Da8; Zf6; Be4. Melnie: Kh4, Lc2 un d2; Bc3, d3, f4, h5, h6. 1) Zf6—d7, Kh4—g5, 2) Da8—d8+, Kg6 vai g4, 3) Dg8 vai Ze5 mat. 1) ... Kh4—g4, 2) Zd7—e5+ Kg5 vai h4, 3) Dd8 mat. 1)... f4—f3, 2) Da8—b8 un 3) Dg3 vai f4 mat. Drauds 2) Dd8+.

Pareizi atrisināja: J. Krūze (I. Talsu a. p. Valgales nod.)

K. Bētiņš.

HUMORS

Lieldienu raža

Stāstu ar Lieldienu krāsām izrakstījis E. Rirdāns.

Citi puiši gāja dūšīgi... Jau no pašas Pūpolsvētdienas tie apstaigāja kaimiņu daiļavas ar pūpoliem, drusku uzzeltīja pa pleciem, lai mostas, ka viņu pienākums ir — uz Lieldienām puišus apdāvināt ar olām.

Kas to nu tā zin, nevienā ģeografijas grāmatā tas nestāv rakstīts, varbūt ka meičas arī bez visas pēršanas atcerētos puišus uz svētkiem, bet ir taču jauki pavasara vakaros paklaiņot pa āru, kad grāvjos un gravās urdz strauti, kad visapkārt jūtama pavasara dzīvība.

Bet kāda, jāsaka, katram cilvēkam daba. Tādus slinkākus puišus, kā mūsu stāsta varoņi, tos ar bomi nevarēja izkustināt no mājas. „Ies nu dauzīties pa naktīm apkārt", abi viņi vienbalsīgi nosprieda. „Var vēl ciet saņemt, vai atkal kāda nejauka saimniece uzpucinās kaķi virsū." Un abi ielīda gultā, viens otru mierinādami:

„Tā kā mums olu trūktu! Vēl vakar saimniece apsolīja katram vienu."

„Kā tad. Nopervēs tās pašas labi smuki ar pernīcu vai, lai tad stāv visus svētkus uz kumodes citiem par skaudību."

Tas tā palika...

Lieldienu sestdienā abi nopērās, aplika sešcollīgu krāgu kaklā, apsēja šlipstiķi, kā labu mazuļa jostiņu, un stājās pie olu vārīšanas. Palūdza no

saimnieces divspaiņu tilpumā podu, lika olas iekšā, piparus, sīpolus klāt un aplēja ar ūdeni. Par kurināmo nebija bēdas: tā bija tikdaudz, ka ar to pilnīgi varēja ziemeļpolu apsildīt.

„August, kamēr es vārīšu — tu pa to laiku sameklē pervi un iztaisi pindzeli!" vecākais nokomandēja.

„Pindzeli... pindzeli... Kā tu domā — vai ar to pašu bārzdas pindzeli nevarētu?" otrs domīgi runāja.

„Oi — kāpēc nē! Var gan."

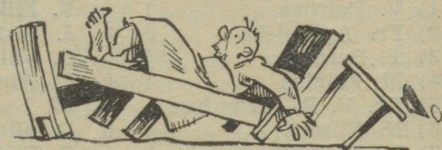
Ik pēc pusstundas abi aplūkoja, vai olas nav jau sašķīdušas. Nē — turējās gan vēl kopā. Vārījās gan tās uz riņķi griezdamās.

„Eka lēkā!" pavārs nopriecājās. „Laikam veca vista dējusi — vārās kā koka zirgi."

Kad viena ola bija druskās — par Augustu sauktais spēra ugunī spaini ūdens, izsmēla no poda buljonu un izvilka gatavo olu. Abi nopindzelēja to ar „Svea" krāsu un nolika uz kumodes, lai smuki stāv.

Tā, tie tik būs svētki!"

Protams, svētki būtu gan, ja viens o.rs, Fricis vārdā, pa sapņiem nebūtu dancojis savas māsas kāzās un tā izjaucis gultu. Nu viņš bailēs grābājās pēc pieturas punkta un tā apgāza lepno, trim kājām bagāto svētku galdu.

Jāsaka: tādu pastardienu svētku ola arī neizturēja.

Abi svētku viesi labu laiku sēdēja mēmi. Pēc brīļiņa Augusts pacēla balsi: „Ak tad nu apēdi gan viens pats to olu?"

Fricis, tas neteica nekā. Fricis tik mēģināja iemontēt gultas kāju vajadzīgā punktā.

„Nekā cita — jāiet vien pērt meiļas ar pūpoliem," Augusts pēc ilgākas klusēšanas nāca pie bēdīga slēdziena. „Kā t' nu gluži tā — visus svētkus bez olām?"

„Bet vai mēs mācēsim?"

„Mācēsim? Kā tad citi māk? Mēs, laikam, sliktāki esam, ja? Velc vien bikses kājās — iesim!"

Pati par sevi Lieldienu nakts ir ļoti jauka. Te strautiņš, tur strautiņš, tā-

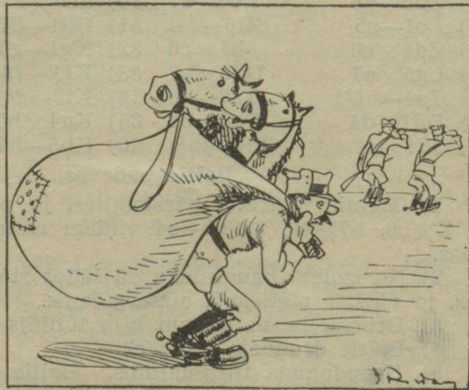
Jātnieku lauka dienesta apmācība illūstrācijās

34. lap. pusē. Katram kareivim pienākas: 1) Pazīt zirgu. Šim nolūkam kareivim nepieciešami dot attiecīgās pirmzināšanas par hipoloģiju.

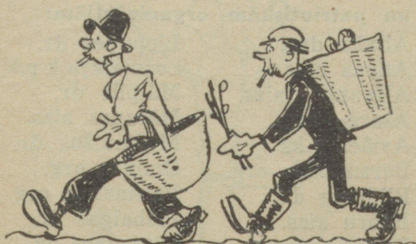

77. lap. pusē. Sargpostena novietošana uz augstiem priekšmetiem (kokiem, namiem, baznīcu torņiem u. t. t.) ieteicama ne tikai dienā, bet arī gaišā naktī, kad var labi redzēt.

76. lap. pusē. Kur apstākļi atļauj, sargpostenis kājniekojas, viens tura zirgus slēptā vietā, divi novēro.

lu dzirnavās kṛāc brīvslūžas, skan dziesmas, mūzika — tur jaunie vēl nebeidz šūpoties.

Mūsu abi draugi, ar lielu grozu pie rokas, čāpoja pa lielceļu. Darbs jau nu bija ļoti nepatīkams. Tāda staigāšana nav vis pa jokam. Lai nebūtu velti jādauzās pa nakti apkārt — abi nolēma ņemt visas mājas pēc kārtas.

Tūliņ pie pirmā loga abi apstājās.

„Nu, ko tagad tālāk?“ viens bažīgi iepratījās.

„Es nezinu — būs jādzied, vai...“ otrs nopūtās.

„Tad jau nekā vairāk — gāzīs tik vaļā,“ pirmais nolika grozu zemē. „No-e, sald-e...“

„Dumais, vai tā kāda Lieldienu dziesma?“ Augusts aizsita dziedātājam muti ciet. „Lieldienās tak vajaga kautko jautrāku, priecīgāku. Varbūt šito: „Bungas, svilpes, karogi...“ Vai atkal citu...“

Draugi netika dziesmai ne lāga līdz pusei, kad jau iekšpusē kāda sieviete ierunājās: „Ko t' nu velkat abi tik žēlīgi?“

„Mēs vai?“ dziedātāji pārtrauca dziesmu. „Uja, vai ţ' jūs vairs mūs nepazīstat! Mēs tak pā vecu vecai puišu rektei atnācām pie meitiešiem, lai dod olas.“

„Ake tā?“ runātāja gaŗi novilka. „Tad jau būs jāpasaka meitām.“

„Būs, būs...“ olu dzenātāji saberzēja rokas. „Nez', ka nav vien kurvis par mazu...“

Bet būtu viņi vērīgāk ieklausījušies — tie dzirdētu gan, ko runātāja vēl klusā balsī piebilda. „Meitas,“ viņa teica, „ārpusē stāv abi Knapsieru mājas slinkie āpši — vai jums nav kas labs padomā?“

„Pa', pa' — gan mēs...“ un pēc maza laiciņa viena meita pa logu izsniedza dažas olas.

„Are, are — nupat nāk!“ abi šautnieki nopriecājās, tad mudīgi vien atsveicinājās:

„Nu, tad, ar to Dieviņu! Mēs jau nu būtu iekšā ar' iegājuši, papļāpājuši, vai, bet nav laika — pulku mājas jāizņem cauri.“

„Nekas, nekas — gan jau citreiz,“ meiča aizvēra logu.

Abi dūšīgie vīri tā apceļoja vairākas mājas. Grozā bija vairāki duči olu.

„A? Vai jūs redzat, kā iet tādiem, kas prot ar meitām apieties, otrā rītā abi lepojās mājnieku priekšā, smago grozu cilādami. „Ņemtu vēl vienu dienu — pūrs rokā kā likts.“

Pēcpusdienā tie gāja atkal pie saimnieces podu lūgt. Priecīgi abi stāstīja: „Tas tik bija gan loms! Kad uzvārīsim — trīs dienas ēdīsim visa māja.“

Pie vārīšanas tomēr abi netika. Kad tie nāca ar podu atpakaļ, — grozā, acis grozīdama, sēdēja saimnieces vista un rāvās velna modē ar perēšanu. Kas nāca klāt — tam vilka ar knābi.

Augusts mēģināja vispirms vistu aizbaidīt ar cepuri, bet velti. Tad viņš draudēja tai ar nesieniem, ar slotas kātu — nekā.

„Nolāpītā dzilna, vai tās tavas olas?“ dusmās viņš cirta kāju pret grīdu. Bet Fricis piebāza vistai dūri turpat pie knābja un draudēja: „Saproti, ko? Štā jau mēs katrs protam tupēt uz otra samangota labuma un ķērkt. — Ka vilcis ar kalendāru...“

„Lai paliek,“ Augusts beidzot piekāpās. „Kauns jau svētku dēļ kauties ar tādu buti. Lai perē pa gaisu — cāļi ar' noderēs. Un paši jau esam vainīgi: kam mums vajadzēja olu grozu ķēķī atstāt?“

Grozu ar visu vistu novietoja pelavgubenī. Lai tad iztupas ar'! Dienas trīs vai četras pēc tam abi draugi reiz dienā nostājās vistai priekšā un veselu pusstundu to zākāja necilvēcīgā vīzē. Beidzot atmeta ar roku.

Pēc pāris vai vairāk nedēļām vienreiz vista atstāja grozu un sāka tā pamatīgi

apskatīt savus troņmantiniekus. Ja, akurāt vārnēni, kas vārnēni! Kad abi draugi ieradās savu kustamo īpašumu apskatīt — vista tīri domīgi grozīja galvu un likās sakot: „Te nu ir... Ko es ņēmos, ko pūlējos — vo, kas nu iznācis!“

„To tās meitas...“ Augustam paspruka.

„Nekā,“ Fricis dziļdomīgi atteica, „tas nav tā. Aber tas nāk no tam, ka vista sāka pilnā mēnesī perēt, tad nekas labs neiznāk.“

Tad tie svieda savus sugas cāļus pa vienam vien krūmos, kur tos laipni uzņēma vārnas.

Ačuks.

ŠAUŠAMIE VĀRDI.

Apaļš kā pūpols,
Krunkains kā linaruķelis!
Cep raušus,
Dēj olas!“

ŠŪPOĻU MAKSA.

Ko es došu metējam,
Ko šūpoļu kārējam?
Olu došu metējam,
Olas čaulu kārējam.

T. dz.

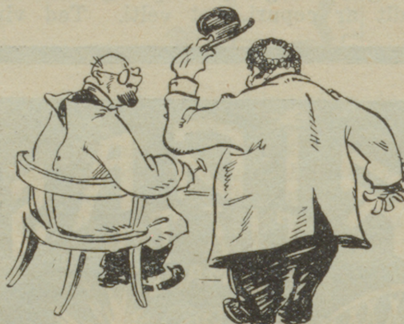

Atbildīgais redaktors: Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, „ŽURNĀLS AIZSARGS“.

Grāmatspiestuves A.-S. „ROTA“.
Rīgā, Kr. Barona ielā 14.

Dots pret dotu.

Kāds tirgotājs, ieradies Rīgā, nolēma apmeklēt slavenu ārstu - speciālistu, bet, uzzinot, ka pēdējais par pirmo vizīti ņemot desmit latus, bet par katru nākošo tikai vienu latu — palika domīgs.

Beidzot tomēr viņš nolēma pie profesora griezties. Ieejot kabinetā, tirgotājs noliek uz galda savu latu un saka:

— Redzat, profesora kungs, es atkal pie Jums ierados. Lūdzu mani vēl reiz izmeklēt."

Paskatījies uz savu pacientu, un bāzdams kabatā pasniegto naudu, ārsts atbildēja:

— Arī turpmāk lietojiet tās pašas zāles, kuras es jums jau agrāk esmu parakstījis.

Kā kuŗš to saprot...

Tiesnesis (uz apsūdzēto): „Jūs apvaino mēteļa zādzībā. Vai par vainīgu atzīstaties?"

Apsūdzētais: „Bet, tiesneša kungs, tur taču bija izlikts plakāts — „Par garderobi nav jāmaksā".

— Puisīt, ko tu vēlies?

— Sērkociņus, ko piepīpot, es vēl esmu par mazu un nedrīkstu sērkociņus nēsāt kabatā.

Padomju anekdoti.

Pāri saprātam.

— Pēterītim gan ir raksturs! Zēnam tikai deviņi gadi, bet jau atmetis pīpošanu un dzeršanu.

Technika.

— Kur tu tā steidzies?

— Uz pastu! Saņēmu vēstuli, kuŗā ir teikts, ka man esot atsūtīta rādiotēlegrama.

Ieraduma spēks.

— Kur jūs tās sēnes salasījāt?

— Tur pa labi, tai mežiņā.

— Vai aste ir gaŗa?

Luksuss.

— Kā redzu, tu progresē. Pat zobu birstīti esi sācis lietot.

— Muļķības. Pirmkārt — zobu birstīte nav mana, otrkārt — es ar viņu tikai tēju maisu.

Sanātorijā.

Ārsts: „Nevaru saprast, kā jūs pie tik labas kopšanas un barības varējāt zaudēt no sava svara 4 kilo?"

Slimnieks: „Tas smagums man laikam būs no sirds novēlies, jo es šodien no šejienes izrakstos."

A/S. „Baltijas lietus un saules sargu fabrika

Inž. N. JOELSONS"

Rīgā, Mārstaļu ielā 7, tāļrunis 2-0-7-7-1.

Godalgots ar zelta medaļu Latvijas ražojumu izstādē 1932. gadā

Lietus un saules sargi. — Spieķi. — Lietus sargu rokturi un furnitūras, dažādā veidā un cenā.

„CHRYSLER"

Automobiļu galvenā pārstāvība un remontu darbnīca

Ralfs Bierichs

Rīgā, Rēveles ielā Nr. 45. Tāļruņi: 91837, 94886,

Rīgas slimo kasu starpbiroja

ķīmiski - farmaceitiskā

laborātorija

Rīgā, Ģertrūdes ielā 15-17.

Iepērk šādas ārstniecības prasībām atbilstošas (laikā ievāktas, labi kaltētas u. t. t.) **drogas**

Folia Belladonnae	(Vilka ogu lapas)
Folia Hyoscyami	(Driģeņu lapas)
Folia Uvae Ursi	(Miltenāju lapas)
Flores Chamomillae vulg.	(Smaržīg. kumelīšu ziedi)
Radix Valeriane	(Baldrijāņu saknes)
Folia Farfarae	(Lēpeņu lāpas)
Folia Menthae piper	(Piparmētru lapas)
Herba Millefolii	(Pelašķi)
Folia Salviae	(Salveja lapas)
Folia Trifolii fibr.	(Puplašķu lapas)
Flores Tiliae	(Liepu ziedi)
Herba Absinthii	(Vērmeles)
Herba Thymi	(Dārza timijāns)
Herba Serpylli	(Lauku timijāns)

Ar piedāvājumiem lūdzam griezties laborātorijā — darbdienās no plkst. 9—15.

Latvijas
Lauku Pašvaldību Savienība

Rīgā, Lāčplēša ielā Nr. 24, dz. 8. Tāļrunis 29700.

Latvijas mūziķu biedrība

Rīgā,
Teātŗa ielā 11
Tālrunis 26674

Mākslīgos mēslus:

SUPERFOSFĀTU,
TOMASMILTUS,
KĀLIJA SĀLI,
NITROFOSKU,
ČILES SALPĒTRI,
NATRON SALPĒTRI,
KAĻĶA SALPĒTRI,
SĒRSK. AMONJAKU u. c.

piedāvā no krājuma, vairumā un mazumā

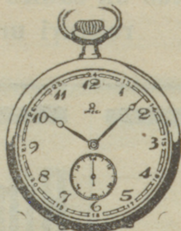
Voldemārs Majors

Rīgā, Vaļņu ielā Nr. 2.
Tāļr.: 22406 un 31420.

ŠVEICES

precizijas pulksteņi

ietaupa naudu un raizes

PAUL BUAHRE, DOXA LONGINES, H-RY MOSER & CO., OMEGA, CH. TISSOT & FILS, TAVANNES WATCH CO, ZENITH.

mazumā pārdod visos labākos pulksteņu veikalos.

Vairumā tikai pie ģenerālpārstāvja

J. GIRARD, Rīgā

Audēju ielā Nr. 1. **Tāļr. 22647.**

Nav brīnums! — Ar «**LODIX**»!

Smilškaļķu ķieģeļu fabrika „NORDEĶI“

Rīgā, Slokas ielā 69. Tāļr. 39371.
Piedāvā katrā laikā un katrā daudzumā augstvērtīgos baltos smilškaļķu ķieģeļus, kuŗi lietojami visur, arī koku māju apšūšanai.

Vienādas formas un krāsas dēļ smilškaļķu ķieģelis neprasa ārpuses apmetuma un patērē maz javas, kas dod lielu ietaupījumu. „NORDEĶI“ ķieģelis uzņem mazāk mitruma kā māla ķieģelis un tas ātrāk izgaro.

Latvijas valsts un privātās būvēs jau iebūvēti vairāk kā 40.000.000 gabali.

Juglas ādu fabrikas A.-S.

Rīgā, Vidzemes šos. 154.
Tāļr. 91072. Tēlegr. adr. „Juglad“.
I-A zoļu-, vache-, jucht- un visas techn. ādas.

Maizes ceptuve

Jēkabs Reimans

Rīgā, Ģertrūdes ielā 125, tāļr. 31103

Lampu un trauku tirgotava

A. Ringenbergs

Rīgā, Avotu ielā 32, tāļrunis 93738.

A. T. Kaļķu ielā 10, tālrunis 2?409

Visiecienītākais kino ar labāko skaņu ierīci.

Radio-Modern

Kr. Barona ielā 16/18.

Seansu sākums: darbdienās plkst. 18, svētdienās plkst. 14.

Skaistas sievietes noslēpums

kupli, zīdmīksti mati un jauna, maiga seja. Šīs īpašības var iegūt ikviena sieviete, lietojot pazīstamās ziepes „PERUIN“

S. Rabinovičs un E. Šneiders

Konto grāmatu un albumu fabrika. Grāmatu sietuve. Linijēšanas iestāde. Papīra noliktava un visāda papīra izstrādāšana. VAIRUMĀ.

Rīgā, Akas ielā Nr. 5/7.

Tālruņi: Kantorim — 96906, 96835, kabin. — 96636.

Sēklu tirdzniecības A.-S.

„BALTZIED“

Rīgā, Tērbatas ielā 18, dz. 1, t. 27569

Noliktava: Lāčplēša ielā Nr. 87. Tālr. 34570.

Piedāvā lauksaimniekiem kā kultūras sēklu sajaukumus, tā arī sarkano āboliņu, timotiņu, bastardu un citas sēklas.

K. Gertnera

Mēbeļu rūpniecība

Rīgā, Rēveles ielā 79. Tālr. 91246.

Tirdzn. kantoris

„Norma“

J. O. Avotiņš

Firmas Aleksandr Duckham & Co., Ltd., London, ražojumu pārstāvis.

Rīgā, 13. janvāŗa ielā Nr. 19-a.

Telegr. adr. „NORMA“. Tālr. 34991.

Aizsardžu un aizsargu cepures

par fabrikas cenām vairumā un mazumā piedāvā:

Ed. Krūmiņš,

Kr. Barona ielā 59.

B. Gabrilovičs

Saru šķirotava

Rīgā, Timotejas ielā Nr. 1.

Desu preces

Percy Marienfeldt

Centrāltirgū II. paviljonā 180/181.

Rūpn. ķīm. — techn. ražojumi

F. Bērziņš

Rīgā, Kurmanova ielā 28, tālr. 31561

ĶĪM. - TECHN. LABORĀTORIJA

A. BĒRZIŅŠ

Ražo liķiera ekstr., etiķi un met. spodrin. līdzekli „DOLLARS“

Rīgā, Bruņinieku ielā 73-b

Taļrunis 94031.

Juveliers

A. E Beyermann

Rīgā, Smilšu ielā Nr. 1/3.

Paša darbnīca dārgakmeņiem, sudrabam un pulksteņiem.

Pērk zeltu, sudrabu u. t. t.

Rīgas tekstila tirdzniec. un rūpniec. Akc. Sab.

„Textilag“

Rīgā, Lāčplēša ielā 87, tālr. 20984.

Austuve. Vērptuve. Vatelīnuvates, vatētu segu fabrika.

Kungu un dāmu veļas speciālveikals

Dib. 1906. g.

A. Andersons

Kaļķu ielā 17. Tālrunis 28546

Paša darbnīcā lielā izvēlē: **virskrekli, kaklasaites, zeķes, triko**-veļa u. t. t. Pieņem pasūtījumus un izlabojumus arī ar pienestām drēbēm

---

Zeķu rūpniecība

„Hermes“

Rīgā, Audēju ielā 11. Tālr. 34028.

Pieprasiet mūsu linu zīda zeķes patentu raibām strīpām.

Dāmu mēteļi

Levitans

Rīgā, Aspāzijas bulv. 6. Tālr. 32494.

Ķīmiska - farmaceitiska rūpniecības un tirdzniecības akciju sabiedrība

„SAGA“

ūdeņraža pārskābe, Liformals.

L. Kalnu ielā Nr. 23. Tālr. 31061.

Latvijas emaljētu preču fabrika

„LEFA“

Rīgā, Mūrnieku ielā 7. Tālr. 91049.

A. BUKAVS mant.

Čuguna lietuve un mēchaniska darbn.

Rīgā, Vagonu ielā Nr. 5.

Tālr. 91718, dzīv. 92159.

H. Appeltoffta

mantinieki

Pļaviņās

Koloniāl-, materiāl- un manufaktūras preču veikals.

REZERVĒTS

mūsu labvēļiem

Pasūt. Nr. 776

Firma „Ch. FEHRMANN", Rīgā

gumijas fabriku

FROMMS ACT, Berlin galvenā pārstāvība: Latvijā, Estonijā, Lietuvā.

Rīgā, m. Ķēniņu ielā 1, dz. 3.

Tāļr. 32002.

C. Smorgonskis

Kr. Barona ielā 24. Tāļr. 27163.

Kvadrāta noliktava. Vis. gumijas izstrādājumi. Ādas jakas un mēteļi.

Dāmu frizētava

ROZENBERG-ZAIDIŅ

Rīgā, Kr. Barona ielā 40, tāļr. 32021

„Ilgviļņi" ar ārzemju eļļām tikai Ls 5.— Matu krāsošana, nagu kopšana, aukstā un karstā ondulācija, uzaču krāsošana un veidošana. Spec. matu griešana arī dažādi matu darbi. :-: Lētas cenas

---

Aleksanders Silms

Velosipēdu, motocikletu un auto piederumi.

Rīgā, Tērbatas ielā 20. Tāļr. 27161.

Siess, v. Loe & Co.

Rīgā, Ģildes lauk. 4. Tāļr. 23517.

Latv. Spedicija un nomuitošana

„LATSPED"

E. EVERT

Rīgā, Vecpilsētā 3. Tāļrunis 23168.

V. Kalugins, Rīgā

Augļu tirgotavas.

Gobovičs & Libermans

Rīgā, Kaļķu ielā 3/5, ieeja Vaļņu un Zirgu ielas stūrī, Latv. Akc. Bankas namā. Tāļrunis 21761.

Mēbeles, persiešu tepiķi, dzintars un visādi priekšmeti dāvanām.

Latvijas linu un labības tirdzn. Akc. Sab.

«EKSPORTIERS»

Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 3.

Modes preču veikals

K. Glauberts

Rīgā, Kr. Barona ielā 33/35, t. 26057

Tirdzniecības nams

M. Erdmans & B-dri

Rīgā, Tērbatas ielā 23/25, tāļr. 26793

Krāsu lieltirgotava.

Lašu tirgotava

Firma «Georgs Nariņš»

Īpašn. E. Nariņš.

Rīgā, Centrāltirgū IV. p. Nr. 21/22.

Tāļr. 34903, noliktavā 32923.

M. Karlins, Rīgā,

Merķeļa ielā 8, dz. 2. Tāļr. 26166.

Persiešu un Smirnas mākslas tepiķu izgatavošanas kursi. Izgatavo, izlabo un atjauno tepiķus.

«P R E S T A»

Rīgā, Marijas ielā 7, tāļr. 32216.

Rotaļlietu un lietus sargu fabrikas noliktava.

VAIRUMĀ. MAZUMĀ.

A. Hiršovics,

pulksteņu vikals

Rīgā, Marijas ielā 10-b, tāļr. 30221.

Pasūtījumus un izlabojumus izpilda apzinīgi un uz galvošanu.

Pulksteņi, zelta un sudraba lietas

Speciāla darbnīca pasūtījumiem un reparātūrām.

Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 3.

„Corona"

Mākslīga raga ražojumu un pogu fabrika.

Kurmanova ielā Nr. 15/17.

Viesnīca „MARSS"

Rīgā, Kr. Barona ielā Nr. 28-a, Dzirnavu ielas stūrī. Tāļrunis 29931.

5 minūtes no stac.

Centrālapkurināšana. Ļoti siltas istabas no Ls 2,— sākot.

Mēchaniska darbnīca

„Tērauds"

Īpašnieks Jānis Krauze. Visādu mašīnu remonti.

Galantērijas un sīku preču tirgotava

M. Kacs

Rīgā, Marijas ielā 19, tāļr. 28861.

Koloniāl- un tabakas tirgotava

„Pie baltā gulbja"

J. Gurevitc un M. Soloveičik

Rīgā, Dzirnavu ielā Nr. 80.

MARY GRÜNBERG veikalā Rīgā, Aspāzijas bulv. Nr. 2 dabūjami **dažādi ķetiškās mākslas izstrādājumi: altaŗa segas, lukturi, rotas lietas.** Pagatavo un izīrē (arī uz provinci) vīriešu un sieviešu dažādu novadu tautas tērpus. Tāļr. 32594.

Mēchaniska darbnīca

Pēters Obats

Rīgā, Blaumaņa ielā 25, tāļr. 27980.

Krāj-aizdevu sabiedrība

„ZIEDS"

Rīgā, Kr. Barona ielā 63, tāļr. 92663.

Darba laiks no 10,30—14,30.

Apavu fabrika „REKORD"

Rīgā, Brīvības ielā 129/133, t. 94571

Veikali: Avotu ielā 16-b, t. 26682

Brīvības ielā 7 t. 21074

Nodaļa: Valmierā, Rīgas ielā 16. Lielā izvēlē: kungu, dāmu, bērnu apavi un galošas. Vairumā. Mazumā. Pašu izstrādājumi. Cenas ārpus konkurences

---

Eduards Rencis

Rīgā, Kr. Barona ielā 92, tāļr. 94577

Speciāla pārvietojama elektriska autogēna sametināšanas darbnīca

E. Ķelle un K. Skujiņš

Rīgā, Sadovņikova ielā 2, tāļr. 26172

Roberta Valdmaņa,

pulksteņu, zelta un sudraba lietu

tirgotava un darbnīca,

piedāvā un izlabo visādus pulksteņus un zelta lietas,

Rīgā, Marijas ielā 15, paša namā.

Tāļrunis 29610.

Kalkūnes ķieģeļi

un MĀLA DRENU CAURULES
ir **kvalitātes** ražojumi
A-S „KALKŪNI", Andr. Pumpura ielā Nr. 5—8. Tālr. 29911.

Rezervēts

mūsu labvēļiem.

Pas. Nr. 181.

Rezervēts

mūsu labvēļiem.

Pas. Nr. 182.

Rezervēts

mūsu labvēļiem.

Pas. Nr. 183.

Adītu preču rūpniecība

R. Vestermans

Rīgā, Tirgoņu ielā 16, tālr. 23106.
VAIRUMĀ MAZUMĀ

«TAUPĪBA»

Veļas un modes preces
par vislētākām un not. cenām.
Rīgā, Brīvības ielā 112, tālr. 94026.

Rūpniecības akciju sabiedrība

«ZVAIGZNE»

Rīgā, Bruņinieku ielā Nr. 11
Tālr. 91338
Skārda apstrādāšanas fabrika.

P. Avotiņš

Tekstilfabrika Vidzemes šos. Nr. 36. Rīgā.
Fabrikas veikals un drēbniecība:
Tērbatas ielā 23/25. Tālr. 27376.

E. SLAVINS

Rīgā, Grēcinieku ielā 34, tālr. 20745.

A. L. Kacs

Koku un finieru tirgotava.

L. Jaunā ielā Nr. 2.

L. P. R.

Latvijas papīru pārstrādāšanas rūpniecība

Rīgā, Hospitāļa ielā 5, tālr. 91550.
Viļņota pape, kartonāžas, parafīnpapīrs, eļļas papīrs, ocean (darvas) papīrs u. t. t.

Doles krāj-aizdevu sabiedrība

Rīgā, M. Jēkaba ielā 1, tālr. 21876.
Darba laiks no 10 līdz 14.
Maksā par noguldījmiem līdz 6%.
Par aizdevumiem aprēķina 5—8%.

Eļļu spiestuve
„OLIFA"

Rīgā, Slokas ielā 47, tālr. 41570.
Pirmklasīga pernica. Rauši un linu — eļļa —

Būvkoku un galdnieku materiālu tirgotava

Liburkins un Mincs

Daugavgrīvas ielā 1, tālr. 42466.

Rīgas eļļas spiestuve
J. SAUSIŅŠ & B-DRS K./S.
Rīgā, Valguma ielā 47, tālr. 32420.
Speciālitāte: **Lineļļa, linrauši, pernica** — normāl-tumšā un normāl-gaišā, **lakpernica** — grīdu krāsošanai, **pernica-sikatīvs** — augstākā labuma
Veikals: **Rātslaukumā Nr. 11.**

Ekspedīcija

Ad. Šleichers

Rīgā, m. Nometņu ielā 4, tālr. 23166.

Visi pilsoņi pusdienas ēdiet

Alfrēda Priedīša

ēdienu veikalā, Rīgā, Valdemāra ielā Nr. 6. **Pirmklasīga virtuve. Laipna apkalpošana. Mērenas cenas.**

D. M. Michelsons

Dib. 1888. g.
Rīgā, Rūpniecības ielā 42, tālr. 31530
Finieru fabrika 28088.

Rīgas lenšu un trikotāžu fabrika
A/S. „K O S M O S"
Fabrika: Vidzemes šosejā Nr. 3.
Tālrunis 91672.
Kantoris un noliktava: L. Grēcinieku ielā Nr. 8. Tālr. 20646.

Čuguna lietuve un mašīnu fabrika

G. G. Ostwald

Rīgā, m. Nometņu ielā 35.
Tālrunis 41898.

Koloniālpreces un delikateses

G. Brakman

Rīgā, Brīvības ielā Nr. 44/46
ieeja no Stabu ielas. Tālr. 96075.

Konditoreja, pārtikas preču un augļu tirgotava

E. RUBENIS

Rīgā, Daugavgrīvas ielā Nr. 44.

Pārtikas preču tirgotava

Kārlis Bērziņš

VAIRUMĀ. MAZUMĀ.
Rīgā, Brīvības ielā 144.

Julius Potempa

finieru fabrikas a./s.
Tvaika ielā 4.
Tālr. 91129, 92901, 92042.

Koku apstrādāšanas fabriku A./S.

«Exportwood»

Fabrika, Rīgā, Ganību dambī 30-a.
Kantoris, Rīgā, L. Smilšu ielā 19/21.

Latvijas Savstarpējā Automobiļu Apdrošināšanas Biedrība

Rīgā, l. Pils ielā Nr. 10. Tālr. 27674.

Ādu tirgotava J. Kudrjačeva,

zem firmas A. Juškovs.
Rīgā, Ķemerejas ielā 14/16 paša n.
Tālr. 21339. — Pasta tek. rēķ. 1005.
Firma pastāv no 1868. g.
Lielā izvēlē ādu preces, filca zābaki, koka tupeles, ādu cimdi, striķi, filcs u. t. t.

Konditoreja un kafejnīca

Vold. Reiner

L. Grēcinieku ielā 4. Tālr. 22971.

A. HOPPE, RĪGĀ
Šķūņu ielā 22, tālr. 27086, dz. 27088
Instalācijas, Centrālapkurināšanas, Kanalizācijas, Gāzes, Siltūdeņa ierīces.
Noliktava augšminētām ierīcēm. Kaparkaltuve.

Ķīmiska fabrika

«Alkali» Akc. Sab.

Ganību dambī 31, tālr. 93797, 97165

LĀČPLĒSIS
LĀČPLĒSIS
LĀČPLĒSIS